

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI

**GELECEKTE DEĞİŞEN TEHDİT ALGILAMALARI VE
GÜVENLİK ORTAMI DİKKATE ALINDIĞINDA,
STRATEJİK VE OPERATİF SEVİYEDE ORDU
TEŞKİLAT YAPILANMASINA (ORGANİZASYON)
YÖNELİK BİR MODEL ÇALIŞMASI**

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan
Fethi FIRAT

Danışmanı
Prof.Dr. Yaşar ONAY

İstanbul – 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İşletme Ana Bilim Dalı (Anabilim Dalı Doktora Programı öğrencisi)
FETHİ FIRAT tarafından hazırlanan
"gelecekte değişen tehdit diplomaları ve prarlık ortamı dikkate
alınarak stratejik/operatif teziye odaklı faaliyetler" adlı bu çalışma
jürimizce Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 12/05/2015

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu):

İmzası:

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Yasare DUA'I
Danışman: Halic Üniv. İşletme Fak. ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Derman KECİKARTAN
İst. Arel Üniv. Turizm İşletme Fak. ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. M. Zeki AKSAN
Halic Üniv. İşletme Fak. ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mahmut Celal Bora
Halic Üniv. İşletme Fak. ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Mehmet KARAVELİ
Halic Üniv. İşletme Fak. ABD Öğr. Üyesi

ÖNSÖZ

Silahlı kuvvetler ile ilgili yapılan işletme ağırlıklı geçmişteki çalışmalara bakıldığında daha ziyade iş ve insan ilişkisi üzerinde durulduğu görülmektedir. Örgüt-birey, iş-birey, verimlilik, motivasyon, örgüt içi iletişim, performans değerlendirmesi vb. konularda literatürde pek çok inceleme araştırma bulmak mümkündür. Literatür taraması esnasında ordu teşkilat yapılına yönelik ise yabancı (özellikle ABD) kaynaklı yeterli çalışma bulunmuş olmasına rağmen yerel kaynaktan pek fazla bu konu üzerine çalışma yapılmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmalarda ise organizasyon yapılarına (teşkilat) bütüncül yaklaşımdan ziyade organizasyon içerisinde insan-iş arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaştığı, organizasyon için dış çevre analizi (tehdit algılamaları, güvenlik ortamı)-hedefler (organizasyon amaçları) arasındaki korelasyon ve buna uygun stratejik/operatif bir yapılanma modelinin bütüncül olarak ortaya yeteri kadar konulmadığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak askerliğin kendine özgü geleneksel konservatif yaklaşımı ve asker bilim insanlarının çekingenliği sayılabilir de aslında, askeri literatürde var olan bu çalışmaların bilim insanları ile açık olarak paylaşılabilmesi sayılabilir.

Türkiye’de genel olarak askeri terminoloji ve işleyişe hakim olabilen bilim insanı sayısının kısıtlı olması nedeniyle yapılan çalışmalar hep askeri literatür ortamında kalmış, yeterince bilim insanları ile paylaşılabilmemiştir. Üç yıl boyunca Kara Harp Akademisi’nde operatif ve stratejik hareketin yönetimi konusunda öğretim elemanlığı yapmış olmam ve bu süre içinde askeri organizasyonlar üzerine yaptığım çalışmaları sivil bilim insanları ile paylaşabilmek ve yapılan bu çalışmaları literatüre kazandırabilmek adına söz konusu araştırma yapılmıştır. Askeri alanda yapılan bu gibi çalışmalar ağırlıklı olarak savunma planlama ve kaynak yönetimi, güvenlik, uluslar arası ilişkiler üzerine yoğunlaşmıştır. Yapılan bu çalışma ise, işletme ana bilim dalı altında stratejik yönetim ve yönetim organizasyon konuları esas alınarak oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sayede sivil literatürdeki terminoloji ve bilimsel metodoloji izlenerek askeri literatürdeki terminoloji harmanlanması amaçlanmış, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak bilimsel bir perspektifle askeri bir organizasyon alternatifleri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Kısaca yapılan bu çalışma ile Türkiye’de değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamına bağlı olarak, stratejik/operatif seviyedeki askeri organizasyonların (kara-deniz-hava-özel kuvvetler) nasıl olabileceğine yönelik bir model oluşturularak, halihazırda değişim/dönüşüm faaliyetlerine devam eden askeri karar vericiler için bilimsel bir yol göstermesi ve bilim çevresinde yetersiz olan askeri literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Bu çalışma birçok kişinin değerli katkılarının sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda öncelikle, her fırsatta bana olan güvenini dile getiren ve beni cesaretlendiren, bu konuyu tez çalışması olarak seçmemi teşvik eden aynı zamanda askeri literatüre hakim ve bir asker olarak doktora çalışmaları ile günlük mesai

ilintisini en iyi bilen, bana bilimsel bir çalışmanın metodolojisini, çalışma disiplini, bilimsel bir eserde kullanılacak üslup ve dili öğreten sayın hocam Prof. Dr. Yaşar ONAY'a minnettarlığımı belirtmek isterim.

Ayrıca tez çalışmalarım esnasında kendisinden farklı bakış açıları ve bilimsel yaklaşımlar hususunda eleştiri ve önerilerini esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Zeki AKSAN, kıymetli vaktini ayırarak tezimi okuyup değerlendirme zahmetine katlanmış ve beni cesaretlendirmiştir. Bu vesileyle kendisine şükranlarımı sunarken, öğrencisi olmaktan dolayı duyduğum gurur ve onuru bir kez daha ifade etmek isterim.

Tez jürimde yer alan sayın hocalarım Prof.Dr. Mahmut Celal BARLA, Prof.Dr. Derman KÜÇÜKALTAN ve Yrd.Doç.Dr.Mehmet KAHVECİ'ye tezimi değerlendirmelerinin yanı sıra yaptığı kıymetli katkılar için teşekkürü bir borç biliyor, yetişmem için verdikleri emek ve destekleri için kendilerine içtenlikle teşekkür ediyorum.

Bununla birlikte şişhane yerleşkesinde çalışan tüm idari personele eğitimim süresince gösterdikleri anlayış ve iyi niyet için canı gönülden teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, hep yanımda olduğunu bildiğim sevgili ağabeyim, mesai arkadaşım, her sıkıştığımda hızır gibi imdadıma yetişen ve benim bu programa dahil olmama vesile olan Dr. M. Enis KOÇ'a; şu an uzaklarda olsak da benden manevi desteğini hiç esirgemeyen sevgili devre arkadaşım ve gönüldaşım Yaşar ÖZBEK'e; çalışmaktan onur ve gurur duyduğum, bana tüm imkanlarını açan ve desteğini esirgemeyen Kara Harp Akademisi'nin tüm personeline; şu an çalıştığım ve tez yazımı esnasında imkanlarından istifade ettiğim K.K.Astsb. MYO'nun değerli öğretim elemanlarına gönülden teşekkür ediyorum.

Nihayet, çalışmalarımı yürütürken bana her türlü ortamı hazırlamaktan geri durmayan ve desteğini yürekten hissettiğim fedakâr eşim Feyza ile kendisiyle yeterince ilgilenemediğim için "ödevlerimi bitirmemi" sabırla bekleyen biricik oğlum Burak Akif'e en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

İstanbul, 2015

Fethi FIRAT

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	VII
TABLO LİSTESİ.....	IX
ŞEKİL LİSTESİ.....	X
TANIMLAR.....	XIII
ÖZET.....	XVIII
ABSTRACT.....	XXI
GİRİŞ.....	1
1. GELECEK TAHMİN YÖNTEMLERİ.....	2
1.1. Alternatif Gelecek Oluşturmak Üzere Kullanılan Metotlar.....	3
1.2. Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini.....	4
1.3. Benzetim (Simülasyon) Modellemesi.....	6
1.4. Karşılıklı Etkileşim Matris Analizi.....	6
1.5. Delphi Tekniği.....	7
1.6. Senaryo Oluşturma.....	8
1.7. Uzman Görüşü ve Dâhiyane Tahmin.....	9
1.8. Sonuç.....	10
2. KÜRESEL EĞİLİMLER İŞİĞİNDA GELECEĞİN DÜNYASI.....	11
2.1. Geleceğin Güvenlik Ortamı.....	11
2.1.1. Ekonomik ve Sosyal Eğilimler.....	15
2.1.1.1. Demografik Yapı.....	17
2.1.1.1.1. Nüfus.....	18
2.1.1.1.2. Göç.....	20
2.1.1.1.3. Eğitim.....	22
2.1.1.1.4. Din.....	23
2.1.1.2. Ekonomi.....	24
2.1.1.2.1. Gelişmiş Ekonomiler.....	24
2.1.1.2.2. Gelişmekte Olan Ekonomiler.....	24
2.1.1.2.3. Ekonomi Dinamiklerinde Beklenen Gelişmeler.....	26
2.1.1.3. Şehirleşme.....	26
2.1.1.4. Çatışma Sebepleri.....	28
2.1.2. Çevre ve Kaynak Kullanımındaki Eğilimler.....	29
2.1.2.1. İklim Değişikliği.....	29
2.1.2.2. Kaynakların Kullanımı.....	30
2.1.2.2.1. Enerji.....	30
2.1.2.2.2. Su.....	31
2.1.2.3. Bölgesel İstikrarsızlıklar ve Terörizm.....	33
2.1.3. Sonuç.....	33
2.2. Ülkelere ve Güvenlik Kurumlarına Göre Geleceğin Güvenlik Ortamı.....	36
2.2.1. Stratejik Çevre (Ortam).....	36
2.2.2. Geleceğin Çatışma Ortamı.....	37

2.2.2.1. Tekelciliğin Karanlık Yüzü.....	37
2.2.2.2. Aldatıcı İstikrar.....	38
2.2.2.3. Yeni Güç Siyaseti.....	38
2.2.3. Gelecekte Alınması Öngörülen Tedbirler.....	44
2.2.3.1. Lider Yetiştirme.....	45
2.2.3.2. Eğitimin Geliştirilmesi.....	45
2.2.3.3. Yetenek Geliştirme.....	46
2.2.3.4. Konsept Geliştirme.....	47
2.2.3.4.1. Siber Uzay (Ortam).....	48
2.2.3.4.2. Uzay.....	48
2.2.3.4.3. İnsani Yardım/Doğal Afet Yardım Harekâtı.....	48
2.2.3.4.4. Yeniden İnşa Harekâtı.....	49
2.2.3.4.5. Erişimi Engellemeye Yönelik Tehditlerle Mücadele.....	49
2.2.4. Sonuç ve Değerlendirme.....	49
2.3. Beklenen Teknolojik Gelişmeler.....	51
2.3.1. Bilişim Teknolojileri.....	51
2.3.1.1. C6ISR Teknolojileri.....	53
2.3.1.2. Seyrüsefer, Güdüm ve Kontrol Teknolojileri.....	54
2.3.1.4. İnsansız Sistemler ve Robotlar.....	56
2.3.1.5. Biyoteknoloji.....	60
2.3.1.6. Nanoteknoloji.....	64
2.3.1.7. Görünmezlik (Stealth) Teknolojisi.....	66
2.3.1.8. Güç ve Enerji Teknolojileri.....	67
2.3.2. Sonuç ve Değerlendirme.....	70
2.4. Doktrinel Gelişmeler ve Gelecekteki Muharebelere Etkileri.....	72
2.4.1. Geçmişten Günümüze Doktrinel Gelişmeler.....	72
2.4.2. Gelecekteki Eğilimlerin Doktrine Etkileri.....	76
2.4.3. Gelecekte Öngörülen Yetenekler.....	77
2.4.3.1. Evrimleşen Konvansiyonel Harp.....	77
2.4.3.2. Hibrit Muharebeler-Hibrit Birlikler.....	78
2.4.3.4. Meskûn Mahâllerde Muharebe:.....	80
2.4.3.5. Stratejik Füze Birlikleri/Füze Kalkanı.....	81
2.4.3.6. Siber Etkiler.....	83
2.4.3.7. İnsansız Robotik Sistemler.....	84
2.4.3.8. Uzay Konuşlu Harp.....	86
2.4.4. Tehdit ve Yetenek Tabanlı Planlama.....	88
2.4.4.1. Tehdit ve Yetenek Tabanlı Planlama Nedir?.....	88
2.4.4.2. Yetenek Tabanlı Planlama Ne Zaman ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?.....	89
2.4.4.3. Neden İhtiyaç Duyulmuştur?.....	89
2.4.4.4. Yetenek Tabanlı Planlama Ne Getiriyor?.....	90
2.4.4.5. Sonuç.....	91
3. TEŞKİLAT, ÖRGÜT VE ORGANİZASYON TEORİLERİNİN ELE ALINMASI VE ASKERİ TEŞKİLATLARIN İŞLETME VE YÖNETİM BİLİMİ İŞİĞİNDE İNCELENMESİ.....	92
3.1. Giriş.....	92
3.2. Organizasyon Yapılarını Belirleyen Unsurlar.....	94
3.3. Organizasyon Dizayn Yaklaşımları.....	95
3.3.1. Evrensel Yaklaşım.....	96
3.3.2. Durumsal Organizasyon Dizayn Teorisi.....	97
3.4. Örgütsel (Organizasyonel) Yapı/Teşkilat Modelleri.....	100

3.4.1 Kumanda Örgüt (Dikey/Hat)	101
3.4.2 Kumanda ve Kurmay Örgüt	101
3.4.3 Fonksiyonel Örgüt	102
3.4.4. Karma Örgüt	103
3.5. Organizasyonlarda Bölümlere Ayırmada Kullanılan Temel Ölçütler	103
3.5.1. Fonksiyonel Örgütleme	103
3.5.2. Sayı Temeline Göre Bölümlere Ayırma	104
3.5.3. Bölge veya Coğrafi Temele Göre Örgütleme	105
3.5.4. Mal (Hizmet) Temeline Göre Bölümlere Ayırma	105
3.5.5 Müşteri Temeline Göre Bölümlendirme	106
3.5.6 Proje Organizasyonu	107
3.5.6.1 Klasik Fonksiyonel Organizasyon Yapısı	107
3.5.6.2 Saf (arı) Proje Organizasyonu	108
3.5.6.3. Matriks Organizasyonlar	109
3.5. Askeri Organizasyonlar Açısından İnceleme	111
3.5.1. Müşterek Harekâtın Planlanması	111
3.5.2. Müştereklik Modelleri	112
3.6. Sonuç	117
4. BAŞAT ÜLKE KARA KUVVETLERİNİN VE NATO'NUN KUVVET VE KOMUTA YAPISI	120
4.1. ABD Silahlı Kuvvetleri Kuvvet ve Komuta Yapısı	120
4.1.1. ABD Silahlı Kuvvetleri'nin Genel Komuta Yapısı	120
4.1.2. ABD Kara Kuvvetleri Komuta Yapısı	124
4.1.3. ABD Kara Kuvvetlerinin Dönüşümü Projesi	131
4.2. ABD Ordusu Karargâh Yapısı	134
4.2.1. Coğrafi Müşterek Komutanlık Karargâh Yapısı	134
4.2.2. Müşterek Özel Görev Kuvveti (MÖGK) Karargâh Yapısı	135
4.2.3. Kolordu/Tümen Karargâhı Yapısı	137
4.2.4. Tugay Karargâh Yapısı	138
4.2.7. Sonuç	139
4.3. İngiltere Silahlı Kuvvetleri Teşkilat ve Komuta Yapısı	140
4.3.1. Genelkurmay Başkanlığı (The Chief Of The General Staff)	140
4.3.2. Kara Kuvvetleri (Land Forces)	141
4.3.2.1. Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army)	141
4.3.2.2. Harekât Alanı Birlikleri (Theatre Troops)	142
4.3.2.3. Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces)	142
4.3.2.4. Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command)	143
4.3.2.5. Tümen ve Tugaylar	143
4.3.2.5.1. 1'inci Zırhlı Tümen	143
4.3.2.5.2. Zırhlı Tugay	145
4.3.2.5.3. Mekanize Tugay	146
4.3.2.5.4. Lojistik Tugay	147
4.3.2.5.5. Muharebe Grubu (Battlegroups)	148
4.3.2.5.6. Bl. Grubu/ Görev Grubu (Company Groups/Task Group)	148
4.3.2.6. Kh. Branşları (Staff Branches)	149
4.3.3. Müşterek Komutanlık	149
4.3.4. Sonuç	149
4.4. Çin Halk Kurtuluş Ordusu Silahlı Kuvvetlerin Yapısı	150
4.4.1. Genel	150
4.4.2. ÇHKO'nun Yapısı	152

4.4.2.1. Genel Kurmay Başkanlığı.....	153
4.4.2.2. Genel Siyasi Başkanlık	153
4.4.2.3. Genel Lojistik Başkanlığı.....	153
4.4.2.4. Genel Silahlanma Başkanlığı.....	153
4.4.3. Kara Kuvvetleri	154
4.4.3.1. Personeli.....	154
4.4.3.2. Yapısı	154
4.4.4. Stratejik Füze Kuvvetleri	155
4.4.4.1. Personeli.....	155
4.4.4.2. Yapısı	155
4.4.5. Sonuç	155
4.5. Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri	155
4.5.1. Kara Kuvvetleri	157
4.5.1.1. Güney Askeri Bölge Komutanlığıx	158
4.5.1.2. Batı Askeri Bölge Komutanlığı.....	158
4.5.1.3. Merkez Askeri Bölge Komutanlığı.....	159
4.5.1.4. Doğu Askeri Bölge Komutanlığı.....	159
4.5.1.5. Ordu Teşkilatı.....	160
4.5.1.6. Tugay Teşkilatı.....	160
4.5.1.7. Zırhlı Birlikler.....	161
4.5.1.8. Topçu ve Füze Birlikleri (RT & A)	161
4.5.1.9. Topçu ve Füze Birlikleri Yapı Olarak	162
4.5.1.10. Hava Savunma Birlikleri.....	162
4.5.1.11. Keşif Birlikleri.....	162
4.5.1.12. İstihkâm Birlikleri.....	163
4.5.1.13. KBRN Korunma Birlikleri.....	163
4.5.2. Sonuç	163
4.6. NATO'nun Kuvvet ve Komuta Yapısı.....	164
4.6.1. Genel.....	164
4.6.2. NATO'nun Stratejik Konseptleri ve Değişim.....	165
4.6.3. 1999 Komuta Yapısı.....	167
4.6.4. Yeni Komuta Yapısı	168
4.6.5. Temmuz 2011 Sonrası Reform (www.nato.int, 04.01.2013).....	171
4.6.6. NATO Kuvvet Yapısı.....	173
4.6.7. NATO'nun Karargâh Yapısı.....	175
4.6.7.1. NATO'nun Askeri Komuta Yapısı.....	175
4.6.7.2. Müşterek Kuvvet Komutanlığı Karargâh Yapısı.....	178
4.6.7.3. Kara Kuvvet Karargâhı	178
4.6.7.4. NATO Kolordu Karargâhı	180
4.6.7.5. Sonuç.....	181
5. UZMAN GÖRÜŞÜ VE ANALİZİ	183
5.1. Genel.....	183
5.2. Araştırmanın Deseni	184
5.2.1. Araştırma Problemi/Sorusu.....	184
5.2.2. Katılımcılar ve Örneklem	185
5.2.3. Veri Toplama	186
5.2.4. Verilerin Analizi.....	187
5.2.4.1. Sorulara Göre Elde Edilen Veriler.....	192
5.2.4.2. Göreve Yönelik Elde Edilen Veriler.....	195
5.2.4.3. Tecrübeye Göre Elde Edilen Veriler	197

5.2.4.4. Rütbelere Göre Elde Edilen Veriler.....	199
5.2.4.5. Sınıflara Göre Elde Edilen Veriler	201
5.3. Yorumlama.....	204
6. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ve KONSEPT	206
6.1. Değerlendirme Kriterleri.....	206
6.1.1. Modülerlik.....	207
6.1.2. Esnek Teşkilat Yapısı.....	207
6.1.3. Müşterek Harekâta Uygunluk	208
6.1.4. Süratli İntikal.....	209
6.1.5. Komuta Kontrolde Sürat.....	209
6.1.6. Ekonomiklik.....	210
6.1.7. Birleşik Harekâta Uygunluk.....	210
6.1.8. Kendi Kendine Yeterlik.....	211
6.1.9. Kapsamlı Yaklaşım	211
6.1.10. Hukuka Uygunluk	212
6.1.11. Organik Organizasyon ve Karma Örgüt Yapısı	212
6.1.12. Yetenek Tabanlı Planlama	213
6.1.13. Siyasi Hedefleri Gerçekleştirme.....	214
6.2. Gelecekte Öngörülen Konsept	216
6.2.1. Gelecekte Alınacak Görevler	216
6.2.2. Sahip Olunması Öngörülen Kabiliyetler.....	217
7. ÖNGÖRÜLEN KUVVET YAPISI	220
7.1. 1'inci Hal Tarzı (Müşterek Operatif Komutanlıklar)	220
7.2. 1'inci Hal Tarzı Karargâh Yapıları.....	223
7.2.1. Fonksiyonel Olarak İncelendiğinde Tugay Karargâhı.....	223
7.2.3. Kolordu Karargâhı.....	225
7.2.3.1. Göreve Yönelik Kara unsur Komutanlığı Karargâhı.....	225
7.2.3.2. Fonksiyonel Kara unsur Komutanlığı Karargâhı	226
7.2.3.3. Seferde ve Krizde Göreve Yönelik Yapılanma	227
7.2.4. Operatif Müşterek Komutanlık Karargâhı (Numaralı Müşterek Komutanlık)	229
7.2.4.1. Fonksiyonel Olarak Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh	229
7.2.4.2. Göreve Yönelik Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh.....	230
7.2.5. Stratejik Komutanlık Bünyesinde Bulununan Ani Müdahale Kuvveti Karargâhı	231
7.2.5.1. Tesis İdame Ş.	232
7.2.5.2. Seferi Karargâh.....	232
7.2.5.3. İleri Karargâh Unsuru	233
7.2.6. Birinci Hal Tarzının Fayda ve Mahzurları.....	234
7.2.6.1. Faydaları.....	234
7.2.6.2. Mahzurları	235
7.3. 2'nci Hal Tarzı (Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Kuvvet Yapısı).....	236
7.3.1. Genel Kurmay Başkanlığı.....	236
7.3.2. Numaralı Müşterek Komutanlıklar.....	237
7.3.4. Kara Kuvvetleri Komutanlığı.....	238
7.3.4.1. Numaralı Bölgesel Komutanlıklar.....	238
7.3.4.2. Merkezi Kuvvetler Komutanlığı.....	238
7.3.5. Eğitim Komutanlığı	239
7.3.6. Lojistik Komutanlığı.....	239
7.3.7. Kara Havacılık Komutanlığı	239

7.4. 2'nci Hal Tarzı (Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Karargâh Yapısı).....	239
7.4.1. Tugay Karargâhı.....	239
7.4.2. Merkezi Komutanlık Karargâhı	240
7.4.3. Bölgesel Komutanlık Karargâhı.....	241
7.4.4. İkinci Hal Tarzının Fayda ve Mahzurları	243
7.4.4.1. Faydaları.....	243
7.4.4.2. Mahzurları.....	244
7.4.5. Mevcut Tug./Or. Teşkilatlarında Karargâh Yapılarının Müştereklik Açısından İncelenmesi (Geçiş Dönemi Karargâh Yapıları).....	245
7.4.5.1. Müşterek Ordu Karargâhı	246
7.4.5.1.1. Karargâh Subaylarının Görevleri	247
7.4.5.2. Müşterek Kolordu Karargâhı	248
7.4.5.3. Geçiş Dönemi Tugay Karargâhı.....	248
7.4.5.4. Geçiş Karargâhının Değerlendirme Kriterleri Açısından İncelenmesi	249
7.4.5.4.1. Ordu Komutanlığı Geçiş Dönemi Karargâh Yapısının İncelenmesi	249
7.4.5.4.2. Kolordu Komutanlığı Geçiş Dönemi Karargâh Yapısının İncelenmesi.....	250
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	253
8.1. Sonuç	253
8.1.1. Genel.....	253
8.1.2. Geleceğin Güvenlik Ortamı	253
8.1.3. Başat Ülkelerin Kuvvet Yapıları	256
8.1.4. Uzman Görüşü ve Analizi.....	257
8.1.5. Öngörülen Konsept ve Kuvvet Yapısı.....	260
8.1.5.1. 1'inci Hal Tarzı: Numaralı Müşterek Operatif Komutanlıklar	261
8.1.5.2. 2'nci Hal Tarzı: Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler	262
8.1.5.3. Hal Tarzlarının Mukayesesi ve İnceleme.....	263
8.1.5.3. Geçiş Dönemi Karargâh Yapıları	265
8.2. Öneriler ve Alınması Gereken Tedbirler	265
KAYNAKLAR.....	268
EKLER.....	277
EK 1- ANKET FORMU	277
EK 2- ANKET SIKLIK ANALİZLERİ	283
ÖZGEÇMİŞ.....	290

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADY	: Ağ Desekli Yetenek
ARMERKOM	: Araştırma Merkez Komutanlığı
ASEAN	: Güneydoğu Asya Uluslar Birliği
ATOK	: Asayiş ve Toplumsal Olaylarda Kullanma
BİO	: Barış İçin Ortaklık
Bkz.	: Bakınız
BYM	: Bilgi Yönetim Merkezi
ÇHKO	: Çin Halk Kurtuluş Ordusu
DAFYAR	: Doğal Afet ve Yardımlaşma
DSKM	: Destek Silahları Koordinasyon Merkezi
G7	: Dünyanın GSMH'sı en yüksek ülkelerini kapsayan grup
GNH	: Gayri Nizami Harekat
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
Hrk.	: Harekat
ISR	: İstihbarat, Arama ve Keşif
İHA	: İnsansız Hava Aracı
JSF	: F35 Tipi Yeni Müşterek Taarruz Uçağı
K/Y	: Komuta Yeri
KBRN	: Kimyasal Biyolojik Radyoaktif ve Nükleer
KİS	: Kitle İmha Silahı
Kor.	: Kolordu
Ks.	: Kısım
Kur.	: Kurmay
Md.	: Müdür
MEBS	: Muhabere Elektronik ve Bilgi Sistemleri
MES	: Muhabere Elektronik Sistemler
Mknz.	: Mekanize
MLRS	: Çok Namlulu Roket Sistemi
MSAFA	: Muharebe Sahası Ana Fonksiyon Alanları
MSİH	: Muharebe Sahası İstihbarat Hazırlığı
MUBİLDESKOM	: Muhabere Bilgi Destek Komutanlığı
MUHSİMLEM	: Muharebe Similasyon ve Liderlik Merkezi
MÜŞDOKGEDEM	: Müşterek Doktrin Geliştirme ve Değerlendirme Merkezi
OBİ	: Otomasyon ve bilgi işlem
P.	: Piyade
s.	: Sayfa
SAİ	: Sivil Asker İşbirliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
Ş.	: Şube

Tb.	: Tabur
THM	: Taktik Harekat Merkezi
TOW	: Güdümlü Anti Tanksavar Füzesi
Tug.	: Tugay
vd.	: Ve diğerleri
YES	: Yönlendirilmiş Enerji Silahı
Zh.	: Zırhlı
ZMA	: Zırhlı Muharebe Aracı
ZPT	: Zırhlı Personel Taşıyıcı

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 2.1. Dünya Fosil Yakıt Rezervleri.....	30
Tablo 3.1. Çevre ve Organizasyonel Yapı Uyum Matrisi	99
Tablo 3.2. Mekanik ve Organik Organizasyon Yapıları Arasındaki Farklar	100
Tablo 3.3. Organizasyon İlkeleri ve Askeri Organizasyon İlintisi	119
Tablo 5.1. Araştırma Deseni	184
Tablo 5.2. Göreve Göre Dağılım	185
Tablo 5.3. Rütbelere Göre Dağılım.....	186
Tablo 5.4. Sınıflara Göre Dağılım	186
Tablo 5.5. İçerik Analizi Kod Tablosu.....	188
Tablo 5.6. Kavram Sıklık Sayısı	188
Tablo 5.7. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi	191
Tablo 5.8. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi	192
Tablo 5.9. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi Kavram/Satır Bazında	194
Tablo 5.10. Göreve Göre Kavram Sıklık Analizi	195
Tablo 5.11. Göreve Göre Kavram Sıklık Analizi	196
Tablo 5.12. Tecrübeye Göre Kavram Sıklık Analizi	197
Tablo 5.13. Tecrübeye Göre Kavram Sıklık Analizi	198
Tablo 5.14. Rütbelere Göre Kavram Sıklık Analizi.....	199
Tablo 5.15. Rütbelere Göre Kavram Sıklık Analizi	200
Tablo 5.16. Sınıflara Göre Kavram Sıklık Analizi	200
Tablo 5.17. Sınıflara Göre Kavram Sıklık Analizi	203
Tablo 8.1. Kavram Sıklık Sayısı ve Ağırlık Oranı.....	263
Tablo 8.2. Hal Tarzları Mukayesesi ve Ağırlıklı Puanları	264

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1.1. Stratejik Yönetim Süreci İçinde Dış Çevre Analizi.....	3
Şekil 1.2. Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini	5
Şekil 1.3. Karşılıklı Etkileşim Matrisi	7
Şekil 2.1. Ekonomik Güç Dağılımı 2050.....	16
Şekil 2.2. Demografik Pencerenin Fırsatları.....	17
Şekil 2.3. 2010 ve 2030 da Dünyada Nüfusunun Yaş Ortalamaları.....	19
Şekil 2.4. Dünya Nüfusu 1950-2050	20
Şekil 2.5. Dünya Göç Haritası.....	21
Şekil 2.6. Eğitim Eğilimleri	22
Şekil 2.7. Dünya İnanç Atlası.....	24
Şekil 2.8. GSMH’da Büyüme Oranları.....	25
Şekil 2.9. Şehirlerde Yaşayan Nüfus	27
Şekil 2.10. Geri Dönüşüm ve 2050’deki Tüketim Oranları.....	30
Şekil 2.11. Enerji Kaynaklarına Göre Eğilimler	31
Şekil 2.12. 2030 Yılı Su Kıtlık Endeksi.....	32
Şekil 2.13. Potansiyel Harekât Alanları-Bölgeleri	36
Şekil 2.14: Uzaya Olan Bağımlılık Giderek Artacaktır.....	40
Şekil 2.15: Geleceğin Harekât Ortamında En Çok Karşılaşılacak Tehditler.....	43
Şekil 2.16. Muhtemel Tıkanma Bölgeleri.....	49
Şekil 2.17. İROBOT Teknolojisi.....	59
Şekil 2.18. Geleceğin Askeri ve Üniforması.....	64
Şekil 2.19. Görünmezlik Teknolojisinin Uçaklardaki Evrimi	67
Şekil 2.20. 2030’da Kullanılacak Enerji Çeşitleri ve Oranları.....	68
Şekil 2.21. 2030’da Araçlarda Kullanılacak Motor Tipleri	69
Şekil 2.22. Kırılma Noktaları	72
Şekil 2.23. Muhtemel Kırılma Noktaları ve Doktrine Etki Eden Gelişmeler	77
Şekil 3.1. Stratejik Yönetim Süreci	92
Şekil 3.2. Yönetim Fonksiyonları.....	93
Şekil 3.3. Organizasyonel Dizayn Yaklaşımları	96
Şekil 3.4. Stratejik Yönetim Süreci	97
Şekil 3.5. Stratejik Analiz Süreci	98
Şekil 3.6. Dikey/Kumanda Organizasyon Modeli.....	101
Şekil 3.7. Kumanda ve Kurmay Organizasyon Modeli.....	101
Şekil 3.8. Fonksiyonel Organizasyon Modeli	102
Şekil 3.9. Sayı Temeline Göre Bölümlere Ayrılmış Kolordu.....	104
Şekil 3.10. Bölge Ölçütüne Göre Bölümlere Ayrılmış Rusya KKK.lığı.....	105
Şekil 3.11. Mal (Hizmet) Temeline Dayanan Bir Operatif Seviye Askeri Organizasyon	106

Şekil 3.12. Tugay/Tabur Görev Kuvvet Teşkilatlanması	108
Şekil 3.13. Operatif Seviye Müşterek Komutanlık Karargâh Yapılanması.....	110
Şekil 3.14. Alan Tahditli Müştereklik Modeli	112
Şekil 3.15. “Alandaki Çakışmaları Önleyen Müştereklik” Modeli.....	113
Şekil 3.16. “Entegre Organizasyon” Modeli.....	113
Şekil 3.17. “Entegre Organizasyon” Modeli.....	114
Şekil 3.18. “Müşterek Karargah” Modeli	114
Şekil 3.19. “Ağ destekli/Hiyerarşik Müştereklik” Modeli.....	115
Şekil 3.20. Müşterek Harekat İcra Süreci	116
Şekil 4.1. ABD Silahlı Kuvvetlerinin Bağlı Olduğu Hiyerarşik Yapı.....	121
Şekil 4.2. Müşterek Komutanlıklar (Unified Combatant Commands).....	122
Şekil 4.3. Müşterek Komutanlıkların Sorumluluk Sahaları.....	123
Şekil 4.4. ABD Ordusu Kuvvet Komutanlıkları	124
Şekil 4.5. ABD Kara Kuvvetleri Komuta Yapısı.....	125
Şekil 4.6. ABD Kara Kuvvetleri Birlik Yapısı	128
Şekil 4.7. Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığının (U.S. Army Europe (USAREUR)) Teşkilat Yapısı.....	129
Şekil 4.8. Manevra Tugayı Yapıları	132
Şekil 4.9. Var Olan ve Öngörülen Kuvvet Yapısı	133
Şekil 4.10. Coğrafi Müşterek Komutanlık Karargâh Yapısı.....	134
Şekil 4.11. MÖGK Karargâh Yapısı	136
Şekil 4.12. Kolordu ve Tümen Karargâh Yapısı	137
Şekil 4.13. Tugay Karargâh Yapısı	138
Şekil 4.14. İngiltere Ordu Teşkilatı	140
Şekil 4.15. İngiltere Kara Kuvvetleri Teşkilatı	141
Şekil 4.16. İngiliz Tümen Komutanlığı (Operatif seviye) Teşkilatlanması.....	143
Şekil 4.17. İngiliz Tümen Komutanlığı (Operatif seviye) Teşkilatlanması.....	144
Şekil 4.18. İngiliz Zırhlı Tugay Komutanlığı Teşkilatı	145
Şekil 4.19. İngiliz Zırhlı Tugay Komutanlığı Teşkilatı	145
Şekil 4.20. İngiliz Mekanize Tugay Komutanlığı Teşkilatı.....	146
Şekil 4.21 İngiliz Mekanize Tugay Komutanlığı Teşkilatı.....	147
Şekil 4.22. Merkezi Askeri Komite	152
Şekil 4.23. RF Silahlı kuvvetleri Teşkilatı.....	156
Şekil 4.24. Rus Kara Kuvvetleri.....	157
Şekil 4.25. RF Kara Kuvvetleri Teşkilatı.....	157
Şekil 4.26. Güney Askeri Bölge Kara Kuvvetleri	158
Şekil 4.27. Batı Askeri Bölge Komutanlığı	158
Şekil 4.28. Merkezi Askeri Bölge Komutanlığı.....	159
Şekil 4.29. Doğu Askeri Bölge Komutanlığı	159
Şekil 4.30. RF Ordu Teşkilatı.....	160
Şekil 4.31. RF Mekanize P. Tug. Teşkilatı	160
Şekil 4.32. NATO'nun Askeri Komuta Yapısı	169
Şekil 4.33. Müttefik Harekât Komutanlığı.....	170
Şekil 4.34. Müttefik Dönüşüm Komutanlığı.....	171
Şekil 4.35. NATO'nun Son Komuta Yapısı	172
Şekil 4.36. NATO Kuvvet Yapısı.....	174
Şekil 4.37. NATO'nun Askeri Yapısı.....	176
Şekil 4.38. DJSE Teşkilatı	177
Şekil 4.39. Müşterek Kuvvet Komuta Yapısı	178
Şekil 4.40. Madrid Kara Kuvvet Yapısı	179

Şekil 6.1 Stratejik Savunma Yönetimi Mimarisi.....	214
Şekil 6.2 Stratejik Savunma Yönetimi Bileşenleri.....	215
Şekil 7.1. Müşterek Operatif Komutanlıklar Öngörülen TSK Yapısı.....	220
Şekil 7.2. Müşterek Komutanlık Kara Unsurları.....	221
Şekil 7.3. Stratejik Komutanlık.....	222
Şekil 7.4. Fonksiyonel Tugay Karargahı.....	223
Şekil 7.5. Göreve Yönelik Tugay Karargahı.....	224
Şekil 7.6. Kara Unsur Komutanlığı-1.....	225
Şekil 7.7. Kara Unsur Komutanlığı-2.....	226
Şekil 7.8. Muharebe Sahası Göreve Yönelik Teşkilatlanma.....	227
Şekil 7.9. Göreve Yönelik Karargâh Şahsi/Özel Karargâh.....	228
Şekil 7.10. Fonksiyonel Operatif Karargâh.....	229
Şekil 7.11. Göreve Yönelik Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh.....	230
Şekil 7.12. Ani Müdahale Kuvveti Karargâhı.....	231
Şekil 7.13. Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Kuvvet Yapısı.....	236
Şekil 7.14. Kara Kuvvetleri Komutanlığı (Merkezi/Bölgesel K.lıklar).....	238
Şekil 7.15. Merkezi Komutanlık Karargâhı.....	240
Şekil 7.16. Bölgesel Komutanlık Karargâhı.....	241
Şekil 7.17. Geçiş Dönemi Müşterek Ordu Karargâhı.....	246
Şekil 7.18. Geçiş Dönemi Müşterek Kolordu Karargâhı.....	248
Şekil 7.19. Geçiş Dönemi Tugay Karargâhı.....	249

TANIMLAR

Ağ Destekli Yetenek (ADY): Harekât alanındaki durumun müştereken farkında olunması, komuta hızının artırılması, harekât temposunun yükseltilmesi, vurucu gücün daha da etkinleştirilmesi, bekanın güçlendirilmesi ve kendi kendine senkronizasyonun tesis edilmesi maksadıyla; algılayıcıların, karar vericilerin ve silah sistemi kullanıcılarının ağ altyapıları ile birbirlerine irtibatlanarak muharebe gücünün artırılmasını sağlayan bilgi üstünlüğüne dayalı harekât konseptidir.

Ağırlık Merkezi: Ağırlık merkezi, harbin odak noktasıdır. Daha ziyade stratejik ve operatif seviyede tespit edilir. Ağırlık merkezi, bir askerî kuvvetin hareket serbestisini, fizikî gücünü ve savaşma azmini artıran imkân, kabiliyetler, özellikler ve makamlardır. Kuvvetler, özelliğini, gücünü, kabiliyetini, hareket serbesliğini ve savaşma azminin güç aldığı özellikler, kabiliyetler ve bölgelerdir. Ağırlık merkezi; taktik seviyede, bir kilit komuta yeri veya kritik arazi parçası, düşman ihtiyatının imhası; operatif seviyede, kara kuvvetinin bir ursuru, yığınağı, hayatî komuta-kontrol merkezi, lojistik üssü; stratejik seviyede ise, ulaştırma sistemi, ekonomik kaynaklar, ülkenin önemli coğrafi parçası ve psikolojik önemi olan unsurlardır. Bir silâhlı kuvvetin ağırlık merkezi; gücünün kaynaklarını veya dengesini belirler. Düşmanın ağırlık merkezinin imha veya nötralize edilmesi hâlinde, düşmanın dengesi bozulur.

Asimetrik Tehdit: Güç unsurları arasındaki teşkilat, teçhizat, doktrin, imkân ve kabiliyetlerde nitelik ve nicelik olarak ortaya çıkan bariz farklılıkların kullanılma potansiyeli.

Barışı Destekleme Harekâtı: Uluslar arası barışın ve güvenliğin korunması, çatışmaların ortaya çıkmadan önlenmesi veya durdurulması, barışın yeniden tesis edilmesi, bir ülkenin iç istikrarının sağlanması ve insanî yardım maksatlarıyla Birleşmiş Milletler veya AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı) tarafından doğrudan veya verecekleri yetkiyle bir veya birden fazla teşkilat üyesinin önceden belirlenmiş şartlar ve esaslar çerçevesinde açıkca belirlenmiş amaçların gerçekleştirilmesi için gözlemcilikten büyük çapta kuvvet kullanılmasına kadar değişen bir yelpaze içinde yürütülen faaliyetlerdir.

Birleşik Harekât: İki veya daha fazla müttefik devlete mensup silâhlı kuvvetlerin birlikte icra ettikleri harekâttır.

C6ISR: Komuta, kontrol, bilgisayar, muhabere, istihbarat, keşif, siber ve muhabere istihbaratı.

Doktrin: Hedefin elde edilmesinde, gücün kullanılmasına rehberlik eden, bağlayıcı olmakla beraber, uygulamada inisiyatife imkân tanıyan temel prensipler [Kuvvetlerin eldeki mevcut malzeme ve teşkilatla hâlihazırda veya yakın gelecekte harekâtı nasıl icra edeceğine ilişkin esaslardır. Kazanılmış yeteneklere (kuvvet yapısı, silah, teçhizat vb.) dayanır.].

Etki Alanı: Bir komutanlığın kuruluşundaki ve diğer destek silahları ile ateş altına alabildiği, kuvvetlerine serbestçe manevra yaptırabildiği ve onları kontrol altında tutabildiği bölge (Bu bölgenin büyüklüğü, birliğin çapına, silah ve donatıma ve aldığı göreve göre değişir.).

Etki Odaklı Yaklaşım (EOY): Bütün askeri ve askeri olmayan imkan ve kabiliyetlerin sinerji oluşturacak şekilde kullanılmasıyla düşman, tarafsız ve dost unsurlar üzerinde istenen etkiyi elde etme süreci olarak tanımlanmaktadır. Özellikle milli güç unsurlarının tamamının kullanılması öngörülmektedir.

Füze Tugayı: Füze Füze Tugayı, sahip olduğu imkân ve kabiliyetler ve özellikler itibarıyla, özellikle menzil bakımından taktik füze sistemleriyle klâsik topçu silâhları arasındaki boşluğu tamamlar. İleri teknoloji sayesinde, yüksek ateş gücü, bilgisayarlı atış sistemi, havalı, hidrolik ve elektrikli tahrik sistemlerine ve beka kabiliyetine sahiptir. Tek silâh, takım veya birlik olarak kullanılabilir. Düşman derinliklerine atış kaydırma, düşman roket ve füze sistemlerini baskı altına alma, düşman askerî üsleri, komuta merkezleri, hava meydanları, toplanma bölgeleri, sanayi tesisleri, mühimmat ve akaryakıt tesisleri, önemli limanlar ve politik merkezler vb. gibi kritik bölge hedeflerini ateş altına alabilir. Füze Tugayının başlıca sınırlamaları; atış öncesi uzun bir süre teknik hazırlığı gerektirmesi, mühimmat maliyetinin yüksek olması, operatif seviyedeki askerî hedeflere karşı kullanılması, manuel yer ölçme sistemine sahip olması, demiryolu ile intikal ettirilememesi ve tekerlekli araçlarının arazi güçlerinden kaynaklanan sınırlamalara tâbi olmasıdır.

Görev Grubu: Belirli görevlerin yerine getirilmesi için görev kuvveti veya daha yukarı makam tarafından teşkil olunan görev kuvveti alt bölümü.

Görev Kuvveti: Belirli görevlerin yerine getirilmesinde harekât ihtiyaçlarını karşılamak üzere belli bir komuta zinciri içinde teşkil olunan görev teşkilatının en üst seviyesindeki bölümü.

Hava İndirme Tugayı: Paraşütle taarruz indirmesi dahil olmak üzere tek başına veya müşterek bir kuvvetin bir kısmı olarak hava indirme harekâtı yapabilir. Havadan kuşatma harekâtından yararlanarak düşman gerisinde ve derinliklerinde harekâta bulunabilir. Gerekli muharebe, muharebe destek ve muharebe destek birlikleriyle takviye edildiğinde sürekli muharebe edebilir. Harekât süresince büyük çapta hava kuvvetleri desteğine ihtiyaç duyar. Diğer kara birliklerine nazaran daha az koruma kabiliyetine sahiptir. Kuruluşundaki ağır araçların havadan taşıma ve atılma imkânı sınırlıdır. Hava indirme görevinde hava şartlarından etkilenir.

İlgi Alanı: İçerisinde komutanın gelecekte tasarladığı harekâtının icrasını etkileyebilecek düşman kuvvetlerinin bulunduğu ve etki alanının dışından itibaren derinliğine, genişliğine ve ileriye doğru uzanan alan (Etki alanının dışında kalan,

fakat düşman tarafından kullanıldığı takdirde, görevin yapılmasını tehlikeye düşürebilecek bir alan.).

Kapsamlı Yaklaşım: Kapsamlı yaklaşım, bir harekât öncesinde ve sonrasında ilgili bütün sivil ve askeri aktörlerin, ortak bir politik hedef doğrultusunda koordine edilmiş ve bütüncül gayretlerle müdahale etmesini sağlayan ve aktörlerin birbirlerine karşı olumsuz etkilerini en aza indiren bir planlama sürecidir.

Kara Havacılık Tugayı: Kara Havacılık Tugayı, sahip olduğu hava araçlarının özelliklerinden dolayı arazi yapısına bağlı kalarak manevra yapabilmesi sebebiyle, komutana inisiyatifin ele geçirilmesinde mükemmel fırsatlar sağlar. Kara Havacılık Tugayı, kuruluşundaki birlikleri sayesinde muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek görevlerini yerine getirebilir. Olumsuz meteorolojik şartlar, personelin yetiştirilmesindeki güçlükler, hava araçlarının bakım ihtiyaçları harekât kabiliyetini sınırlar. Desteklediği birliklere, taktik ve lojistik hava desteği sağlama, komuta-kontrol, gözetleme, silâhlı keşif, yan ve geri bölge emniyeti, yakın hava desteği, hasta ve yaralıların hava yoluyla tahliyesi, hava hucum harekâtı görevlerini icra edebilir.

Komando Tugayı: Komando Tugayı, gerekli muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birlikleri ile takviye edildiği zaman, düşman kara kuvvetleriyle sürekli savaşabilir. Güç hava ve arazi koşulları altında harekâtını sürdürebilir. Müşterek hava indirme ve uçurbirlik harekâtını başarı ile uygulayabilir. Çeşitli sızma aracı ve usulleriyle düşman derinliklerinde harekâta bulunabilir. Havadan hızla yayılma ve toplanma imkânına sahiptir. İç güvenlik harekâtı, düşük şiddetli çatışma ve benzeri görevler için uygundur.

Komuta ve Kontrol: Vazifenin ifası için askeri faaliyetlerin planlandığı, yönlendirildiği, koordine, icra ve kontrol edildiği bir süreçtir.

Konsept: Bir görevin ne şekilde yapılabileceğini veya başarılabilceğini açıklayan, benimsenmiş esas ve prensiplere dayalı fikir ve kavramlardan oluşan usullerin bütünü ve bu konuda yayımlanan bir askerî yayının türüdür. Kara Kuvvetleri'nin harekât konsepti doktrinin temel esasıdır. Konsept,seferde, büyük çaplı askerî harekâta, muharebede ve çatışmada, askerî gücün uygulanması için Kara Kuvvetleri'nin temel yaklaşımını açıklar. Harekât konsepti tüm askerî harekâta uygulanır ve herhangi bir durumda öngörülmesi ve yaratıcı olmak için yeterli serbestliği sağlar.

Kuvvet Sevki: Kuvvet sevki, intikal, tertiplenme ve kullanılan kuvvetin gelecek vazifelere hazırlanması için yeniden tertiplenmesini ve birliğin geriye dönüşünü içeren bir kavramdır.

Mekanize Piyade Tugayı Mekanize Piyade Tugayı, piyade için sağladığı zırh korunmasına ek olarak arazide daha üstün bir hareket yeteneğine sahiptir. Hareket hızı ve personel için radyasyona karşı koruma sağlama nedeniyle kitle tahrip silâhlarının etkilerinden faydalanma imkânını artırır. Yüksek hareket yeteneği ile oynak savunma, yarma, başarıdan faydalanma ve takip harekâtı için uygun birliklerdir. Orman, dağ ve diğer arazi güçlükleri bu tugayın hareket yeteneğini sınırlar.

Mevzi Savunması: Yeter derecede çevik kuvvetlerin bulunmaması halinde, taarruz eden düşmanı, şiddeti gittikçe artan ateşlerle karşılamak veya yok etmek amacıyla tahsis edilmiş, belirli bir arazinin elde bulundurulması esasına dayanan bir savunma şeklidir.

Muharebe Hizmet Desteği: Askerî harekâtın desteklenmesinde, kuvvetlerin idamesini plânlama ve icra işlemidir. Muharebe Hizmet Desteği; plânlama, geliştirme, temin, depolama, ulaştırma, teçhiz etme, dağıtma ve tahliye faaliyetleri ile sahra hizmetleri, bakım, sıhî hizmet desteği, personel ve tesislere ilişkin faaliyetleri içerir. Bu faaliyetlerin hepsi, askerî harekâtın her safhası ve her şeklinde icra edilir.

Müşterek Harekât: Muayyen bir hedefin ele geçirilmesi için kara, deniz ve hava kuvvetlerinden birden fazlasının veya herhangi bir büyüklükteki unsurlarının tek bir kuvvetin emri altında olarak katıldığı harekâttır.

Müşterek Özel Görev Kuvveti Komutanlığı: İki veya daha fazla kuvvet unsurlarından belirli bir hedefin ele geçirilmesi ve belli bir vazifenin başarılması için teşkil edilen komutanlık (Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde teşkil edilebildiği gibi bir kuvvet veya unsurunun karargâhı bu maksat için geçici olarak görevlendirilebilir.).

Operatif Seviye: Büyük birliklerin (Ordu, Kolordu) seferlerinin plânlanması ve icrası ile ilgili olarak muharebe sahasında birliklerin taktik başarılarını genişletilmesi için kullanılmasıdır. Harbin stratejik ve taktik seviyeleri arasında köprü teşkil eder.

Sivil Asker İşbirliği: Barış, buhran ve savaş döneminde merkezi ve mahalli seviyede olmak üzere, sivil ve askeri kesim arasında sağlanan işbirliği ve koordinasyon.

Stratejik Seviye: En yüksek seviyede, millî menfaatlerin korunması; millî hedeflerin elde edilmesi için Silâhlı Kuvvetlerin Gnkur. ve Kuvvet Komutanlıkları seviyesinde sevk ve idaresidir.

Taktik Seviye: Askerî harekâтта cereyan etmekte olan muharebeler, çatışmalar ve yakın geleceğe ait muharebeler taktik seviyeyedir. Tümen dahil daha ast birliklerin harekâtını kapsar. Taktik seviyedeki başarı, operatif seviyedeki manevraya imkân sağlar.

Tanımlanmış Müşterek Resim: Barış ve harpte ilgi sahasındaki dost, tarafsız ve düşman unsurların, komutanlığın seviyesine bağlı olarak ihtiyaç duyulan detayda, uygun teşhir ortamında gerçek zamanlı/ gerçek zamana yakın tespit ve teşhis edilerek derlenmesi ile ortaya çıkan bilgiler.

Tugay: Tugay, Kara Kuvvetleri'nin, çeşitli muharip sınıflar ile hizmet sınıflarından oluşan, temel taktik bir birliğidir. Tugayın hem taktik hem de muharebe hizmet desteği görevleri vardır.

Tümen: Tümen normal olarak daha büyük bir kuvvetin, genellikle kolordunun parçası olarak harekâтта bulunur. Bununla beraber, kısa süreler için, veya ayrıca destek birlikleri ile takviye edildiğinden uzun süreler için bağımsız harekâтта bulunmaya yeterlidir. Tümenler; piyade, mekanize piyade olmak üzere çeşitlidir. Harekât bölgesinin özelliğı ve sevk ve idare açısından birkaç tugaya ve destek unsurlarına komuta eden taktik tümen karargâhları teşkil edilebilir.

Zırhlı Tugay Zırhlı Tugay, manevra elemanlarıyla bağımsız olarak harekâтта bulunabilir. Bindirilmiş muharebe edebilme yeteneğı ile hızla intikal ve geniş bölgelere yayılma özelliğı taşıyan oynak savunma ile yarma, başarıdan faydalanma ve takip harekâtını da kapsayan taarruz harekâtı icra edebilir.

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Fethi FIRAT
Anabilim Dalı : İşletme
Programı : İşletme
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Yaşar ONAY
Tez Türü ve Tarihi : Doktora –Mayıs 2015

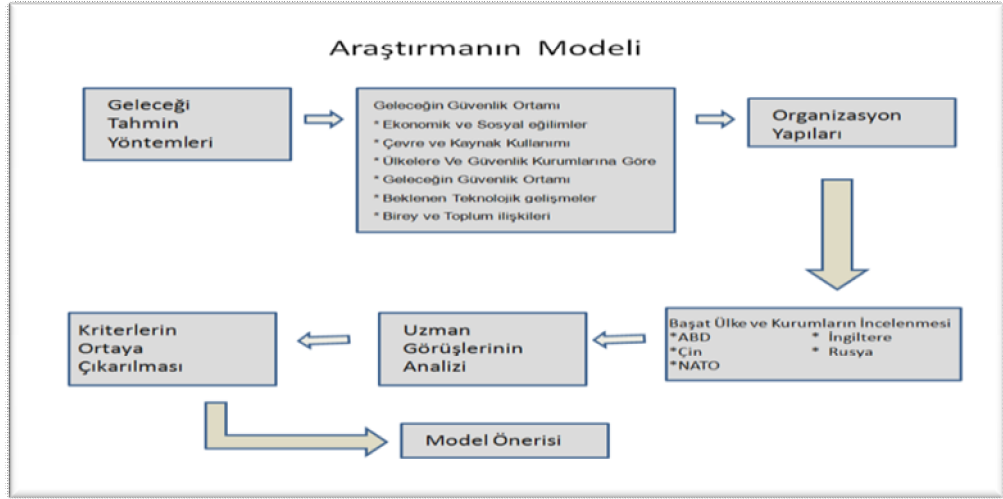
GELECEKTE DEĞİŞEN TEHDİT ALGILAMALARI VE GÜVENLİK ORTAMI DİKKATE ALINDIĞINDA, STRATEJİK VE OPERATİF SEVİYEDE ORDU TEŞKİLAT YAPILANMASINA (ORGANİZASYON) YÖNELİK BİR MODEL ÇALIŞMASI

ÖZET

Ordu, ülke içi ve dışı konumu, personel sayısı, faaliyet alanları vb. hususlar dikkate alındığında büyük bir işletme olarak ele alınarak teşkilatlanma (organizasyon) faaliyetlerini yürütmektedir. Her ne kadar teşkilatlanma (organizasyon) yönetim biliminin fonksiyonu olsa da, stratejik yönetim kapsamında teşkilatlanma hususunun (stratejik yönetim süreci içinde stratejik uygulama aşamasında) ele alınması araştırmamız için esas alınmıştır. Bu çalışmada stratejik yönetim süreci içinde ağırlıklı olarak stratejik analiz evresinde dış çevre analizi yapılarak organizasyon oluşturulmaya çalışılmıştır.

Tezin amacı olarak; bu çalışma ile Türkiye’de değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamına bağlı olarak, stratejik/operatif seviyedeki askeri organizasyonların (kara-deniz-hava-özel kuvvetler) nasıl olabileceğine yönelik bir model oluşturularak, halihazırda değişim/dönüşüm faaliyetlerine devam eden askeri karar vericiler için bilimsel bir yol göstermesi ve bilim çevresinde yetersiz olan askeri literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir. Ayrıca çalışma sosyal bilimlerde uygulama alanı bulunan nitel araştırma yöntemi kullanılarak temellendirilmiştir. Bu kapsamda şekil 1 de görüldüğü üzere bir araştırma modeli oluşturulmuştur.

Buna göre, birinci bölümde geleceği tahmin metotları uygulayan bazı çalışmaların özetine yer verilmiş, bununla birlikte ortaya konan gelecek tahayyüllerine ulaşmak maksadıyla “**Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini**” metodu kullanılmıştır. Ayrıca olayların birbirine olan etkileri yüzeysel olarak irdelenmiş daha çok teknolojinin geleceği şekillendirmede hangi boyutlara ulaşacağı, doktrinlerin bu bağlamda hangi mecralara kayacağı ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu sayede teknoloji ve doktrinlerin birbirini zaman içinde tetikleyerek geliştirmesi tezinden yola çıkılarak gelecekteki muharebe ortamı tahayyül edilmiş, bu kapsamda şimdiden silahlı kuvvetlerin organizasyon yapısını nasıl yönlendirmemiz gerektiği sorusuna cevap aranmıştır.

Şekil 1 Araştırma Modeli

Çalışmanın ikinci bölümünde geleceğin güvenlik ortamının mahiyeti ortaya konulmaya çalışılmış, ekonomik ve sosyal eğilimler, çevre ve kaynak kullanımı, çevremizde ve dünya konjonktüründe meydana gelen değişiklikler, harp doktrinilerinin evrimi gibi hususlar dikkate alınarak, ordunun muhtemel kullanım alanları ve kaotik belirsiz hareket ortamı resmedilmeye çalışılarak müteakip aşamalar için öne çıkabilecek kriterlerin neler olabileceğine yönelik literatür araştırması yapılmıştır.

Üçüncü bölümde yönetim bilimi altında organizasyon yapıları incelenmiş, bu kapsamda ilk iki bölümden elde edilen veriler ışığında günümüzün kaotik ortamın da heterojen ve istikrarsız yapının hakim olduğu düşünüldüğünde askeri organizasyonların organik yapıda olmalarına ihtiyaç duyulduğu, özellikle değişen çevre koşullarına göre teşkilatlanma yapabilmesi, analizler geliştirebilmesi, stratejik yönetim sürecini işletebilmesi nedeniyle operatif ve stratejik seviyedeki komutanlıkların organik organizasyon yapılanması kapsamında, proje ve matriks organizasyon yapısında olmasının tercih nedeni olacağı ve bu seviyedeki organizasyonlar büyük ve geniş alanlara hitap edeceğinden bünyelerinde karma organizasyon yapılarını barındırmalarının uygun olacağı ortaya konulmuştur. Ayrıca askeri literatürde var olan müşterek yapılanma modelleri incelenmiş ve müteakip bölümler için zemin oluşturacak kriterler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ABD ve yakın müttefiki olan İngiltere'nin yanında başat ülkelerden Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kara kuvvetlerinin yapıları ve NATO'nun hedeflediği kuvvet yapısı ele alınmış, küresel gelişmeler ışığında bu ülke ve organizasyonların ne şekilde kuvvetlere sahip oldukları ve ne yönde gelişim gösterdikleri ve hangi kriterleri öncelledikleri incelenmiştir.

Beşinci bölümde ise önceki bölümlerden elde edilen kriterlerden de istifade edilerek, nitel araştırma yöntemlerinden uzman görüşü esas alınarak, geleceğin komuta kademesinde görev yapacak ve konusunda uzman kurmay subayların stratejik ve operatif seviye ordu teşkilatlanmasına (organizasyonu) yönelik algılarını ve hangi kavramları öncellediğini ortaya çıkararak oluşturulacak model için değerlendirme kriterlerinin belirginleştirilmesi hedeflenmiştir. Elde edilen kriterlerin analitik incelemesi yapılarak kriterler arasındaki ilinti ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Altıncı bölümde ise daha önceki bölümlerde tespit edilen kuvvet ve komuta yapısı ile dönüşüme ait temel hususlar, ordunun öngörülen kuvvet ve karargâh

yapısını ortaya koymak için stratejik, operatif ve taktik seviyede tespit edilen değerlendirme kriterleri çalışmanın devamı için analitik bir araç olarak kabul edilmiş, tümünden gelen, bütünsel bir anlayışla, istenilen kriterleri sağlayacak olan kuvvet ve karargâh yapılarının öngörülmesi için kullanılmışlardır. Ayrıca oluşturulacak kuvvet yapısı için ilk bölümlerden istifade ile gelecekte sahip olunması arzu edilen kuvvet için konsept ortaya çıkarılarak öngörülecek yapının temel taşları örülmeye çalışılmıştır.

Yedinci bölümde oluşturulan kriterleri kapsayacak ve ordunun kullanım konseptine uygun önce stratejik bir yapılanma akabinde operatif ve taktik bir yapılanmayı içerecek müşterek bir teşkilatlanma modeli ilk model; merkezi ve bölgesel olmak üzere yine müşterek bir yapı olarak ikinci model alternatif olarak ortaya konulmuştur. Alternatifler kriterlere göre analiz edilerek fayda ve mahzurları incelenmiştir.

Sekizinci bölümde genel bir değerlendirme yapılarak, ülke dışında proaktif ve yetenek tabanlı bir yapılanma istendiğinde, birinci hal tarzının; reaktif ve daha savunmacı ancak, kısmen dış ülkede hareket icra edilmek istenmesi durumunda ikinci hal tarzının seçilmesi gerektiği ve nihayetinde geçiş dönemini kapsayacak yapılanmanın nasıl olması gerektiği ortaya konularak bu kapsamda alınması gereken tedbirler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: TSK Organizasyon, Ordu Teşkilatlanması, Yeniden Yapılandırma, Müşterek Yapı, Müşterek Karargah Yapısı, Teşkilatlanma Modeli, Askeri Organizasyon, Askeri Organizasyon Tasarımı, Askeri Örgütlenme Modeli, Askeri Örgüt Tasarımı.

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Fethi FIRAT
Department : Business Administration
Program : Business Administration
Thesis Advisor : Prof. Dr. Yaşar ONAY
Type of Thesis and Date : Doctorate – May 2015

A MODEL STUDY ON STRATEGIC AND OPERATIVE LEVEL ARMY STRUCTURE (ORGANIZATION) IN THE LIGHT OF ALTERING THREAT PERCEPTION AND SECURITY ENVIRONMENT IN THE FUTURE

ABSTRACT

Army carries out its organizational activities like a major business when it's status inside and outside of the country, number of staff, fields of activity and such subjects are taken into consideration. In spite of the fact that organization is a function of management science, our study focuses on organizational issues in terms of strategical management. In this study, it is aimed to form an organization by making external environment analysis mainly in strategic analysis phase within the strategical management process.

This thesis aims to form a model on strategic and operative level military organizations (army-navy-air force- special forces) according to the altering threat perceptions and security environment in Turkey. We also aim to provide scientific guidance for military decision makers who are currently in the process of modification/transformation and contribute to military literature which is rather inadequate in the scientific environment. Besides, the study is based on qualitative research method which is commonly used in social sciences.

In the first section abstracts of some studies that applied future prediction methods are included and in order to reach future envisagements the method of “Forecasting The Tendencies Based On The Known Facts” is used. In addition to this, the effects of incidents on each other are examined. To which extent will the technology reach in shaping the future and which level the doctrines will reach are studied within this context. By doing so, combat fields in the future are envisaged by deducing from the thesis that claims technology and doctrines trigger and improve each other and it is questioned how we should manage the organizational structure of the armed forces from now on.

In the second section of the study, characteristics of future’s security environment is focused. Issues such as economic and social tendencies, use of sources and nature, changes in our environment and throughout the world, evolution of war doctrines are taken into consideration and a research is made on what the prominent criteria could be for the following stages by visualysing army’s probable area of usage and chaotic operation fields.

In the third part, organizational structures are analyzed under the title of management science. In the light of the data gained from the first two parts, assuming that heterogeneous and inconsistent structure is dominant in today’s world’s caotic environment; it is necessary for military organizations to have organic structures. Especially for operative and strategic commandments, it will be necessary to be in an organic organizational structure as they are able to organize in accordance with altering environmental conditions, develop analysis and handle strategical management process. In addition to that, this will be preferable because of their being in project and matrix structure. And also it is stated that since these organizations will address to broad and widespread areas, it is suitable for them to incorporate mixed organization structures. Also common structural models in the military literature are analysed and the criteria that is to be the basis for the following sections are established.

In the fourth section, in addition to U.S.A and its close ally England, forthcoming countries Russia and China's army structures and NATO's objective army structure is studied. In the light of the global developments, the kind of forces these nations and organizations have, the direction of their developments and their priorities are analysed.

In the fifth section, it is aimed to clarify evaluation criteria for the model based on the staff officers' perceptions regarding strategic and operative organizations by taking qualitative research techniques, expert opinions and criteria provided by previous sections into consideration. The criteria acquired are analytically analysed so that the relation between them could be clearly defined.

In the sixth section, basic issues regarding transformation, force and command structure that is determined in the former sections, evaluation criteria that is determined at strategic, operative and tactical level in order to reveal the army's foreseen force and headquarter structure are accepted as analytical tools for the rest of the study. These are used to determine the force and headquarters structures that will meet the desired criteria with deduction and holistic approach. In addition to this, keystones of foreseen structure are walled by forming the concept for desired force in the future.

In the seventh section, formerly a strategic structure then a common structuring model that covers operative and tactical structures that fits into the army's use of concept and covers the criteria analysed is taken as the first model. As a second model a common structure that is both central and regional is put forward as an alternative one. Alternatives are analyzed according to the criteria and their pros and cons are studied.

In the eighth section, a general evaluation is made and it is revealed that the first alternative should be chosen when a proactive and ability based structure is preferred abroad. The second alternative should be chosen if it is planned to be reactive, defensive and to partially conduct operations in other countries. Finally,

how the structure covering the transition period should be is defined and the kind of precautions that should be taken within this context are put forth.

Key Words: TAF Organization, Army Organization, Restructure, Common Structure, Common Headquarters Structure, Organization Model, Military Organization, Design of Military Organization, Military Institution Model, Military Institution Design.

GİRİŞ

Çalışmanın bir ve ikinci bölümlerinde yapılan incelemede geleceğin güvenlik ortamı ve bu ortamda belirecek olan ekonomik, teknolojik, toplumsal ve doktrinel eğilimler ve muhtemel sorun/çatışmaların yaşanabileceği bölgeler; üçüncü bölümde örgüt ve organizasyon teorileri kapsamında günümüzün kaotik ortamına heterojen ve istikrarsız yapının hakim olduğu düşünüldüğünde askeri organizasyonların hangi yapılanma modelini tercih etmeleri gerektiğine ihtiyaç duyulduğu; dördüncü bölümde ise, ABD ve yakın müttefiki olan İngiltere'nin yanında, başat ülkelerden Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kara kuvvetlerinin yapıları ve NATO'nun hedeflediği kuvvet yapısı ve hangi kriterleri öncelledikleri ve elde edilen bilgiler ışığında, küresel gelişmelerin etkisi altında, ülke ve organizasyonların nasıl kuvvetlere sahip oldukları, ne yönde gelişim gösterdikleri ve bu değişimlerinde öne çıkan hususların neler oldukları ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Beşinci bölümde ise konunun uzmanı olarak addedilebilecek kurmay subayların görüşlerine başvurularak, ilk dört bölümde elde edilen kriterlerin analitik incelemesi yapılarak kriterler arasındaki ilinti ortaya çıkarılmaya çalışılarak, müteakip aşamalarda yapılacak çalışmalar temel oluşturacak kriterler belirginleştirilmeye çalışılacaktır. Beşinci bölümde ise daha önceki bölümlerde tespit edilen kuvvet ve komuta yapısı ile dönüşüme ait temel hususlar, Kara Kuvvetleri'nin öngörülen kuvvet ve karargâh yapısını ortaya koymak için değerlendirme kriterleri olarak kullanılacaktır. Altıncı bölümde stratejik, operatif ve taktik seviyede tespit edilen değerlendirme kriterleri, çalışmanın devamı için analitik bir araç olarak kabul edilerek, tümden gelen, bütünsel bir anlayışla, istenilen kriterleri sağlayacak olan kuvvet ve karargâh yapılarının öngörülmesi için kullanılacaklardır. Yedinci bölümde elde edilen kriterler ve konsept dikkate alınarak model tasarımı gerçekleştirilecek ve sekizinci bölümde sonuç ve teklifler ile alınması gereken tedbirler ortaya konmaya çalışılacaktır.

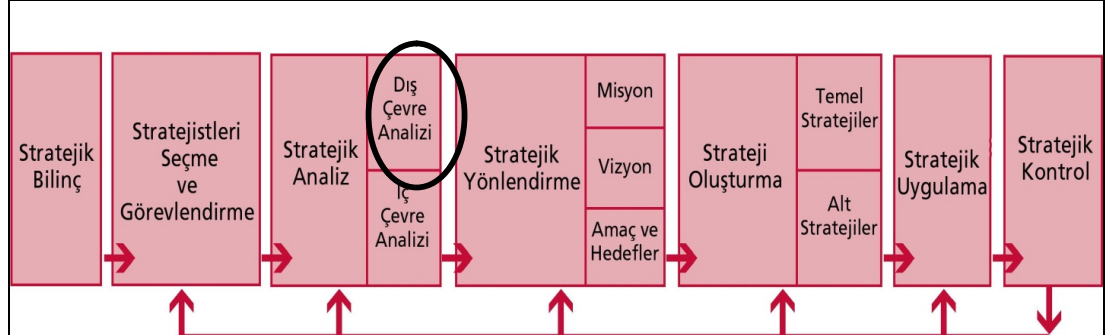
1. GELECEK TAHMİN YÖNTEMLERİ

Stratejik Yönetim bir süreçtir ve bu süreç hiç bir zaman bitmez. Çünkü hızla değişen çevresel koşullar işletmeler için her an yeni tehditler ve fırsatlar oluşturur. Bu tehdit ve fırsatlara uygun davranışlarda bulunabilmek işletmenin rakiplerine göre sahip bulunduğu üstünlükler ve zayıflıklara bağlıdır. Bu nedenle stratejik yönetim uzun dönemde nihai sonuçlara odaklı ("yaşamın devam ettirilmesi", "sürdürülebilir rekabet üstünlüğü" ve "ortalamanın üzerinde getiri sağlanması") olmak zorundadır.

İşletmelerde stratejik yönetim bir anlamda işletmenin gelecekteki varlığını sürdürebilmesiyle ilgilidir. Bu durumda işletme, varlığını sürdürebilmek için değişen çevre koşullarına uyum sağlamak durumundadır. Burada genellikle kabul edilen ve uygulanan yaklaşım, işletmenin çevreye uyum göstererek kendini değiştirmesidir. Bazı düşünürler ise, daha proaktif yaklaşımla, stratejik yönetimi işletmenin faaliyette bulunduğu çevreyi değiştirmesiyle ilgili faaliyetler, kararlar ve uygulamalar olarak görmekte ve esas olanın işletmenin değil, çevrenin işletme amaçlarına uygun olarak hazırlanması ve hatta değiştirilmesi olduğunu ileri sürmektedirler. Her iki durumda da işletmenin, *reaktif* (çevreye uyum sağlayan) veya *proaktif* (çevreyi değiştiren) olarak çevre ile karşılıklı bağımlılığı ve etkileşimi söz konusudur. Bu nedenle öncelikle işletmenin bulunduğu çevredeki faktörlerin incelenmesi ve bu faktörlerin işletmeyi nasıl etkileyebileceğinin belirlenmesi gerekmektedir (Ülgen ve Mirze, 2010:80).

Stratejik yönetim, uzun dönemli ve geleceğe yöneliktir. Bu nedenle uzun dönemle ilgili bilgilerin toplanmasını gerektirir. Ne var ki, gelecekle ilgili mutlak bir bilgi olmaz. Gelecekle ilgili belirsizlikler vardır. Yukarıda belirtildiği gibi bilişim, iletişim ve bunların etkileşimi sonucunda çevresel olay ve faktörlerin sayısı, değişim hızı ve karmaşıklık derecesi artmaktadır. Bu durum, geleceği daha fazla belirsizlik düzeyine doğru yönlendirmektedir (Ülgen ve Mirze, 2010:105).

Şekil 1.1’de stratejik yönetim süreci içerisinde dış çevre analizinin hangi safhada yapıldığı görülmektedir. Stratejik analiz evresinde belirsiz olan çevrenin belirgin hale getirilerek bir sonraki evreye geçilebilmesi amacıyla ‘**tahmin, varsayım**’lardan istifade edilir.

Şekil 1.1. Stratejik Yönetim Süreci İçinde Dış Çevre Analizi

Kaynak: (Ülgen ve Mirze, 2010:57)

1.1. Alternatif Gelecek Oluşturmak Üzere Kullanılan Metotlar

Geleceği hayal etmek ve gelecekte neler olacağını bilmek, insanların ilk zamanlarından itibaren çözmeye çalıştığı konulardan biridir. İnsanlar gelecekte neler olacağını bilmek için; kimi zaman yıldızların hareketlerini gözlediler, kimi zaman fal baktılar, kimi zaman da doğa olaylarını incelemeye kadar birçok yol ve yöntem denediler. Gelecekte neler olacağını bilmek, insanların şimdi ne yapacaklarını bulması için çok önemli olmuştur.

Günümüzde hâlâ birçok kişi tarafından geleceği bilmenin imkânsız olduğu savunulmakta ve geleceği bilmek için verilen uğraşların bilim dışı olduğu kabul edilmektedir. Diğer taraftan gelecekte neler olacağını bulabilmek için ciddi miktarda kaynak ve zaman harcayan kişi, kurum, devlet ve devletler arası kuruluşlar çalışmalarına devam etmektedir. Hatta çok sayıda bilim adamı bu çalışmalarda yer almaktadır. İlk bakışta birbirinden taban tabana zıt iki görüşün olduğu düşünülse de durum biraz daha farklıdır. Gelecek bilim (Fütürizm) tartışmalı bir konu olmaya devam ederken; elde edilme ihtimali olan bilgiler o kadar önemlidir ki, ülkeler, şirketler, kurumlar, toplumlar ve aklımıza gelmeyen birçok grubun bilimsel olsun veya olmasın böyle bir uğraşından vazgeçmeye hiç niyetleri yoktur.

1950’li yıllardan itibaren insanlar, geleceği tahmin etmek için bilimsel çalışmalar yapma gayreti içine girmişlerdir. O günden bugüne yapılan tahminleri mümkün olduğunca bilimsel zemin üzerine çekme gayretleri devam etmektedir. Bu konuda günümüze kadar farklı kaynaklarda farklı gelecek tahmin yöntemleri ifade edilmektedir. Bu yöntemler mahiyeti itibariyle incelendiğinde neredeyse tamamının birbirine benzediği görülür. Bu araştırmada ifade edilen yöntemler genel literatür taraması sonucu elde edilmiş bilgilerin derlenmesi ile ortaya çıkarılmıştır.

Gelecek tahmin yöntemleri ile ortaya konan projeksiyonların gerçekleşme ihtimali (hangi yöntem uygulanırsa uygulansın) yüzde 40-60’dan daha fazla olamaz. Bir çok fütürist bu rakamda hemfikirdir. Fikir birliği sağlanan hususlardan bir diğeri de tahmin edilmeye çalışılan zaman ne kadar uzağa götürülürse olasılığın azalarak devam edeceğidir.

Gelecek hakkında çalışmalar yaparak elde edeceğimiz sonuçlar doğrultusunda uzun vadeli planlama yapmak, gelecekte karşılaştığımız sorunların hepsini öngörüp çözmeyecektir ancak bazı problemler için hazırlıklı olmamıza yardımcı olacaktır. Belki bundan da önemlisi bizim alternatif gelecekler hakkında düşünmemiz, bize yeni anlayışlar ve alternatif yollar bulma konusunda yeni ufuklar açacaktır.

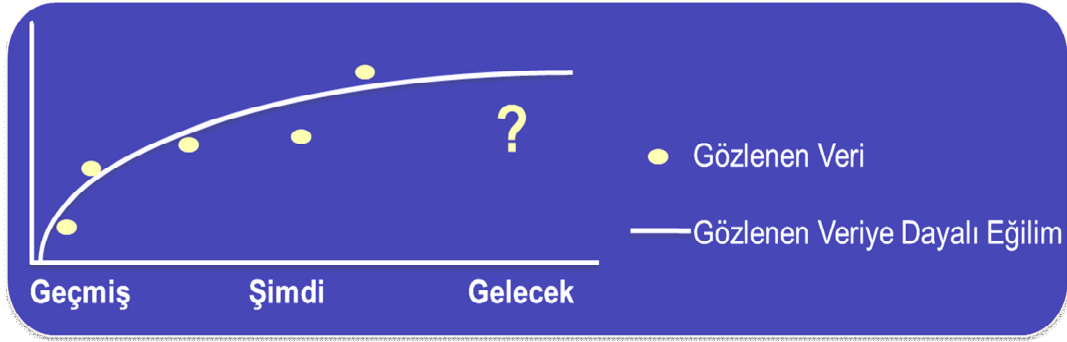
Alternatif gelecek, planlanacak konu ile ilgili olarak olayların olası durumlarının tanımıdır. Bu ifade tam anlamı ile planlama çabasının doğrultusuna ve gelecekte ne kadar uzağa baktığına bağlıdır. Genel olarak daha ileriye baktıkça muhtemel olayların kapsamı genişleyecek, alternatif geleceklerin sayısı daha da artacaktır.

Bu bölümde alternatif gelecek geliştirmekte kullanılan altı metot incelenmiştir. Alternatif gelecekler üretmek üzere kullanılan bu yöntemler yeni değildir. Bunlardan bir kısmı bilinen yöntem araştırma metodlarından, bir kısmı da değişik disiplinlerden gelmektedir.

1.2. Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini

Bu yöntemle incelenen herhangi bir konunun geçmişte kat ettiği aşamalar, günümüzde mevcut hâli ve yakın gelecekte nasıl bir planlamayla geliştirilmeye çalışıldığı hakkındaki veriler ortaya konur. Böylece ortaya konan veriler ışığında incelenen konunun gelecekte nasıl bir hâl alacağı tahmin edilmeye çalışılır. “En basit

hâliyle, bilinenlere dayanarak eğilimlerin tahmini önceki verilerin, zamanın bir fonksiyonu olarak çizilmesi ve geleceğe uzanan bir eğri ile uyumlanmasıdır.” (Smith vd., 1996:46).

Şekil 1.2. Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini

Eğer eldeki veriler düzenli ve zamana iyi bir şekilde yayılmışsa etkin bir şekilde kullanılabilir. Bu model araştırmacıya incelenen konuyla ilgili temel ilişkileri belirlemede yardımcı olur. Çalışma sonucunda ortaya konan tahmin edilen değerler güvenilirlik açısından düşük seviyede olsa da faydalı planlama ana hatları sunar.

Gelecekte meydana gelecek olaylar birbirini sebep sonuç ilişkisi şeklinde etkileyerek ortaya çıkacaktır. Bu yöntemin eksik yanlarından birisi incelediği konuları teker teker birbiri ile bağlantısını irdelemeden veya yüzeysel inceleyerek ele almasıdır. Böylece incelenen konu kendi başına gelecekte ne hâl alacağı değerlendirilmiş olur. Örneğin tankların geleceğini araştırırken; geçmişi, günümüz ve yakın gelecekte yapılan projeler dikkate alınarak gelecek tahmininde bulunmak mümkündür. Yalnız kara havacılık birliklerinin gelecekte tankları muharebe sahasından silip silmeyeceği konusunun üzerinde durulmaz. Bu sebeple olayların birbirini nedensel açıdan etkileme ihtimalleri yüzeysel olarak incelenir.

Bilinenlere dayanarak eğilimlerin tahmini yöntemi uygulaması itibariyle en kolay ve en hızlı teknik olması nedeniyle en yaygın olarak kullanılan teknik hâline gelmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalarda uzman kadroya ihtiyaç göstermemesi, küçük bir grupla uygulanabilmesi sebebiyle en ekonomik yöntem olarak anılmaktadır.

1.3. Benzetim (Simülasyon) Modellemesi

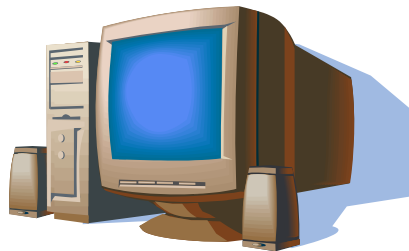
Bu teknikte anlaşılması gereken ilk kavram modeldir. Model; gerçeğin basitleştirilmiş bir şeklidir. Bu bütün modellerin soyut olduğu ve seçici bir yöntem vasıtası ile bazı faktörlerin alındığı, bazılarının dışarıda bırakıldığı anlamına gelmektedir. “Matematiksel ilişkilere indirgenen ve bilgisayara işlenen çok sayıda ilişki ve eğilimi inceler.” (Fowless, 1978:330).

Bu yöntemi diğerlerinden ayıran en büyük fark bilgisayar programlarına ihtiyaç duymasıdır. İncelenmek istenen konuya ilişkin ilgili uzmanlarca bilgisayar programları hazırlanır. Daha sonra konuya ilişkin veriler sayısal hâle getirilerek ortaya çıkan veriler bu programlar sayesinde değerlendirilir.

Modelleme yapılma ihtiyacı sebebiyle, ilk maliyeti çok yüksek olan bir yöntemdir. Ayrıca hem programlama kısmı hem de hayata dair hususların veri hâline getirilmesi konusu uzman personelin çalıştırılmasına ihtiyaç duyar. Yöntemin zayıf tarafı, nicel değerlere dönüştürme zorunluluğunun çalışanları kısıtlamasıdır. Programlama ve dokümantasyon gibi süreçlerin yıllarca sürmesi bir diğer dezavantajdır.

En önemli faydası ise bu model ile çok sayıda değişken ilişkilendirilebilir, ayrıca model bir kere kurulduğu zaman hızlı ve ucuz bir şekilde değişik sonuçlar üretmek mümkündür.

1.4. Karşılıklı Etkileşim Matris Analizi

“Hem geleceğe yönelik eğilim analizi, hem de simülasyon modellemesi değişkenler arasındaki etkileşimi ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Karşılıklı etkileşim matris analizi hem eğilimlerinin hem de olayların kendi arasındaki etkileşimlerini açıklamanın bir yoludur.” (Smith vd., 1996:52).

İlk olarak geleceği etkileyebilecek ilgili olaylar ortaya konur. Daha sonra bu olayların gerçekleşme ihtimalleri yani eğilimleri belirlenir. Son olarak oluşturulan bir matris üzerinde her bir olay ve eğilimin meydana gelme ihtimali uzman değerlendirmeleri yardımıyla tahmin edilir. (Şekil 1.2, Şekil1.3.). Bu yöntemde en kritik husus olayların oluş sırası hakkında yapılan değerlendirmelerdir. Çünkü olayların birbirini tetikleyeceği veya olmasını engelleyeceği tezine dayanmaktadır. Aynı zamanda çeşitli senaryolar ortaya koyması sebebiyle önem arz etmektedir.

		Eğilimler									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Olaylar	E₁	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
	E₂	X		X	X			X		X	
	E₃		X								
	E₄					X					
	E₅								X		

Şekil 1.3. Karşılıklı Etkileşim Matrisi

Kaynak: (Smith vd., 1996:53).

Örneğin A ülkesinin nükleer silahlara sahip olması E₁ olsun. Burada A ülkesi için elde edilecek teknolojiler, mali kaynak ayırma ihtimali, siyasi iradenin varlığı gibi hususlar eğilimler olarak sütunlara yazılır. Daha sonra uzmanlar vasıtasıyla her bir eğilim incelenerek gerçekleşme ihtimali yüksek olanlar X ile işaretlenir. Daha sonra A ülkesinin bu silahı B'ye karşı kullanması E₂ olarak adlandırılır ve yeni eğilimler ortaya konarak bu konular incelenir. Süreç bu şekilde devam ettirildiğinde E₅ olayına ulaşılarak geleceğe ilişkin bir senaryoya varılmış olur.

1.5. Delphi Tekniği

Bu modelin anafikri; pek çok uzmanın sistematik bir şekilde bir konu üzerinde yoğunlaşmasının bir uzmana kıyasla konu hakkında daha fazla fikir üretebileceği ve daha geniş kapsamlı tahminlerde bulunabileceği tezine dayanmaktadır.

“Delphi tekniğinin amacı; teknolojinin değişen zaman içerisinde hangi ortamları hazırlayacağı ve ilgilenilen konuların gelecekte ne hâl alacağını belirleyen faktörleri tanımlamaktır.” (Nikoleris, Arias ve O’Connor, 2002:39).

Bu teknikte bir merkez ekip tarafından çalışmalar yönlendirilir. Merkez ekip birbirinden farklı çalışma grupları oluşturarak farklı konuların (bu konulardan bazıları aynı hâliyle farklı gruplara da verilebilir) farklı gruplara verilerek çalışmaları sağlanır. Grupların ulaştığı sonuçlar anket, panel vb. farklı tekniklerle değerlendirmelere tabi tutularak elde edilen sonuçlar çoğunluğun savunduğu eğilimlere göre sıralanır. Grup ya da şahısları fiziksel olarak birbirinden ayırarak çalışmalar yaptırmanın en önemli amacı, öngörülerde bulunacak kişilerin birbirinden etkilenmelerini ortadan kaldırmaktır. Böylece popüler olan düşüncelerin baskın çıkması, çalışanların birbirini etkilemesi engellenmeye çalışılır.

Çok sayıda farklı insanı çalışma programlarını fazla etkilemeden, bir araştırma projesinde bir araya getirmenin ekonomik bir yolu olarak kabul edilebilir. Bu yöntemin dezavantajı, az sayıda kişi tarafından savunulan ama gelecekte belki de gerçekleşecek olan makul düşüncelerin, çoğunluğun savunduğu fikirler karşısında öneminin azalması, ya da tamamen ihmal edilmesidir.

1.6. Senaryo Oluşturma

“Senaryo planlama, düşünme yolunu değiştirmek, karar verme sürecini geliştirmek, ferdin ve organizasyonun öğrenme ve ilerleme/gelişme performansını güçlendirmek amacıyla gelecek hakkında kararların gerçekleştirildiği/oynandığı çok yönlü geleceklerin (geleceğin ortamlarının) geliştirildiği/tahayyül edildiği bir disiplindir.” (www.scenarioplanning.colostate.edu, 25.12.2013).

“Senaryo oluşturulması kendi başına bir metot değildir, ancak pek çok metodun ve metodların birleşiminin bir sonucu olarak düşünülmektedir.” (Smith vd., 1996:56). Senaryo oluşturma yöntemi iki ana başlık altında incelenebilir. Bunlardan birincisi, gelecekte oluşması istenilen senaryonun baştan belirlenerek, bu senaryoya ulaşma yollarının araştırılması böylece hangi basamakların gerçekleştirilmesi gerektiğinin ortaya konmasıdır. İkinci başlıkta ise olması muhtemel senaryonun gerçekleşme ihtimalinin değerlendirilmesi kabul edilebilir.

“Senaryo planlaması yığınlarca veriyi mümkün olan durumlara dönüştürerek basit hâle getirir.” (Schoemaker, 1995:25). Senaryo oluşturulurken uzman kişilerin çalıştırılması gerekliliği vardır. Bu gereklilik sıhhatli sonuçlar almak için bir mecburiyettir. Çalışmalar sonucunda senaryonun gerçekleşme ihtimali yüksek çıkarsa mevcut planlamalara dâhil edilir, gerçekleşme ihtimali düşükse bu konuda ihtimalat planları hazırlanır.

Senaryo oluştururken yüksek miktarda muhakeme yeteneğinden faydalanılması, senaryoyu hazırlayanların konularında uzman olma hususiyetini gerekli kılar. Günümüzde bir çok ülke çeşitli kuruluşlara (resmi veya özel kurumlara) senaryolar hazırlatarak gelecek konusunda öngörüler oluşturmaya çalışmaktadır.

1.7. Uzman Görüşü ve Dâhiyane Tahmin

Geleceğe ilişkin tahminler yapmak için kullanılan tüm yöntemlerin ortak noktası kişisel değer yargıları barındırmasıdır. Bu sebeple hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın sonucun sağlıklı olarak ortaya konması için uzman hatta dâhiyane fikirler ortaya koyabilen insanlara ihtiyaç vardır.

“Dâhiyane tahmin terimi, olağanüstü bir zekâ ve engin bilgiye sahip olan, tarihi bilgileri birleştiren, olayların olası gidişatı hakkında sonuç çıkarabilen kişilerin ürünleri için kullanılan geniş kapsamlı bir terimdir.” (Smith vd., 1996:60).

Verilerin yorumlanması bilimden çok sanat gerektirdiğini düşünen insanlar bu yöntemi daha sağlıklı bulmaktadırlar. Bu yöntemin dezavantajı ise tamamen bir veya birkaç şahsın çalışmaları ile şekillendiğinden, düzensiz kayıtlar ortaya koymasındır. Ayrıca şahısların içinde buldukları çevresel faktörler (bağlı oldukları millet, din olgusu, yakın çevrenin beklentileri vb.) tamamen tarafsız projeksiyon ortaya koymalarını engelleyebilir.

“Bu yöntem metodolojik tuzaklara takılmadan geleceği detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlar.” (Smith vd., 1996:60). Uzman görüşü ve dâhiyane tahminler, gerçek olguların karmaşıklığı ile kullanılan metotların bu gerçekleri basitleştirme çabaları arasında bir denge oluşturur.

1.8. Sonuç

Geleceği tahayyül etmek ya da alternatif gelecek oluşturmak maksadıyla yukarıda ifade edilen metotlar incelendiğinde, birinci metot hariç diğer metotlarda uzman kişilere ihtiyaç duyulmakta, bazı metotlar yıllar süren çalışmalar gerektirmekte, bazı metotlar ciddi bütçelere ihtiyaç duymaktadır. Bu gibi hususlar değişen çevre koşulları ve geleceğin muharebe sahasını tahayyül etmemizi kolaylaştırmak maksadıyla kullanılacak en uygun metodun “Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini” olduğu sonucunu karşımıza çıkarmaktadır.

Çalışmamızın bundan sonraki bölümlerinde yapılan analizlerde; yukarıda anlatılan metotları uygulayan bazı çalışmaların özetine yer verilmiş, bununla birlikte ortaya konan gelecek tahayyüllerine ulaşmak maksadıyla “**Bilinenlere Dayanarak Eğilimlerin Tahmini**” metodu kullanılmıştır. Ayrıca olayların birbirine olan etkileri yüzeysel olarak irdelenmiş daha çok teknolojinin geleceği şekillendirmede hangi boyutlara ulaşacağı, doktrinlerin bu bağlamda hangi mecralara kayacağı ortaya konmaya çalışılmıştır.

Teknoloji ve doktrinlerin birbirini zaman içinde tetikleyerek geliştirmesi tezinden yola çıkılarak 2040’lı yıllardaki muharebe ortamı tahayyül edilmiş, bu kapsamda şimdiden silahlı kuvvetlerin organizasyon yapısını nasıl yönlendirmemiz gerektiği sorusuna cevap aranmıştır.

2. KÜRESEL EĞİLİMLER IŞIĞINDA GELECEĞİN DÜNYASI

2.1. Geleceğin Güvenlik Ortamı

Geleceğin güvenlik ortamını analiz etmek için, belirleyici bir unsur olarak ortaya çıkan küreselleşmeyi dikkate almak gerekecektir. Küreselleşme ile politik, kültürel ve ekonomik ilişkiler sınırların ötesine uzanmakta, insanlar, kaynaklar ve sermaye daha hızlı hareket etmekte, karşılıklı bağımlılık artmakta ve kısacası yerel olayların küresel etkileri gözlemlenmektedir (Held, McGreg ve Goldblatt, 1999: 483-496). Küreselleşen dünyada insanlar, toplumlar ve kültürler arası paylaşım artarken, rekabet de daha görünür bir hale gelmekte ve mücadeleler artmaktadır.

Küreselleşme ile ulus devletlerin hükümlanlık haklarının aşarak, hükümlanlığın bölgelere, çok uluslu yapılara, büyük şirketlere, sivil toplum örgütlerine, grup ve bireylere devredilmeye başlandığı ve bazen de hükümlanlığın birleştirilip toplu olarak kullanıldığı söylenebilir. Ulus devletin zararlı çıktığı bu sürecin savaşa olan etkisinin ise savaşı “devletlerarası bir politika aracı” olmaktan çıkarıp yukarıda belirtilen unsurların da savaşın içine çekilmesi, diğer bir ifadeyle savaşın sivilleşmesi olacağı yönünde öngörüler bulunmaktadır. Bu bağlamda, gelecekte düşük yoğunluklu çatışmalar hızla artacak ve modern devlet gittikçe büyüyecek olan karma tehditlerle mücadele etmek zorunda kalacaktır (Creveld, 1991:192-215).

Uluslararası güvenlik açısından ise, savunma anlayışının yerini daha geniş alanlarda değişkenlerin etkilerinin değerlendirildiği güvenlik anlayışı almaktadır. Güvenlik anlayışına göre, yüksek teknoloji, öldürücü silahların kullanıldığı savaşların yıkımı aslında hem kazanan hem kaybeden taraf için mağlubiyet anlamına gelmektedir. Bireyin hakları ve varlığı öne çıkarılmış ve küresel ekonomik ilişkiler vazgeçilemeyecek derecede önem kazanmıştır. Bu nedenle bilinen çatışmanın konvansiyonel savaş yöntemlerinden ziyade geleceğin getireceği teknolojilerle

belirlenen alanlara kayacağı yönünde görüşler popülerlik kazanmışlardır. Bunlar ise siber savaşlar, suç örgütlerinin küresel faaliyetleri, enerji silahları, robotik savaşlar gibi askerden çok sivillerin hâkim olduğu alanlar olarak belirtilmektedir. 2030'lu yılların güvenlik ortamında günümüzde bilinen çatışma alanlarının yanında, ekonomik ve teknolojik yatırımların korunması, küresel normların uygulanması, çıkarların asimetrik saldırılara karşı müştereken korunması, barışı destekleme harekâtı, çatışmayı önleme ve istikrar harekâtı gözlemlenecektir (Ries, 2009:66-69).

Halen yaşanmakta olan krizde de görüldüğü üzere küresel ekonomik sistem değişimlere açıktır. Bu kapsamda, ekonomik güçte meydana gelen değişimler güvenliğe doğrudan yansıtacak ve yeni güç merkezleri oluşurken çatışmalar kaçınılmaz olacaktır. Bu anlamda küresel ekonomik gelişme hem çatışmanın nedeni olacak hem de çatışma alanlarını belirleyici bir şekil alacaktır. İç içe geçmiş millî menfaatler, büyük şirketlerin çıkarları, tarihsel/kültürel bağlar dönemsel ittifak ve çatışmaları mümkün hale getirecektir. Bu da hammadde ve enerji kaynaklarına ulaşma, enerji nakliyatının güvenliği, sermayenin güvenli aktarımı ve küresel ölçekli yatırımların kârlılığını belirleyici dolaylı ya da doğrudan mücadelelere davetiye çıkaracaktır. Radikal İslam, aşırı milliyetçilik, etnik mücadeleler, marjinal gruplar ve yönetilemeyen/iflas etmiş devletler ise bu mücadelenin alenen görünen ve küresel medya da tartışılan yönlerini sergileyecekler, bir anlamda “küresel günah keçileri” olacaklardır. Günümüzde, üretim ve finansın batıdan doğuya kaymaya başlaması Çin, Hindistan, Brezilya ve Rusya gibi ülkeleri daha güçlü hale getirmiştir. Özellikle Çin'in yakın gelecekte dünyanın birinci ekonomisi olacağı bilinmekte ve her alanda ABD-Çin çatışma senaryoları konuşulmaktadır. Güçlenmekte olan, Şanghay İşbirliği Örgütü ve ASEAN gibi örgütler bu alternatif güç merkezlerini temsil etmektedirler. Dolayısıyla geleceğin güvenlik ortamı daha belirgin bir gruplaşmaya açıktır.

Küreselleşme süresince ortaya çıkan göç ve şehirleşme hareketleri toplum hayatında dinamikleri etkileyecek ve ölçekleri ülkeleri de aşan tüm dünyanın izlediği/müdahil olduğu çatışmalara neden olacaktır. Üçüncü dünyada şehirli nüfus, sağlık hizmetleri, alt yapı ve hijyenden yoksun bir şekilde artmaktadır. Bu da üçüncü dünyada oluşacak olan dev metropollerde salgın hastalıklar ve çevre felaketlerini beraberinde getirebilecektir. Küresel ısınma iklim değişikliklerini, beklenmeyen mevsimsel değişiklikleri, doğal felaketleri, su sıkıntısı, kuraklık ve açlığı da beraberinde getirecektir (Chief of Force Development, 2009:16-29). Her geçen gün azalan doğal kaynakların fiyatları başta petrol olmak üzere gittikçe

artacaktır. 2030'lu yıllarda petrol her ne kadar temel enerji kaynağı olarak kalacak olsa da, hızla artan fiyatı nedeniyle erişilmesi zorlaşacaktır. Coğrafi yayılımı geniş ve rezervleri geniş olan doğal gazın kullanımını artacaktır (World Energy Outlook, 2011). Günümüzde olduğu gibi yakın gelecekte de stratejik doğal kaynakların aranması, işletilmesi ve taşınması çatışmaya neden olabilecek olan alanlar olarak belirlemektedir.

Görünen gelecekte, bilgisayar teknolojileri, bilgi sistemleri, nanoteknolojiler, sensörler ve ağ yapıları, biyoteknoloji, enerji teknolojileri, algı yönetimi ve davranış bilimleri öne çıkan bilim ve teknoloji alanları olarak belirlemektedir (Global Strategic Trends Outto, 2040). Tarihsel süreçte olduğu gibi gelecekte de teknoloji ile savaş beraber anılmaya devam edecektir. Bilim ve teknoloji insan hayatını kolaylaştırmaya hizmet ettikleri gibi art niyetli kullanıcıların elinde tehditler haline de geleceklerdir. Bugün konvansiyonel kabiliyetlere sahip olamayan devlet, örgüt ya da kişiler gelecekte kritik teknolojileri dahi kolaylıkla elde edebilecek bir duruma geleceklerdir. Dolayısıyla, bilim ve teknolojinin sunduğu imkânlar beklenmedik asimetric kabiliyetleri doğurabilecektir.

Günümüzde, ülkelerin uzayda kazanmış oldukları yetenekler, beraberinde getirdikleri politik ve askeri avantajlar sebebiyle ülkelerin güvenliğine önemli katkılar sağlamaktadır. Uzaya konuşlandırılan sistemler; stratejik/taktik hedeflerin tespit ve teşhisi, güvenli ve hızlı veri iletişimi, seyrüsefer ve ihbar-ikaz gibi konularından, uzaydan kuvvet kullanımına kadar birçok alanda muadili olmayan olanaklar sunmaktadır (TÜBİTAK, 2003). Uzay, başta savunma olmak üzere, diğer birçok alanda ülkelere bir takım üstünlükler ve ilave kazanımlar sağlayan parlak bir sektör haline olmaya devam edecektir. Uzaktan algılama, füze savunması gibi konularda uzayın kullanımını artmakta hava hâkimiyeti ötesinde uzay hâkimiyeti önem kazanacaktır.

Güncel jeopolitik gelişmeler değerlendirdiğinde dünyanın bir "çok kutupluluğa" doğru ilerlediği örölmektedir. ABD'nin II'nci Dünya Savaşı sonrasında oluşturduğu Washington Konsensusu küreselleşme altında etkisini kaybetmekte ve yeni güç merkezleri oluşmaktadır. Bu da gelecekte etkisi azalmış bir ABD ve daha güçlü diğer uluslararası aktörler anlamına gelmektedir (www.dni.gov, 03.09.2013). ABD son 10 yıl içerisinde yaşadığı deneyim sonucunda güvenlik politikasında değişime gittiği gözlemlenmektedir. ABD, tek taraflı hareketler ve ön alıcı müdahale doktrini uygulamalarını terk ederek uluslararası kuruluşlar ve normları, ittifakları ve ortak girişimleri destekleyen bir güvenlik politikası takip etmeye başlamıştır. Avrupa

Birliği küresel rekabet ve üretim sorunlarıyla yıpranmış, finansal krize girmiş, çekim merkezi olma özelliğini ve etkinliğini kısmen kaybetmiştir. Dolayısıyla batı dünyasının Soğuk Savaş sonrasında sürdürdüğü tartışmasız üstünlüğü tartışmalı bir hale gelmiştir. Bu ortamda ise, yükselen Rusya ve Çin gibi güçler ile etnik milliyetçilik ve radikal İslam gibi ideolojilere karşı batılı demokrasilerin daha yakından iş birliğine gitmesini bir zorunluluk olarak gören düşünceler öne çıkmaktadır (Kagan, 2008:3-4).

NATO'nun yeni stratejik konseptinden de anlaşıldığı üzere transatlantik ittifak ABD ve AB ortaklığı ekseninde güçlendirilmiş ve küresel etkinlik için başta Rusya olmak üzere diğer uluslararası güçlerle ortak menfaatlerin gerçekleştirilmesi üzerine iş birliği yapılacağı, yeni katılımları ise “açık kapılar” bırakılacağı vurgulanmıştır (www.nato.int, 31.12.2013). Bu da Batı'nın çatışmadan ziyade iş birliği arayışlarıyla mevcut avantajlarını koruma yönünde diyalog ve iş birliğine yönelik tutum izleyeceğini ortaya koymaktadır. Bütün bu gelişmeler de gelecek için birbirine sayısız ekonomik, kültürel ve siyasi bağla ilişkilendirilmiş olan devletlerin, uluslararası ve bölgesel örgütlerin ve devlet dışı aktörlerin beliren tehditler karşısında iş birliği yapması olarak tanımlanabilecek olan “küresel yönetim” kavramını ortaya koymuştur (Global Governance at a Critical Juncture, 2010:39). Uluslararası kamuoyunun 2011 yılında Libya müdahalesinde izlediği stratejiler dikkate alındığında küresel yönetimin ilk uygulamalarının da görüldüğü aşikârdır.

Diğer yandan, küresel gelişimin gücün belirli merkezlerde toplanmasından ziyade devlet dışı aktörlere avantaj sağlayacak şekilde yayılması anlamına gelen “kutupsuz” bir hale gelebileceğini belirten görüşler de mevcuttur (Haass, 2008: 89). Geleceğin güvenlik ortamında etkili aktörler olarak devletlerin yanı sıra; uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri ve diğer tarafta milis kuvvetler, paralı askerler ve suç örgütleri gibi hukuki çerçevede etki edilmesi ya da kontrol altına alınması mümkün olmayan yapılanmalar da aktif olacaklardır. Bu unsurlar otorite ile girdikleri mücadelelerde asimetrik yöntemler kullanacaklardır. Bu kapsamda, günümüzde beliren terörizm, kitle imha silahlarının edinilmesi/yayılması ve siber saldırılar etkilerini artırarak güçsüzlerin mücadele yöntemleri olmaya devam edeceklerdir. Ayrıca gelişen teknoloji ile robotik silahlar, insansız sistemler ve uzay sistemlerinin kullanımının artması bu alanlardaki tehditleri ve çatışmaları beraberinde getirecektir. Nükleer koşullar altında devletlerin savaşlar üzerindeki tekeli kalkacak ve oluşacak olan istikrarsız ortamlarda, düşük yoğunluklu çatışmaları içeren hibrid savaşlarda

artan bir oranda siviller çatışmaların ana aktörleri olmaya başlayacaklardır (Creveld, 1991:223).

Her ne kadar yukarıda belirtilen hususlar savaşa varmayan mücadele ve asimetrik harp yöntemlerinin öne çıkacağını ifade etse de, konvansiyonel mücadele de şartların oluşmasına bağlı olarak her zaman olasıdır. Devletler var olduğu sürece devletlerarası savaş da var olacaktır. Ekonomik rekabet, milliyetçilik, milli hassasiyetler, marjinalleşme ya da liderlerin verecekleri yanlış kararlar yüzünden savaşların ortaya çıkması beklenmektedir (Strategic Assessment of the Security Environment, 2008: 15-16). ABD'nin son 10 yıl içinde Irak'ta gerçekleştirdiği savaşlar, Rusya'nın 2008 yılındaki Gürcistan müdahalesi, Afrika'da devam eden ya da şu an için dondurulmuş olan Etiyopya Eritre, Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti, Kongo gibi mücadeleler dikkate alındığında gerekli şartların oluştuğunda ya da hasımlar arasında bir simetri kurulabildiğinde konvansiyonel gücün kullanıldığı da görülmektedir. Bir süper güç bile, güvenlik ortamını şekillendirmek için gerektiği yer ve zamanda konvansiyonel askerî kabiliyetlerinden de istifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle, savaşmak için başka yol ve yöntemler bulamayan devletler krizlerin tırmanması ile birlikte konvansiyonel araçları kullanacaklardır.

2.1.1. Ekonomik ve Sosyal Eğilimler

Gelecek 40 yıl içerisinde ekonomik ve sosyal hayatın döngüsü başımızı döndürecek bir hızla değişecektir. Değişimin hızı, karşılıklı bağımlılık, tercihlerin çok fazla olması, karar verme sürecine katılan çok farklı kültürlere sahip insanların bulunması, belirsizlik ve sürprizlerin hâkim olduğu bir ortama yol açacaktır. Bütün bu belirsizlikler insanları uzman personele danışmaya ve gelişmiş karar verme teknolojileri ile donatılmış bilgisayarların verdiği kararlara itimat etmeye yöneltecektir. Şu anda dünya üzerinde kayıtlı 2 milyar internet aboneliği, 6 milyardan fazla cep telefonu kullanıcısı, milyarlarca gerçek zamanlı, çok kullanıcıli iletişim yazılım ve donanımı bulunmaktadır (Glenn, Gordon ve Florescu, 2012:4).

Ericsson, 2017 yılına gelindiğinde yüksek hızlı mobil internet kullanıcı sayısı dünya nüfusunun %85'ini bulacağını tahmin etmektedir. Dünyada fikirlerin bilginin ve teknolojinin bu kadar içiçe girmiş bir yapıya dönüşmesi yeni medeniyet türlerinin ortaya çıkmasına neden olacaktır (State of the Future, 2012:4).

Sosyal değişimlerin ekonomik değişimleri tetikleyeceği gelecek, düşerimizin ötesinde bir ekonomik hacme ulaşacaktır. 2009'da gelişmekte olan 100 ekonomik kuruluş toplam 1.3 trilyon dolarlık hacme sahipken 2020 de 6 katına çıkacaktır. Her sene 70 milyondan fazla insan orta sınıfa geçecek ve 2020'de dünya nüfusunun % 40'ı orta sınıf statüsüne ulaşacaktır. Günümüzde gelişmekte olan ülkeler doğal seleksiyon mantığı çerçevesinde güçlenecek ve diğer ekonomileri bastıracaktır. 2020'de E7 (Çin, Hindistan, Brezilya, Rusya, Meksika, Endonezya, Türkiye) ülkelerinin GSMH'sı G7 ülkelerinin GSMH'sından yüksek olacaktır. Dünya ekonomisi gelişerek 2020'de iki katına çıkacaktır.

Şekil 2.1. Ekonomik Güç Dağılımı 2050

Kaynak: (www.mecidiyekoyfizik.blogspot.com.tr, 12.12.2013)

Bugün Avrupa ve Amerika Kıtaları ekonominin başatı iken gelecekte Asya ve Afrika ön plana çıkacaktır. 2025'de GSMH sıralamasındaki ilk 50 şehirden 20'den fazlası Asya'da olacaktır. 2030'da E7 ülkelerinin GSMH'sı yaklaşık olarak G7 ülkelerinin GSMH'sından %44 daha fazla olacaktır. 2050'de dünyanın ekonomik çıktısı 3 kat artacak ve Çin ekonomisi 24,6, ABD ekonomisi 22,3, Hindistan ekonomisi 8,2 trilyon dolar olacaktır (Richard, 2011:2-3). 2014'de gelişmiş ülkelerin birçoğunda devlet borçlarının GSMH'nın ortalama % 118'i olacağı tahmin edilmiştir. 2011 ve 2020 yılları arasında Fransa, Almanya ve İngiltere'nin sırasıyla yıllık GSMH artışı %1,7- % 1,8 ve % 1,7 olacaktır.

Ekonomik gelişmeler farklı pazarları doğuracak ve yatırımların çeşitliliğini arttıracaktır. Günümüzde küresel yabancı direkt yatırımlar 1,6-2 trilyon dolardır.

2020’de akıllı teknolojiler pazarı 4 kat artarak 2,1 trilyonluk pazara ulaşacaktır. 2020’de biyoteknolojinin farklı çeşitleri bir trilyon dolarlık pazar oluşturabilir. Bu gelişmeler ışığında nanoteknoloji, biyoteknoloji ve akıllı teknolojiler pazarı 1 trilyon dolarlık değere ulaşacaktır. Küresel kimyasallar pazarı ise 5,3 trilyon dolarlık hacme ulaşacaktır (Potter, 2011:2-3).

2.1.1.1. Demografik Yapı

Doğum sayısı ile ölüm sayısı arasındaki oranın arttığı dünyada, nüfus her geçen gün artmaktadır. Ortalama yaşam süresinin giderek artması nüfusun çoğalmasına sebep olmakta aynı zamanda kültürel farklılıkları azaltmaktadır. Nesiller arasındaki geçiş artan teknoloji ile yumuşaklaşmaktadır. Küresel bir köy hâline gelen dünyada milletler arasındaki kültürel farklılıklar azalacaktır.

Ulke	Orta Yaş 2010	Orta Yaş 2030	Demografik Fırsat Penceresi*
Brazil	29	35	2000 to 2030
India	26	32	2015 to 2050
China	35	43	1990 to 2025
Russia	39	44	1950 to 2015
Iran	26	37	2005 to 2040
Japan	45	52	1965 to 1995
Germany	44	49	before 1950 to 1990
United Kingdom	40	42	before 1950 to 1980
United States	37	39	1970 to 2015

*AB’nin demografik yapıyı inceleyen uzmanlarına göre “Demografik Fırsat Penceresi”; 0-14 yaş arasındaki çocukların toplam nüfusa oranının %30’dan az, 65 yaş ve üzeri yaşlıların toplam nüfusa oranının %15’den az olduğu yıllardır.

Şekil 2.2. Demografik Pencerenin Fırsatları

Kaynak: (Küresel Eğilimler 2030, 2012: 25).

Demografik kaymalar ve artan eğitim seviyeleri, ekonomik dalgalanmalarla birleşince daha şeffaf demokrasi talebi artacaktır. Yeni demokrasiler geçmiş yıllarda yapılmış olan insan hakları ihlallerini ve yapılan yanlış uygulamaları çözecektir. Demokrasisi arttırılmış devletler sosyal huzuru bozmadan, normalleşme sürecini yavaşlatmadan ve insan haklarını geriletmeden insanların devlete bağlılığını kazanacaktır. Eğitimli ve doğru bir şekilde bilgilendirilmiş toplum demokrasilerin, politik, ideolojik, dezenformasyon kampanyaları ve bilgi harbi için olmazlar olacaktır (State of the Future 2012:4).

2.1.1.1.1. Nüfus

Bugün dünya nüfusu 7 milyardır ve 80'den fazla ülkenin nüfusunun yaş medyanı 25 veya daha azdır. 2030 yılında yaş yapısı çok genç bir nüfustan (medyanı 25 ve altı) geçmişteki tahminlerin aksine yaşlı bir nüfusa doğru kayacaktır. Çin'in çalışan nüfusu 2016 yılında tepe noktasına ulaşacak ve 2030 yılında 994 milyondan 961 milyona düşecektir. Hindistan'ın çalışan nüfusu ise 2050 yılına gelindiğinde henüz tepe noktasına ulaşmamış olacaktır (National Intelligence Council, 2012:16). 2020 yılında AB' deki nüfus yetersizliğini kapatmak için 100 milyon insan ihtiyacı olacaktır (Richart, 2011:2-3). 2030 yılına gelindiğinde Rusya 10 milyon civarında bir nüfus kaybına uğrayacak ve bu düşüş zaman diliminde bütün diğer ülkelerden fazla olacaktır (Küresel Eğilimler 2030, 2012:16).

Yeni sağlık teknolojileri ortalama insan ömrünü uzatmaya devam edecektir. İnsan ömrünün uzamasından da en fazla gelişmekte olan ekonomiler istifade edecektir, çünkü bu ülkelerin orta sınıfı gittikçe büyüyecektir. Bu ülkelerin sağlık sistemleri bugün zayıf olsa da 2030 yılında nüfuslarının ortalama ömrünü uzatma adına çok ciddi adımlar atacağı değerlendirilmektedir. Hatta 2030 yılında hastalık yönetiminde yenilikçi merkezlerin en önemlileri bu ülkelerde olacaktır (Küresel Eğilimler 2030: 2012: 21). Dünya hızla yaşlandığı ve daha durağan ve oturarak çalıştığı bir hayat tarzı yaşadığı için kardiyovasküler hastalıklar; gelişmekte olan veya gelişmiş endüstriyel toplumlarda başlıca ölüm nedeni olacaktır (State of the Future, 2012:4). 2030 da Avrupa'da bunayan insan sayısı 10 milyondan 14 milyona çıkacaktır (Richard, 2011:2-3). Dünya nüfusunun yaşlılık oranı artacaktır. Bu kapsamda 2020 yılına gelmeden 5 yaşın altındaki çocuk sayısı 65 yaşın üzerindeki nüfusa eşit olacaktır. Yüzyılın ortasına doğru da insanoğlunun bugüne kadarki nüfus dağılımı tamamen tersine dönecektir. Bu her açıdan olağanüstü bir eğilimdir. Konunun araştırmacıları son 650 sene içinde tüm yerleşik alanlardaki nüfusun giderek arttığını belirlemişlerdir. Onlara göre bu ani değişimi ortaya çıkaran, altı eğilimin bir araya gelmesidir. Bu durumu “ Demografik Kış” olarak adlandırmışlardır. Dünyadaki yaş dağılımını şekillendiren altı eğilim şunlardır:

(a) Çalışan ve eğitimli anneler daha az çocuk doğurmayı seçmektedir.

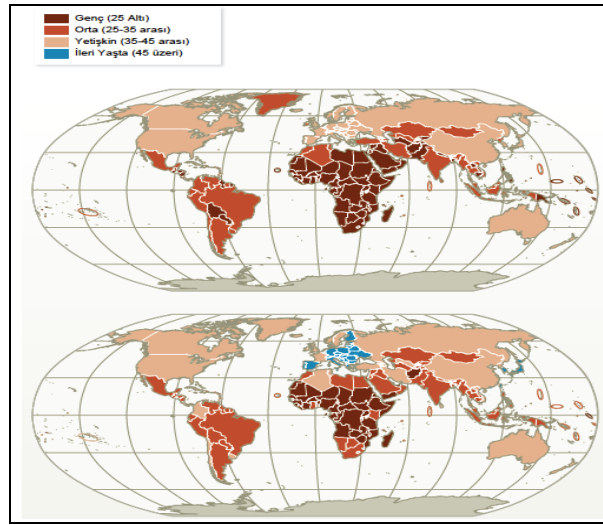
(b) Aileler her çocuğa daha fazla yatırım yapabilmek için daha az çocuk sahibi olmaktadır.

(c) Etkin doğum kontrol araçları istenmeyen çocuk sayısını azaltmaktadır.

(ç) Evlenmeden birlikte yaşamak giderek yaygınlaşmaktadır. Genellikle evli olmayan çiftler, birlikteliklerini evliliğe dönüştürenlerden daha az çocuk sahibi olmaktadır.

(d) Dünyanın her yerinde yüksek boşanma oranları çiftleri, boşanma ihtimalinin düşünerek çocuk yapmamaya veya daha az çocuk yapmaya yönlendirmektedir.

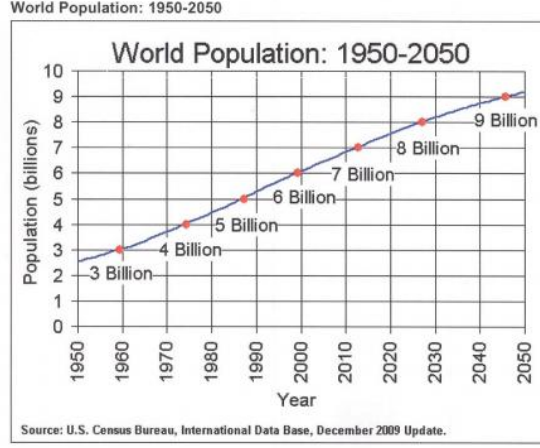
(e) Dünyada büyük bir nüfusu destekleyecek kaynağın bulunmadığına inanan ve böyle bir dönemde daha fazla çocuk sahibi olmanın sorumsuzluk olduğunu düşünen kişilerin sayısı artmaktadır (Passig, 2010:97)..

Şekil 2.3. 2010 ve 2030 da Dünyada Nüfusunun Yaş Ortalamaları

Kaynak: (Küresel Eğilimler 2030, 2012:22).

2030 yılına geldiğimizde dünya çapındaki orta sınıf %66 artacak yaklaşık 3 milyar gelir seviyesi artmış tüketici ortaya çıkacaktır (State of Future, 2012:3). 2050'de 9 milyara ulaşacak olan nüfusun nüfus artışının %70'i Müslüman ülkelerde olacak ve 60 yaşının üstündekiler iki katına çıkarak nüfusun %21'ini oluşturacaktır. AB'deki iş gücü 68 milyon işçi civarına düşecektir (Richard, 2011:2-3).

Şekil 2.4. Dünya Nüfusu 1950-2050

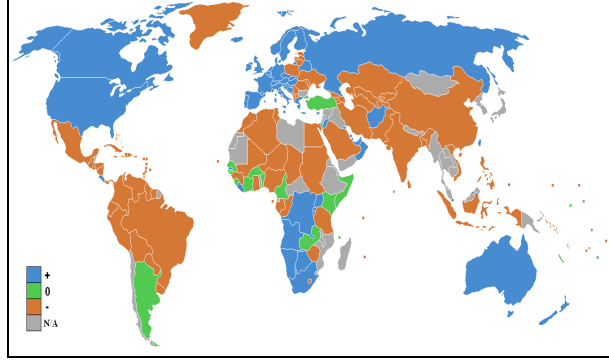
Kaynak: (www.census.gov, 14.12.2013)

2030 yılında 8,3 milyar (Küresel Eğilimler 2030, 2012:4) olacak olan dünya nüfusu, çok düşük gelirli Asya ülkelerindeki artış ile 2050 yılına geldiğimizde ise toplamda 2 milyar artarak 9 milyara ulaşacaktır. 4,2 milyar olan Asya nüfusu 5.9 milyara çıkacak, daha fazla kaynak kullanım talebi ortaya çıkacaktır. Yüksek doğum ve ölüm oranları değişecek düşük doğum ve ölüm oranları ile 2100 yılına gelindiğinde dünya nüfusu 6.2 milyara düşecektir. Şu anda doğumdaki yaşam beklentisi 68 iken 2100 yılında 81 yaşına çıkacaktır. 2050 yılında 65 yaşın üzerinde olan insan sayısı 15 yaşın altında olan insan sayısı ile aynı olacak ve yeni emeklilik türleri geliştirilecektir (TÜSİAD, 2011: 45).

2.1.1.1.2. Göç

19'uncu yy. ve 20'nci yy. başlarında Avrupa içinde ve Avrupa'dan Yeni Dünya'ya ciddi bir göç yaşanmıştır. Bu oranda bir göç bir daha muhtemelen yaşanmayacaktır. Ancak, uluslararası göç son çeyrek yüzyıldakinden bile daha fazla oranda yaşanacaktır. Sınırlar arası göçü tetikleyen faktörler hâlâ geçerli kalacaktır. Bu faktörler küreselleşme, zengin ve fakir ülkeler arasında farklı yaş yapıları, bölgeler ve ülkeler arasındaki gelir eşitsizliği ve çeşitli ülkeler arasındaki göç ağının varlığı olarak sıralanabilir. Gelişmekte olan ülkelerdeki hızlı şehirleşme oranı ve bazı ülkelerdeki çevresel faktörlerin yanındaki iklim değişikliği nedeniyle ülke içi yer değiştirmeler, uluslararası göç oranlarından çok daha fazla olacaktır.

Afrika ve Asya'nın bazı yerlerinin ekonomisinin tarıma, dolayısıyla daha fazla hava koşullarına bağlı olması, iklim değişikliği nedeniyle yaşanan göçün Afrika ve Asya'yı diğer kıtalara nazaran çok daha fazla etkilemesine neden olacaktır.

Şekil 2.5. Dünya Göç Haritası

Kaynak: (www.bizimcografya.com, 19.09.2014)

Yerel göçlerde ise en büyük sebep şehirlerdeki ekonomik fırsatlar rüyası olarak görülebilir. Sadece Çin'de bugün 250 milyona yakın dahili göçmenin olduğu hesaplanmaktadır. Bu rakam daha da artacak ve kırsal bölgelerdeki kişiler şehirlere taşınarak gelirlerini artırma yollarını arayacaklardır. Göçmenler için kalifiye ve vasıfsız iş gücü ihtiyacı arttıkça göçler daha da küreselleşecektir. Hâlihazırda en fazla göçmen barındıran ilk 10 ülkenin çoğu G-8 üyesidir.

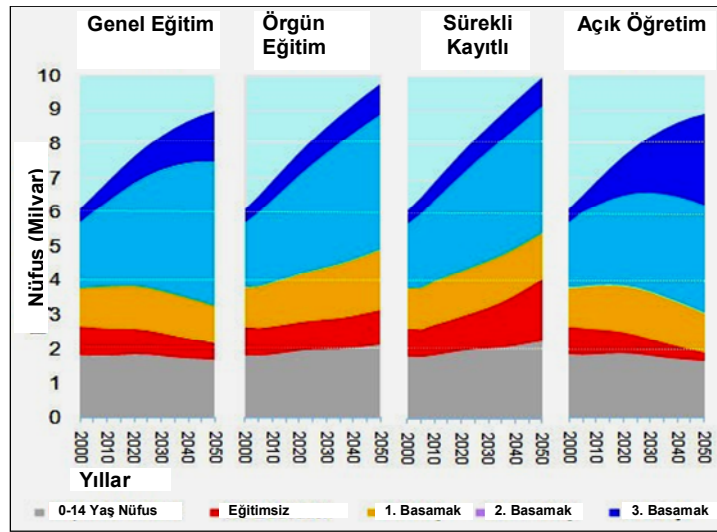
Ekonomik olarak zengin ülkelerdeki büyüme yavaşlasa da bu ülkelerdeki iş gücü ihtiyacını doldurmak için yapılan göçler devam edecektir. Genç nüfusu azalmakta olan birçok gelişmekte olan ülke, örneğin, Brezilya, Çin ve Türkiye gibi ülkeler Alt-Sahra Afrika ve Güneydoğu Asya ülkeleri gibi düşük gelirli göçmenler için çok çekici olacaktır. Brezilya, Çin ve Türkiye hâlihazırda ciddi oranda nüfus artışında düşüş yaşamaktadırlar. Brezilya genç nüfusunun 2030'da 5 milyona yakın, Çin'in 75 milyona yakın bir düşüş yaşayacağı, Türkiye'nin ise 2030'a gelindiğinde hafif bir düşüş göstereceği beklenmektedir.

Gelişmiş ülkeler, kalifiye çalışan rekabetinin yaşandığı bir ortamda, ekonomik büyümenin bir parçası olarak yenilikçi bir göçmen politikası izleyecektir. Bu kapsamda Çin, göç verme bakımından belirli bir artış gösterecektir. Çünkü Çin'in nüfusu yaşlandıkça büyümesi yavaşlayacaktır. Öte yandan yaşlanan nüfusunu desteklemek bakımından çok daha fazla oranda göçmen alacaktır. 2005 den 2050 yılına kadar, yıllık 2,2 milyon kişi gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere göç

edecektir. 2050’de iklim değişikliği 1 milyar insanı yer değiştirmeye zorlayacaktır (Richard, 2011:2-3).

2.1.1.1.3. Eğitim

Teknolojinin, ekonominin ve sosyal eğilimlerin baş döndüren bir hızla değiştirdiği dünyada, artan nüfusun eğitim ihtiyaçları da artacaktır. Bilişim teknolojilerindeki gelişmeler öğrenme sürelerini azaltacaktır. Bilgi depolama cihazlarındaki değişme eğitim materyallerini ve bilgi sistemlerini etkileyecektir. 2050 de Mikro-SD kart boyutunda bir cihaz bütün insan ırkının üç katı kadar depolama kapasitesine sahip olacaktır (Richard, 2011:2-3). Eğitim materyallerinde bilgisayar teknolojilerinin kullanımı artarak hologramların kullanımına geçilecektir. İnternet kullanımındaki artış gelecekte eğitimin sosyal ağlar üzerinden yapılmasını sağlayacaktır. Bilginin evrenselliği kapsamında önümüzdeki yıllarda bütün kitaplar sayısal olacak ve internette bulunacaktır.

Şekil 2.6. Eğitim Eğilimleri

Kaynak: (www.sciencemag.org, 11.07.2014)

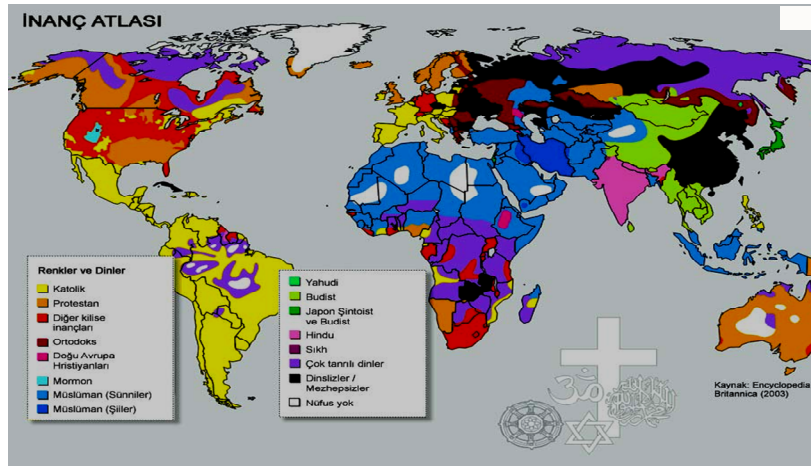
Eğitim sektörü genişleyen orta sınıfın hem motor gücü hem de faydalanan kesimi olacaktır. Hem bireylerin hem de ülkelerin ekonomik statüleri eğitim seviyelerine bağlı olacaktır. Orta doğu ve Kuzey Afrika’da tamamlanan formal eğitim 7,1 den 8,7 yıla çıkacaktır. Bu oran bayanlar için 5’den 7 yıla çıkacaktır.

Bütün dünyada ise bayanlar eğitim farkını azaltacak ve orta-üst ve yüksek gelir grubu ülkelerinde kayıt olma ve tamamlama bakımından öne geçeceklerdir (Küresel Eğilimler 2030, 2012:11).

2.1.1.1.4. Din

Din olgusu, özellikle de İslam, küresel politikada anahtar bir kuvvet olarak güçlenmiştir. Çünkü küresel çapta demokratikleşme ve politik özgürlük hareketlerindeki artış, iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler ve devletlerin dini grupların sağladığı hizmetleri sunamaması dini seslerin daha fazla duyulmasını sağlamıştır. Dini yayınlara ulaşmaktaki kolaylık sonucunda 2020 yılına gelindiğinde Avrupa Birliği şehirlerinin nüfusunun % 20'si Müslüman olacaktır (Richard, 2011:2-3).

Dini örgütlerin yönetim için norm belirleme kabiliyeti ve takipçilerini ekonomik ve sosyal adalet problemleri hakkında hareketlendirmeleri küresel ekonomik ayaklanmaların olduğu bir dönemde küresel politikalarda dini inanç ve düşüncelerin önemini artıracaktır. Bu yeniçağda dini fikirler, aktörler ve kurumlar küresel hâklar ve elitler arasında daha da etkili olacaktır. (Şekil 2.7)

Şekil 2.7. Dünya İnanç Atlası

Kaynak: (www.mailce.com, 11.07.2014)

Bilim ve teknolojiye gelişmeler geleneksel etik değerlendirmelerin ötesinde gelişecektir. İnsanoğlunun sentetik biyoloji vasıtasıyla kendi türünü kopyalaması, dinazorların tekrar dünya üzerinde yerini alması veya binlerce yeni türün ortaya çıkarılmasının etik olup olmadığı tartışmaları başlayacaktır.

Yaygınlaşan seküler düşünce metafizik dini görüşe ve ahlaka sahip insanlara meydan okumaya başlayacak, karar verme sürecindeki etik düşünceler belirsizleşecek, insanların birçoğu eski temellere, kökten dini inançlara geri dönecektir. Daha üstün ahlâki değerlere sahip olduğunu düşünen dini ve ideolojik gruplar "biz" ve "ötekiler" anlayışını tırmandıracak ve dünyadaki çatışma ortamını arttıracaktır. Etik değerlere bağlı kalarak küresel kararlar alınması teşvik edilmesi, ailelerin toplumsal değerler geliştirmeleri, yasal bir otoriteye sadakatin ön plana çıkarılması gerekecektir.

2.1.1.2. Ekonomi

2.1.1.2.1. Gelişmiş Ekonomiler

Batılı ülkeler, yavaşlayan iş gücü gelişimini dengelemek maksadıyla üretim geliştirmesine ağırlık vereceklerdir. Az da olsa büyüyen iş gücü ise tam olarak istihdam edilememektedir çünkü özellikle vasıfsız işçilerde görülen dış rekabet buna engel olmaktadır. Buna mukabil gelişmekte olan ülkelere 1 milyara yakın işçinin küresel iş gücü havuzuna katılacağı öngörülmektedir.

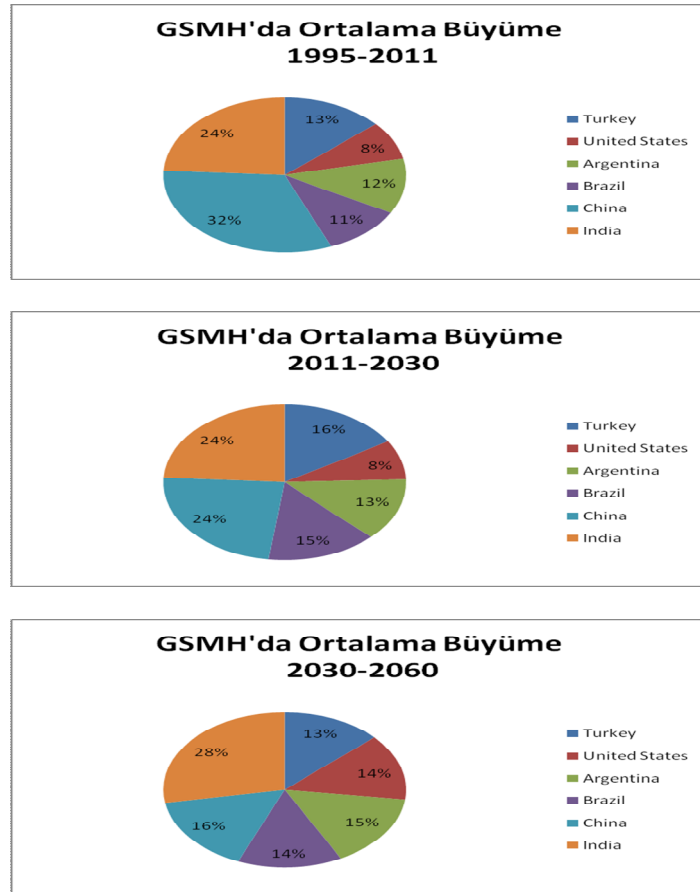
Avrupa'ya bakıldığında ekonomik ve mali sorunların AB'nin geleceği hakkındaki kararlarla iç içe geçtiği görülmektedir. Bu nedenle politik endişelerin ve aktörlerin çokluğu potansiyel çözümleri karmaşık hâle getirmektedir. Gelecek on yılda AB'deki düşük seviyelerdeki işgücü göçü ve yaşlanmakta olan işgücü bilgi yönetimini öne çıkartacaktır. Almanya ve İtalya'nın iş alanlarındaki tecrübesi % 8 ve %5 düşerken Birleşik Krallığın tecrübesi % 2 artacaktır.

ABD ekonomisinin düşüşe geçmesinin yanında önemli aktörler olarak diğer batılı ülkeler ve çok kutupluluk, küresel ekonominin kırılganlığını artırmaktadır. Tek bir egemen gücün yokluğu veya küresel mekanizmaların yetersizliği çok kutuplu bir çevrede büyük ekonomik güçlerin kendi iç dinamikleri üstünde durarak başka ekonomiler üzerindeki etkilerini göz ardı etme riskini artırmaktadır.

2.1.1.2.2. Gelişmekte Olan Ekonomiler

Kişi başına düşen Gayri Safi Yurt içi Hasıla (GSYH) bakımından -2005 yılı uluslararası fiyatlarıyla 17.000 ABD dolarına tekabül eden- orta gelir seviyesine

gelmiş ülkelerin ve/veya bölgelerin belirli bir gelir bandında sıkışıp kalma, bir diğer deyişle üst gelir seviyesine geçememe durumu olarak tanımlanan orta gelir tuzağından sakınmak için Çin, daha çok, tüketici tarafından yönlendirilen ve bilgi ağırlıklı bir ekonomiye geçiş yapacaktır. Bu nedenle, ciddi zorluklar barındıran politik ve sosyal reformların yapılması gerekecektir. Hızlı büyüme nedeniyle, Hindistan da benzer problemlerle karşı karşıyadır. Ancak Yeni Delhi genç bir nüfusa sahip olmanın ve demokrasiyi bir emniyet sibobu olarak kullanmanın avantajını yaşayacaktır. Hindistan, 2030 yılına gelindiğinde işgücü belirgin bir şekilde yaşlanmamış olacak olan başat ekonomi olacaktır (Şekil 2.8). Hem Çin hem de Hindistan anahtar kaynakların tükenmesine karşı hassas olacaktır.

Şekil 2.8. GSMH'da Büyüme Oranları

Kaynak: (www.guardian.co.uk, 28.01.2014)

Küresel ekonominin sağlığı, giderek artan bir oranda gelişmekte olan ülkelerin ne kadar başarılı olduğuna bağlı olacaktır. Gelişmekte olan güçlerin politik ve ekonomik arenadaki küresel sorumlulukları, küresel ekonomik görünüm adına çok şey ifade etmektedir.

2.1.1.2.3. Ekonomi Dinamiklerinde Beklenen Gelişmeler

Tıbbî ve bilimsel teknolojideki gelişmelerin, önümüzdeki 20-30 yıl içinde pek çok insanın yaşam süresini ve üretkenliğini arttıracığı beklenmektedir. Bu nedenle kişilerin kendilerinin işlettiği tele-işler, part-time işler, vb. gibi pek çok iş çeşidinin türeyeceği değerlendirilmektedir. İş ve vardiya döngüsünün değişerek genç nesil üzerindeki ekonomik iş yükünün azalacağı ve hayat standartlarının yükseleceği tahmin edilmektedir.

Geleceğin en başarılı teşebbüs özelliklerinin liderlik yeteneği ve yaratıcılık olacağı değerlendirilmektedir. Büyüme için açık yenilikçilik ve işbirlikçi ağlar önem kazanacaktır (Richard, 2011:2-3). İşbirliği yapan ve sosyal ağ kullanan işletmeler günümüzde %57 daha fazla finansal performans göstermektedir. Gelecekte ise ağ destekli organizasyonlar, işçi sayısından ziyade görevlerin sekronize edilmesine odaklanacaklardır.

2020'de küresel ithâlât 1,3 trilyon dolara ulaşacak ve Asya'nın alımlardaki payı %80-%95 olacaktır. İş kollarına iş gücü atamaları %50 artacaktır. 5 milyar küresel KOBİ birbirine bağlanacaktır.

2.1.1.3. Şehirleşme

Gelişmekte olan ülkelerde hızlı şehirleşmeden dolayı önümüzdeki kırk yıl içerisinde ev, ofis ve ulaşım hizmetleri için ihtiyaç duyulan şehirleşme hacmi dünya tarihinde ihtiyaç duyulan hacme yaklaşık olarak eşit olacaktır (Küresel Eğilimler 2030, 2012:4).

2030 yılında bugün %50 civarında olan şehir nüfusu % 60'lara ya da 4,9 milyara ulaşacaktır. Başka bir deyişle, 2030'lara gelindiğinde 10 insanın 6'sı şehirlerde yaşayacaktır. Şehir merkezleri, ekonomik büyümenin %80'ini oluşturacaktır.

Günümüzde Avrupa, şehirlerinin yıllık %1'den daha az büyüdüğü tek kıtadır. Hindistan ve Çin, Asya'nın şehirlerde oturan nüfus artışının %62'sini ve dünyanın şehirlerde oturan nüfus artışının % 40'ını oluşturmaktadır. 2020'de ilk 600 şehir arasına gelişmekte olan ülkelerden 136 yeni şehir girecek, bunların 100'ü Çin'de olacaktır. Hindistan'ın şehirlerde oturan nüfusunun yaklaşık 230 milyon olması için

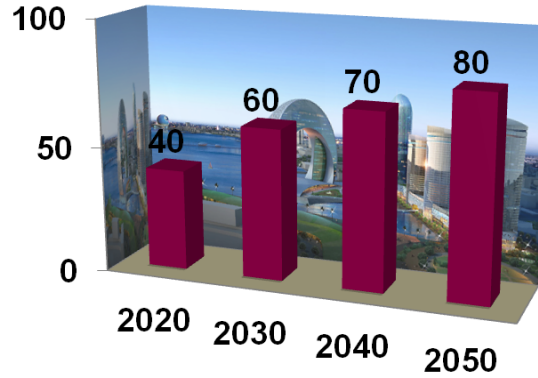
40 yıl geçmiş olmasına rağmen 250 milyon daha artması için 20 yıl gerekecektir. Ancak, en yüksek şehirleşme hızı oranında Asya, bayrağı Afrika'ya devredecektir.

2050'li yıllarda % 80'lere varacak olan kentleşme oranı, hem ekonomik yapıda hem de toplumsal yapıda önemli değişimlere yol açacaktır. Küresel altyapının idame ettirilebilmesi için toplamda 40 trilyon dolardan daha fazla yatırıma ihtiyaç duyulacaktır (Richard, 2011:2-3).

Hızlı kentleşme ile birlikte, eğitim, sağlık, ulaştırma alanlarında altyapı sorunları daha da belirgin hâle gelecektir. Diğer yandan kentlerdeki yaşam alanlarının, yapılı çevrenin, altyapı ve ulaşım sistemlerinin zaman içinde giderek eskimesi ve yıpranması yaşam kalitesini tehdit eden geleceğe yönelik önemli bir sorun olarak görülmeye devam edecektir (Küresel Eğilimler 2030, 2012:45). Şehirleşmenin gelecekteki üç problemi şunlar olacaktır:

(1) Toplumun çok çeşitli talepleri sınırlı bir toprak parçası üzerinde dengeli bir şekilde nasıl karşılanacaktır?

(2) İskâna yönelik ihtiyaç şehirleşmeyi nasıl etkileyecektir?

Şekil 2.9. Şehirlerde Yaşayan Nüfus

Kaynak: (www.pwc.com, 09.10.2014)

(3) Karbon emisyonunu en aza indirmek ve su kaynaklarını emniyete almak için toprak yönetimi nasıl olacaktır?

Bu kapsamda, geleceğin şehirlerinin akıllı, yeşil/ekolojik şehirler olması beklenmektedir (Vizyon, 2050:46).

2.1.1.4. Çatışma Sebepleri

Dünyanın büyük çoğunluğu barış içinde yaşamaya devam etse de, hemen hemen yarısı sosyal istikrarsızlıklar, bölgesel ve küresel eşitsizliklerden kaynaklanan şiddet olayları, su kaynaklarının azalması, artan enerji ihtiyacı, demode olmuş kurum yapıları, yetersiz yasal mevzuat, yiyecek, su ve enerji fiyatlarındaki artışlar nedeniyle çatışmaların oluşmasına müsaittir. Bölgesel yaşam şartlarının, ekonomik problemlerin, siyasal çevrenin ve doğal yapının hayatı zorlaştırmasından dolayı yaşanabilecek göçler de yeni çatışma ortamları oluşturabilir. Bütün bunlara ilave olarak küresel ısınma ve iklim değişiklikleri nedeniyle de 2050 yılına gelindiğinde 400 milyona yakın nüfus göç edecektir ve bu da çatışma ihtimalini arttırmaktadır.

1970'lerden beri meydana gelen bütün sivil ve etnik çatışmaların hemen hemen %80'i genç nüfusa sahip (medyanı 25 veya daha az olan) ülkelerde ortaya çıkmıştır. Bu tür çatışmalar bir kere ortaya çıktıktan sonra ise nerdeyse hiç ara vermeden ortalama 6 yıl devam etmiştir. Afganistan, Peru, Kuzey İrlanda gibi örneklerinde ise bu süre onlarca yılı bulmuştur. Buna karşın 1970-1999 arasında devletlerarasında meydana gelen çatışmalarda, çatışmalar ortalama olarak 2 yıldan az sürmüştür.

1990'lı yıllardan sonra iç çatışmalar sonrası yapılan barışı destekleme harekâtının sayısında ciddi bir artış görülmüştür. Bir veya daha fazla iç çatışma yaşayan genç nüfusa sahip ülke oranı 1999'da %25'ten 2005'te %15'e düşmüştür.

İleriye dönük olarak, yaşlanmakta olan bir nüfusa sahip olan (medyan yaşı 25 ve yukarısında olan) ülkelerdeki iç çatışma riskinin azalacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda; Bolivya, Guatemala, Haiti ve Paraguay hariç Latin Amerika ülkelerinde ve doğu Asya ülkelerinde bu riskin azalacağı değerlendirilmektedir. Benzer biçimde, Timor, Papua Yeni Gine, Filipin ve Solomon Adaları gibi Asya-Pasifik bölgeleri, Orta Doğu, Güney Asya, batı, merkez ve Doğu Afrika'da da önümüzdeki 20 yıl boyunca iç çatışma riskinin azalacağı düşünülmektedir.

Ancak azalmaya yönelik tahminler yapılırken göz önünde bulundurulması gereken iki husus bulunmaktadır: Birincisi, bu tür sonuçların yüksek maliyetli barışı destekleme harekâtına bağlı olduğu, ikincisi ise yaşlanmakta olan ve fakat politik bakımdan uyumsuz, genç etnik azınlığa sahip ülkelerde bir artışın görülebileceği gerçeği. Lübnan'daki Şiiler ve güney Tayland'daki Pattani Müslümanları, yaşlanmakta olan nüfusa (medyanı 25 ve 35 arası) sahip olup ta iç çatışmaların devam ettiği yerlere örnek olarak verilebilir. Rusya'daki Çeçen çatışması ve Kuzey

İrlanda bu tür iç çatışmalara başka bir örnek teşkil etmektedir. İleriye dönük olarak, Afrika'daki çatışmaların etnik durumları göz önünde alındığında azalmayacağı değerlendirilmektedir (Küresel Eğilimler 2030, 2012:62).

2.1.2. Çevre ve Kaynak Kullanımındaki Eğilimler

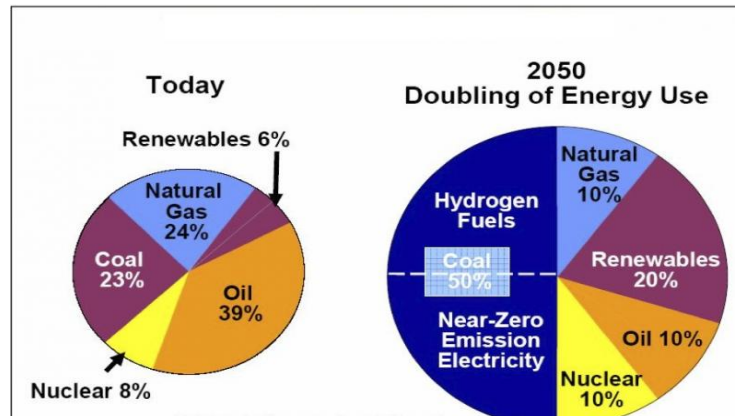
Doğal kaynakların tüketimi, geri kazanma hızının çok ötesindedir. Küresel atık üretimi önümüzdeki 20 yılda % 50 artacaktır. Küresel atıkların sadece % 10'undan daha az bir kısmı geri dönüştürülebilecektir.

2030'a kadar her yıl atmosferdeki karbon dioksit miktarını sabitlemek için yıllık 542 milyar dolar kaynak gereklidir. Avrupa düşük karbon teknolojileri geliştirmek için 2010-2020 yılları arasında yıllık GSMH'nin % 25'i olan 2,9 trilyon Avro harcayacaktır.

2050 yılına gelindiğinde ihtiyaçların karşılanabilmesi ve küresel sürdürülebilir bir yaşam için çevre dostu teknoloji endüstrisine, bütün ülkelerin katılımı ile acilen 46 trilyon dolar yatırıma ihtiyaç vardır (Richard, 2011:2-3).

2.1.2.1. İklim Değişikliği

Küresel ısınma tahminlerden daha hızlı gerçekleşmektedir. Yapılan araştırmalar mevsimsel sıcaklık ortalamalarının yaklaşık 1.5 derece arttığını göstermektedir. ABD'de 2012 yılı, 1895'ten beri tutulan kayıtlara göre en sıcak yıl ve son 56 yılın en kurak yılı olmuş, yiyecek fiyatları belirgin oranda artmıştır (State of the Future, 2012:3). Küresel ısınma ve iklim değişikliği ile mücadele için Dünyaya en fazla kirli gaz salınımı yapan iki ülke olan ABD ve Çin ciddi yatırımlar yapmak zorundadır.

Şekil 2.10. Geri Dönüşüm ve 2050'deki Tüketim Oranları

Kaynak : (www.tceconomist.blogspot.com, 18.08.2014).

2.1.2.2. Kaynakların Kullanımı

2.1.2.2.1. Enerji

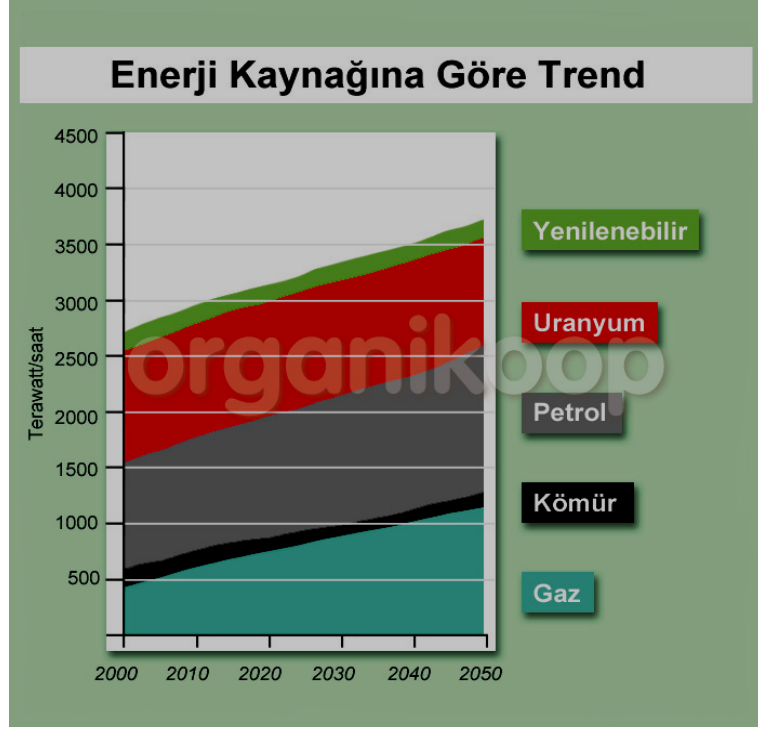
Yeni enerji standartlarına göre, Avrupa’da inşa edilen yeni binalarda 2020’den sonra doğal karbon kullanılması gerekmektedir. 2007- 2035 yılları arasında küresel enerji tüketimi % 49 artacaktır. 2008 - 2035 yılları arasında toplam birincil enerji talebindeki artışın % 50’si için fosil yakıtlar kullanılırken, yenilenebilir enerji miktarı üç katına çıkacaktır. 2035’de Çin ve Hindistan küresel enerjinin üçte birini tüketecektir. 2040’da doğal kaynak tüketiminin, dünyanın biyo kapasitesinin % 170’ine yükseleceği beklenmektedir (Richard, 2011:2-3).

Tablo 2.1. Dünya Fosil Yakıt Rezervleri

Bölge	Petrol	D.Gaz	Kömür
Kuzey Amerika	14	10	234
Orta ve Güney Amerika	39	72	381
Avrupa	8	16	167
Eski SSCB Ülkeleri	21	79	>500
Ortadoğu	87	>100	>500
Afrika	27	90	246
Asya ve Okyanusya	16	44	147
TOPLAM DÜNYA	40	62	216

Kaynak: (www.enerjiinstitusu.com, 12.08.2014)

Hâlihazırda dünya nüfusunun %20’sini teşkil eden 1,3 milyar insan elektriksiz yaşamını sürdürmektedir. 2050 yılına gelindiğinde ise bu rakama 2 milyar insan daha eklenecek ve toplam 3.3 milyar insan için gerekli enerji ihtiyacını karşılayabilecek kapasite artış ihtiyacı ortaya çıkacaktır (State of the Future, 2012:6). En iyi senaryoya göre 2050 yılına gelindiğinde enerji ihtiyacının %77’si geri dönüşüm ve çevreci enerji kaynaklarından elde edilecektir. Jeotermal enerji, güneş enerjisi, rüzgar enerjisi, biyoyakıt enerjisi elde etme maliyeti düşecek, bugün kullanmakta olduğumuz fosil yakıtların maliyetinden çok daha ucuz olacaktır. Dünya üzerindeki eski nesil nükleer reaktörler sökülecek bunların yerini bioenerji yakıtları alacaktır (State of the Future, 2012:6).

Şekil 2.11. Enerji Kaynaklarına Göre Eğilimler

Kaynak: (www.organikoop.com, 08.08.2014).

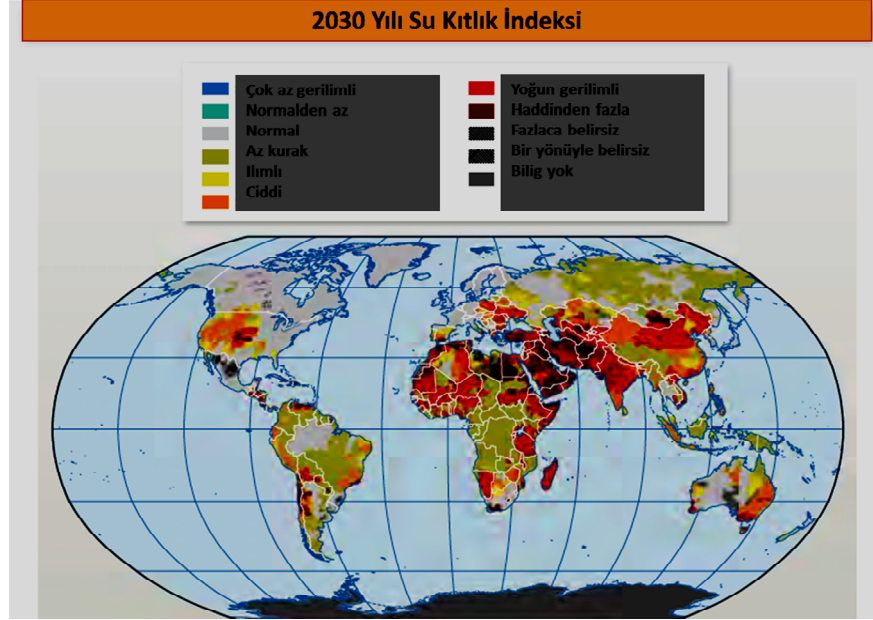
2.1.2.2.2. Su

Değişen güvenlik algıları paralelinde kaynaklar üzerinde büyük bir yarış olacağı değerlendirilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin hızlı ekonomik büyümeleri ve dışa bağımlı kaynaklara olan ihtiyaçları dikkate alındığında kritik kaynaklara erişim büyük önem arz etmektedir

1990 yılından bugüne kadar 2 milyardan fazla insan içme suyuna erişim sağladı ve hâlâ içme suyu kaynaklarına erişemeyen 783 milyon insan bulunmaktadır. Gelecekte ise dünya nüfus artışı ile paralel hayat standartlarındaki yükseliş neticesinde gelecekte şu anki su miktarından % 40 daha fazla temiz su ihtiyacı oluşacaktır (State of the Future, 2012:3).

Tarihte su kaynaklı krizlerin pek çoğunun, çatışmadan ziyade su paylaşımını öngören anlaşmalarla sonuçlandığını görmekteyiz. Ancak bazı riskler bu paterni değiştirebilir. Bu riskler; ilgili yerlerdeki nüfus artışı ve su kaynaklarının yeterliliğindeki hızlı değişim (kuraklık vs.) olarak sıralanabilir. Devletlerin içindeki sorunlu bölgelerdeki göçler yeni göç edilen yerlerdeki su kaynaklarını olumsuz yönde etkileyebilir. Ancak su probleminin yaşandığı nehirlerin bir çoğunun

paylaşıyor olması bu devletler arasındaki diğer sorunlar da göz önüne alındığında potansiyel bir çatışma riski olduğu göz ardı edilemez (Küresel Eğilimler 2030, 2012:66-67)

Şekil 2.12. 2030 Yılı Su Kıtlık Endeksi

Kaynak: (www.therationalpessimist.com, 11.09.2014).

ABD ve Meksika sınırında su sorunu olsa da esas sorunun Kuzey Afrika, Ortadoğu, orta ve güney Asya ve kuzey Çin'de oluşacağı değerlendirilmektedir. Çünkü bu bölge önümüzdeki 15-20 yılda nüfus bakımından en fazla büyümesi beklenen bölgedir. Düşük bir hızla fakat sürekli erimekte olan Himalayalar, Asya kıtasının en başta gelen çevre güvenlik tehdidi olacaktır. Asyadaki dağlar günümüzde dünya temiz su ihtiyacının %40'ını karşılamaktadır. Bu dağlar dünya nüfusunun %40'ının su ihtiyacını gideren yedi büyük nehri beslemektedir (State of the Future, 2012:3).

Bu kapsamda suyun, enerji ve minerallere göre 2030'larda hem devlet içi hem de devletler arasında daha fazla önem arz edeceği öngörülmektedir. 2050 yılında ortaya çıkacak su ihtiyacının karşılanabilmesi için tuzdan arındırma teknolojisi geliştirilecek, deniz suyunun basınç altında buharlaştırılması ile buhar jetleri oluşturma, karbon nano tüpleri ile damıtım, ters karışım gibi çevre kirliliğiyle mücadelede daha ucuz ve etkin buluşlar yapılarak, gelecekteki temiz su ihtiyacı

deniz kenarlarındaki sahil kesimlerine kurulacak tesislerle karşılanacaktır (State of the Future, 2012:3).

2.1.2.3. Bölgesel İstikrarsızlıklar ve Terörizm

Günümüzde ulus-üstü suç örgütlerinin yıllık hasılatı 3 trilyon dolardan fazladır. Eğer uluslararası anlaşmalarla suç örgütleri ile mücadele için düzenlemeler ve stratejiler geliştirilmezse, suç örgütleri devletlerin alacağı kararları satın alabilecek güce ulaşarak demokrasileri hayali bir sistem hâline getirebilir.

Terörizm ulus üstü organize örgütlerce yapılan saldırılardan ziyade küçük gruplar hâlinde yapılan bireysel saldırılara dönüşecektir; posta yoluyla satın alınan DNA'lar ve moleküler bilgisayarlardaki gelişmeler, ilaç sanayindeki gelişmeler neticesinde bireyler de biyolojik kitle imha silahları üretme imkân kabiliyetine sahip olabileceklerdir. Hükümetler ve diğer endüstriyel organizasyonlar hergün siber saldırılara maruz kalacaklar ve siber ve bilgi teknolojisi programları ve siber silahlanma yarışı kaçınılmaz olacaktır (State of the Future, 2012:3).

2.1.3. Sonuç

Mevcut gelişmeler değerlendirildiğinde, önümüzdeki yıllarda ekonomik ve sosyal alanlarda çeşitli değişimler olacağı görülmektedir. Gelişmişlik ibresi, bugün için en gelişmiş ekonomilerin bulunduğu Avrupa ve Amerika kıtasından gelecek yıllarda Asya ve Afrika kıtalarına doğru kayacaktır. Bu değişimi sağlayacak olan göstergeler değişik başlıklar altında toplanabilir. Nüfus, göç, eğitim ve din alanındaki değişimlerin, geleceğin ekonomilerinin gücünü belirleyen en temel demografik göstergeler olacağı değerlendirilmektedir.

Bir bütün olarak bakıldığında dünya nüfusunun yaşlanmakta ve hâlâ artmakta olduğunu görmekteyiz. Ancak nüfus artışının 22'inci yüzyıla gelirken negatif bir eğilim göstererek azalmaya başlayacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda ilerleyen yıllarda genç nüfusun bir kuvvet çarpanı olarak karşımıza çıkacağı beklenmekte ve dolayısıyla paralı askerlik sistemine sahip ülkelerin genç nüfusun yetersizliği nedeniyle; paralı askerlik sistemini gözden geçirebileceği, daha fazla teşvik primlerini öngören sistemlere geçiş yapabileceği ya da zorunlu askerlik sisteminin daha fazla uygulanabileceği değerlendirilmektedir. Bir başka seçenekte paralı asker

temin ederken uluslar arası imkânlardan da faydalanılmasıdır. Buna bağlı olarak, 2050'lerde nüfus artışının %70 gibi büyük bir kısmının çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde gerçekleşeceği ve özellikle bu ülkelerin görece genç nüfusunun daha fazla olacağı değerlendirildiğinde, paralı askerlik sistemlerinde çok daha fazla ölçüde Müslüman unsurların yer almasının beklendiği söylenebilir.

Eğitim imkânları ise bilişim sektörünün gelişmesi ve internetle beraber hiç olmadığı kadar artmıştır. Bundan böyle eğitim sürelerinin eldeki imkânlar vasıtasıyla ciddi oranda azalacağı ve kadınların mevcut eğitim açığı farkının kapanmaya devam edeceği beklenmektedir. Buna bağlı olarak dünya ordularının, bilişim sektöründe meydana gelen ilerlemelerden faydalanarak eğitim sürelerini kısaltacağı, uzaktan eğitim ve simülasyonlardan azami ölçüde faydalanacağı öngörülmektedir. Gerek genç nüfusun azalma, gerekse kadınların eğitim oranının artma eğilimi göstermesinden dolayı, artık dünya ordularında daha fazla bayan asker görülebileceği değerlendirilmektedir.

Genç nüfusun azalması, eğitim fırsatlarının artması ve daha iyi ekonomik koşulların arayışı beraber düşünüldüğünde ciddi oranda göçlerin yaşanacağı ise bir gerçektir. Bu göçler hem dâhili hem de uluslararası olacaktır. Gerek vatandaşlık edinme, gerekse göç edilen yerde tutunabilme adına askerlik mesleğini tercih etmenin ön plana çıkacağı beklenmektedir. Zorunlu askerliğin olduğu yerlerde ise bu değişimin daha fazla oranda göçmen asker sayısı olarak kendisini göstereceği öngörülmektedir. Kuşkusuz böyle bir değişimin, emir-komuta birliği, askerî psikoloji, rehberlik ve danışmanlık faaliyetleri ve birlik beraberlik ruhu adına çok çeşitli etkilerinin olabileceği değerlendirilmektedir.

Gelecekte insanların hayatına yön vermede öne çıkan unsurlardan bir diğerinin ise din olgusu olacağı öngörülmektedir. Özellikle İslamın küresel politikada anahtar bir kuvvet olma konumunu daha da güçlendireceği beklenmektedir. Hem gelecekte yaşanması muhtemel göçler, hem Müslüman ülkelerde genç nüfusun artması hem de eğitim imkânlarının genişlemesi nedeniyle dünya ordularındaki Müslüman unsurların daha fazla önem arz edeceği değerlendirilmektedir.

Gelecekte demografik göstergelerde beklenen muhtemel gelişmeler beraber değerlendirildiğinde Çin'in süper güç olacağı, gelişmekte olan ülkelerin çok fazla önem kazanacağı ve genel olarak Asya ve Afrika kıtalarının başat ekonomiler olacağı değerlendirilmektedir. Askerî güç olmadan ekonomik gücün çok fazla bir anlam

ifade etmediği düşünülürken Çin'in mevcut ordusunu daha da iyileştireceği ve modernize edeceği, ekonomik gelişmelerine paralel olarak Asya ve Afrika ülkelerinin askerî güçlerini yeniden yapılandırma adına yoğun bir faaliyet gösterecekleri değerlendirilmektedir.

Demografik değişimlerin doğal olarak tetiklediği başka bir husus ise şehirleşmedir. 2050'li yıllarda şehirleşme oranı % 80'i bulacaktır. Bu da daha fazla çevre kirliliği, ulaşım ve alt yapı problemi manasına gelmektedir. Çevreye uyumlu enerji kaynaklarının arayışı ve kullanımı artacaktır. Bu gelişmelere paralel meskûn mahal muharebelerinin daha fazla ön plana çıkacağı ve orduda kullanılan her türlü araç, gereç ve mühimmatın mümkün olduğu ölçüde çevre dostu olacağı değerlendirilmektedir.

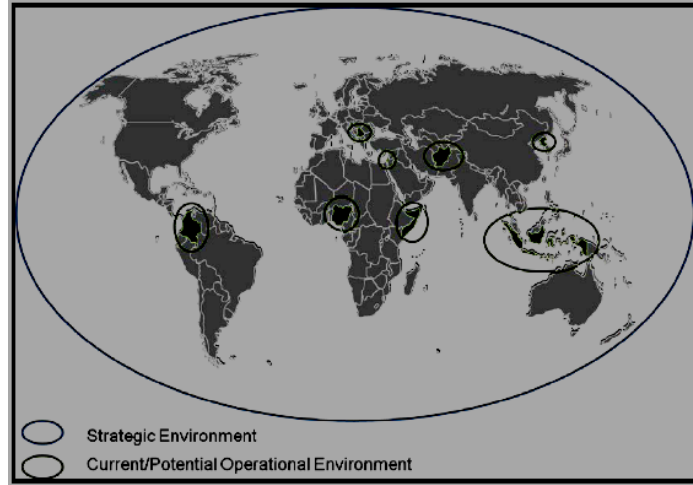
Demografik göstergelerde beklenen değişimlere ilaveten şehirleşme ve kaynak kullanımındaki eğilimler, beraberinde çeşitli çatışma olasılıklarını gündeme getirecektir. Çatışma alanları içerisinde "suyun" da kritik bir faktör olacağı ve gelecek on yıllarda içilebilir su kaynaklarının azalması ile paralel su kaynaklarını elde bulduran bölgelerin çatışma bölgesi olabileceği değerlendirilmektedir. Başka bir husus ise uluslararası suç örgütleri ve terörizmdir. Demografik haritalarda beklenen değişimlerin suç örgütleri ve terörizmin yükselmesine sebep olacağı, özellikle elinde kitle imha silahları gibi tehlikeli silahlar bulduran suç örgütleri ve terör örgütleri ile mücadelede silahlı ve kolluk kuvvetlerine büyük görevler düşeceği değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, geleceğin güvenlik ortamını belirlemede demografik veriler, şehirleşme oranları, dini faktörler, enerji kaynaklarının kullanım oranı ve su gibi yaşam kaynaklarına erişim oranı büyük önem arz etmektedir. Bu verilerin her birisinin bir diğeriyle etkileşimi bulunmakta ve bir bütün olarak hem ekonomileri, hem ulusal-uluslararası aktörleri etkilemekte hem de çatışma ihtimallerini belirlemektedirler. Temel göstergeler üzerinde ancak bugünden politikalar belirlenmesi hâlinde gelecek yıllarda yaşanabilecek problem sahalarının ve çatışmaların önüne geçilebileceği veya ön alınabileceği değerlendirilmektedir.

2.2. Ülkelere ve Güvenlik Kurumlarına Göre Geleceğin Güvenlik Ortamı

2.2.1. Stratejik Çevre (Ortam)

Stratejik çevre her zamanki gibi karmaşıktır. Birçok değişkeni (politik, ekonomik, askerî, sosyal, bilgi, altyapı, fiziksel çevre ve zaman) içinde barındırması ve bunların birbirleriyle olan karmaşık ilişkileri-özellikle insan davranışları - hem bilinmezliğe hem de sürtünmeye neden olmaktadır. Stratejik ortamın ve bu ortamın içinde barındırdığı harekât ortamlarının analizi geleceğin harekâtını anlamada çok önemlidir. Şekil 2.13’de stratejik çevre ve hâlihazırda devam eden ve gelecekte ortaya çıkabilecek muhtemel harekât alanları/bölgeleri gösterilmiştir (Operational Environments to 2020, 2012:11).

Şekil 2.13. Potansiyel Harekât Alanları-Bölgeleri

Kaynak: (Operational Environments to 2020, 2012:11).

Geleceğin stratejik ortamında birçok aktör, değişken tehditler, kaotik durumlar ve bilgi ortamını domine etmeye çalışan gelişmiş teknoloji sahibi aktörler bulunacaktır. Gelecekte ordu birçok harekât ortamında eşzamanlı harekât icra edecektir. Safhâlandırılmış harekâta yönelik bir eğitim gelecek için yeterli olmayacaktır. Çatışma, çatışma sonrası istikrar, insani yardım, afet yardımı ve yeniden yapılandırma gibi birçok değişik özelliğe sahip harekât neveleri eş zamanlı icra edilecektir. Bu tip harekât; çeşitli ulusal ve uluslararası sivil kurum ve kuruluşlarla çok daha iyi bir koordinasyon ve entegrasyonu gerektirecektir. Askerî

unsurlar STK'lar vb. organizasyonlarla her zamankinden daha çok ilişkiye girmek ve onları korumak durumunda kalacaklardır. NATO; üyeleri ve üyeleri dışındaki kuruluşlar (özellikle AB ve BM) arasında diyalog kurulmasını, geleceğe ortak bir anlayışla bakılmasını, çözümlerin ve fırsatların beraber oluşturulmasını hedeflemektedir.

Arap Baharında yaşanan gelişmeler de göstermiştir ki NATO daha uzun bir süre dünyanın herhangi bir yerinde yaşanabilecek insanlık dramına, barışı, güvenliği tehdit edebilecek bir duruma müdahale edebilecek en önemli güç olmayı 2040'lı yıllarda da sürdürecektir. Bu kapsamda NATO bir taraftan bir kısım ülkeleri bünyesine katarak genişlemesini sürdürürken diğer taraftan BİO, Akdeniz Diyalogu ve İstanbul İşbirliği Girişimi gibi değişik platformlar geliştirerek dünyanın en önemli çokuluslu güvenlik örgütü olmaya devam edecektir (Goldgeier, 2010:1).

2.2.2. Geleceğin Çatışma Ortamı

- Safhâlandırılmış bir harekâta karşın birçok harekât nevinin eş zamanlı olarak icrasını gerektiren,
- Kimlik (etnik, dini vb.) ve yoksulluk tabanlı,
- Genellikle soykırım ve toplu katliamların yaşandığı,
- Simetrik ve düzenliden daha çok asimetrik ve düzensiz, (ülkelerin yanında devlet dışı aktörleri, terörist grupları ve suç örgütleri ve gerilla vb. yapıları barındıracaktır.)
- Teknolojik üstünlüğün kullanımını azaltacak çok karmaşık harekât ortamlarını barındıran,
- Çatışmayı derinleştirmemek ve genişletmemek için kültürel değerleri anlamanın ve bunlara değer vermenin çok daha öne çıkacağı bir ortam olacaktır (Operational Environments to 2020, 2012:4).

Bu çatışma ortamında öne çıkacak hususlar ise;

2.2.2.1. Tekelciliğin Karanlık Yüzü

Küresel ekonomik entegrasyon sürecinde başarısız olan veya zayıf devletlerin yaratacağı istikrarsızlıklar ile güçlü devletlerin her şeye sahip olma hırsı arasında aşırı bir rekabet meydana gelecek ve sonuçta etnik, dini ve ideolojik çatışma,

kutuplar gibi henüz insanların oturmadığı bölgelerin paylaşımı savaşı, çevre felaketleri ortaya çıkacaktır (Multiple Futures Project, 2009:18).

2.2.2.2. Aldatıcı İstikrar

Dünya istikrar içindeymiş gibi görünürken, gelişmiş ülkelerin yaşlanan nüfusu ve fakir bölgelerden artan genç mülteci akımı sonucu doğabilecek büyük bir kaos oluşacaktır. Büyük güçler kendi sorunları ile uğraşmaktan, diğer bölgeler için gerekebilecek reaksiyonu zamanında gösteremeyecekler ve bunun sonucunda dış tehditlerin kontrol edilememesi, uluslararası suç örgütlerinin güçlenmesi gibi durumlar ile kontrolsüz göç ve çatışmalar meydana gelecektir (Multiple Futures, 2009:19).

2.2.2.3.Yeni Güç Siyaseti

Nükleer, biyolojik ve kimyasal silah kapasitesine de sahip bölgesel güç niteliğindeki devletler dünya siyasetinde çok daha fazla öne çıkmaya çalışacaktır. Muhtemelen rekabet hâlinde olan ve çok kutuplu gerginliklerin yaşandığı bölgesel hegemonyaların kurulduğu alanlar oluşacaktır. Bazı milletler, tarihi üzüntülerini ve kızgınlıklarını tekrar gündeme getirecekler, bazıları ise yüzyıllarca süregelen yaraları tekrar açacaklar ve bunun sonucunda da çatışmalar sayıca artacaktır (Scales, 2000:83).

En ciddi tehlike, bölgesel hakimiyet arzusuna dayalı geçiş döneminden kaynaklanacaktır. Muhtemel hasımlar, sadece insiyatifi ele geçirmek için yeteri derecede bilgi çağı olanaklarından istifade eden ve üstün teknoloji ile donatılmış kuvvetlere karşı koyabilecek kadar kısmen modernize edilmiş bir orduya sahip olacaktır. Bu hasımlar, yenmeye çalışmayacak; fakat, sadece bölgesel bir krize müdahâleyi masraflı hâle getirmek suretiyle çekilmeyi sağlamaya çalışacaktır (Scales, 2000:92).

Dünya görüşleri farklı olan ülkeler arasındaki çatışmalar ve kaynakların paylaşılması sorunları öne çıkacak ve güç yörüngelerinin değişimi, nükleer silahların kontrolsüz yayılımı, yönetimi olmayan anarşi bölgeleri, kaynaklar için rekabet ve ittifakların değişmesi gibi hususlar ortaya çıkacaktır (Scales, 2000:21).

Ayrıca NATO yukarıdaki hususlara ek olarak iki de stratejik sürpriz öngörmektedir. Bunlar;

- Salgın şeklinde küresel bir hastalık,
- Kitle İmha Silahları (KİS) ile büyük bir şehrin hedef alınmasıdır.

NATO, önümüzdeki 20 yıl içinde, birinci sürpriz olarak büyük bir salgının yüksek beklentisi içindedir. Bu salgının sonucunda güçlü ve hazırlıklı devletlerin kendi nüfuslarını korumanın telaşına düşecekleri, zayıf devletlerin yardımına koşamayacakları öngörülmektedir. KİS ile ilgili sürprizde ise, Avrupa'nın büyük bir şehrinin vurulabileceği ihtimali ön plana çıkmaktadır. Böyle bir durumda, Avrupa'nın toparlanabileceği, ancak radikal güçlerin bundan güçlenerek çıkacağı ve bu güçlere katılmaların artacağı değerlendirilmektedir (Multiple Futures Project, 2009: 22).

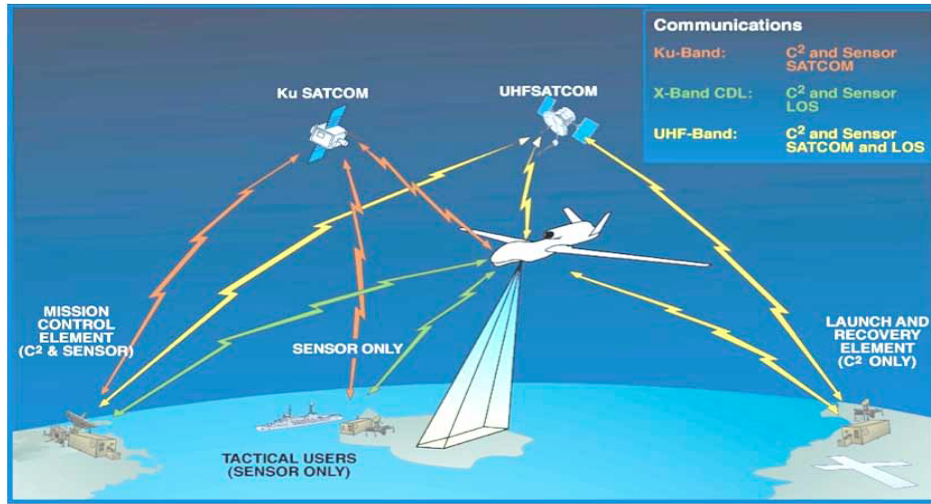
İki sürprizin de ortak sonuçları; fakirlerin yıkımı, korkunç istikrarsızlık ve küresel büyük ekonomik çöküştür. Bu sonuçlardan kurtulmanın yegane yolu birlikte çalışmak ve küresel entegrasyondur.

Her ne kadar kitle imha silahlarının üretiminin kontrolü küresel önceliğe sahipse de kitle imha silah üretimi ve ilgili teknolojilerin artacağı söylenebilir. Kitle imha silahlarına sahip ülkeler düşmanlarına karşı ciddi bir caydırıcı güce sahiptir. Bazı terör örgütlerinin de kitle imha silahlarına özellikle nükleer ve biyolojik silahlara sahip olma arayışı içerisinde oldukları bilinmektedir. Önümüzdeki 30-40 yıllık süreç içerisinde terör örgütlerinin veya muhâlif grupların nükleer, kimyasal veya biyolojik silahları elde edebileceklerini öngörülmektedir. NATO Müşterek Karargâhı'nın analizleri önümüzdeki 25 yıllık süreç içerisinde radikal ve hükümet dışı aktör/aktörlerin bu silahları elde etme ve kullanma ihtimallerinin oldukça yüksek olduğunu öngörmektedir (Operational Enviroments to 2028, 2012: 18).

Daha önceki bölümde de belirtildiği gibi dünyadaki şehirleşme oranı giderek artacak ve savaşlar şehirlerde meydana gelmeye başlayacaktır. Savaşın şehirleşmesi olarak da ifade edilen nüfusun gittikçe şehirlere kayması olgusu sebebiyle meskun mahâllerin karşıt kuvvetler tarafından avantaj olarak kullanılması düzenli birlikleri zora sokacaktır. Bu sebeple geleceğin muharebe sahası son yapılan muharebelere nazaran daha ölümcül olacaktır. Karşıt kuvvetlerin yüksek hassasiyete sahip silahları kullanması, şehir muharebeleri kapsamında bölgeye girişi engelleme çabaları artan maliyet ve zayıflık beraberinde getirecek, dolayısıyla kuvvet koruma öncelik olma hususiyetini muhafaza edecektir. Bu sebeple, tank, ZPT ve tekerlekli araçlar

sağladıkları koruma sebebiyle önemlerini muhafaza edeceklerdir (Krepinevich ve Lindsey, 2012:21).

Gelişmiş ülkelerin uzaya ve siber uzaya olan bağımlılığının giderek artması (ABD 2003 Irak Hrk.nda 31 askerî ve 27 sivil uydu kullanmak durumunda kalmıştır); sahip oldukları organizasyonlar ve uyguladıkları harekâtlarda büyük zafiyet alanları meydana getirecektir (Bazı ülkeler tarafından İHA'ların indirilmesi, görüntülerine ulaşması gibi). Gelişmiş ülkelerin çoğunun uzay ve siber uzay hakimiyetine yönelik çalışmaları giderek artmaktadır. Ağlara yönelik karıştırma ve taarruz (siber savaş), uydulara karşı (ASAT) taarruz sistemleri ve yönlendirilmiş enerji silahları (YES) bunlardan en önemlileridir.

Şekil 2.14: Uzaya Olan Bağımlılık Giderek Artacaktır

Kaynak: (Watts, 2011:17).

Ülkelerin küresel ortaklardan uzay ve siber uzaya olan bağımlılığı 1991'den bu yana katlanarak artmaktadır. Bunun en temel nedenlerinden birisi güdümlü mühimmatın (LGB ve JDAM gibi) hedeflerine hassas angajman sağlamada kullandıkları teknolojidir. Bu durumun farkına varan diğer ülkeler; kendi stratejik birlik ve tesislerinin tespit edilememesine yönelik olarak birçok tedbir almaktadırlar. Yaptıkları kamufraj, gizleme, dağılma, yer altına indirme gibi faaliyetlere ek olarak C4ISR sistemlerine bilgi akışını sağlayan uzay ve siber uzay unsurlarına taarruz etme kabiliyeti de geliştirilmektedirler (Watts, 2011:15).

Deniz kuvvetlerinin uçak gemisi gibi suüstü unsurlarının artık düşmanın bir bölgeye girişi engelleyici (A2/AD) sistemleri karşısında yeterli seviyede operasyon

kabiliyetine sahip olması zorlaşacaktır. 1995 Tayvan krizi sonrası Çin; ABD'nin bölgeye müdahâle etmesini ve harekât icra etmesini engelleyecek/zorlaştıracak sistemler üzerinde durmaya başlamıştır. Bu kapsamda menzilleri 1500 -2000 km'ye yaklaşan ASBM (Anti-ship ballistic missile) ve ASCM (Anti-ship cruise missile) gibi her platformdan atılan sistemler geliştirmesi ve bu konuda çalışmalarına devam etmesi bu duruma verilebilecek örneklerin başında gelmektedir (Watts, 2011:23).

Hâlihazırda geliştirilmekte olan A2/AD sistemleri ABD'nin veya koalisyon kuvvetlerinin deniz aşırı yapacağı klasik kuvvet sevki ve harekâtını engellemeye dönüktür. Çin ve ardından İran bu konuda çalışmalar yürüten en önemli ülkelerdir. Uzun vadede hassas güdümlü mühimmatın yaygınlaşması, küçük ülkelerin hatta terörist örgütlerin eline geçmesi kaçınılmazdır. Peki bu durum ABD ve müttefiklerinin yapacağı bu tür bir harekâtı tamamen engelleyebilecek midir? ABD öngörülerine göre bunun cevabı "hayır" gibi gözükmektedir. (Watts, 2011:3)

ABD geçmişte yaptığı gibi düşmanın uzun menzilli hassas güdümlü sistemlerini hava kuvvetleri ile etkisiz hâle getirdikten sonra diğer unsurlarını savaş alanına sürmeyi devam ettirecektir. Ancak; düşmanın uzun menzilli hassas güdümlü mühimmatı başlangıçta etkisiz hâle getirilse de, daha ucuz ve daha fazla miktarda olacak olan kısa menzilli güdümlü mühimmat (güdümlü topçu ve havan mühimmatı ile roketler gibi) birliklere çok fazla zayıat verdirecektir. İleri harekât üsleri ve kara birlikleri düşmanın kısa menzilli hassas güdümlü sistemleri tarafından etki altına alınabilecektir. Bu yüzden C-17 ve deniz taşıma unsurları tarafından yapılan stratejik ulaştırma ve harekât alanı ilerisinde oluşacak kuvvet yoğunluğuna karşı tedbirler alınmak durumunda kalınabilir.

Sonuç olarak; konvansiyonel kuvvetler açısından denizaşırı yerlere kuvvet sevk etmek ve harekât icra etmek giderek daha da zorlaşacak ve sürdürülebilir olmaktan çıkacaktır.

Gelişmekte olan ve giderek yaygınlaşacak olan C4ISR sistemleri ile SAM sistemleri karşısında görünmezliğin sağladığı avantajlar giderek kaybolacaktır. Saklanan ve bulmaya çalışan (hider-finder) arasındaki yarıştaki durum geleceğin muharebe sahasının şekillenmesinde çok önemli bir yere sahip olacaktır. UHF ve VHF radarları (AESAs) ile pasif radar (VERA-E vb.) sistemlerindeki gelişmeler düşük görünürlüğe ve görünmezliğe sahip sistemlerin tespit ve takip edilmesini kolaylaştıracaktır. Yine hava savunma sistemlerindeki gelişmeler (Rusların S-300, S-400 ve S-500 SAM sistemleri ile Çin'in sahip olduğu HQ-9 SAM sistemi gibi) hava

platformlarının harekâtını güçleştirecektir. Buna karşın JSF F-35 uçağının da aynı gelişmelerden faydalanarak kendi savunmasını geliştirebileceği ve SAM sistemlerine taarruz imkân kabiliyetinin artabileceği de bir başka öngörüdür. ABD'nin hâlihazırda %5,5 olan düşük görünürüklü veya görünmez uçak oranının 2035 yılında 2443 JSF sisteminin alınmasıyla %70'leri bulacak olması da bu öngörüğü doğrular niteliktedir (Watts, 2011:29).

Birlikler, üsler ve limanlar güdümlü topçu ve havan mermileri ile roket ve füzelere karşı çok hassas bir hâle gelecektir. Hassas angajman kabiliyetinde ve ISR sistemlerindeki gelişmeler kara unsurlarının zayıflamasına ve bekâ konusunda çok hassas bir duruma gelmesine neden olacaktır. Bu nedenle kara birliklerinin; hızla konuşlandırılabilen (havadan taşınma kabiliyeti), hafif, manevra ve hareket kabiliyeti yüksek unsurlardan meydana gelmesi önem arz edecektir (Watts, 2011:34).

Zırh/karşı zırh çekişmesinde kazanan taraf taarruzi niteliğe sahip olan karşı zırh tarafı olacaktır. Birliklerin zırh koruma teknolojileri gelişen ve nispeten ucuz olan tanksavar teknolojileri karşısında havlu atmak zorunda kalacaktır. Zırhlı araçların harekât alanındaki etkinliği azalacak ama meskun mahâl muharebeleri nedeniyle önemi azalmayacak, daha hafif, küçük, hareket ve manevra kabiliyeti yüksek olan ve havadan hızla konuşlandırılabilen muharebe araçları ön plana çıkacaktır.

1990'lı yıllarda başlayarak uluslararası ortam özel güvenlik şirketlerinin kurulması adına uygun bir ortam hazırlamıştır. Bu gelişmeye sebep olan nedenlerin başında ise soğuk savaş dönemi sonrasında küçük ölçekli çok sayıda çatışma ortamının ortaya çıkması olmuştur. Özel güvenlik şirketlerinin 2030'lu yıllarda stratejik ortamın önemli bir faktörü olacağı öngörülmektedir. Gelecekte yedi yüz civarındaki özel güvenlik şirketlerinin yıllık gelirinin yüzlerce milyar dolar civarında olacağı tahmin edilmektedir. Fakat özel güvenlik şirketlerinin yasal statüsü, operatif ve taktik kontrolü gibi konularda çeşitli fikir ayrılıkları da mevcuttur (Operational Environments to 2028, 2012:18).

Buna rağmen dünya üzerinde yaşanan çok sayıda çatışma ortamının varlığı, birçok ülkenin askerî kuvvetlerle müdahâle konusundaki tereddüdü, modern askerî sistemlerin karmaşıklığı gibi nedenlerle özel güvenlik şirketlerinin gelecekte de önemli bir rol üstleneceği öngörülmektedir.

Yukarıda ele alınan geleceğin harekât ortamında en önemli tehditler hibrit tehditler olacaktır. Bunlar; (Operational Environments to 2028, 2012:5-17).

- Askerî kuvvetler,
- Paramiliter kuvvetler (polis, zabıta, sınır koruma birlikleri vb.)
- İsyancı yapılar,
- Gerilla unsurları,
- Suç örgütleri,
- Terörist organizasyonlardır.

Geleceğin karmaşık harekât ortamında devletlerin konvansiyonel olarak icra ettiği savaşlar çok düşük olasılıkla ortaya çıkacak iken devletler ile devlet dışı aktörlerin kendilerinden daha güçlü olan devletlere karşı düzensiz savaşa başvurmaları karşısında düzenli orduların hassasiyeti buna karşın giderek artacaktır. Terörist örgütler ve bazı devletler tarafından KİS ve buna benzer etki oluşturabilecek silahların kullanılması olasılığı ciddi boyutlara ulaşacak ve bunlar katastrofik etkiler meydana getirecektir. Tüm bunlara ek olarak hasmın kuvvet kullanmasını önlemek ve harekâtını sekteye uğratmak maksadıyla tüm aktörler tarafından siber savaş gibi değişik teknoloji tabanlı yöntemlere başvurulacaktır. Şekil 2.15'te geleceğin harekât ortamında karşılaşılabilecek hibrit tehditler ortaya konmuştur.

Şekil 2.15. Geleceğin Harekât Ortamında En Çok Karşılaşılabilecek Tehditler

Tüm hibrit tehditler hem askerî harekâtı sekteye uğratmak hem de kamuoyunu kendi çıkarlarına göre şekillendirmek için siber harp uygulamalarına başvuracaktır. Bu unsurlar düzenli ve düzensiz muharebeleri beraber uygulayabilecekleri gibi bunlar arasında da çok kolay bir şekilde geçiş sağlayabileceklerdir. Hibrit tehditler; taktik seviyede, stratejik ortamın sağladığı

imkânlarla aşağıda belirtilen dört önemli uygulamaya başvuracaktır. Bunlar; (Operational Environments to 2028, 2012:5).

- Düzenli ve düzensiz sinerjiler oluşturacak,
- Değişik teknolojileri barındıran yöntemlere başvuracak,
- Bilgi harekâtını en temel araç olarak kullanacak,
- Karmaşık savaş teknik ve taktikleri uygulayacak ve kültürel farklılıkları

kendi çıkarları doğrultusunda istismar edecektir. Tüm bu öngörülerini göz önüne aldığımızda en muhtemel ve en tehlikeli senaryo şu şekilde olacaktır.

- En muhtemel senaryoya göre şiddet eğilimli aşırı örgütler ülke çıkarlarına en büyük tehdit olarak algılanmaya devam edecektir (The United States Army Operating Concept 2016-2028, 2010:10). Her ne kadar ülkelerin hayati çıkarlarına olmasa da bölgesel anlamda ülkenin dikkatini vermesi gereken zararlar vermeleri muhtemel gözükmemektedir. Belirsizlik ve karmaşa olmadığı sürece bölgesel güçlerin askerî anlamda ABD'yi tehdit etmesi beklenmemektedir. Aşırı eğilimli örgütlerin ABD ülkesi dışında faaliyet göstereceği fakat tehdidin içeriden veya dışarıdan radikal ABD vatandaşları tarafından gelebileceği ifade edilmektedir.

- En tehlikeli senaryoya göre ise; konvansiyonel ve kitle imha silahı kullanma kabiliyetine sahip ve bunu ABD'ye karşı kullanma niyetinde olan bir devletin (Çin, İran ve Kuzey Kore gibi) en büyük tehdit olacağı belirtilmektedir (The United States Army Operating Concept 2016-2028, 2010:10). Karşıt ülkelerin ileri teknolojik ve asimetrik kabiliyetlerini kullanarak, ABD'nin sahibi belli olmayan alanlardaki konuşlanmasına, stratejik partnerlerine, askerî harekâtını yıpratmaya yönelik fiziksel ve siber saldırılar düzenleyebileceği ve ellerindeki kitle imha silahlarını caydırıcı güç olarak muhafaza ederek bir yıpratma mücadelesine girebileceği değerlendirilmektedir.

2.2.3. Gelecekte Alınması Öngörülen Tedbirler

Stratejik ortamın şartları gelecekteki çatışmaların bir tek basit kategoriye indirgenemeyeceğini göstermektedir. Öngörülen farklı çatışma ortamlarına hazırlık ve eğitim kuvvetlerin esneklik ve uyumluluğunu artıracak ve birliklerin her türlü muhtemel harekât alanında kendinden bekleneni ortaya koymasına imkân

sağlayacaktır. Bu hazırlıklar farklı seviyelerde öneme sahip dört alanda gerçekleşecektir. Bunlar; (Operational Environments to 2028, 2012: 43-45)

- Lider yetiştirme,
- Eğitimin geliştirilmesi,
- Yetenek geliştirme ve
- Konsept geliştirmedir.

Belirtilen bu hususlar sırasıyla ele alınmıştır.

2.2.3.1. Lider Yetiştirme

Geleceğin belirsiz ve karmaşık harekât ortamında liderler her zamankinden daha fazla öneme sahip olacaklar ve vazifenin ifası için birliklerini sahip oldukları üstün özellikleri ile sevk ve idare edeceklerdir. Böyle bir muharebe ortamına hazırlıklı olması gereken liderlerin aşağıda belirtilen hususlarda kendilerini yetiştirmeleri gerekmektedir.

Buna göre liderler; (Operational Environments to 2028, 2012: 43-45).

- Kültürel farkındalık ve hassasiyete sahip olmalı,
- Bilgi ortamının ne demek olduğunu bilmeli ve ona göre davranmalı,
- Hukuk, yabancı dil, bölgesel uzmanlık ve birden fazla bölgenin kültürü ile ilgili konularda kendilerini yetiştirmeli,
- Sonuç yönetimi konusunda uzman olmalı, yaptıkları ya da yapamadıkları faaliyetlerin iki ve üçüncü derece sonuçlarını değerlendirebilmeli, risk analizi yapabilmeli ve astlarının fikirlerine saygı gösterirken onlara inisiyatif aşılamalıdır.

2.2.3.2. Eğitimin Geliştirilmesi

Eğitim ortamı farklı kültürlerin yanı sıra hükümet dışı organizasyonlar, özel gönüllü organizasyonlar ve özel güvenlik örgütlerine ve müttefiklere varana kadar farklı aktörlerin de etkilerini yansıtmalıdır. Bu aktörlerin her biri kendi kültür, ajanda ve çalışma usulünü duruma dahil edecektir. Yine eğitim alanları da eğitilen kitlenin özgür hareketine imkân sağlayacak nitelikte olmalıdır. Eğitimde esnek, akıllı ve yenilikçi kırmızı kuvvetler kullanılmalıdır. Bilgi harbinin önemi kavranmalı ve bu konuda eğitimler sivil unsurlarla birlikte müşterek icra edilmelidir. Ayrıca gelecekte

Ülkelerin de savaş ortamında kitle imha silahlarını kullanma ihtimali de göz önünde bulundurulmalı ve buna binaen askern KBRN ortamında harekât icra etme, konuşlanma vs. konularında eēitilmesine önem verilmelidir (Operational Environments to 2028, 2012: 44).

2.2.3.3. Yetenek Geliştirme

Askerlerin ihtiyaç duyacakları yetenekleri kazandırmak çok evik bir yetenek kazandırma sürecini uygulamayı gerektirir. Bunun için komutanların harekât ihtiyaçlarının öngörülüp mevcut teknolojideki gelişmeler de dikkate alınarak planlamalar yapılmalıdır. Aynı zamanda iki sonraki harektin öngörülmesi için yeterli derin bakış açısı gerekmektedir. Bunun için Silahlı Kuvvetlerin bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin kendine hızlı adaptasyonunu saēlayacak bir yaklaşıma ihtiyaı vardır. Geleceēin harekât ortamı için öne çıkan sahip olunması gereken yetenekler şunlar olacaktır;

- Etkin bir hava ve füze savunma kabiliyeti,
- Siber savaş kabiliyeti,
- Hassas angajman kabiliyeti,
- Yüksek manevra ve hareket kabiliyeti,
- Aē destekli harekât kabiliyeti,
- Stratejik intikal kabiliyeti ve
- Odaklanmış lojistik destek kabiliyeti.

Tüm bu kabiliyetlere yönelik olarak ise ařaēıda belirtilen vasıta/araç ve silahlara ihtiyaç duyulacaktır. Bunlar;

- Etkin Kara Havacılık birlikleri,
- Kapsamlı uzay ve hava gücü,
- Profesyonel SAI birlikleri,
- Özel kuvvet birlikleri,
- Üstün beka sistemleri,
- Aē destekli yetenek,
- Kitle imha silahları (KİS),
- Etkin C6ISR sistemleri,
- İnsansız sistemler,
- Yönlendirilmiş enerji silahları (YES),

- Stratejik intikal kabiliyeti ve
- Profesyonel bir ordudur.

2.2.3.4. Konsept Geliştirme

Geleceğin harekât ortamlarındaki esnek karşıt kuvvetlere karşı konseptlerin gerçeğe yakın ortamlarda test edilip geçerliliklerinin ispatı gerekir. Yukarıda bahsedilen yeteneklere yönelik konseptler geliştirirken aynı zamanda aşağıda belirtilen görevlere hazırlıklı olunmalı ve bunlara yönelik yeni konseptler ortaya konulmalıdır. Bu görevler;

1) Kitle imha silahlarının artan kullanılma ihtimali ve vukuu hâlinde sonuçların yönetilmesi: (Operational Environments to 2028, 2012: 47).

Teknolojik ilerleme KİS'lerinin üretilmesini kolaylaştırırken ülke dışı aktörlerin ellerine düşmelerini kolaylaştırmıştır. Böyle bir ihtimalde Silahlı Kuvvetlerin iki görevi vardır:

- Bu tehdidi tanımlama ve yenme imkân ve kabiliyetine sahip olma,
- Ülkesine böyle bir saldırı yapılması hâlinde sonuçların yönetilmesi için devletin kolluk güçleri ile AFAD'ın devreye sokulmasına yardım etmek.

Silahlı Kuvvetlerin kendisi de KİS kullanılan ortamlarda harekât icra edebilmeli veya bunların çevresel felaketlerine müdahâle edebilmeli, kirletilmiş bölgede çalışabilmelidir.

2) Anavatanın güvenliği/korunması görevleri:

Bu görevin başarılması istihbarat paylaşımına ve iç güvenlik görevlerine bağlıdır. Silahlı Kuvvetler sivil otoritenin savunma desteğini sağlamak için eğitim yapmalıdır.

3) Global ortaklara (global commons) erişimi savunma: (Operational Environments to 2028, 2012: 42).

Global ortaklar bir ülkenin kontrolünün ötesinde (kara, deniz, hava ve siber uzay) bulunan ortak alanları ifade eder. Örneğin kutuplar ve uzay hâlihazırda kimsenin sahibi olmadığı alanlardır. Bu alanlara sahip olma yarışı gelecekte meydana gelecek çatışma sebeplerinden en önemlileri hâline gelecektir.

2.2.3.4.1. Siber Uzay (Ortam)

Siber Ortaklar sınırsız potansiyel ile sınırsız hassasiyeti bir arada sunar. Kritik askerî iletişim ve lojistik sistemleri ile sivil finansal ve altyapısal ağlar siber saldırılara açıktır. Gelecekte bilgi ortamını daha yoğun olarak kullanacak olan Silahlı Kuvvetlerin bu hassasiyetini kritik bir kabiliyete dönüştürerek karşıt kuvvetin aynı hassasiyetini istismar etmesi, karşıt kuvvetin sahte görüntüleri sosyal medya üzerinden yayarak propaganda ve dezenformasyon çabalarını boşa çıkaracak imkân kabiliyete sahip olması gerekir. Özellikle Tugay ve Tb. Seviyesinde kurmay subaylara daha çok görev düşecek, yabancı dil yetenekleri ile istihbarat yeteneklerinin önemi artacaktır.

2.2.3.4.2. Uzay

Siber uzayda olduğu gibi, ortak uzayın korunması tahayyül edilen dönemde daha fazla önem kazanacaktır. Önümüzdeki 20 yılda uzay sıkışık, mücadeleler yaşanan ve ortaklık ve işbirliklerine daha fazla dayanan bir yer hâline gelecektir. Ülkenin uzayda ki varlıkları daha fazla tehdide açık hâle gelecektir. Silahlı Kuvvetlerin üstünlüğü uzaydaki varlıklar sayesinde olacaktır. ABD Dışişleri Bakanlığı verilerine göre uzayda insan eliyle yapılmış 2200 cisim varken bunların 1100 tanesi aktif uydudur. 2015 yılına kadar 9000 uydu iletişim vericisinin yörüngeye oturtulacağı beklenmektedir. Silahlı Kuvvetleri uzaydaki varlıkları korumaya hazır olmalıdır.

2.2.3.4.3. İnsani Yardım/Doğal Afet Yardım Harekâtı

İklim değişikliği ile global ısınmanın yaşandığı günümüzde bu tür harekâtın önemi artarken dünya nüfusunun 2028 yılına gelindiğinde %60'nın şehirlerde yaşayacak olması bu felaketleri daha vahim hâle getirmektedir. Felaketler global etkilere sahiptirler. İcra edilecek görevler:

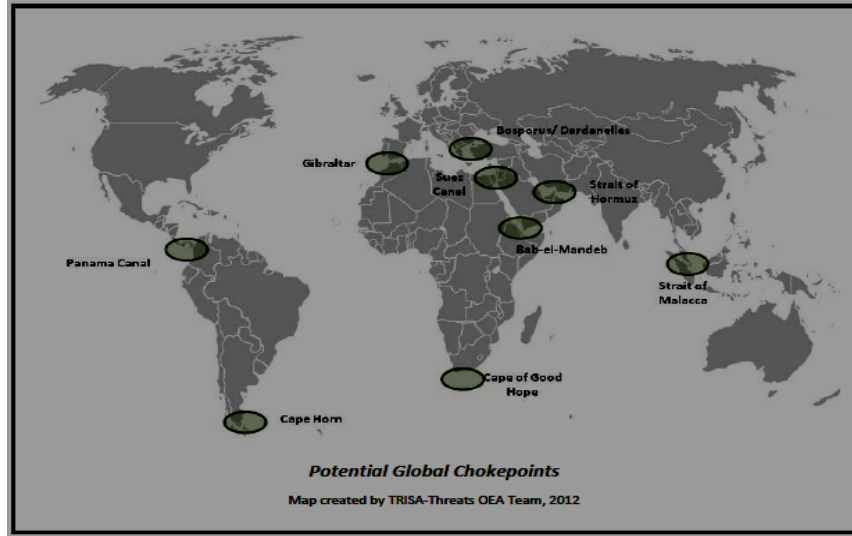
- İnsani yardım sağlayan örgütlerle ev sahibi ülke birliklerine güvenlik desteği sağlanması,
- Doğrudan insani yardım harekâtı icrası,
- Bir terör eylemi sonrası KİS kullanılan bölgenin dekontamine edilmesini içerebilir.

2.2.3.4.4. Yeniden İnşa Harekâtı

Yeniden inşanın tanımı talimnamelerde “bir ülkede zarar gören, yıkılan politik, sosyo-ekonomik ve fiziksel altyapının yeniden inşası süreci ile uzun-dönemli gelişimi sağlayacak esasların sağlanması ” olarak ifade edilmektedir. Gelecekte Silahlı Kuvvetlerin bu tür harekâta katılacağı kesindir.

2.2.3.4.5. Erişimi Engellemeye Yönelik Tehditlerle Mücadele

İran’ın Hürmüz Boğazını uluslararası deniz ulaşımına kapatma fikri gibi erişimi engellemeye yönelik tehditlere karşı gerekli kuvvet yapılanması ve eğitim böyle bir gün gelmeden tamamlanmalıdır. Şekil-5’te muhtemel tıkanma bölgeleri gösterilmiştir (Operational Environments to 2028, 2012:52).

Şekil 2.16. Muhtemel Tıkanma Bölgeleri

Kaynak: (Operational Environments to 2028, 2012:52).

2.2.4. Sonuç ve Değerlendirme

Çok farklı kültürlerden halkların birçok farklı coğrafyaya yayıldığı geleceğin harekât ortamı karmaşık, belirsiz ve birçok tehdidi bünyesinde barındıracağı kıymetlendirilmektedir. Bu ortamda silahlı çatışma devlet ve devlet dışı aktörlerin bir

hareket tarzı olmaya devam edecek ve gelecekteki harekât alanları kompleks ve güç tüketici olacaktır. Bu ortamda tahmin edilemeyecek kadar bilgi kullanılacak, teknolojik baskınlar yaşanacak, kitle imha silahları (KİS), yönlendirilmiş enerji silahları (YES), gelişmiş konvansiyonel silahlar ile bunların yaratıcı kullanım şekilleri ortaya çıkacağı değerlendirilmektedir. Bilgi çağı teknolojilerindeki bu sürekli gelişim, askerî gücün daha hassas doğruluk, daha yüksek öldürücülük ve süratli bir şekilde kullanılmasına imkân verecektir.

Bu ortamdaki muhtemel potansiyel tehditler; hibrit kabiliyetleri elde bulundururken geleneksel ve esnek yapılar arasında geçiş yaparak konvansiyonel tehditlere karşı tedbirler getireceklerdir. Tehditler gelişip esnek kabiliyetler geliştirdikleri gibi geleneksel askerî yeteneklerini de geliştirmeye devam edecekleri değerlendirilmektedir. Silahlı Kuvvetler birbirinden farklı ortamlarda geniş bir yelpazede eşzamanlı harekât icra etmeye devam edeceklerdir.

Bilgi teknolojileri olmak üzere teknolojiye aşırı bağımlılık Silahlı Kuvvetleri beklenmedik şekillerde zora sokacağı muhtemeldir. Başarmak için sofistike bilgi harbi girişimleri ile baş edebilecek, entegre bir şekilde düzenli ve düzensiz harekât icra edebilecek birliklerle birçok geliştirilmiş araç, ağ ve inovasyona ihtiyaç olacağı kıymetlendirilmektedir.

21'inci yüzyılın bu karmaşık güvenlik denkleminde, güvenliği sağlamanın ve gücü hissettirmenin yolu teknolojiyi etkin kullanma ve iz bırakmadan örtülü harekât icra etmek olacaktır. Bunu gerçekleştirmek için konvansiyonel güçler yerine Özel Kuvvetler ile düşük iz ve yüksek profesyonellikle terörle mücadele, asimetrik harp ve kitle imha silahları ile mücadele gibi konularda gerekli harekât icra etmek gerekecektir. Bu paralelde Özel Kuvvetler, Silahlı İHA, siber harp teknolojileri, uzun menzilli hassas güdümlü mühimmatlar, silahlı İHA'lar, uçak gemileri ve YES'ları gibi birlik ve silahlara yapılan yatırımlar artarak devam edecektir.

Geleceğin askerî harekâtında başarı; komutanların durumu kısa sürede anlayıp, birliğini o duruma uygun şekilde en hızlı bir şekilde teşkilatlandırabilmesine giderek bağımlı olacaktır. Bu yaklaşıma destek olarak muharebe sahasını daha iyi anlayabilmek için kuvvetler taktik seviyede işbirliği içerisinde olmak zorunlu hale gelecektir.

Merkezi olmayan bir şekilde harekât icra edebilmek için komutanın niyetini ve harekâtın konseptini iyi idrak etmiş çeşitli seviyede karargâhlara ihtiyaç olacaktır.

Ayrıca birliklerin de harekâtın icra edileceği bölgelerin dilini, kültürünü, tarihini daha iyi anlayacak birliklere ihtiyaç olacaktır.

Silahlı Kuvvetler birleşik harekât, insani yardım ve yeniden yapılandırma aktivitelerinin bir parçası olarak ulusal güvenliği sağlamaya devam edecek ve milli hedeflerin ele geçirilmesi amacıyla uygun koşulları sağlayacak konvansiyonel harekât icra etmeye devam edeceklerdir.

Sonuç olarak; Silahlı Kuvvetler bu saydığımız belirsizlik ortamında başarılı olabilecek yeni nesil liderleri yetiştirebilmek için askerî ve akademik eğitime, lider gelişimine daha fazla önem vermeye devam edecektir. Küçük birlik komutanları teknik ve taktik anlamda kendi kendine yeterli olacak; fakat aynı zamanda acil ve karmaşık sorunlara yaratıcı çözümler getirecek kapasitede yetiştirilecektir. Büyük birlik komutanları ise harp sanatının ustası olacak ve muharebeye daha geniş çerçevede stratejik ve kapsamlı bir bakış açısı ile bakmaya devam edecektir.

2.3. Beklenen Teknolojik Gelişmeler

2.3.1. Bilişim Teknolojileri

1950 yılında ilk bilgisayar ENIAC'ın icadı ile başlayan "Bilişim Teknolojileri"nin gelişim serüveni yıllar geçtikçe günümüze kadar devam etmiştir. 30 ton ağırlığında, 30 ana bölümden oluşan, saniyede sadece 385 işlem yapabilen, 167 m² büyüklüğünde olan ENIAC'a sahip olmak isteyen bilişim çılgınlarının o yıllarda tam 500 bin \$ ödemeleri gerekmektedir (www.wikipedia.com, 08.01.2014). Günümüzde ise 30 ton ağırlığındaki devasa bilgisayarın yerini yalnızca ve yalnızca ortalama 1,5 kg. ağırlığındaki, saniyede 5 milyar işlem yapabilen ve sadece 2 bin \$ değerinde olan bilgisayarlar almıştır.*

Geleceğin bilgisayarlarının nasıl olabileceği hakkında yapılabilecek tahayyüller Moore Yasası** ile ortaya çıkarılabilir (www.wikipedia.com, 08.01.2014). Bu yasaya göre 50 yıl sonra bilgisayarların işlemci hızları 25 kat artacaktır. Bir başka ifade ile 50 yıl sonrasının bilgisayarları saniyede 300 trilyon işlem yapabilecek güçte olacaktır. Bu gelişme bilgisayar/işlemci tabanlı çalışan

* 2012 yılında üretilen en yüksek kapasiteli (5Gb işlemci) bilgisayara ait veriler dikkate alınmıştır.

** Moore Yasası, IBM'in kurucusu Thomas Moore'un literatüre kattığı bir önermedir. Buna göre bilgisayarların işlemci hızları her iki yılda bir ikiye katlanmaktadır.

bütün bilişim teknolojilerini derinden etkileyecek, kapasite ve yeteneklerinin devasa bir şekilde gelişmesine neden olacaktır.

Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle beraber son 10 yıl içerisinde ortaya çıkan siber uzay kavramının önemi gün geçtikçe artmaktadır. Hâlihazırda bilgisayar ve internetle sınırlı olduğu düşünülen siber uzayın sınırları, otomasyon sistemleri, cep telefonları, silah sistemleri, uydular, vb. imkân kabiliyetlerde yoğun bilişim altyapısının kullanılması ve bu gibi sistemlerin siber uzay kavramına dâhil olması nedeniyle genişleyecektir. Siber uzayın sınırlarının genişlemesiyle beraber siber uzaya hâkim olmanın önemi artacak ve bununla birlikte siber saldırı araçları çeşitlenecek, karmaşıklaşacak ve çözüm üretilmesi daha zor hâle gelecektir. Dünyadaki birçok ülke ekonomisinin bilişim teknolojilerine ve siber uzaya olan bağımlılığı düşünüldüğünde, gelecekte siber savunmanın öneminin artması kaçınılmazdır. Muharebe sahasının her geçen gün dijitalleşmesi nedeniyle dünyanın önde gelen ordularının ağ merkezli ve ağ destekli harekât doktrinlerine^{***} göre muharebe sistemlerini şekillendirdikleri göz önüne alındığında, gelecekte meydana gelecek savaşlarda siber uzayın güvenliğinin sağlanması, kuvvetin bekasının sağlanmasının ve aynı zamanda da savaşın kazanılmasının temel şartlarından biri olacaktır.

Bilişim teknolojilerindeki meydana gelecek gelişmelerin bir neticesi olarak gerçek zamanlı bilgi aktarımı gerçekleşecek ve müşterek resim daha etkin olarak ortaya konabilecektir. C4ISR yeteneklerinde meydana gelecek gelişmelerin de bu hususu desteklemesi beklenmektedir (Global Strategic Trends Out To 2040, 2010: 18).

Bilişim teknolojilerinde meydana gelecek gelişmeler simülasyon sistemlerindeki gelişmeleri de tetikleyecektir. Hâlihazırda etkinlikleri ve kullanımları gün geçtikçe artmakta olan simülasyon sistemleri gelecekte çok daha gerçekçi olacak ve gerçek savaş koşullarını tüm boyutlarıyla simüle edebilecektir. Bunun neticesi olarak gelecekte simülasyonların kullanımının çok daha yaygın hâle gelmesi beklenmektedir.

^{***} Ağ merkezli harekât doktrini ile ağ destekli harekât doktrini arasındaki temel fark göze alınan maliyettir. Bunu açmak gerekirse ağ merkezli harekât doktrininde bütün harekât ve bütün sistemlerin ağ merkezli olarak yürütülmesidir (çok yüksek maliyetleri göze almayı gerektirir). Ağ destekli harekât doktrininde de bilişim sistemlerinin ve C4ISR yeteneklerinin ağ destekli olarak kullanılmasını öngörür ve ağ merkezli harekât doktrinine göre daha az maliyetlidir.

Bilişim teknolojilerinde beklenen diğer bir gelişme ise gelecekte nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkması beklenen “mega kentler”de kullanılacak ve bu kentlerin her türlü ihtiyacını giderebilecek şekilde tasarlanacak olan akıllı şehir uygulamalarıdır. Hâlihazırda çok temel uygulamalarını bazı şehirlerde (New York, Amsterdam) görmekte olduğumuz akıllı şehir uygulamaları, gelecekte çok daha geniş kapsamlı bir şekilde hayatımızdaki yerini alacaktır (www.wikipedia.com, 14.01.2014). Gelecekte gerçekleşebilecek akıllı şehir uygulamalarına yönelik bir örnek vermek gerekirse; günümüzdeki C4ISR teknolojileriyle muharebe sahasının gerçek zamana yakın bir müşterek resminin çıkarılabilmesi ve etkili komuta kontrol sistemleriyle çok kısa sürelerde karar verip icraya geçilebilmesi gibi uygulamalar, mega kentlerin güvenliğini sağlamak için akıllı şehir teknolojileri çatısı altında gerçekleşecektir.

2.3.1.1. C6ISR Teknolojileri

Hâlihazırda C4ISR* teknolojileri olarak kabul edilen yetenekler, dünya ordularının tasarımında ve doktrinlerinin şekillenmesinde temel kriterlerden biri olarak dikkate alınmaktadır. Gelecekte ise teknolojik gelişmelere paralel olarak C4ISR'nin C6ISR'ye dönüşmesi beklenmektedir. Yeni dâhil olması beklenen konular “siber (cyber)” ve “muharebe sistemleridir (combat systems)”.

Yukarıda bilişim teknolojilerinde beklenen gelişmelerde de bahsedildiği gibi siber uzayın sınırları gelecekte genişleyecek, önemi artacak ve C4ISR yeteneklerine yeni bir yetenek olarak katılacaktır. Aynı şekilde, ağ merkezli harekât doktrininin öneminin gün geçtikçe artması ve dünyanın önde gelen ordularının bu doktrine göre kuvvetlerini şekillendirmeleri “sensör-silah-komuta kontrol-birlik” bağlantısının öneminin artmasına ve buna göre de silah sistemlerinin geliştirilmesine neden olacaktır.** Bu nedenle “muharebe sistemleri (combat systems)” de C4ISR yeteneklerine ilave olacak diğer yetenek olarak değerlendirilmektedir (Scales, 2009: 21).

* C4ISR yetenekleri command and control, communication, computer, intelligence, surveillance ve reconnaissance kelimelerinin baş harflerinin bir araya gelmesinden oluşmaktadır. TSK talimnamelerine K3BİGM yetenekleri olarak girmiştir.

** ABD tarafından geliştirilmekte olan “Future Combat System” projesi örnek olarak verilebilir.

Gelecekte C6ISR'ye geçişle birlikte, istihbarat elde etme, elde edilen istihbaratı etkili ve hızlı bir şekilde işleyip, çok kısa sürede karar verici makamlara ve icrayı gerçekleştirecek unsurlara ulaştırma kabiliyeti kazanılacaktır. C6ISR yeteneklerinde insansız sistemlerin, çok gelişmiş çeşitli sensörlerin ve yapay zekâ uygulamalarının kullanımına başlaması ile birlikte durumsal farkındalık artacak ve karar verme süresi oldukça kısılacaktır (Operational Environments To 2028, 2012: 41).

2.3.1.2. Seyrüsefer, GÜDÜM ve Kontrol Teknolojileri

Seyrüsefer sistemlerinin tarihçesi incelendiğinde bu alandaki gelişmelerin teknolojinin diğer faaliyet sahasındaki birçok gelişmeyi tetiklediği görülmektedir. Seyrüsefer sistemleri güdüm sistemlerinin de temelini oluşturmaktadır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan GPS ve Ataletsel Konumlama Sistemlerinin hâlihazırdaki zafiyetleri gelecekte tamamen ortadan kalkacaktır. Seyrüsefer sistemleri ile ilgili çok daha hassas, her koşulda ve her ortamda çalışabilecek yeni seyrüsefer sistemlerinin meydana gelmesi beklenmektedir. Buna yönelik hâlen devam etmekte olan hassas GPS (PGPS) ve hassas ataletsel konumlama sistemi (PINS) çalışmaları bu öngörünün yapılmasına dayanak oluşturmaktadır (Global Strategic Trends Out To 2040, 2010:28).

Güdümlü ve kontrol teknolojilerindeki mevcut gelişmeler göz önüne alındığında, gelecekte güdümsüz mühimmatların tarih sayfasındaki yerini alacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca teknolojinin gelişmesine paralel olarak güdümlü ve kontrol sistemlerindeki maliyetlerin düşeceği göz önünde bulundurulduğunda, gelecekte mühimmatların üzerinde birden fazla güdümlü teknoloji bulunabileceği, bunun sayesinde de çok hassas bir şekilde ve her türlü koşulda hedefleri etki altına alabileceği değerlendirilmektedir.

Güdümlü ve kontrol teknolojilerinde beklenen diğer önemli gelişme ise yönlendirilmiş enerji silahlarının öneminin artmasıyla birlikte bu silahların da hedeflerini hassas bir şekilde vuracak yeteneğe kavuşacak olmasıdır (Metz, 2009).

Meteorolojik koşulların şekillendirilmesi ve kontrol edilebilmesi ile ilgili olarak yapılan araştırmalar gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca seyrüsefer, güdümlü ve kontrol sistemlerinin her türlü meteorolojik koşulda kullanılabilmesi ile ilgili çalışmalar da bütün hızıyla devam etmektedir. Bütün bu verilerin neticesinde

gelecekte seyrüsefer, güdüm ve kontrol sistemlerinin her türlü meteorolojik koşulda kullanılabilmesi değerlendirilmektedir.

2.3.1.3. Silah ve Mühimmat Teknolojileri

Silah ve mühimmat teknolojilerinde beklenen en önemli gelişme, yönlendirilmiş enerji silahlarının ve öldürücü olmayan silahların geleceğin muharebelerindeki yerlerini alacak olmasıdır (Mega Change, 2012). Yönlendirilmiş enerji silahlarının şu andaki mevcut boyut, ısınma, ağırlık ve çıkış gücü seviyesiyle ilgili problemlerinin çözülmesiyle gelecekte çok daha etkin hâle geleceği ve yaygın olarak kullanılacağı değerlendirilmektedir.

Hâlihazırda ABD tarafından üretilmiş olan “Active Denial System” adlı silah, öldürücü olmayan yönlendirilmiş enerji silahlarına güzel bir örnektir. Araç üzerine monte edilmiş silah sistemi tarafından mikrodalga enerji nokta hedefine gönderilebilmekte ve iki saniye içinde 70°C sıcaklığın oluşmasına neden olmakta, bu sayede silah refleks olarak oluşan yanma hissi sayesinde toplumsal gösterileri dağıtmak için kullanılmaktadır (Irak ve Afganistan) (www.wikipedia.com, 12.01.2013). Hindistan tarafından üretilmiş olan “Bhut Jolokia” adlı biber gazı el bombası da öldürücü olmayan silahlara örnek olarak verilebilir (www.discoverychannel.com, 12.12.2014).

Geleceğin silah sistemleri ile ilgili beklenen diğer bir gelişme ise; gelecekte bütün silah sistemlerinin modüler bir yapıya sahip olacağıdır. Bütün silah sistemlerinin kullanımı, kurulumu, sökülmesi, taşınması, diğer birçok silah sistemlerine kolayca monte edilebilmesi çok basit olacaktır. Bu modüler yapı, kullanımda esneklik sağladığı gibi silah sistemlerinin idame ve bakımını da kolaylaştıracaktır. Modüler silah sistemleri aynı zamanda bütün doğa ve hava koşullarında silah sistemlerinin etkili kullanımını mümkün kılacaktır.

Geleceğin silah ve mühimmat teknolojileriyle ilgili olarak beklenen en önemli gelişme yönlendirilmiş enerji silahlarındaki gelişmelere paralel olarak bu silahların uydulara adapte edilmesi ile birlikte uyduların muharip hâle gelmesi ve “Uzay Savaşları Dönemi”nin başlamasıdır. Konu ile ilgili olarak Soğuk Savaş Döneminde 1985 yılında ABD’nin “Yıldız Savaşları Projesi” ve buna karşılık olarak Sovyetlerin de “Kızıl At Projesi” uzay savaşları konseptini öngörmekteydi, ancak yüksek maliyetler nedeniyle vazgeçilmişti. Bu konu ile ilgili olarak belirtilmesi gerekli olan diğer konu uzayda silah kullanımını yasaklayan uluslararası uzay

antlaşmasıdır. Ancak gelecekte dünyadaki enerji, su vb. kaynakların azalması ile birlikte uzayda silah kullanımına yönelik araştırmalar artarak devam edecektir. Bu kaynaklara uzayda ulaşılması durumunda olası uzaydaki çıkar çatışmaları neticesinde uzay savaşları döneminin başlayabileceği her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca dünyanın önde gelen birçok ordusunun C4ISR, seyrüsefer, güdüm vb. birçok teknoloji ve yeteneğinin uzay ve uydu tabanlı olması nedeniyle gelecekte meydana gelecek savaşlarda taraflar karşı tarafı bu imkân kabiliyetlerinden mahrum bırakmak isteyecek ve karşı tarafın uydularını dünyadan fırlatılan füzeler ile vurabilecektir (Operational Environments To 2028: 2012: 32). Bunun gerçekleşebileceğine dair örnek olay 2007 yılında yaşanmış ve Çin kullanım ömrü dolan bir meteoroloji uydusunu kendi topraklarından fırlattığı füze ile vurmuştur. Yine ABD'nin hava platformlarından uzaya fırlatılabilen füze geliştirdiği bilinmektedir.

2.3.1.4. İnsansız Sistemler ve Robotlar

Robotlar günümüzde bilim kurgu bir öge olmaktan çıkıp birçok alanda vazgeçilmez bir öge olmuştur. Robot teknolojilerinin gelişimindeki ivme ve kullanımdaki yaygınlık giderek artmış; sanayide, askerî alanda hatta günlük yaşamda robotların kullanımı giderek yerlerini sağlamlaştırmıştır (www.ae2project.com, 21.02.2014).

İnsansız sistemlerin kullanılması çok kısa zamanda artmıştır. Mesela ABD birlikleri Irak harekâtına başladığında sadece bir adet İHA kullanılırken 2008 yılına gelindiğinde bu sayı 5331 İHA'ya ulaşmıştır. Aynı yükseliş kara insansız sistemlerinde de yaşanmış, 2003 yılında Irak'ın işgalinde hiç insansız sistem yok iken, 2008 yılına gelindiğinde bu sayı 12000'e ulaşmıştır. Bu hızın artan bir ivme ile devam edeceği değerlendirildiğinde, gelecekte insansız sistemler hava, kara ve denizde inanılmaz şekilde artacaktır (Singer, 2009).

Genç insan kaynaklarının azaldığı ve pahalılaştığı bir ortamda, savaş birimlerinde insanların yerini alabilecek robotlar muharebe sahasına daha fazla çıkacaktır. 21'inci yüzyılın ortalarında toplumlar, sayıları az olan genç nesli tüm toplum için savaşarak hayatlarını tehlikeye düşürmeyi kabul etmeyeceklerdir. Bu sebeple toplumlar hükümetlerine herhangi bir askerî çatışmaya girmemeleri için büyük baskı yapacak ve devletler bu talebe karşı koyamayacağından, büyük paralar harcanarak ordular değişik robotlarla, mürettebatsız araç ve uçaklarla donatılacaktır.

İnsansız hava araçlarının etkili menzillerinin artması, muharebe sahası dışından komuta edilebilmelerini; hareket yarıçaplarının uzaması da düşman derinliklerinde hedef tespiti yapabilmelerini sağlayacaktır. Bir başka getirisi de uzayda yer alan bir uydu üzerinden kontrol edilebilmesi olanaklı hâle gelecektir. Tespit doğruluğunun hassaslaşmasıyla güvenilirliği artacak ve bu sayede yapay zekâlı İHA'lara verilen müstakil görevlerde hata olabileceğine yönelik tereddüt yaşanmayacaktır. İHA'ların küçülmesi ve eş zamanlı veri aktarmaları sayesinde meskun mahâllerde yapılan harekatta bina içlerine girerek, dikey iniş kalkış yaparak ve yük taşıyarak kullanılacaklardır.

Çok fonksiyonlu ve ergonomik tasarımları tamamlanmış teçhizatla, yaya olan tek erin hareket kabiliyeti artacak, yükü en aza indirilebilecektir. Dört ayaklı mekanik yük taşıyan robotlar ve uzaktan kumandalı helikopterler kendi sensörlerini kullanarak, giderek artan bir biçimde tehlikeli bölgelerde yiyecek, mühimmat, akaryakıt vb. kritik ikmal maddelerini taşıyacak ve etkinliğini artıracaktır. İnsansız sistemlerin kullanımı sadece muharebenin ön safında değil, geride lojistik desteği sağlamakta da kullanılacak, bu sayede harekât ortamı genişleyecektir. İnsansız sistemler mühimmat, akaryakıt ve diğer ikmal maddelerinin ileri hatlara ulaştırılmasında görev alacak, geri bölgede malzeme taşımada minimum insan kaybı ile muharebede görev yapacaklardır (Yılmaz, 2009: 12).

Deniz altında, su üstünde, karada ve havada istihbarat, keşif ve gözetleme amaçlı olarak kullanılan insansız sistemler, yakın gelecekte savunmanın yanında saldırı yetenekleriyle de donatılacaktır. Bu durumda, muharebe sahasına asgari seviyede insanın girişiyle görevler yerine getirilebilecek ve hesap verilemeyecek zayıatlarla karşılaşılması kabul edilebilir seviyeye indirilecektir. Bunun bir başka boyutu da insan rolünü üstlenen makinelerin yaygınlaşarak, nihayetinde insanın savaş alanındaki görevlerini üstlenebilecek üstün teknoloji ürünü otonom makineler muharebe sahâlarının da görülecektir.

Geleceğin harp ortamında İHA sayısının artmasıyla hava sahasının kontrolü ve yönetimi zorlaşacaktır. Özellikle radar kesit alanlarının ve süratlerinin düşük olması İHA'ların mevcut radar sistemlerinde görünmemelerine yol açmaktadır. Bu nedenle insansız hava araçlarının geleceğin muharebe ortamında sıklıkla kullanılması muharebe sahasında artan bir tehdit oluşturacaktır. İHA'lar, seyir füzeleri ve geleceğin muharebe sahasında kullanılacak tespit derecesi düşük sistemlerin hava sahasının kontrolünde zafiyetlere sebep olmaları, hava tehditlerinin kullandığı bu

açıklıkları kapatacak hassas radar vb. tespit sistemlerinin geliştirilmesini sağlayacaktır.

İnsansız sistemler daha güvenli, daha karmaşık ama daha ucuz olacaktır. Su altı insansız sistemler ise deniz emniyetini gelecekte tehdit edecektir. İlerde ucuzlayan insansız sistemleri kaçakçıların ve teröristlerin kullanması yaygınlaşacaktır. Küçük taktik İHA'ların kullanımı kolaylaşacak, harekât ortamında küçüklüğü ve sessizliği ile istihbarat, keşif ve gözetleme faaliyetlerinde uzun mesafelerde kullanılacaktır (The Future Security Environment 2008-2030, 2009: 98).

Sayısallaşmanın getirdiği yeniliklerle hava sahasına kullanan araç ve sistemlerin birbirlerine tehlike oluşturmadan kullanımını sağlayacak sayısal hava sahası kontrol tedbirleri uygulanacaktır.

İnsansız hava sistemlerinin gelecekteki görevleri özel operasyonlarda, taaruzda, ikmal faaliyetlerinde, gözetleme ve keşif faaliyetlerinde, havadan yaralı tahliyede kullanılma oranlarının artacağı öngörülmektedir. Dikey kabiliyet yapabilme, her türlü hava şartlarında çalışabilme, minimum görünürlük, diğer sistemler ile ortak çalışabilme, uzun mesafelerde görev yapabilme gibi özelliklere sahip olacaktır (U.S.A., 2009:60).

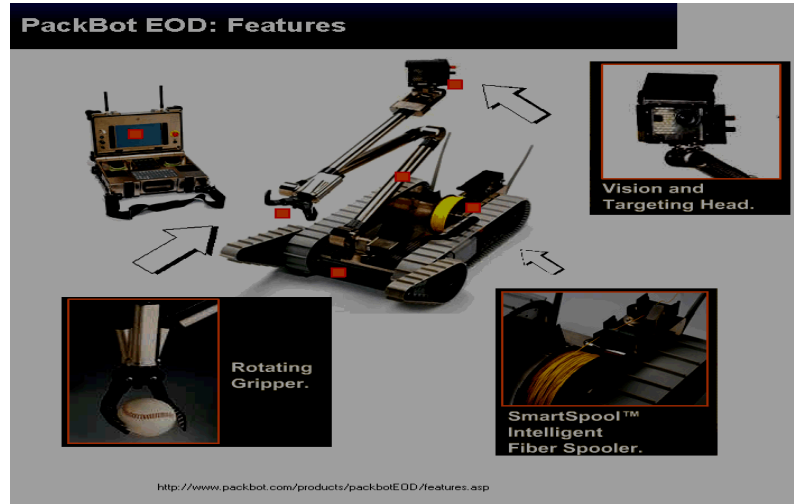
Gelecekte savaş alanlarında canlıların savaştan zarar görmemesi için atılacak daha kökten adım, robotların insan yerine savaşırılması olacaktır. Zırhlı araç ve erlerin yerlerini alacak bu robotlardan başka yine, istihbarat elde edebilecek veya sabotaj yapabilecek, yürüyen veya uçan robotlar da geliştirilecektir. “Nano teknoloji” veya “mikro elektromekanik sistem teknolojileri” de bu insan-robot teknolojilerinin yanı sıra geleceğin savaşlarında, böcek veya karınca büyüklüğündeki, istihbarat toplamanın yanı sıra kimyasal veya biyolojik saldırı gücü olan yepyeni silah boyutlarını geliştirecektir (www.alikulebi.com, 12.11.2014).

Haberleşme ve sensor sistemlerindeki gelişmeler ile birlikte insansız sistemlerde büyük değişimler olacaktır. Örnek olarak, video sistemlerindeki gelişmelerin insansız sistemlerde yansımaları, komutana taktik saha resminin online olarak sunulması şeklinde tezahür edecektir. İleride insanlı ve insansız sistemler birlikte kullanılacaktır. İnsansız sistemlerin birlikte çalışabilirliği çok önem arz edeceğinden ağ destekli yetenek bu açıdan önem kazanacaktır (Unmanned Systems, 2010:86).

2008 yılında Google ile birlikte, NASA'nın da desteğini alarak Singularity Üniversitesi'ni kuran ünlü mucit Kurzweil, “Tekillik Yakın (Singularity Is Near)”

adlı kitabında; geçmiş 50 yılda teknolojik açıdan yaşanan ilerlemenin, önümüzdeki 50 yıl için model oluşturmayacağını belirtiyor. Ona göre insan yaşamı, süper bilgisayarların üretilmesiyle, geriye dönüşü olmayan bir biçimde baştan yapılacaktır (Emren, 2013).

2020 yılların sonunda güçlü bir yapay zekânın oluşturulmasıyla, insan zekâsının da yeniden yaratılabileceğini ve bunun, makine ile insanın birleşmeye başlayacağı nokta olacağını söylemektedir. Çünkü biyolojik insan zekâsı bilgisayarların işlem gücü gelişimiyle kıyaslandığında onlar kadar hızlı bir evrim geçirmemektedir. Dolayısıyla yine Kurzweil'in öngörülerine dayanarak 2030'lardan sonra müthiş derecede gelişmiş makine zekâsının bütüne egemen olacağı fikri gerçeğe dönüşecektir (Emren, 2013).

Şekil 2.17. IROBOT Teknolojisi

Kaynak: (www.generationaldynamics.com, 28 Ocak 2014)

Robotik sistemler ve insansız araçların şu anda geldiği noktaya kısaca göz atmak gerekirse; Amerikan ordusu tarafından uzun süreden beri kullanılan “i Robot PackBot” adlı uzaktan kumandalı robot, ön keşif görevleri ve mayın temizlemek gibi işler için kullanılmaktadır (www.irobot.com, Erişim Tarihi: 28.01.2014). ABD son birkaç senedir “SWORD (kılıç)” adlı bir proje üzerinde çalışmaktadır. Şu anda, hantal ve minik bir tanka benzeyen Sword'lar 2020'ye kadar geliştirilmeye devam edecektir. Uzaktan kumandayla kontrol edilen robotlar için bilgisayar oyunlarına benzer bir ara yüz hazırlanmaktadır. Şu anda Amerikan ordusunun, askerleri birkaç haftalık oyun kamplarına sokması da aslında geleceğin savaşlarının nasıl olacağı

hakkında bize fikirler vermektedir. Amerika, NATO ve Birleşmiş Milletler ortaklaşa, insansız savaş uçağı ve uzaktan kontrollü denizaltı için çalışmalarına devam etmektedir. ABD ordusu tarafından açıklanan “X-Ship” projesinin tasarım aşaması bile 500 bin dolara mal olmuştur. Darpa Actuv tarafından üretilecek olan bu denizaltıların tek bir tanesinin üretim ücreti ise 2 milyon dolar olacağı planlanmaktadır. X-Ship'ler, kendi yapay zekâlarına sahip olacak aynı zamanda uzaktan kumandayla da bu araçları kontrol etmek mümkün olacaktır. Gizli olarak devam eden uçak projesiyle birlikte, “X-Ship”, hem casusluk hem de savaş amaçlı tasarlanmaktadır. Önümüzdeki yıl ilk örnekleri çıkacak olan bu insansız araçlarla birlikte, stratejinin tanımını da tamamen değışecektir.

2.3.1.5. Biyoteknoloji

Biyoteknoloji, özel bir kullanıma yönelik olarak ürün ya da işlemleri dönüştürmek ya da oluşturmak için biyolojik sistem ve canlı organizmaları ile bunların türevlerini kullanan teknolojik uygulamalar; modern biyoteknoloji ise, rekombinant DNA'nın hücre ya da organellere doğrudan enjeksiyonu ya da farklı taksonomik arasında uygulanan hücre füzyonu gibi doğal çoğalma ve rekombinasyon engellerini ortadan kaldıran ve klasik ıslah ile seleksiyon yöntemlerince kullanılmayan in vitro nükleik asit tekniklerinin tamamı olarak tanımlanmaktadır (DPT, 2000).

Birinci Dünya Savaşı, kimyagerlerin; İkinci Dünya Savaşı, fizikçilerin; Üçüncü Dünya Savaşı ise biyoteknoloji uzmanlarının savaşı olacaktır. Biyoteknoloji, çeşitli canlı türlerine kimya, fizik, mühendislik, vb. diğere bilimlerin tatbik edilmesi ile ortaya çıkmaktadır. Biyoteknoloji birçok alanda uygulanmaktadır (Industrial College of Armed Forces, 2007:2).

Gelecekte biyoteknoloji sayesinde şu gibi örneklerle çok fazla karşılaşacağız: Vücut ısısını dengeleyen özel bir üniforma giymiş olan asker, ormanın çamurlu zemini üzerinde sessizce ilerleyebilecektir. Bir yandan da başlığındaki kulaklıktan üssün bulunduğu bölgenin durumunu bildiren görevliyi dinleyecektir. Biraz önce yuttuğı gıda tabletindeki çip, askerın yerini merkezdeki görevliye bildirecektir. Bu esnada kolundaki saat vücudunda zararlı bir toksin tespit edecek ve üniforması, ihtiyacı olan ilaçları salgılayacaktır.

Gelecekte biyoteknolojik gelişmeler orduya farklı şekillerde katkıda bulunabilecektir. Bunlardan bazıları şunlardır:

İnsan Genom Projesi: Genetik yapının ortaya konması, yapı-işlev ilişkisi ve yapı-sağlık ilişkisinin anlaşılması insanların savaşma kapasitelerinin nasıl kontrol edilebileceğini ve değiştirilebileceğini anlamakta yararlı olabilir.

Biyoinformatik: Gen ve proteinlerin çalışılmasında daha önde olan uluslar askerî biyoteknolojinin geliştirilmesi ve uygulanmasında daha başarılı olacaklardır.

Proteomik: Moleküler düzeyde yapı-işlev ilişkilerini inceleyen bu bilim dalı, askerî tıp alanında askerî amaçlar ve pratik teknolojilerin birleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Proteomik bilim dalının gelişmesi ile herhangi bir fizyolojik süreçte rol alan kilit proteinlerin keşfi ve tek bir proteinin hangi fizyolojik süreçlerde yer aldığı belirlenmesi olasıdır. Bütün bunlar askerî atakların kesin modellerinin çıkarılmasını, gen ve protein seviyesinde tahrip edici silahların üretilmesini mümkün kılacaktır.

DNA rekombinasyonu, gen modifikasyonu, klonlama, kök hücre teknolojisi, doku mühendisliği, vb. teknolojiler askerî alanda hem savunma hem de saldırıda uygulanabilmektedirler. Savaş yaralarının daha hızlı iyileşmesi, hastalık tespiti ve engellenmesi, biyokimyasal toksik ajanlara karşı korunma gibi alanlara ek olarak, savaşma gücünü arttırmak, yorulmayan askerler geliştirmek, savaş alanını hissedebilmek ve gözlemlemek, askerî biyomateryallerin geliştirilmesi, modern biyoteknolojinin katkıda bulunduğu alanlardır. Bazı gelişmelerle beraber, modern biyoteknoloji ürünlerini yeni silah sistemlerinde kullanmak olasıdır. Bu tür silah sistemleri insan vücudunda biyolojik özellikleri değiştirme amaçlı kullanılabilir. Fizyolojik aktivite hakkında keşfedilmekte olan bilinmeyen pek çok özellik ve içerik, yapı-işlev arasındaki ilişkilerin de anlaşılmaya başlamasıyla beraber yakında canlılardaki molekülleri dizayn, kontrol, yeniden inşa ve simüle etmeyi mümkün hâle gelecektir. Protein etkileşimlerini kullanarak hücre fonksiyonları istenildiği gibi modifiye edilebilir. En basit şekliyle savaş düşmanların karşı koyma güçlerini kaybetmelerini sağlamaktır; barut ve nükleer silahlarla kıyaslandığında, biyoteknolojik silahlar yardımıyla yıkım hem daha etkili, hem de daha medeni olacaktır.

Gelecekte biyoteknolojik gelişmeler sonucu dünyada ordunun kullanımına sunulması aday buluşlardan bazıları ise;

- Işık yansıtma özelliğine sahip boya ve kaplamalar, kamuflaj biyo malzemelerinin üretimi,

- Biyolojik işaretlere göre savaşta kimlik tanımının yapılması, dost-düşmanın ayırt edilmesi,

- Biyolojik modellere dayanan algoritmalar,

- Veri tümeleştirme amaçlı protein-tabanlı cihazlar, yapay zekâ uygulamaları (Yapay zekâ yazılımları komutanların karar verme sürecine katkı sağlayacak ve karar verme süresi kısalmaktadır. Rutin karar destek sistemleri yapay zekâlar tarafından yapılacaktır),

- Besin miktarı ve depolanma oranı yüksek, sindirimi kolay, yenilebilir aşı olarak kullanılacak hızlı büyüyen bitkiler ve fonksiyonel gıda katkıları,

- Uzaktan askerlerin sağlık durumlarını izlemek ve geri bildirimde bulunmak üzere harici algılayıcı ağ ve çevresel, kimyasal, biyolojik sensörler ile istihbarat yapacak izleme cihazları,

- Askerler için çevresel faktörlere dayanıklı ve yüksek kapasiteli kişiye özel bilgi depolayıcı bellekler,

- Askerler ve mücadele sistemleri için hafif ve kendi kendini tamir edebilen zırhlar,

- Gen ekspresyonunu izleme, performans ilaçlarının geliştirilmesi,

- Radyasyona dayanıklı elektronik protein-tabanlı bileşenler, biyomoleküler hibrit cihazlar,

- Kilo ve boyda değişim yapabilen hücre tabanlı süreçler, moleküler biyoçipler, nanoteknolojik cihazlar,

- Savaş ortamındaki kimyasal, biyolojik ve çevresel etkenleri, molekülleri algılayabilecek ve tespit edebilecek, gereken tedavi fonksiyonları ile bağlantılı çip-laboratuvarlar,

- Şok anında askerler için genom tabanlı, optimize edilmiş aşular ve ilaçlar,

- Yaralar için tasarlanmış yapay deri, doku ve organlar, kanamaları azaltmak ve hızlı iyileşmeyi sağlamak için geliştirilmiş pansumanlar,

- Askerler için taşınabilir biyolojik fotovoltajik, hücre-tabanlı enerji sistemleridir.

Kişiselleştirilmiş tıp, evrensel bulaşıcılar, aşular, biyo-nano teknoloji, biyo-kalkan, biyo-savunma, ziraat, biyo-yakıtlar ve klonlama. Kuş gribi (H5N1) gibi evrensel bulaşıcı virüsler önemli bir tehdit olarak önümüzdedir. Bu tür virüslerin

biyolojik bir silah olarak kullanılma potansiyeli de vardır ve tüm ülkeler bunlara karşı hazırlıklı olmak için bir strateji ve gerekli diğer tedbirleri (gözetim, tespit, tedavi vb.) geliştirmek zorundadır. Biyo-savunma; biyo-terörizme (insan, hayvan veya bitkilere karşı toksin veya diğer zehirli maddelerin terör amaçlı kullanılması) (Pilch, 2002:274) karşı gerekli tedbirlerin gelecekte geliştirilmesi gerekecektir.

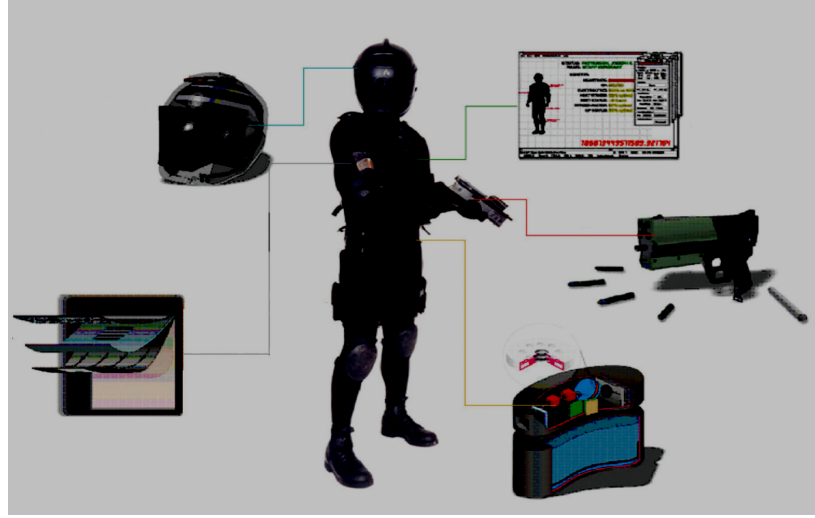
Geliştirilen biyoteknolojik ajanlar, savaş zamanı tarım ürünlerinin, askerî araçların motor yağlayıcılarının ve dış metal kaplamalarının, asfalt yolların bozunmasını ve aşınmasını sağlamakta kullanılabilir (www.ssm.gov.tr, 11.01.2014).

Şu anda biyoteknolojinin askerî alandaki örneklerine bakacak olursak; tasarım aşamasında olan en büyük örneklerini Ironman ve Crysis'de gördüğümüz giyen kişiye güç veren biyonik zırhlarda gerçekleşecektir. "HULC" adlı bu biyonik zırh, mekanik bir iskelet olarak tasarlanmıştır. Askerler bu zırhı üzerine giydiği zaman, güçleri 20 kat artmış olacak. Şu anki gelişmiş prototiplerle ilgili yayınlanan videolarda, HULC kullanan kişilerin tek elleriyle bir arabayı kaldırdıklarını görüyoruz. Bu "exoskeleton" zırhı test eden kişiler, cihazı kullanırken havada yürüyormuş gibi hissettiklerini açıklamışlardı. Askerler bu sayede saatlerce yol yürüyebilecekler ama hiç yorulmayacaklar.

Yukarıda anlatılanlar şimdilik bir bilim kurgu hikâyesi gibi görünmektedir. Fakat ABD ordusunun yürüttüğü bir proje bu durumu çok yakında gerçeğe dönüştürecektir. Projenin amacı 25 yıl içinde biyoteknolojide meydana gelecek gelişmeleri tahmin edip, bunlardan askerî alanda nasıl yararlanılabileceğini ortaya koymaktır. Bu projede birçok ilginç fikir bulunuyor. Genetik olarak formüle edilip dayanıklı hâle getirilmiş, üniformada saklanarak ihtiyaç durumunda kullanılabilen besinler; vücut ısısını ayarlayan, kan kaybını ve enfeksiyonu engelleyen üniformalar bunlardan sadece bir kaçıdır. Ayrıca 45 kg ağırlığındaki askerî sırt çantalarının hafif bir maddeden üretilmesi, başlıklara güneş enerjisi depolayan maddeler yerleştirilmesi, bitki ve çöplerden yakıt üreten sistemler yapılması, kolay sindirilen ve konum belirleme sinyali gönderen çip içeren besinler üretilmesi bulunmaktadır.

Sonuçta; yakın gelecekte, askerî biyoteknoloji yeterince geliştiğinde, modern biyoteknoloji savaşın ana birimi olan insanlar üzerindeki direk etkileri sayesinde askerî gücün organizasyonunda devrimsel etkilere sahip olacaktır. Biyoteknoloji alanında olması beklenen gelişmelerden bazıları tahmin edilenden önce gerçekleşecektir, bir kısmı ise hiç gerçekleşmeyebilir. Ama kesin olan, geçen

yüzyılda kimya ve fizik bilimleri, tüketici ekonomisi ve ordu açısından ne kadar önemli idiyse, içinde bulunduğumuz yüzyılda da biyoloji o derece önemli olacaktır.

Şekil 2.18. Geleceğin Askeri ve Üniforması

Kaynak: (www.docinthemachine.com, 28.01.2014)

2.3.1.6. Nanoteknoloji

Nanoteknoloji ultra ince küçük parçalı malzemelerin kullanım bilimidir. Bir nano metre (1 nm) milimetrenin milyonda birine eşittir. (1nm = 10⁻⁹ m = 10⁻⁶ mm) İnsan saç kılı 80.000 nm kalınlığındadır. Kırmızı kan hücreleri 7000 nm çapındadır. Nanobilimi malzemelerin büyük ölçekteki özelliklerinden farklı olarak malzemeleri atomik, moleküler ve makro moleküler ölçekte inceler ve manipüle eder (Demirel, 2012:2).

Nanoteknoloji yeni bir teknoloji devrimi olarak algılanıyor ve bu teknolojinin 2025 yılına kadar gelişme sürecini tamamlayıp hayatın her alanına gireceği tahmin edilmektedir. Önümüzdeki 10 yıl içinde 3 trilyon dolar pazar payına sahip olacağı düşünülen nanoteknoloji, birçok ülke tarafından kritik ve öncelikli alan olarak desteklenmektedir. Bu ülkelerden biri olan İsrail, bu teknolojinin önemini yıllar öncesinden kavramış gerekli altyapılarını ve insan gücünü hazırlamış bulunmaktadır. Bu yatırımlar sonucunda 45 nanoteknoloji şirketi kurulmuş ve katma değeri yüksek ürünlerle nanoteknoloji pazarında yerlerini almış durumdadır.

Kumaş içerisindeki ipliklerin, ısıyı hissedebilmeleri ve üzerine düşen ışığı algılayabilmeleri artık mümkündür. Düşman askerî tarafından lazer silahıyla hedeflenmiş bir askere, üniformasının gelmekte olan merminin yönünü haber vermesi, onun hayatını kurtarmasını sağlayabilir. Artık bu fiberler, iplikler, hayal olmaktan çıkmış durumdadır. Kısa süre önce geliştirilen yeni bir yöntemle kilometrelerce uzunlukta ve kumaş gibi dokunabilen ısı ve ışık sensörleri üretilmeye başlanmış bulunuyor. Yeni bir nano üretim teknolojisi olarak görülen bu yöntem, makroskopik boyutlardaki aygıtın termal çekme yöntemiyle daha küçük boyutlara indirilmesi prensibine dayanır. Ayrıca çok ucuza mal edilmesi ve esnek olması, kumaşlarda kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Kısa bir süre önce, ısıyı hisseden fiberler, akıllı askerî üniformaların tasarımında kullanılmaya başlanmıştır. Bu teknolojinin tekstil endüstrisinde yeni ufuklar açabilecek potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.

19'uncu yüzyıl başlarında gelişmeye başlayan tekstil endüstrisi, nanoteknoloji sayesinde yeni bir döneme girmeye hazırlanmaktadır. Tekstilde kullanılan malzemelere nanometre boyutlarında farklı özellikler kazandırılması, çok önemli gelişmelere yol açacaktır. Esnek ve yıkanabilen nano sensörlerin ve aygıtların kumaş içerisine aktarılmasıyla, kullandığımız elbiselerimiz yeni boyutlar kazanacak; elbise artık görecek, duyacak, hissedecek, komut verecek ve enerji üretecek hâle gelecektir. Burada vurgulanması gereken önemli bir nokta şudur: Nano aygıtların boyutları o kadar küçük olacak ki, elbiseyi giyene herhangi bir zorluk getirmeyecek. Son zamanlarda yapılan çalışmalarla akıllı elbise üretilmesinde ümit verici sonuçlar elde edilmiş bulunuyor.

ABD'nin Boston şehrinde 2000 yılında hayata geçirilen MIT Askerî Nanoteknoloji Enstitüsü, gelecekte askerî üniformaları nanoteknoloji sayesinde akıllı hâle getirmeyi planlamaktadır. Kimyasal ve biyolojik alanları tespit edebilecek bu akıllı elbise, aynı zamanda kalbi duran askerî masaj yaparak hayata geri döndürebilecektir. Savaş meydanında yaralanan askere ait bütün bilgileri kablosuz hatla merkeze bildirebilecek, gerektiğinde kısa süre içerisinde gerekli müdahalenin yapılmasına olanak sağlayacaktır. Üniforma, gerektiğinde çok sert bir zırha dönüşebileceği gibi, askerînin gereksinim duyacağı enerjiyi güneşten sağlayacaktır.

Teklif edilen ve hâlen sürdürülen askerî nanoteknoloji programları, mevcut sistem ve malzemeleri geliştirmekten yenilerinin üretilmesine kadar olan büyük bir yelpazeyi kapsamaktadır. Başlıca araştırma alanları: Patlayıcılar (içerikleri ve

kimyasal kompozisyonları); biyoloji ve tıp (yaraların iyileştirilmesi ve performansın artırılması); biyolojik ve kimyasal algılayıcılar; bilgi akışı ve bilgisayarlar için elektronik; enerji üretimi ve saklanması; kara, hava ve deniz araçları için yapısal malzemeler; kaplamalar; filtreler ve fabrikalar.

Geleceğin savaşçısı gelecekte askerî, balistik koruma, muhabere ve komuta kontrol sistemleri, NBC koruması, ekipmanlar için güç kaynağı, iklim kontrol cihazı, dayanıklılık artırıcı ve psikolojik görüntüleme sistemine sahip olacaktır. Hâlen bu üç katlı üniformayla bütünleşik kask sistemi ABD ordusu ve Masacusetts teknoloji enstitüsü (MIT) tarafından geliştirilme aşamasındadır.

Gelecekte yapılması planlanan bazı nanoteknoloji projeleri şunlardır:

- Detektörler için kuantum noktacıkları,
- Polymer nanokompozit içeren geliştirilmiş kaplamalar,
- Yüksek enerjili mühimmatlar için nanokompozitler ve nanopartiküller,
- Biyomoleküler motorlar,
- Biyolojik ve kimyasal sensörler için polimeri ve nanoyapılı malzemeler,
- Silah ve teçhizatlar için nanometaller,
- Enerjiyi absorbe eden nanomalzemeler,
- Kontrollü yapışkanlar için nanoyapılı manyetik materyaller,
- Kendi kendini dekontamine eden (Kimyasal etkilerden temizleyen) yüzeyler,
- Nanoelektronik için nanokablolar ve karbon nanotüpler,
- Görme, duyma ve vücuttaki diğer motor prosesleri uygulayacak nöral elektronik arayüzler,
- Nanokümeler temelli altın sensörleri,
- Yüksek dayanıklılık ve esneklikte karbon fiber üretimi,
- Geleceğin askerinin üniformasının bir parçası olacak kıyafet ve vücut ırhında enerjiyi absorbe edecek nano malzemeler.

2.3.1.7. Görünmezlik (Stealth) Teknolojisi

Nanoteknoloji alanına giren görünmezlik teknolojisi hiç kuşku yok ki geleceğin muharebe alanında etkin olarak kullanacağı bir teknoloji olacaktır. Şu anda görünmezlik teknolojisi deyince ilk akla gelen uçaklar olsa da gelecekte bunlara

helikopterler, gemiler, tanklar ve ulaştırma araçları da dahil olacaktır. Gelecekte bulunduğu bölgenin rengini elektronik olarak alacak olan araçlar ve ekipmanlar geliştirilecek, görünmezlik gerçeğe dönüşecektir. Filmlerde olur düşüncesinden kurtulmamızı sağlayan polimer teknolojisindeki gelişmeler ve LED ekranlardaki yeniliklerdir (www.konyvtar.zmneu, 29.12.2013).

Görünmezlik teknolojisi maddelerin izlerini yok edecek, nesnelere kltecektir. Gelecekte özelikle uçaklarda, gemi ve denizaltı teknolojisinde, araçlarda ve personelin giydiği niformada kullanılacaktır. Görünmezlik teknolojisinin ileride uygulanacağı diğer bir alanda mhimmattır. Artık mühimmatları tespit etmek onlara karşı tedbir getirmek zorlaşacaktır.

şekil 2.19. Görünmezlik Teknolojisinin Uçaklardaki Evrimi

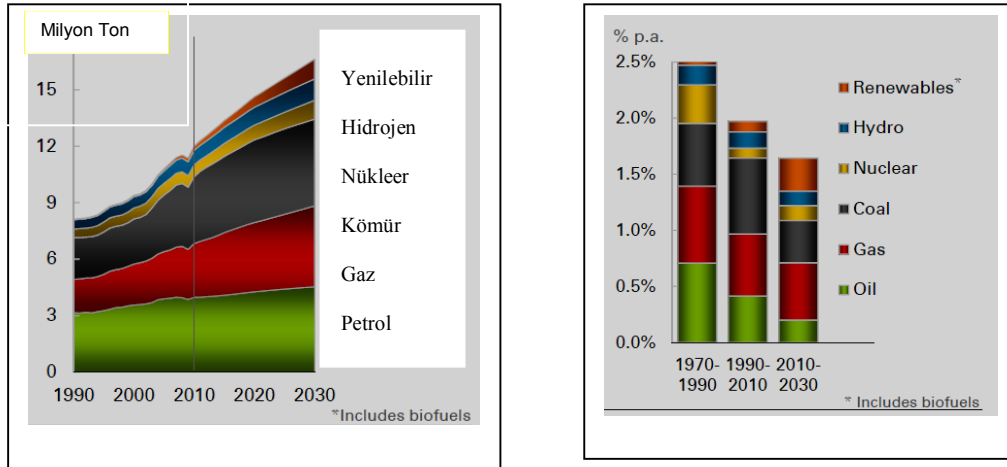
Kaynak: Stealth Technology Deployed on The Battlefield, SÁNDOR VASS, Zrínyi Miklós National Defence University, Electronic Warfare Department, Budapest, Hungary

2.3.1.8. G ve Enerji Teknolojileri

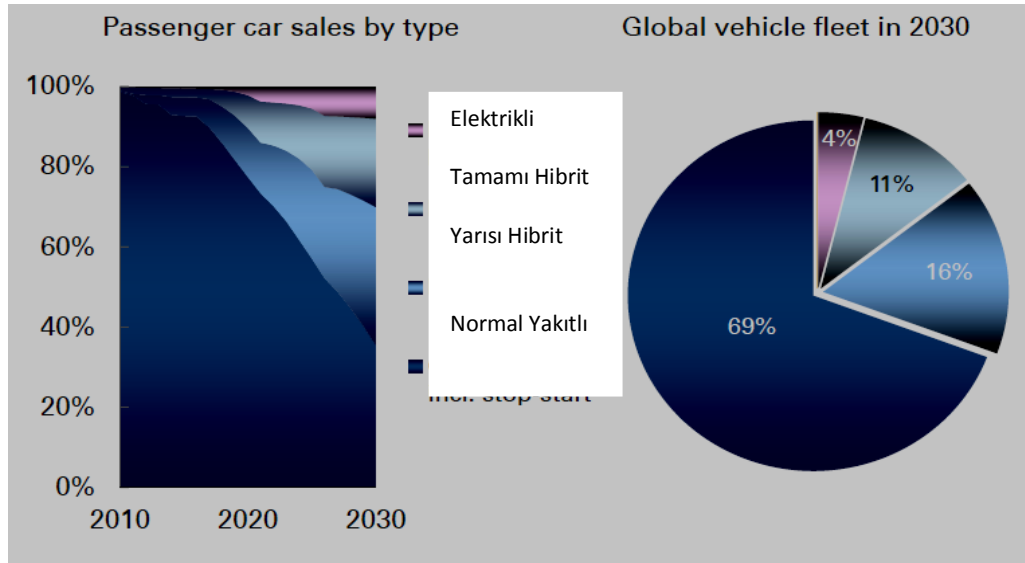
Fosil yakıtların giderek azalması ve fosil yakıtların enerji üretiminde kullanılmalarının neden olduğu olumsuz çevresel etkiler, yeni ve temiz enerji üretim kaynaklarına yönelmeyi zorunlu kılmaktadır. Günümüzde makul seviyelerin üzerinde bulunan aynı zamanda fahiş düzeylerde olan küresel petrol ve doğalgaz fiyatlarının daha da yüksek noktalara tırmanma eğilimi göstermesi nedeniyle dünya,

alternatif enerji kaynakları arayışı dönemi sürecine tekrar girmiş durumdadır. Ayrıca, küresel fosil yakıtlar petrol, doğalgaz ve kömür fiyatlarının yüksek seviyelerde bulunması ise küresel ekonomik düzen içerisinde küresel mali krizler sonrası beliren küresel finansal iflaslar için de sürekli olarak davetiye çıkarmaktadır (www.fmo.org.tr, 12.12.2014).

Dünya nüfusunun hızla artması, mevcut enerji kaynaklarının yakın gelecekte yetersiz kalacak olması ve çevre kirliliğinin tehlikeli boyutlara ulaşması alternatif yakıtların önemini arttırmıştır. Bu durum araştırılacak alternatif yakıtların çevre dostu olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu çalışmada incelenen hidrojen hem elde edilebilme potansiyeli hem de çevre dostu olması bakımından alternatif yakıtlar içinde önemli bir konumdadır (www.beykent.edu.tr, 02.01.2014). Yanma ve depolama ile ilişkin sorunların halledilmesi durumunda hidrojen önümüzdeki yıllarda rakipsiz bir içten yanmalı motor yakıtı olacaktır. Elektroliz yoluyla sudan elde edilmesi hidrojenin sonsuz bir enerji kaynağı olduğunu göstermektedir.

Yakıt pilleri, yakıt olarak hidrojeni kullanan ve son yıllarda üzerinde yoğun olarak çalışılan alternatif teknolojilerden birisidir. Yakıt pilleri, yüksek verimde çalışan enerji dönüşüm sistemleridir ve bu sistemde hidrojenin kimyasal enerjisinden doğrudan elektrik enerjisi üretilmektedir. Sessiz olmaları, çevre ve gürültü kirliliğine neden olmamaları, hareketli parça içermemeleri ve fosil yakıtlardan daha yüksek dönüşüm elde edilebilmeleri gibi avantajlara sahiptir. Yakıt pilleri, cep telefonlarının ihtiyacını karşılayacak kadar az veya bir kente yetebilecek kadar çok güç üretebilecek kapasitelerde tasarlanabilmektedir. Bu nedenle, ulaşım araçlarından evsel ve endüstriyel uygulamalara kadar geniş bir kullanım potansiyeline sahiptirler. Yakıt pili piyasasının büyüklüğünün gelecek birkaç yıl içerisinde 1-2 milyar dolara, gelecek on yıl içerisinde ise (araç uygulamalarının yaygınlaşması ile) 20 milyar dolara kadar çıkması beklenmektedir. Bununla birlikte yakıt pillerinde kullanılan hidrojenin üretimi, depolanması ve taşınması yakıt pili teknolojisinin yaygınlaşması ve kullanımında önemli dar boğazlardan biridir.

Şekil 2.21. 2030'da Araçlarda Kullanılacak Motor Tipleri

Kaynak: (BP Energy Outlook, 2012:68)

"Doğrudan Sodyum Borhidrüllü Yakıt Pili Üretimi ve Entegrasyonu" projesinde ise doğrudan sodyum borhidrüllü yakıt pilinin geliştirilmesi ve son kullanıcı entegrasyonu yapılacaktır. Bu kapsamda doğrudan sodyum borhidrüllü yakıt pili modül ve sistem bileşenlerinin üretimi için bilgi, alt yapı ve özgün teknoloji oluşturulacak, doğrudan sodyum borhidrüllü tek hücreli ve üç hücreli yakıt pili, doğrudan sodyum borhidrül yakıt pili sistem alt bileşenleri geliştirilecek ve

askerî/sivil amaçlı muhtelif uygulama alanları için 70-100W'lık doğrudan sodyum borhidrür yakıt pili prototipi geliştirilecektir.

Doğrudan sodyum borhidrür yakıt pili özellikle güç gereksinimi düşük olan taşınabilir sivil (telefon, radyo, küçük televizyon, el süpürgesi, vb) ve askerî (lokal aydınlatma, seyyar telsiz, telefon, elektronik harp cihazları (radyo alıcıları, vb), personel ısıtma, insansız araçlar, sensör vb.) uygulamalarda öneme sahiptir.

Gelecekte C4ISR sistemlerinin daha fazla ve etkin kullanılması ile birlikte güvenli, emniyetli her zaman kullanıma hazır ve taşınabilir enerji kaynaklarına ihtiyaç ortaya çıkacaktır (Pfeffer, 2001).

Gelecekte enerji depolama pillerinin askerî uygulamaları şu alanlara kayacaktır: Hibrit-elektronik araçlarda, askerî personel tarafından taşınabilir çözümlerde, mikrogrid-üs enerji güvenliğinde, yönlendirilmiş enerji silahları teknolojisi gibi alanlarda kullanılacaktır (www.asdreports.com, 11.01.2013).

Biofuel yakıtlarında yaşanacak olasılık gelişmeler sonucunda muharebe alanında yakıt üretimi bölgede bulunan bitkilerden sağlanacaktır. Bunun sonucunda da geri bölgeden ileri hat birliklerine yakıt ikmali olmayacaktır.

Silah teknolojisinin gelişmesi ile ileride enerji ihtiyacındaki miktar artacak, enerjiyi uygun depolama teknolojileri geliştirilerek muharebe alanında minimum yer kaplayan sistemler ortaya çıkacaktır.

Askerî birliklerin ileri bölgelerde konuşlanmasında mobil nükleer santrallerin kurulması ile birlikte birliklerin H2 yakıt ihtiyacı, elektrik ve günlük kullanım su ihtiyacı karşılanacaktır. H2 yakıtı askerî araçlarda yaşanacak dönüşüm ile motorlarında kullanılmaya başlayacaktır (hidrojen yakıtı ile çalışabilen motor teknolojisi). Aynı mobil nükleer santraller barış ortamında da barışı destekleme harekâtında ve doğal afetlerde kullanılabilir (Pfeffer, 2001).

Askerî üslerde güneş enerjisi kullanımının yaygınlaşarak elektrik enerjisine bağımlılık azalacak, ikmal faaliyetlerinde azalma ile birlikte birliklerin bekası sağlanacaktır (www.forbes.com, 12.02.2014).

2.3.2. Sonuç ve Değerlendirme

Günümüzde zaferin anahtarı olarak kaba kuvvetin yerini "teknolojik tecrübe" almaktadır. "Teknolojideki gelişmeler" bağlamında; günümüzde Silahlı Kuvvetlerin bilgi teknolojilerinin nimetlerinden en üst düzeyde faydalanacak şekilde bir

yapılanmaya gittikleri görülmektedir. Bu gelişmiş bilgi alt yapısı Silahlı Kuvvetlere birçok avantaj sağladığı gibi, aynı zamanda, harbin hedeflerinden biri hâline de gelmiştir. Bilgi çağında askerler, daha çok muharebenin boyutlarının ne olacağıyla ilgilenecektir. Bilgi çağı, üretim sürecini ve bireylerin yaşam şeklini değiştirdiği gibi, günümüz harplerini de oldukça köklü biçimde etkilemektedir. Gelişen teknoloji bugün Silahlı Kuvvetlerin tüm sistemlerine yansımıştır. Bu kapsamda gelecek 30-40 yıl içinde artarak kullanılmaya devam edecektir.

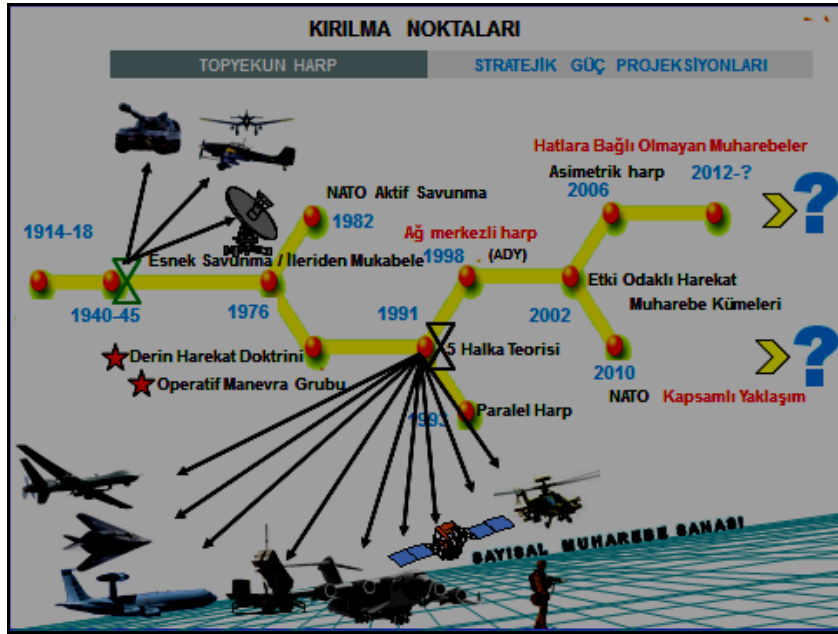
Gelecek 30-40 yıl içinde çok boyutlu yeni savaş ortamında fiziki hareket serbestisi kazanımını teknolojik olarak gerçekleştiremeyen taraf için zayıf kaçınılmaz olacaktır. Yeni teknolojiler silahların menzilini artırmakta, reaksiyon süresini azaltmakta ve insan kapasitesini aşacak şekilde savaş alanının koşullarını değiştirmektedir. Bu kapsamda bu teknolojilere sahip olanlar; psikolojik savaş, gözetleme, keşif ve istihbarat kabiliyetleri ile desteklenen; her hava şartında, gece ve gündüz, ikmal yapmadan, daha uzun süre, yüksek öldürücü güce sahip silahlarla, hedef tarafından hiç görülmeden veya önce görerek, doğrudan ateş sistemleri, daha kısa süreli angajman avantajlarını kullanacaktır. Bu teknoloji ile başa çıkmak için karşı teknoloji ve kuvvet yapıları geliştirmeye devam edecektir.

Özetle; teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında; muharebe sahası boyutlarının genişleyeceği, ilgi ve etki sahasının büyüyeceği, hızla değişen tehdit, silahsızlanma ve silahların kontrolü ile ilgili faaliyetler ve modern bir ordunun kurularak idamesinin maliyeti gibi faktörlerin; sayısal olarak az, fakat daha etkin bir silahlı kuvvetin geliştirilmesini gerektirecek olduğu, yüksek teknoloji ürünü silah sistemlerinin yoğun olarak kullanılması sonucu çok iyi eğitilmiş insan gücü ihtiyacının ortaya çıkacağı, bunun yanında; profesyonel askerliğin ve eğitimin önem arz edeceği değerlendirilmektedir.

2.4. Doktrinel Gelişmeler ve Gelecekteki Muharebelere Etkileri

2.4.1. Geçmişten Günümüze Doktrinel Gelişmeler

Geçmiş doktrin ve konseptlerin tarihine yönelik değerlendirmeler ışığında geleceğe yönelik konsept, doktrin ve teknolojik gelişmelerin neler olabileceğini tahayyül etmek veya yönlendirmek, yenilenme/dönüşüm ve etkinleşme çalışmaları için de bir temel ve dayanak teşkil edecek, vizyon çalışmaları ile birlikte geleceğin ordularının yeteneklerinin inşa edilmesinde etkin bir rol üstlenecektir.

Şekil 2.22. Kırılma Noktaları

İkinci Dünya Savaşının endüstriyel anlamda iki süper gücü ortaya çıkarması ve devamında yaşanan soğuk savaş dönemi, doktrinel anlamda stratejik seviyede çok farklı konseptleri ortaya çıkarmış ve bugünkü anlamda doktrinel yaklaşımların temelini atılmasını sağlamıştır. Öyle ki bu savaşta uygulanan harekât nevelerinin hemen hemen tamamı hâlâ etkinliklerini ve literatürdeki yerlerini korumaktadır. Bu süreçler genel olarak üç farklı aşamada değerlendirilebilir: İkinci Dünya Savaşına kadarki dönem kitlesel ordular dönemi, Soğuk Savaş döneminde topyekûn harp anlayışı ve Körfez Savaşından sonra stratejik güç projeksiyonları dönemi. Doktrinel

gelişmeler göz önüne alındığında, bu dönemleri birbirinden ayıran iki kırılma noktası olduğu görülmektedir: İkinci Dünya Savaşı ve Körfez Savaşı.

İkinci Dünya Savaşındaki kırılma noktası, “Yıldırım Harbi” anlayışının ortaya çıkmasıyla birlikte doktrinel yönden değerlendirilebilir. Her ne kadar bu dönemde radar ve telsizlerin geliştirilmesi, tankların kitle hâlinde kullanımı (Tanklar ilk defa Birinci Dünya Savaşında Cambrai Muharebelerinde kullanılmıştır.) ve bombardıman uçaklarının muharebe sahasında yerini alması gerçekleşmiş olsa da, asıl değişim bu sistemlerin kullanım şekilleriyle sağlanmıştır. Körfez Savaşı ise ağırlıklı olarak “Hava-Kara Muharebe” doktrininin araçları olan gelişmiş silah sistemlerinin muharebe sahasında boy göstermesi ile teknolojik yönden bir kırılma noktası olarak değerlendirilmektedir. Her iki dönemde de büyük birlik manevraları ve kuvvet sevki ön plandadır. Bununla birlikte bu iki savaşın asıl kırılma noktası olarak değerlendirilmelerinin sebebi, çok uluslu koalisyon ve müttefik orduların bu savaşlardan sonra köklü bir değişime gitmiş olmalarıdır. İkinci Dünya Savaşından sonra stratejik seviyede konsept ve doktrinler ön plana çıkarken, Körfez Savaşını takip eden yıllarda daha çok taktik ve operatif doktrinler orduların kullanım kılavuzu olarak değerlendirilmiştir. Körfez Savaşından sonra özellikle bilişim teknolojilerindeki gelişimin (C4ISR) ordulara yansmasıyla da çok daha etkin, esnek ve çevik kuvvet yapılarının, diğer bir ifadeyle stratejik güç projeksiyonlarının (uçak gemisi muharebe grupları, görev kuvveti uygulamaları, uydu filoları, v.b. unsurların tek başına stratejik etki oluşturma kabiliyeti) bütün bir ordu yerine kullanıldığı görülmektedir.

1930’lu yılların sonlarında ve İkinci Dünya Savaşında geliştirilen “Yıldırım Harbi Doktrini” modern (mekanize) ordular için öngörülen bir çok doktrin ve konsept için müracaat ve referans kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Bu doktrin amacı hızlı ve ani saldırılarla düşmanın düzenli bir savunma yapmasını engelleyip hızlı bir şekilde yok etmektir. Yıldırım Harbi doktrinine göre ilk olarak düşman üzerinde yoğun bir hava saldırısıyla hava üstünlüğü kurulacaktır. Bununla birlikte aldatma harekâtı kapsamında bütün cephe boyunca yapılacak yoğun topçu ateşi ile esas darbenin nereden vurulacağını gizlenmesi gerekmektedir. Son olarak istihkâm birlikleri ile ana mihver üzerindeki engeller temizlenir ve açılan gedikten tanklar ve zırhlı muharebe araçları akmaya başlar. Günümüzde genel olarak hâkim doktrin olarak değerlendirebileceğimiz “Hava-Kara Muharebe Doktrinini” de genel itibarıyla Yıldırım Harbi doktrinini geliştirilmiş ve gelişen teknolojiye ayak uydurulmuş hâlidir.

Ruslar tarafından İkinci Dünya Savaşı döneminde Yıldırım Harbi doktrinine mukabil geliştirilen “Kitle Harbi” yaklaşımı Soğuk Savaş yıllarında “Derin Harekât Doktrinine” dönüşmüş ve bu doktrin 40 bin araçlık Sovyet kara ordusunu ortaya çıkarmıştır. Sovyetlerce yapılan diğer bir çalışma ise “Operatif Manevra Grubu” olarak karşımıza çıkmaktadır. 1960’larda yaşanan Küba Krizi ve Sovyetlerin nükleer kapasitesini artırma gayretleri, NATO’nun stratejilerini ve doktrinlerini yeniden gözden geçirmesine sebep olmuştur. 1968 yılında NATO, düşmanının seçtiği taarruz metoduna karşılık olarak “Esnek Mukabele” stratejisini benimsemiştir. Bu strateji, olası bir Sovyet saldırısına karşı ağırlıklı olarak konvansiyonel tedbirleri öngörmüş ve nükleer saldırıya aynı nitelikte cevap vermeyi esas almıştır. 1972 SALT Antlaşması, konvansiyonel silahların gelişimini tetikleyen bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Teknolojik ve doktrinel etkilerinin günümüzde de görüldüğü bu dönemde hâlen modern orduların envanterini oluşturan ana silah sistemleri (Tank, K/M Top, Savaş Uçağı, v.b.) geliştirilmiştir. NATO’nun “Avrupa Ordusunun” kurulmasını öngören ancak yeterince kuvvet bulunmadığı için rafa kaldırılan “İleriden Savunma” anlayışı Varşova Paktı coğrafyasının derinliklerinde düşmanın takviye kuvvetlerinin yok edilmesi planına dayandırılmıştır. 1980’lerin başında ise NATO’nun ilk saldırgan stratejisi olarak değerlendirilen bu yaklaşımın yerini “Aktif Savunma” kavramı almıştır. “İlk Muharebe” veya “Aktif Savunma” harekât doktrini modern silah sistemlerinin kullanımı ile ilk muharebeyi kazanarak harbi kazanmayı öngörmüştür (Yurtoğlu, 2011: 12).

Özellikle 1980’lerin başlarında nükleer silahlanma yarışının dengeyi bulması ve konvansiyonel silah sistemlerine geri dönülmesi, bölgesel savaşlar, roket, füze ve helikopter teknolojilerinde ilerlemeler ve uzay teknolojisinde yaşanan gelişmeler Hava-Kara Muharebe doktrininin ortaya çıkmasına zemin hazırlayan gelişmelerdir. Yığılanmadan itibaren muharebeleri ve hazırlıklarını taarruzi bir ruhla planlamak ve sevk ve idare etmeyi öngören Hava-Kara Muharebe doktrini, muharebe sahasını yakın, derin ve geri harekât bölgelerine ayırmıştır. Sovyetlerin derinlikte kademeler hâlinde tertiplenen kuvvetlerine karşı tedbirler almak ve harbi kazanmak stratejisi üzerine kurulu bu doktrin hâlen günümüzde konvansiyonel harp için en etkin yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Soğuk Savaşın sona ermesini takip eden yıllarda gelişen iletişim teknolojileri ve medya ile birlikte, kamuoyunun etkin bir aktör olması harbin hedefinin, uygulanan şiddetin, harbin süresinin ve harbin icra edileceği coğrafi bölgenin sınırlandırılması gibi sonuçları doğurmuştur. Bu yeni

duruma yönelik olarak genel itibariyle tüm modern ordularda bir dönüşüm süreci başlamıştır. Körfez Savaşından sonraki bu süreçte görülen operatif ve taktik konsept ve doktrinlerdeki gelişim, yeni yetenekler ile birlikte sivil asker işbirliğini, müşterek ve birleşik harekât çözümlerini bir ölçüde dikte ettirmiştir. “Hâlka Teorisi” ile başlayan bu süreç, günümüzde daha da yaygınlaşan Barışı Destekleme Harekâtındaki görev yelpazesini oldukça genişletmiştir. Müşterek/birleşik harekât anlayışının yaygınlaşması ve teknolojideki gelişmelerin etkisinin artmasıyla birlikte öncelikle “Paralel Harp” doktrini öngörülmuş, müteakiben platform merkezli harp kavramının yerine “Ağ Merkezli Harp” doktrini geliştirilmiştir. Ağ destekli yetenek, uzun menzilli füzeler, hassas angaje kabiliyeti, havadan ikmal, hava hücum harekâtı, yakın hava desteği gibi yeteneklerin etkinliklerinin artmasının ardından Yıldırım Harbi doktrininin bir ileri safhası olarak, doğal bir sonucu olarak değerlendirebileceğimiz (Almanya-Polonya Harbi) “Hatlara Bağlı Olmayan Muharebeler” doktrinini tekrar gündeme getirmiştir.

Özellikle hava gücünün kuvvet olarak kullanılmasıyla birlikte istenmeyen hasar kavramı ve kamuoyu baskısının azaltılması, daha çabuk hedefe gidilmesi gibi maksatlardan dolayı önceleri hedef odaklı yaklaşım olarak benimsenen, 2000’li yıllar ile birlikte “Etki Odaklı Harekât” doktrinine dönüşen (2010 itibariyle NATO tarafından terk edilmiş ve Kapsamlı Yaklaşım benimsenmiştir.) bu konsept, herhangi bir şekilde düşmanın tutum ve davranışlarını etkileyerek başarının daha kısa sürede elde edileceğini savunmaktadır. Bu yaklaşımın etkin bir doktrin olarak değerlendirilmesinin önündeki en önemli engellerden biri de, teorisyenlerin etki odaklı yaklaşımlarının bazı noktalarda farklılık arz etmesidir. Yaklaşımlardaki farklılık arz eden konu ise, düşmanın tutum ve davranışlarını etkileyerek savaşma azmini yok etmek için nasıl bir yöntem kullanılacağıdır (Uyar, 2009).

Son yıllarda en çok telaffuz edilen kavramlardan biri de; tehdidin mahiyetine yönelik bir yapılanmayı öngören “Hibrit Muharebeler” yaklaşımıdır. Hibrit savaşın felsefesini oluşturan en temel yaklaşım, öngörülebilir davranışlardan kaçınarak, her türlü saldırı çeşidini kullanmak suretiyle beklenmeyen hareketlerle avantaj sağlamaktır. Hibrit savaş sadece devlet dışı aktörler ile sınırlı kalmayacak; gelecekte devletler, özellikle konvansiyonel olarak daha güçlü devletlere karşı bunu kullanacaklardır. Ancak bu durum, hiçbir zaman geleneksel anlamdaki savaşın olmayacağı anlamına da gelmemektedir (Yüksel, 2009).

2.4.2. Gelecekteki Eğilimlerin Doktrine Etkileri

Gelecekte iklim değişikliği, su kıtlığı ve sağlık riskleri, plansız kentleşme neticesinde oluşan stratejik yığılmaların sebebiyet vereceği kötü yaşam koşulları da dâhil olmak üzere temel çevresel faktörler ve kaynak sıkıntıları gelecekteki güvenlik ortamını büyük oranda şekillendirecek ve askerî doktrini önemli ölçüde etkileyecektir.

Küresel terörizm, deprem, sel gibi doğal afetler, yasadışı göçmenler ve sınır güvenliği sorunları, uluslararası organize suç örgütleri, korsanlık, siber savaş, tehdit olarak tanımlanan aktörlerin finansal takibi gibi doğrudan ulus-devlet kaynaklı olmayan tehdit algılamaları, klasik güvenlik algılamalarının ve doktrinin geleneksel tanımlarından uzaklaşmasına neden olacaktır. Değişen tehdit algılamalarına paralel olarak yeni güvenlik ortamında modern dünya ordularının giderek daha çok “sivilleşeceği” ve “üniformasız askerler”in kapsamının genişleyeceği anlaşılmaktadır. Enerji kaynaklarına olan ihtiyaç ve bağımlılığın artması, kritik enerji altyapısının ve enerji transit bölge ve güzergâhlarının korunması için kapsamlı işbirliğini gerektirecek, bu sebeple askerî faaliyetlerin çoğunluğu enerji güvenliğini sağlamak maksadıyla icra edilecektir.

Küresel barış ve istikrara verilen önem artacak, bu kapsamda güvenliği garanti altına almanın en iyi yollarından biri olarak, dünyanın çeşitli yerlerinde; ülkeler, ittifaklar ve hükümet dışı örgütleri birbirine bağlayacak ortaklık ağları kurma çabaları artacak, maliyet etkinliğini sağlamak maksadıyla yeteneklerin müştereken kullanılması ön plana çıkacaktır. Gelecekte demokrasilerin güçleneceği varsayıldığında, daha fazla kurumsallaşmış demokratik hak ve özgürlüklerin beraberinde getireceği güçlü sivil toplum kuruluşları sebebiyle savaş kararları daha zor alınacak ve muhtemel kayıplar karşısında kamuoyu baskısı kendisini daha çok hissettirecektir.

Artan iletişim imkânları ve sosyal medyanın gücü nedeni ile tüm harekât medyanın (kamuoyunun) yakın takibi altında cereyan edecek ve dolayısıyla doğrudan harekât alanında bulunan taktik unsurların (takım, bölük ve tabur) önemi artacaktır. Artık harekât alanında generallerin yerine küçük birlik komutanı genç

liderlerin (üsteğmen, yüzbaşı) verdikleri taktik kararlar kamuoyunu şekillendirir hâle gelecektir.

Şekil 2.23. Muhtemel Kırılma Noktaları ve Doktrine Etki Eden Gelişmeler

2.4.3. Gelecekte Öngörülen Yetenekler

2.4.3.1. Evrimleşen Konvansiyonel Harp

Harekât ortamındaki mevcut gelişmeler ve eğilimler, gelecekteki savaşın teknolojik gelişmelere paralel olarak çok daha süratli ve yıkıcı etkiler doğurarak cereyan edeceğinin emarelerini vermektedir. Silahlı İnsansız Hava Araçlarında (İHA) devam eden gelişmeler; keşif, gözetleme ve ihbar uyduları, hassas güdümlü mühimmatların artan menzil ve hassasiyeti harekât ortamının fiziksel boyutunun yeryüzünün tamamını (sivil unsurları) ve uzayı kapsayabilecek şekilde genişleyeceğini göstermektedir (Yeşilbaş, 2010:405). Bu kapsamda konvansiyonel harbin harekât ortamının zaman, mekân, kuvvet ve bilgi boyutlarını sürekli şekillendirme ve kontrol etmeye yönelik olarak evrimleşeceği değerlendirilmektedir.

Harekât ortamının kuvvet boyutu göz önüne alındığında klasik tarzda Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerine yeni güç unsurlarının ekleneceğini öngörmek mümkündür. Harekât ortamının uzay, siber uzay ve meskûn mahâllere doğru genişlemesinin bir sonucu olarak kullanılacak kuvvetlerin bir kısmının klasik konvansiyonel kuvvetler dışında olacağı beklenmektedir. Siber uzayda taarruz amacıyla kullanılacak kuvvet yazılımlardan oluşurken, meskûn mahâllerde mücadelede istihbarat ve gözetleme maksadıyla birçok sensör taşıyabilen İHA'lar, uzaydan kuvvet kullanımında ise yönlendirilmiş enerji silahları kullanılabilir (Metz, 2003:7).

Evrimleşen konvansiyonel harp kapsamında görünmezlik veya az görünür sistemlerle platformların kullanımı esnekliği ve beka kabiliyetini artıracak, düşman topraklarının derinliklerine nüfuz edilebilecek, uzaktan atılabilen mühimmatlarla istenen etkilere ulaşılabilecektir. Taarruza yönelik sistemlerin gelişmesini müteakip, zayıfatı azaltmak ve baskına uğramamak için savunmaya yönelik kabiliyetlerde de büyük gelişmeler olacağı beklenmektedir (Echevarria, 2009:3).

Evrimleşen konvansiyonel harbin en çok öne çıkacak boyutu olacağı değerlendirilen uzay, harekât alanının dördüncü boyutu olarak vazgeçilmez yerini daha da sağlamlaştıracaktır. Lazer ve yönlendirilmiş enerji alanındaki çalışmaların uzaya adapte edilmesi, uzaydan hedeflerin aydınlatılması keşif ve takibe imkân sağlayacak, uydular uzay silahı olarak kullanılabilir (www.spacewar.com, 05.12.2013).

Çok maliyetli olan konvansiyonel savaşlar, dolaylı yoldan hasmı yıpratmayı amaçlayan çatışma stratejisini ağırlıklı olarak kullanacak şekilde evrimleşecektir. Bu kapsamda asimetrik ve hibrit savaş taktiklerine konvansiyonel birlikler tarafından sıklıkla başvurulacaktır.

2.4.3.2. Hibrit Muharebeler-Hibrit Birlikler

Nesiller boyunca harplerde sadece teknoloji ya da strateji değil, devletin bütün unsurlarının birlikte kullanıldığı görülmektedir. Tarih boyunca kullanıldığı gibi gelecekte de savaşın sadece tek yönlü olmayacağı, gelişen teknolojinin unsurları ile birlikte geleneksel savaş yöntemlerinin yanında, gayri nizami harp unsurlarının, düzensiz kuvvetlerin, terörizmin ve suç örgütlerinin aynı harekât alanında birlikte kullanılmaya devam edeceği değerlendirilmektedir. Yeni çevresel şartlar çatışmaların sıklığını ve karakteristiğini etkilemektedir. İşte konvansiyonel savaşın, düzensiz harbin, KBRN saldırılarının, psikolojik savaşın ve siber savaşın birlikte aynı ortamda görülecek olması hibrit tehditleri ve dolayısıyla hibrit birlikleri doğuracaktır.

Hibrit tehditler, öngörülen davranıştan kaçınarak ve beklenmedik yöntemlerin avantajlarından faydalanarak her türlü saldırı yöntemiyle karşımıza çıkacaktır. Devletlerin silahlı kuvvetlerini bilinen askerî çatışma yöntemlerinde kullanmasıyla geleneksel tehditler; terörist gruplar veya kural tanımayan devletlerin Kitle İmha Silahları (KİS) veya KİS benzeri etkileri üreten metotlar kullanmasıyla felaket getiren tehditler; devletlerin ve devlet dışı aktörlerin daha güçlü olan hasım

devletlere karşı uygulamasıyla terörizm, ayaklanma, vb. geleneksel olmayan düzensiz tehditler; hasımların, ülkenin askerî avantajlarına karşı koyacak veya yok edecek metot veya teknolojileri kullanmasıyla yıkıcı tehditler olarak her ortamda görülebilir (Hoffman, 2007:51). Gelecekte yasadışı çalışan devlet dışı gruplar, akıllı ve çevik taktiklerini artıracak ve meydana getirdikleri hibrit tehditlerle, anlayış ve doktrinel katılığa sahip geniş, hantal ve hiyerarşik organizasyonlara karşı daha etkili olacaklardır (Hoffman, 2009). Devletler, büyük ve pahalı konvansiyonel askerî birlikler yerine küçük ve hem ekonomik hem de politik açıdan az maliyetli çözümlerle istedikleri sonuçları alabildiği takdirde, savaş bir başka formda yeniden doğacak ve bildiğimiz paradigmalardan kökünden değişecektir. Bu tehditlerle mücadele yöntemleri her hâl ve zamanda farklı yetenekler gerektirecektir. Coğrafi olarak her türlü harekât alanında görev yapabilecek, bölgesel olarak beklenen her türde tehdide karşı koyabilecek ve harekât ortamının karmaşıklığı kadar yüksek seviyede teknoloji ile donatılmış olarak “Yüksek Teknolojiyle Yerel Savaşlar” (High-Tech Local Wars) (Qiao ve Wang, 2000) yapabilecek çok fonksiyonlu hibrit birlikler kurulacaktır. Hibrit kuvvetler, kuvvet yapıları ve stratejileri içinde teknolojik olarak gelişmiş sistemleri birleştirecek ve bu sistemler, ilk değerlendirilen kullanım parametrelerinin de ötesindeki durumlarda kullanılacaktır (Future Character of Conflict, 2009). Operasyonel olarak, hibrit askerî kuvvetler gelişmiş ülke kuvvetlerinin sınırlı harekât nevelerinin ötesinde kullanılacaktır. Bu kapsamda yetenek havuzları, çekirdek birlikler, modüler kuvvet tasarımı ve geliştirilmesi çalışmaları gelecekte tehdit ortamının çeşitliliğine uygun olarak muharebe sahasına daha çabuk adapte olabilen esnek ve çevik orduları yetenek tanımlamalarının en üst sırasına yerleştirecektir. Bununla birlikte öngörülen yeteneklerin kuvvet çarpanı niteliği olması ve maliyet etkinlik kriterlerinin ön planda tutulması bu yeteneklerin inşasında zorunlu olacaktır.

2.4.3.3. Küçük Birlik Harekâtı: Özel Kuvvetlerin Geleceği

Yeni küresel güvenlik ortamında artık “en üst politik şiddet türü olarak savaş”ın tekeli ulus-devletlerin elinden çıkmış, savaşan taraflardan biri veya birkaçı devletlerin düzenli ordularının dışındaki aktörler olmuştur. Dünya genelinde “küreselleşme” ve “yerelleşme” olguları nedeniyle bireyi devlete bağlayan vatandaşlık birincil kimliğinin gücü zayıflamıştır. Artık savaş olgusu bireyler, suç örgütleri, aşırı dinî akımlar, etnik şiddet yanlısı akımlar gibi farklı devlet-dışı aktörlerin etkilerine açık hâle gelmiştir (Zenko, 2011).

Terörist unsurların uluslararası savaş hukukuna bağlı kalma zorunluluğunun olmaması, eylemlerinin planlama ve icrasında esnekliklerini artırmaktadır.

Çatışma ortamları coğrafi olarak daha çok sivillerin yoğun olarak yaşadığı meskûn mahâllere kaymıştır. Geleceğin muharebeleri de genelde cephesiz savaşlar olarak cereyan etmeye devam edecek ve bir bölgenin işgali ve kontrolü veya düşmanın fiziki varlığının imhası gibi somut hedefler ana askerî hedef olmaktan iyice uzaklaşacaktır (Matsumara vd, 2011).

Bu kapsamda özel kuvvetlerin rolü giderek artacak, özel keşif görevlerinin kapsamı genişleyecek, operasyonel istihbarat birliklerinin yapısı gelişecektir. Özel kuvvetlerin hiyerarşik yapısı iyice yataylaşacak ve direkt en üst makamlardan (devlet başkanlarından) emir alınan bir yapıya bürünecektir. “Savaşçı diplomatlar” olarak çok yönlü eğitilecek özel kuvvet personeli, fiziksel kabiliyetlerinin nispeten etkinliğini kaybettiği emekliliğe yakın yaşlarında SAI faaliyetlerine yönlendirileceklerdir (Tucker, 2007:176-189).

Genel itibariyle Özel Kuvvet birliklerinin kültürel farkındalık eğitimlerinin geliştirileceği, teşkilatlarının kabarcacağı ve ayrı bir kuvvet olacağı değerlendirilmektedir. Direkt görevlerin özel operasyon birliklerine (komando vb.) devredilerek, daha çok dolaylı görevlerde (GNH, Bilgi Destek Harekâtı, Dost Ülke Eğitim Yardımı vb.) istihdam edileceği öngörülmektedir (Robinson, 2012:110-112)

2.4.3.4. Meskûn Mahâllerde Muharebe:

Meskûn mahâllerde muharebenin tüm askerî harekât çeşitlerinin en karmaşığı olması ve çeşitli unsurlara ve eğilimlere angaje olunması sebebiyle geniş şehirlerde yapılacak harekâtın önemi gelecekte daha da artacaktır. Şehirlerden kaynaklanacak risklere karşı gerekli tedbirlerin alınabilmesi için askerî kuvvetlerin doğasının değiştirilmesi zorunlu olacaktır (Hills, 2004:286). Geleceğin çatışma ortamında görev alacak kuvvetlerin stratejik, operatif ve taktik hedeflere ulaşabilmesi için geniş meskûn mahâlleri kontrol altına almaları kritik öneme sahip olacaktır. Ülkelerin silahlı kuvvetleri, geniş şehirlerin içinde veya çevresinde harekâta karar vermiş yetenekli düşman kuvvetlerine karşı koyabilmek amacıyla meskûn mahâllerde muharebelere hazırlanmalıdırlar. Meskûn mahâllerin arazi açısından bilinen karmaşık ortamının yanında, bu bölge içinde savaşan grupların veya kuvvetlerin

kullandıkları geniş çeşitlilikteki asimetrik yöntemler harekâtın temposunu yavaşlatmak için kullanılacaktır (Hahn ve Bonnie, 1999:74).

Günümüzde kullanılan teknolojik silahlar etki olarak yeterli gözükse de istenmeyen hasarla şehir yapılarına zarar vermesi, tarafsızların ve dost unsurların zayi olmasına sebep olması açısından etkili bir sonuç oluşturamamaktadır. Bu durumda ordular meskûn mahâllere fiziken girmek zorunda kalacak ve kendi kuvvetlerini korurken, şehrin altyapısına ve tarafsızlara zarar vermeden vazifesini yerine getirmeye çalışacaktır. Geniş şehirlerde muharebe için görev alan kuvvetler, hedeflerini elde edebilmek için düşman gruplarını tespit etmek ve şehrin içinde veya dışında tecrit etmek zorunda olacaklardır.

Geniş şehirlerdeki görevler, geniş alana yayılmış küçük birliklerin muharebeleriyle yerine getirilecektir. Bu birliklerin başarısı için şehrin içindeki düşman grupların konumları ve hareketleri, önemli fiziksel altyapıların durumları, tarafsızların şehirdeki yer değiştirmeleri ve geniş alana yayılmış dost kuvvetlerin gerçek zamanlı konumları ve durumları hakkında bilgiye ihtiyaç duyulacaktır. Bunun yanında harekâtın yüksek temposuna ayak uyduracak komuta-kontrol ve manevra yeteneklerinin artmasına, şehirlerin karmaşık yapısı ve harekâtın farklı karakteristiğe sahip ortamında bir çok tarafın bulunabileceği geniş şehirlerde tarafsızlara ve dost tarafa istenmeyen zararlar vermemek için hassas angaje yeteneklerine ihtiyaç duyulacaktır.

Gelecekte geniş şehirlerde görev alacak kuvvetler ileri teknoloji ile donatılmış, muharebe alanında her görevi yerine getirebilecek hibrit birliklerden oluşacaktır. Şehrin farklı bölgelerinde asimetrik tehditlere karşı yeni doktrinlerle muharebe edecek küçük birlikler, ancak yoğun eğitime tabi tutulmuş lider ve askerlerle bu görevlerini başarabileceklerdir.

2.4.3.5. Stratejik Füze Birlikleri/Füze Kalkanı

Geleceğin harekât alanında kara birliklerinin karşılaşacağı en önemli konvansiyonel tehdit, artan teknolojileri ve görünmezlikleri ile hava kaynaklı etkiler olacaktır. Bu unsurlar yüksek hızlı uçaklardan insansız uçuş sistemlerine, seyir füzelerinden stratejik füze sistemlerine çok çeşitli ve farklı ancak oldukça etkili sistemleri içerecektir. Geleceğin kara kuvvetleri bünyesinde operatif ve taktik seviyede, bölgesel olarak harekât alanında tek başına görev alacak müşterek

komutanlık/kolordu seviyesinde, silahlarının etkinliği artırılmış ve kapsamı genişletilmiş en az tugay seviyesinde hava savunma birlikleri kurulacaktır. Bu birliklerin imkân ve kabiliyetleri, taktik seviyede, tek platform bazında değerlendirilecek ve sensörlerden komuta kontrol sistemlerine, lazerlerden alçak irtifa hava savunma füzelerine kadar birçok sistem, muharip unsurlara ait tek platformlar (Tank, ZMA veya TOW Aracı, v.b.) üzerinde bulunacaktır. Stratejik seviyede ise atmosferin her seviyesinden gelebilecek hava tehditlerini tespit etmek amacıyla füze kalkanları ile bu tehditlere karşı koymak üzere füze kalkanları bünyesine dâhil edilebilecek yönlendirilmiş enerji silahları ve anti-balistik füze birlikleri kurulacaktır. Bununla birlikte nükleer silahlar, caydırıcı bir güç olarak konvansiyonel silahların yanında varlıklarını devam ettireceklerdir. Biyolojik ve kimyasal silahların ise gelişmemiş ülkeler tarafından küçük bir atom bombası olarak değerlendirileceği ve gelecekte de tehdit olma özelliklerini koruyabilecekleri değerlendirilmektedir (Umut, 2011).

Hava ve arazi kavramlarındaki genişlemeyle birlikte üç boyutlu muharebe sahasına ek olarak uzay harekât sahasının satıh kuvvetlerini geçmişte hiç olmadığı kadar etkilemesi, satıh kuvvetlerinin tehdit tanımlamasını değiştirecektir. Yönlendirilmiş enerji silahları, lazer sistemleri, partikül ışın silahları ve elektromanyetik pals silahlarındaki gelişmeler, karşılaşılan bu hava veya uzay tabanlı tehditlerin yakın geleceğin en gelişmiş tehditlerinden olacağı, uzak gelecekte ise sıradan gelişmeler arasında kalacağı değerlendirilmektedir. Uzayda konuşlandırılmış füzesar füze platformlarının geliştirilmesiyle birlikte hava savunma kavramı uzayı da içine alacak şekilde genişleyecektir. Nükleer caydırıcılığın geleceğin dünyasında da bir uluslararası ilişkiler argümanı olarak değerlendirileceği ve bu gelişmelerle birlikte hâlihazırdaki nükleer güç sahibi ülkelerin sayısının artacağı ve kitle imha silahlarına sahip olmanın daha kolay olacağı değerlendirildiğinde, stratejik füze birliklerinin (nükleer füze gücü ve anti balistik füze birliği) ve gelecekte yaygın olarak kullanılacağı değerlendirilen füze kalkanı çalışmalarının yaygınlaşacağı ve bu imkân-kabiliyetlerin, bekanın en temel gereklilikleri olacağı değerlendirilmektedir. “Katmanlı Hava Savunma Sistemleri” anlayışının bu kapsamda yaygınlaşması hava sahası kontrol ve yönetimi tedbirlerini etkileyecek ve komuta ilişkilerinin tek bir noktada toplanmasına sebep olacak, hava ve satıh kuvvetleri yerine hava savunma kuvvetleri benzeri bir yapının bu birlikleri ihtiva edecek şekilde geleceğin ordularında yerini alacağı değerlendirilmektedir.

2.4.3.6. Siber Etkiler

Uzunluk, genişlik ve derinlik öngörüsü hayal gücüne dayanan, siber ortamın çok yönlü etkileri, gelecekte daha tehlikeli ve ölümcül durumlarla karşılaşılmasına sebebiyet verecektir. Siber saldırı hedeflerinin genellikle bilgisayar ağları ve kritik hizmet sektörlerine yönelmesinden öte, elektromanyetik spektrumu kullanan diğer bilgi sistemleri ve ağ destekli sistemler üzerinde yoğunlaşacağı açıktır. Siber saldırıların hedefine kritik altyapıların yanı sıra askerî silah sistemleri de girecektir. Ağ destekli komuta, kontrol ve otomasyon sistemleriyle siber uzayın tam ortasında olan ordular, siber tehditlere açık olacaktırlar. Bu zafiyet, dışarıdan veri girişi ile çalışan sistemlerin yerine yazılım tabanlı savunma sistemlerinin gelişmesini sağlayacaktır. Örneğin, üstün sensör teknolojileriyle donatılmış füze sistemleri, bünyesinde barındırdığı bir nevi travers yapan INS sistemi gibi gömülü kapalı sistemlerle dıştan bağımsız seyrüsefer yaparak siber etkilere maruz kalmayacaktır.

Bilginin üretilmesini, işlenmesini, ulaşılabilirliğini ve iletilebilirliğini kolaylaştıran ve hızlandıran bilgi devrimi gücün el değiştirmesini sağlamış, bireyden bireye, bireyden topluma, toplumdan bireye ve toplumdan topluma iletişim kanalları da siber uzayda buna imkân sağlamıştır (Joseph, 2011).

Bilişim sistemlerinde kullanılan veri tabanlarındaki gelişmeler göz önüne alındığında, siber harbin ulusal veya uluslararası hiçbir sınır tanınaması/öngörmemesi nedeniyle siber tehditlere yönelik savunma anlayışında millî çözümler yeterli olmayacaktır. Bu kapsamda gelecekte müşterek harekât anlayışının ötesinde birleşik harekât yaklaşımının benimsenmesi daha etkin bir caydırıcılık sağlayacaktır.

Siber uzaya olan bağımlılık gelecekte artarak devam edecektir. Siber uzay ve ortamları birbirlerine irtibatlayan ağ yapı ekonomiyi ve ulusal savunmayı destekleyecektir. Siber uzaya olan ulusal bağımlılık, kritik altyapıları kontrol eden siber sistemlerin güvenliği için alınacak devamlı gayretlerle yönetilecektir. Siber kaynakları kontrol eden hükümet dışı organlarla birlikte çalışma ihtiyacı zorunluluk hâline gelecektir. Askerî müdahâlelerde siber tehditler sadece askerî hedeflere değil sivil hedeflere de yönelecek ve hızla artan sivil kayıplarla karşılaşılacaktır. Siber

uzay ülkeleri kontrol eden sınır sistemleri olacak, bunlara temas edildiğinde ülkeler felç bırakılabilecektir (www.us-cert.gov, 12.02.2014).

Elektronik harp, günümüz muharebelerinin olmazsa olmaz bir yeteneği olarak değerlendirilmektedir. Gelecekte bu kabiliyetlerin daha da geliştirileceği ve siber taarruz ve savunma tedbirleri ile birlikte kullanılacağı değerlendirilmektedir.

Taktik, operatif ve stratejik seviye etkileşimlerin aynı anda gerçekleşebildiği bu yeni muharebe ortamında elektronik tedbirlerle birlikte siber harp silahlarının entegrasyonu, çok daha geniş bir yelpazede tehdit yaklaşımlarını ön plana çıkaracaktır. Hibrit muharebe anlayışı, kapsamlı yaklaşım ve akıllı güç konseptlerini de derinden etkileyecek bu kombinasyon, hiç şüphesiz çok daha bütüncül bir yaklaşımla harp alanının tamamında kuvvetlerin etkinliğini artıracaktır. Ağ destekli yetenek ve C4ISR kabiliyetlerindeki yazılım tabanlı sistemler incelendiğinde bu entegrasyonun çoktan başladığı görülecektir. Dolayısıyla siber elektronik harp; bütün sistemleri etkilemesi yönüyle yakın, orta ve uzak gelecekte etkinliğini ve ağırlığını daha fazla hissettirecektir. Yazılım ve donanım ihtiva eden her sistemdeki revizyona, modifikasyona, modernizasyona ve bunlarla birlikte bilişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak siber elektronik harp tedbirlerinin gelecekte bütün sistemleri ve yaklaşımları temelden etkileyeceği değerlendirilmektedir.

2.4.3.7. İnsansız Robotik Sistemler

Risk ve tehlikenin bulunduğu mayın temizleme ve düşman derinliklerinde keşif gibi görevlerin ağırlıklı olarak insansız sistemler ile yapılacağı değerlendirilen geleceğin muharebe sahasında bu sistemlerin komuta kontrolüne ilişkin problemlerin sibernetik ve yapay zekâ uygulamalarıyla gelişeceği ve değişeceğini öngörmek, günümüzdeki gelişmeleri değerlendirerek ulaşılabilecek temel bir çıkarımdır. Lojistik açıdan da birçok avantaj sağlayabilecek insansız sistemlerle gelecekte taşıyıcı platformların menzil problemlerinin çözüleceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda robotlarının geleceğin harekât alanında yoğun olarak kullanılacağı gerçeği, karar vericilerin ve planlayıcıların günümüzden itibaren dikkate alması gereken bir unsurdur.

Gelecekte personel yetiştirme maliyetlerinin yüksek olacağı ve insan kayıplarına karşı kamuoyu baskısının artacağı değerlendirildiğinde, insansız sistemlerin muharebe sahasına hâkimiyeti kaçınılmaz olacaktır. Düşman tehdidinin

kesin olduğu ve arazi/hava şartlarının harekâtı sınırlandırdığı bölgelerde genel anlamıyla insansız sistemler veya robotların kullanımı artacaktır. Harekât alanına incek bu sistemlerin kullanımına yönelik olarak (insanla birlikte veya insansız kullanımına ilişkin) çok farklı doktrinler geliştirilecektir.

Örneğin bu sistemlerin denizlerde kullanımına yönelik olarak düşünölen “ana gemi” (mothership) doktrinine benzer bir yaklaşım kara harekâtında da uygulanabilecektir. Bir harekât alanında beklenen her şekildeki tehdide yönelik geliştirilecek insansız muharebe sistemleri, “anagemi” mantığıyla bir gemi, uçak veya kara platformu ile toplu olarak bölgeye nakledilecektir. Sorumluluk sahasında verilen görevleri her sistem ferdi olarak veya görev paketi olarak yerine getirecektir. Bu robotik sistemlerin yönetimi otonom olarak sağlanacak, faaliyetleri merkezden izlenebilecek, yeri ve zamanına göre istendiğinde müdahâle edilerek merkezi olarak bu platformdan veya kilometrelerce uzaklardaki bir merkezden yönetilebilecektir. Farklı görevleri farklı bölgelerde icra ederek sonrasında aynı platformda toplanacaklardır (Singer, 2009:104-107).

Farklı bir uygulama da doğada zaten var olan kurt sürüsü mantığına benzer “sürü” (swarm) uygulamasıdır. Farklı tipteki insansız sistemlerden oluşacak bu sürünün karakteristiği merkezi kontrol, yüksek hareketlilik ve ferdi otonom icra olacaktır. Harekât alanında geniş alanlara düşmanı bulmak amacıyla yayılacak sürü elemanları, kendi yetenekleriyle hedefi tespit ettiklerinde birbirleriyle haberleşerek farklı istikametlerden toplanacak ve hedefi çevrelemeye çalışacaktır. Sonrasında düşmanı izole edecek ve etkisiz hâle getireceklerdir. Bu sistemler, diğere sürü elemanlarına çok yakın olmayacak şekilde ayrılmayı, yine bu elemanlarla hız ve istikametlerini karşılaştırarak sürüye uyum sağlamayı ve gerektiğinde en yakın komşu sürünün merkezine yönelerek hedefte istenen etkiyi oluşturmak için birleşmeyi sağlayacak şekilde karşılıklı eşgüdümle hareket edeceklerdir (Singer, 2009:107-111).

Bu bağlamda gelecekteki kuvvet yapılarındaki muharip unsurlar ağırlıklı olarak insansız sistemlerden oluşacaktır. Bu açıdan insansız sistemler, gelecekte öngörölen kuvvet yapılarına ilişkin teşkilat ve altyapı (sibernetik ve yapay zekâ projeleri) hazırlıkları, vizyon ve konsept çalışmalarında temel unsur olarak değerlendirilmelidir. Savunma sektöründeki gelişmelerin muharebe sahası gerekleri ve inceliklerine göre şekillendirilebilmesi için teknoloji geliştirme ve yönlendirme çalışmalarına aktif olarak iştirak edilmelidir.

2.4.3.8. Uzay Konuşlu Harp

İkinci Dünya Savaşının sonlarında Almanların, Belçika ve İngiltere sahillerine yönelik saldırılarda kullandığı V-1 ve V-2 roketleri, ilk balistik füzeler olarak uzun menzilli füzeleri dünya ordularının envanterine sokmayı başarmıştır.

1957 yılında ilk uzay üssü olan Rusya'nın Baykonur Üssü inşa edilmeye başlanmış ve 4 Ekim 1957 tarihinde dünyanın ilk suni uydusu olan SPUTNIK-I fırlatılmıştır. ABD ve Sovyetler Birliği arasında soğuk savaş yaşanması uzay çalışmalarının adeta bir yarış hâlini almasına sebep olmuş, bilimsel ve teknolojik olarak gelişimin ivmesini artıran önemli bir unsur şekline dönüşmüştür. Çünkü her iki süper güç de uzayı "en hakim tepe" (ultimate high ground) olarak görmüş ve yarışa başlamışlardır. Örneğin Rusların SPUTNIK'i fırlatmaları ABD tarafında resmen bir kriz şekline dönüşmüştür. 3 Kasım 1957 tarihinde Ruslar, içinde Laika adlı bir köpeğin bulunduğu ikinci uyduları SPUTNIK-II'yi uzaya yollamışlardır (Emrah, 2011).

Devam eden yıllarda soğuk savaşın temel argümanı olan "silahlanma yarışı"nın füze teknolojilerini geliştirmesiyle birlikte atmosfer dışında seyrüseferini gerçekleştiren füzeler yapılmaya başlanmıştır. Bu gelişmelerle birlikte uzayın daha farklı amaç ve şekillerde de kullanılabileceği görülmüştür. Bu çalışmalar insanlı uzay sistemleri ve uydu teknolojilerinin gelişmesine sebep olmuştur. 1980'lere gelindiğinde iki süper gücün uzaydaki uydu filoları yerlerini almaya başlamıştır. 1970'lerin sonu 1980'lerin başlangıcı "Uzay Konuşlu Harp" doktrininin şekillendiği yıllar olarak tarihe geçmiştir. Bu dönemde yaşanan en önemli gelişme, casus uyduların (katil uydular) uzaydaki ilk silah sistemleri olarak geliştirilmesidir. Yönlendirilmiş enerji silahlarının teoriden pratiğe geçmesiyle beraber uzay konuşlu harp doktrini uzay yarışındaki en önemli kuvvet çarpanı olmuştur. 1983'de Reagan tarafından açıklanan "stratejik savunma girişimi" ya da kamuoyunda bilinen adıyla "yıldız savaşları projesi" ise bu doktrinin göz alıcı bir versiyonundan başka bir şey değildir. O dönemde proje stratejik bir aldatmanın argümanı olarak değerlendirildiyse de 1990'ların sonunda şekillenen hava-uzay muharebe doktrininin de kapısını aralamıştır.

Ticari olarak uzayın artan kullanımı bu sektördeki teknolojileri daha da geliştirmiş ve yeni bir üstünlük yarışını da tetiklemiştir. Bu gelişmeler dünya ordularının uzay kuvvetleri komutanlığı kurma çalışmalarıyla tam anlamıyla doktrinel bir yapıya bürünmüştür. Bu doktrinin araçları ise ağırlıklı olarak uydular, uzay roketleri ve balistik füzeler olmuştur. Bu sistemlerin silah olarak kullanılmasına ilişkin yeni teknolojiler geliştirilmeye başlanmıştır. Uyduları birer silah platformu olarak kullanma fikrine karşı, günümüzde ve gelecekte kuvvetle muhtemel karşı uydular silahı olarak kullanılacak daha çok balistik füzelerle karşı düşünülmüş bir silah olan "kinetik enerji" (KE) silahları, uzun dalga boylu kızılötesi yönlendirme sistemleri olan küçük araçlar geliştirilmeye başlanmıştır (Beynam, 2011). Yakın gelecekte silah sistemi olarak yaygınlaşacağı değerlendirilen lazerler, partikül ışın silahları ve kinetik enerji silahları muharebe sahasında yeni ve köklü değişimler meydana getirecektir. Mühimmat kavramının yerini enerji ihtiyaçları, yakın, geri ve derin harekâtın yerini ise topyekûn muharebe sahası değerlendirmeleri alacaktır. Kompozit malzemeler ve yakıt olarak kullanabilecek malzemelerdeki gelişmeler atmosferdeki basınç ve aerodinamik faktörlerden etkilenmeyen gövde yapıları, daha mukavim savaş uçakları ve havaya ihtiyaç duymayan motorlar yapılabilecek ve uzay/hava gücü aynı kuvvetlerden oluşacaktır. Uyduların hareket kabiliyetlerinin geliştirilmesiyle birlikte birer savaş uçağı gibi silahlandırılacak ve yakın uzayda yerleşik uzay istasyonlarını ikmal merkezi olarak kullanabileceklerdir. “Hava orduları”nın kapsamı genişleyecek, deniz ve kara kuvvetlerinden çok daha etkin ve yaygın olarak kullanılacaktır. Bu kapsamda ana muharip unsurlarını hava ordularının teşkil ettiği ve bünyesinde satih birliklerini ihtiva eden yeni bir silahlı kuvvetler yapısı karşımıza çıkabilecektir.

Modern devletler, uzay tabanlı varlıklarının (yeteneklerini, silah araç gereçlerini) veya bilgi teknolojilerindeki avantajlarının kaybını engellemek için her zaman güçlü ve gereğinden fazla yetenek bulundurma ihtiyacı ile karşılaşacaktır. Bunun sonucu olarak gelecekte devletlerarası rekabet ve çatışma uzaya doğru genişleyecek ve hatta henüz gelişmekte olan ülkeler ve devlet dışı örgütler de bu ortamdaki varlıklara erişerek kullanma imkânına sahip olacaktır (The Future Security Environment, 2009: 91-99). Bu da hâlihazırda sadece gelişmiş ülkelerin/modern orduların sahip olduğu bu avantajlı durumun değişmesine neden olacaktır. Uzaya taşınan güç mücadelesi ve kaynak paylaşımı bazı ülkelerde Uzay Komutanlığının kurularak uzay kuvvetlerinin oluşmasını sağlayacaktır. Geliştirilen çoklu etki araçları

ve havada konuşlu lazer programları ile uzay, yer kürenin her noktasına etki edebilir bir hâle gelecektir (Yılmaz, 2012).

2.4.4. Tehdit ve Yetenek Tabanlı Planlama

2.4.4.1. Tehdit ve Yetenek Tabanlı Planlama Nedir?

İki kavram da Silahlı Kuvvetlerin Savunma Planlama/Kuvvet geliştirme faaliyetleri ile ilgili kavramlardır. Teşkilat, konuş ve tedarik sisteminin temelini ve başlangıcını bu kavramlar oluşturmaktadır.

1) Tehdit Tabanlı Planlama: Bu yaklaşımda; ülkeye yönelik tehditler tespit edilir, önceliklendirilir, bu tehditleri bertaraf edebilecek kuvvet yapısı ortaya konur ve belli bir program dahilinde mevcut kuvvet, iyileştirilip geliştirilerek arzu edilen duruma ulaşılır. Burada yapılan; önceden tespit edilen bir tehdidi ortadan kaldıracabilecek, imkan ve kabiliyetleri ile sınırlılıkları belli bir kuvvete sahip olmaktır.

Bu planlamada; bölgesel silahlanma faaliyetleri, mevcut ve muhtemel tehditlere yönelik askerî konseptler, silah sistemleri, teknolojik gelişmeler, platform ve kuvvet yapıları bazında kısa, orta ve uzun vadeli değerlendirmeler yer alır.

2) Yetenek: Bir kuvvetin, görevi önceden planlama ve planladığı şekilde icra etme kapasitesidir. Eğitim ve lojistik destekle birlikte kuvvet yapısının bir fonksiyonudur. Başka bir deyişle, tasarlanan bir senaryo dahilinde görevleri veya önceden kestirilemeyen krizleri önlemeye yönelik yürütülecek değişik harekâta ilişkin riskleri karşılama kabiliyetidir.

3) Yetenek Tabanlı Planlama: Bir vazifenin yerine getirilebilmesi için, Belirsizlik ortamında ve kısıtlı kaynaklarla, belirlenmiş senaryolar kapsamında ihtiyaç duyulan yeteneklerin oluşturulması ve geliştirilmesi için yürütülen bir savunma planlama yöntemidir. Açık bir tehdit yoktur, asimetrik tehdit ve belirsizlikler vardır. Konvansiyonel harpten ziyade düşmanın değişik silah ve yeteneklere sahip olması öngörülür.

Sistemde genel olarak; önce senaryolar belirlenmekte, bilahare bu senaryolara göre vazife ortaya konmakta ve bu vazifeyi yerine getirebilmek için ihtiyaç duyulan yetenekler belirlenmektedir. Mevcut yetenekler, kazanılması gereken yeteneklerle karşılaştırılarak eksik yetenekler/zafiyet alanları tespit edilmekte, yetenek zafiyetini giderecek sistemlerin tespiti ve analizi sonucunda yeteneği karşılayacak en ekonomik ve etkin sistem seçilerek yıllara sari olarak planlanmaktadır.

Senaryolar (Konvansiyonel Harp, Krizlere Müdahale, Barışı Koruma Harekâtı, Terörizme Karşı Mücadele, İnsani Yardım Harekâtı, v.b.) senaryo parametreleri ile (politik/askeri durum, strateji ve hedefler, kuvvet yapısı, kuvvet etkinliği, coğrafya, başarı kriterleri ve diğer varsayımlar) kontrol edilerek senaryo kümesi oluşturulmakta ve tespit edilen vazife çerçevesinde değerlendirilerek “Yetenekler” ortaya konmaktadır.

2.4.4.2. Yetenek Tabanlı Planlama Ne Zaman ve Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

İncelenen kaynaklarda bu konuda açık ve net ifadelere rastlanmamıştır. Bunun yeni bir sistem olmadığını, hatta önceden beri uygulandığını örneklerle ifade edenler de bulunmaktadır. Şu anda dünyada bu konuda en ileri durumda Kanada'nın olduğu görülmektedir.

ABD, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, ve İngiltere'nin içinde bulunduğu Teknik İşbirliği Programı (The Technical Co-operation Programme (TTCP) halen çalışmalarına devam etmektedir.

Halihazır durumda kuvvet geliştirme sistemini tamamen buna dayandıran ülke yoktur. Kanada, Almanya, Avustralya, İngiltere ve ABD bu yöntemi tehdit tabanlı planlama ile birlikte kullanmaya devam etmektedirler. Gerek konunun kendisiyle ilgili, gerekse izlenecek metodolojiyle ilgili tartışmalar devam etmektedir. Halen yerleşmiş, tek bir metodoloji bulunmamaktadır.

Kanada, bu yöntemi uygulamaya “Kanada Kuvvetleri İçin Stratejik Yetenek Planlaması (2000)” dokümanı ile başlamış. ABD, Eylül 2001’de yayımlanan “Quadrennial Defence Review” ile konunun önemini vurgulamış ve ilgili birimler bu tarihten itibaren çalışmaya başlamışlardır.

2.4.4.3. Neden İhtiyaç Duyulmuştur?

1) Soğuk savaş sona ermiş, Varşova Paktı yıkılmış ve ABD'nin (veya Batı'nın) karşısında öngörülebilir ve açık bir tehdit kalmamıştır,

2) Oluşan bu yeni durumda belirsizlikler ve asimetrik tehdit ön plana çıkmış, özellikle 11 Eylül olayı karşılaşılabilecek tehdidin ne kadar farklı olabileceğini göstermiştir,

3) Bölgesel bir tehdit beklentisinden ziyade mekan ve zaman boyutlarından arındırılmış “Terör” ve “Kitle İmha Silahları” gibi kavramsal tehdit tanımlamaları ortaya çıkmıştır,

4) Askeri güçlerin sadece konvansiyonel harekatta değil, aynı zamanda terörle mücadelede, etnik ve dini tabanlı bölgesel çatışmalarda, küresel afet ve salgın hastalıklarda, barışı koruma hareketinde, insani yardım hareketinde da görev alabileceği görülmüştür,

5) Teknolojinin değişim hızı artmış, alınan sistemler henüz tam ve etkin olarak kullanılmaya başlamadan yeni gelişmeler meydana gelmiş, sistemlerin ömürleri kısalmıştır,

6) İhtiyaç duyulan sistemler teknoloji ve yazılım yoğunluklu sistemler olduğu için maliyetler çok artmış, buna karşılık savunmaya ayrılan bütçelerde önemli düşüşler olmuş, dolayısıyla eldeki kaynağın optimum kullanılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

7) Geleceğin muharebelerinde müşterek hareket hayati öneme sahipken, tehdit tabanlı planlamada her kuvvetin ayrı ayrı kendi sistemlerini geliştirdiği, projeler arasındaki koordinasyonda geri dönülmesi çok pahalı hatalar olduğu görülmüştür.

2.4.4.4. Yetenek Tabanlı Planlama Ne Getiriyor?

1) Beka kabiliyeti yüksek, teknoloji-bilgi ve eğitim üstünlüğüne sahip, hızla yer değiştirebilen, modüler, elastiki ve her türlü ortamda kesintisiz görev yapabilen müşterek kuvvetler oluşturulmasına imkan sağlıyor,

2) Konvansiyonel harp ile asimetrik harbi birlikte icra edebilecek bir kuvvet yapısı ile her üç kuvvetin de müşterek harekât icra etmesini öngören bir yapıya dönüşümü kolaylaştırıyor,

3) Yukarıdan aşağıya analiz ve planlama, dolayısıyla kaynakların daha etkin kullanımı ve birbiriyle uyumlu sistemlerin kullanılmasına olanak sağlıyor,

4) Geliştirilen senaryolar kapsamında bütün tehdit ve risklere karşı optimum kuvvet yapısının oluşturulabilmesini sağlıyor,

5) Proje yönetimi ve tedarik süresini kısaltıyor, projelerde tekrarları önüyor,

6) Sistemler modüler yapıda olduğundan yeni gelişmeler kolayca adapte edilebiliyor,

7) Kuvvetin hangi teçhizata sahip olmasından daha çok, hangi yeteneğe ihtiyaç duyduğu üzerinde yoğunlaşıyor,

8) Geniş tabanlı katılıma sahip yetenek belirleme ve geliştirme kurulları sayesinde savunma sanayi, üniversite ve araştırma kuruluşları sistemin içine dahil edilerek planlamanın etkinliği artırılıyor.

2.4.4.5. Sonuç

Çevremizde ve dünya konjonktüründe meydana gelen değişiklikleri dikkate aldığımızda, önümüzdeki 10 yıllık dönemde TSK'nin yeniden yapılanması ve modernizasyon faaliyetleri büyük önem taşımaktadır.

Fakat bu gelişmeler ile birlikte Türkiye açısından dikkate alınması gereken başka noktalar mevcuttur. Türkiye tehdit algılamaları açısından değerlendirildiğinde, konumu birçok NATO üyesi ülke ile aynı değildir. NATO ülkelerinin yakınlarındaki on beş bölgesel sorun arasından on üçü Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Mevcut konumu ile yeni tehdit ve risklerin yoğunlaştığı Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Doğu üçgeninin merkezinde yer alan Türkiye'nin jeostratejik durumundan kaynaklanan bu durumun, bugüne kadar olduğu gibi 21'inci yüzyılda da değişmeyeceği ve Türkiye'nin öneminin ve yeni dünya düzenindeki yerinin daha da artacağı kıymetlendirilmektedir.

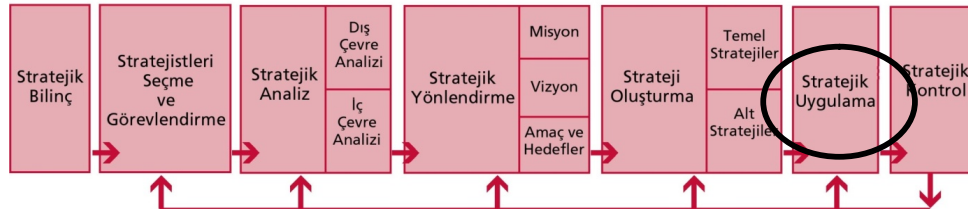
Türkiye'nin konumu ile çevresinde bulunan tehdit ortamının hâlâ mevcut olması durumunu müttefiklerinden farklı bir konuma sokmaktadır. Bununla birlikte tüm bu tehdit ortamına rağmen ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumdan kaynaklanan nedenlerden dolayı azalan bütçesi TSK'nin yeni Kuvvet Geliştirme süreçleri aramasını gerektirmektedir. Bir diğer faktör ise kuvvet oluşturma ve kuvvet kullanma arasındaki bağdan kaynaklanmaktadır. Türkiye yakın geçmişinde belirlediği bir vizyon ile uluslar arası görevlerde daha aktif bir katılım prensibi belirlemiştir. Buna göre kuvvetlerimizin söz konusu harekâtlara katılımının müttefikleri ile uyumlu olması gerekmektedir. Türkiye'nin harekât planlaması konusundaki yaklaşım arayışları kuvvet oluşturma faaliyetlerini de bu yönü ile etkileyecektir.

3.TEŞKİLAT, ÖRGÜT VE ORGANİZASYON TEORİLERİNİN ELE ALINMASI VE ASKERİ TEŞKİLATLARIN İŞLETME VE YÖNETİM BİLİMİ İŞİĞİNDA İNCELENMESİ

3.1. Giriş

Organizasyon, denildiğinde Koçel'e göre "düzen, düzenleme yapma, düzene sokma anlamında, önceden planlanan iş ilişkilerinden oluşan bir yapıyı, iskeleti, şemayı anlamak" gerekir (Koçel, 2011:71).

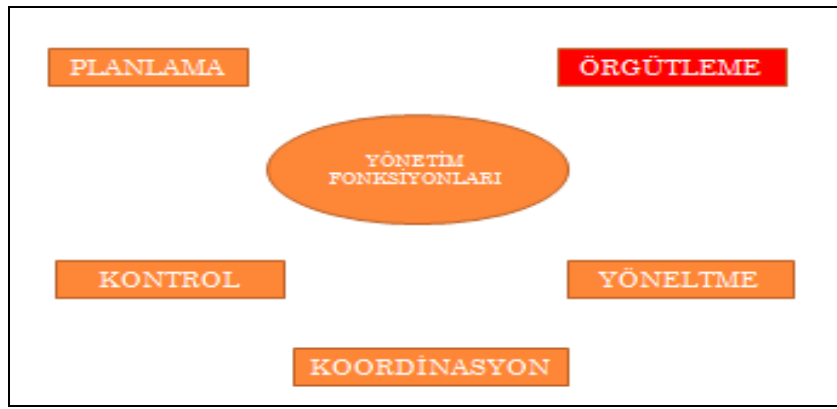
Buradan da anlaşılacağı üzere organizasyon kelimesin üzerine dilimizde iki ana anlam yüklenmektedir. Birincisi var olamayan bir şeyi planlamak, kurgulamak (ör.: doğum günü partisi düzenlemek, organize etmek) diğeri ve bizim ilgileneceğimiz konu olan örgüt, yapı, teşkilat (ör.: TSK'nın teşkilat, örgüt , organizasyon yapısında komuta kademeleri). İşletmeler açısından organizasyon hem stratejik yönetim evreleri içerisinde, hem de yönetim biliminin temel faaliyetleri içerisinde geçmektedir.

Kaynak: (Ülgen ve Mirze, 2010:57)

Stratejik yönetim süreci içerisinde Stratejik uygulama evresinde işletmeler aşağıdaki konulara odaklanırlar:

- Radikal değişikliklerin gerektirdiği durumlarda, yeni bir misyon tanımının yapılması ve amaçların yeniden belirlenmesi,
- Stratejilere uygun örgütsel yapının kurulması ve her türlü işletme kaynaklarının ve sistemlerinin harekete geçirilmesi,
- Kurulan örgütsel yapıda görev yapacak, stratejileri gerçekleştirebilecek nitelikte insan kaynaklarının seçimi, atanması ve eğitimi,
- Stratejilerin uygulanmasını sağlayacak stratejik değişimleri ve uygulamaları gerçekleştirebilecek nitelikte yönetim biçimlerinin, uygun liderlik ve/veya liderlerin tayini ve uygun örgütsel iklimin hazırlanması,

Şekil 3.2. Yönetim Fonksiyonları

Yönetim sürecini oluşturan fonksiyonlar örgütün tüm basamaklardaki yönetim faaliyetlerinin özüdür (Uygur, 2007:89). Buna göre organizasyon/örgütlenme Koçel'e göre yönetim faaliyetleri içerisinde organizasyon "amacı gerçekleştirmek üzere yapılacak işlerin dikey (vertical), yatay (horizontal) ve mekansal (spatial) olarak farklılaştırılmasını (differentiation) ifade eder" (Koçel, 2011:178). Yine Koçel'in ifadesiyle yöneticilerin bir "oyun alanı" olan organizasyonu kısaca; yönetim işinin başlangıcı olan planlama ile seçilen hedeflere ulaşmak amacıyla, var olan tüm kaynakların nasıl amaca uygun şekilde düzenleneceğini gösteren, yöneticilerin yönetme işlevini yerine getirebilecekleri ortamı, değişen iç ve dış çevre koşullarını dikkate alarak sürekli tasarlama dizayn etme olarak, ifade etmemizin araştırmamız açısından daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Efil'e göre organizasyonun dizaynı için asgari aşağıdaki temel aşamaların olması gerekmektedir (Efil, 1999:282).

- 1.Organizasyon ve her alt birimin spesifik hedeflerinin belirlenmesi,

2. Belirlenen her hedefe ulaşmak için gereken faaliyetlerin tespit edilmesi,
3. Bu faaliyetleri mantıksal, bir birleri ile ilişkilendirerek fonksiyonel gruplar halinde kombine etmek ve ayırmak,
4. Bu grupları bir organizasyon şeması içinde göstermek, tutarsızlık ve çakışma olup olmadığını incelemek,
5. Pozisyonları detaylandıran ve her fonksiyonel grup için sorumluluk ilişkileri oluşturan bir organizasyon/teşkilat şeması çizmek.

3.2. Organizasyon Yapılarını Belirleyen Unsurlar

1. Amaç: Ulaşılmak istenen amaçların ve bu amaçlara ulaştıracak işlerin niteliğine göre organizasyon yapısında değişiklik olacaktır. Örneğin rutin ve belirli işlerin sürekli tekrarlanacağı bir durumda dikey bir yapı daha uygun olacaktır.

2. İşbölümü Uzmanlık Derecesi: İşlerin çok görevlere ayrılarak her görevi bir kişinin sürekli olarak yapması anlamındaki uzmanlaşmanın etkinlik ve verimliliği arttırdığı bilinmektedir. Bu unsur işlerin dizaynı ile ilgilidir. Organizasyondaki mevkilerde uzmanlaşmaya mı gidilecek, yoksa belirli bir iş içinde çok çeşitli görevler bir araya getirilerek genelleşmeye mi ağırlık verilecek bu durum organizasyon yapısının oluşturulmasını etkilemektedir.

3. Formelleşme Derecesi: Formelleşme derecesi bir organizasyonda işler görülürken belirli spesifik ilke ve yöntemlerin izlenmesi konusunda verilen ağırlığı ifade eder. Neyin, ne zaman, nerede, nasıl ve kim tarafından yapılacağı önceden ayrıntılı olarak belirlenmiş ve bunlara uyulması zorunlu hale getirilmiş ise formelleşme derecesi çok yüksek olacaktır.

4. Kontrol Alanı: Organizasyonda bir üste kaç sayıda ast bağlanacağı ile ilgilidir.

5. Organizasyondaki Kademe Sayısı: Kontrol alanı ile yakından ilişkili olan bu faktör organizasyonun basık veya sivri olması ile sonuçlanacaktır.

6. Merkezleşme Derecesi: Organizasyonda karar verme yetkisinin kademeler arasında dağıtımını ile ilgilidir. Eğer bu yetki alt kademelere doğru kaydırılırsa ademi merkezi, merkezleşmemiş bir organizasyondan, yok eğer karar yetkisi üst kademelerde toplanırsa merkezi bir organizasyondan söz edilecektir. Merkezleşme derecesinin belirlenmesi ile aynı zamanda organizasyondaki bir mevkiinde sahip olacağı otorite belirlenmiş olacaktır.

7. Komplekslik Derecesi: Komplekslik organizasyonun dikey yatay ve coğrafi olarak yayılma derecesini ifade eder. Organizasyonların faaliyetleri genişledikçe ve içinde buldukları çevre çapraşık hale geldikçe organizasyonunda çapraşıklık derecesi artacaktır. Bu ise en başta haberleşme, koordinasyon ve kontrol sorunlarını ortaya çıkaracaktır.

8. Departmanlaşma: Daha önce söz edilen iş bölümü ve uzmanlık derecesine göre belirli görevler bir araya getirilerek işler, belirli işler bir araya getirilerek pozisyonlar, belirli pozisyonlar bir araya getirilerek departmanlar oluşturulacaktır.

9. Emir Komuta ve Kurmay Organların Oluşturulması: Bir organizasyonda emir komuta organı olarak görev yapacak birimler ile kurmay organ olarak görev yapacak birimlerin ve aralarındaki ilişkilerin belirlenmesi, organizasyon dizaynında önemli konulardan biridir.

10. Komite ve Gruplar: Organizasyonlarda bazen çeşitli konularda komitelerden ve formal olarak oluşturulan gruplardan yararlanır. Bu tür birimler karar verme yetkisini kullanabileceği gibi yöneticiye yardımcı olma, kurmay fonksiyon görme gibi görevler de yapabilirler. Bir organizasyonu karakterize eden unsurlardan birisi de organizasyonda bu tür komite ve grupların kullanılma durumu, yeri ve önemidir.

11. İletişim Kanalları ve Şekli: Organizasyonu oluşturan birimler arasındaki haberleşme ilişkileri, organizasyonu karakterize eden unsurlardan biridir. Bazı organizasyonlarda bu ilişkinin ancak dikey olarak işlemesine karşılık, diğer organizasyonlarda dikey, yatay ve çapraz haberleşme ilişkilerini görmek mümkündür (Koçel, 2011:186).

3.3. Organizasyon Dizayn Yaklaşımları

Farklı bilim insanlarının farklı tasnifi olmakla beraber, genel olarak organizasyonel dizayn yaklaşımları Şekil 3.3'te belirtildiği şekilde özetlenebilir. Buna göre;

Şekil 3.3. Organizasyonel Dizayn Yaklaşımları

- Evrensel yaklaşım: Organizasyonun faaliyette bulunduğu çevre, endüstri ve işin niteliği gibi faktörlerden bağımsız olarak, her ortamda geçerli olabilecek tek bir organizasyon yapısının mevcut olduğunu kabul eden teori.

- Durumsallık Yaklaşımı: Bir organizasyonun etkili bir şekilde faaliyette bulunabilmesi için, çevre, teknoloji ve işgücünün yapısı gibi faktörlerin organizasyonun yapısını belirlediğini savunan görüştür.

3.3.1. Evrensel Yaklaşım

Koçel'e göre özet olarak klasik yaklaşımın üzerinde durduğu üç ana konu olmuştur: Etkinlik, genel ilkeler ve en iyi örgütsel yapı (Koçel, 2011:272). Böylece bu üç konu ile ilgili olarak geliştirilen ve her yerde geçerli yönetim ve organizasyon tasarım ilkeleri ile en iyi organizasyon yapısını kurmak mümkün olabilecektir.

Klasik yaklaşımdaki mevcut eksiklikleri giderebilmek ve bütüncül bir teoriye ulaşmayı hedefleyen neo klasik yaklaşımla başlayan davranışsal yaklaşım organizasyondaki insan faktörünü önceleyerek katılımcı yönetim anlayışı ile en iyi organizasyon yapısına ulaşmayı hedeflemiştir. Böylece işi önceleyen klasik (hiyerarşik) en iyi organizasyon yapısı, insan davranışlarının örgüt yapısına etkisini araştıran neo klasik yaklaşıma evrilmiştir.

Bu kapsamda Efil'e göre evrensel teori içerisindeki bir organizasyon beş dizayn kararı tarafından belirlenmektedir. (Efil, 1999:284)

- iş bölümü,
- bölümlere ayırma
- yetki devri
- denetim alanı
- koordinasyon mekanizması

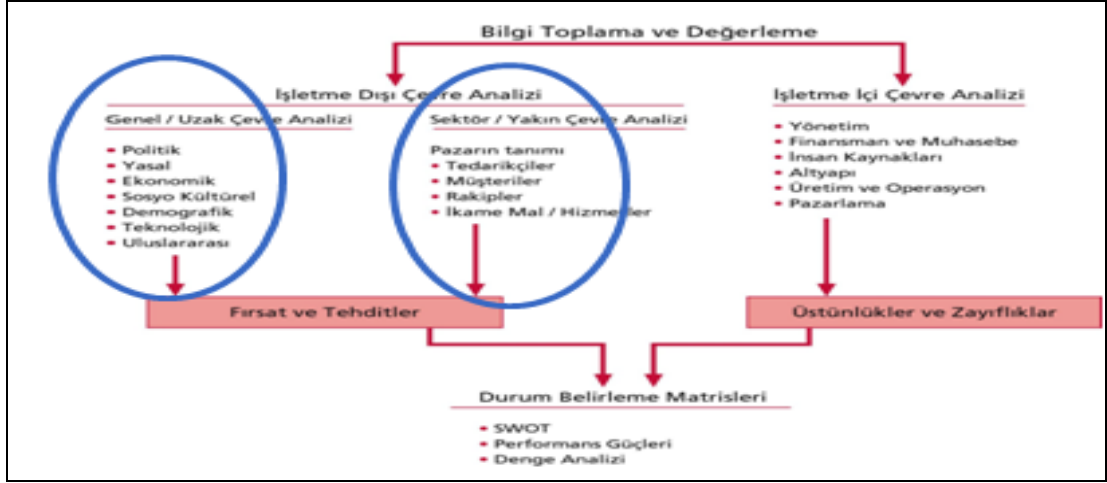
3.3.2. Durumsal Organizasyon Dizayn Teorisi

Organizasyonel dizaynı inceleyen durumsal teoriler daha çok çevre ve teknolojiler üzerinde durmaktadır (Efil, 1999: 289). Bu yaklaşım, çevresel değişkenler ve teknolojideki değişiklikleri dikkate alarak, en iyi bir organizasyonun her şartta oluşamayacağını, bu kapsamda durum ve koşullara bağlı olarak organizasyon yapılarının dizayn edilmeleri gerektiğini savunur. Buna göre evrensel yaklaşımın aksine en iyi ve her zaman geçerli bir organizasyon yapısı yoktur. “En iyi” zamana, duruma, çevre ve teknolojideki değişikliklere göre değişkenlik arz edebilir.

Şekil 3.4. Stratejik Yönetim Süreci

Kaynak: (Ülgen ve Mirze, 2010:57)

Şekil 3.5. Stratejik Analiz Süreci

Kaynak: (Ülgen ve Mirze, 2010:61)

Durumsallık yaklaşımı, (Şekil 3.4 ve Şekil.3.5) stratejik yönetim süreci dikkate alındığında stratejik analiz safhasında iç/dış çevre analizlerinin etkin bir şekilde yapılması sonucu, yönlendirme ve stratejik uygulama safhasında organizasyonun oluşturulmasına katkısı görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere modern stratejik yönetim süreci durumsallık yaklaşımı üzerine temellendirilmiştir. Bu kapsamda işletme dışı ve içi çevre analizleri sonucu elde edilen faktörlerin bir birleri ile ve çevreyle ilintisi ortaya konulmalı özellikle dış çevre ile ilişkileri üzerinde durularak içsel ve dışsal faktörlerin belirli bir durumu için hangi organizasyon yapısının uygun olabileceği araştırılmalıdır.

Organizasyon yapısı denildiğinde Efil'e göre "organizasyondaki işler ile bunlar ve bunları yapacak olanlar arasındaki ilişkilerin açık ve seçik olarak belirlenmesi" (Efil, 1999:211) anlaşılmaktadır. Bunun için de organizasyon içi emir komuta, yetki, haberleşme, sorumluluk, planlama vs. gibi hususların yazılı olarak yazılması ve formel bir şekilde şemalandırılması gerekecektir.

Dış/İç çevredeki değişimlerden kaynaklı yüksek belirsizlik ortamlarında organizasyonlar Efil'e göre aşağıdaki şekilde etkilenecektir (Efil, 1999:291);

1) Departmanlar arası farklılaşma derecesi yükselmektedir: Çevre unsurlarındaki değişiklik her bir departmanı ayrı bir şekilde etkileyeceğinden, ilgili departmanlar organizasyonun kurumsal amaçlarından ziyade kendi amaçlarına odaklanacak, bu da departmanlar arasında yapay engeller oluşturacaktır.

2) Departmanlar arası koordinasyon ihtiyacı artmaktadır: Belirsizliğin artması neticesinde organizasyon yapısı içinde yatay olarak koordinasyon önem kazanacaktır.

3) Organizasyonların değişime ve çevreye adapte olma becerisine sahip olmaları gerekecektir.

Burns ve Stalker yaptıkları çalışma ile “çevre” ve “teknoloji” unsurlarındaki değişimlerin organizasyon yapısı üzerine en büyük etkiyi gerçekleştirdiklerini belirlemişlerdir. Buna göre işletmelerdeki organizasyon yapılarını “mekanik ve organik” olmak üzere iki grupta sınıflandırmışlardır. (Koçel, 2011:295; Efil, 1999; 293; Uygur, 2007:74; Eren, 2001:72)

Tablo 3.1. Çevre ve Organizasyonel Yapı Uyum Matrisi

ÇEVRE		Yapı (Organizasyon)	
		Mekanik	Organik
	Değişken (istikrarsız)	Uygun değil	Uygun
	Durgun (dengeli)	Uygun	Uygun değil

Kaynak: (Efil, 1999:292).

Tablo 3.1’den de anlaşılacağı gibi, istikrarsız bir çevrede organik bir yapının, durgun bir çevrede ise mekanik bir yapının oluşturulması gerekmektedir. Günümüzdeki globalleşme, teknolojideki ve iletişimdeki süratli gelişim nedeniyle organik organizasyon yapıları daha da önem kazanmıştır.

Mekanik ve organik organizasyonlar arasındaki farklardan, planlama, organizasyon, düzenleme, emir komuta ve kontrol faktörlerinden araştırmamızın konusu olan bölümler aşağıdaki tabloda (Tablo 3.2) sunulmuştur. Buna göre Mekanik organizasyonlar evrensel yaklaşımları benimsemektedir. Bu kapsamda biçimsellik, sıkı hiyerarşi, otokratik liderlik tarzı yönetim, sıkı kontrol üzerine bina edilerek görevler kesin olarak tanımlanmış, dikey iletişim ortamında bilgi en üst kademedeki temerküz etmiştir.

Tablo 3.2. Mekanik ve Organik Organizasyon Yapıları Arasındaki Farklar

	MEKANİK	ORGANİK
ORGANİZASYON		
Emir-komuta ilişkisi	Açık-sapma yok	Geniş-sapma mümkün
Emir-Komuta-kurmay	Açık seçik farklılaşma	Pek az farklılık
Departmanlara ayırma	Uzmanlaşmış birimler	Genişletilmiş birimler
Yetki devri	az	çok
Kontrol alanı	dar	geniş
koordinasyon	Emir komuta zinciri ile	Özel koordinatörler ile
EMİR KOMUTA		
Liderlik tarzı	Otokratik eğilimli	demokratik
Liderlik yapısı	Önceden planlanmış	planlanmamış
Motivasyon kaynağı	dışsal	içsel
İklim	Planlı, performansa yönelik	Katkıda bulunucu, geliştirmeye yönelik
KONTROL		
Standartlar	Belirli, etkinliğe yönelik	Genel, bilgi verici
Kontrol Tarzı	Yukarıda belirlenmiş	Kendi kendini kontrol
Performans kontrolü	sık	seyrek
Ağırlık	İşin nasıl yapıldığı üzerine	Sonuç

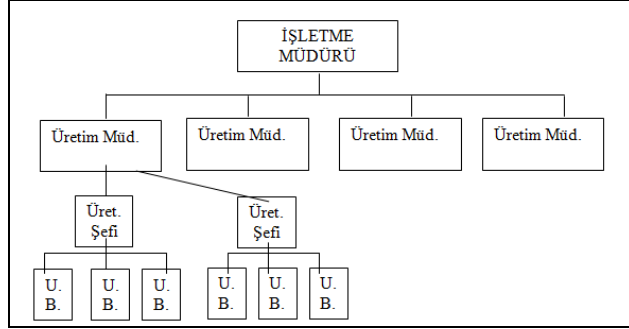
Kaynak: (Koçel, 2011:298).

3.4. Örgütsel (Organizasyonel)Yapı/Teşkilat Modelleri

İşletmelerin örgütsel yapı seçiminde çeşitli modellerden yararlanılması mümkündür. Ancak her işletme için geçerli ve uygulanması mümkün olan bir örgüt modeli bulmak güçtür. Başka bir deyişle örgütlenme modelini bir reçete gibi her işletmeye uyarlamak imkansızdır. İşletmelerin özellikleri, durumları ve amaçları birbirinden farklılık göstermektedir (Efil, 1999:299). Buna rağmen yine de Şimşek'e göre organizasyon yapılandırması için faydalanılacak genel bir takım kural ve prensipler mevcuttur. Bu genel esas ve prensipler doğrultusunda her işletme kendine uygun düşen örgüt yapısını oluşturacak çalışmalarını yürütür (Şimşek, 2005:150). Organizasyon türleri farklı kitaplarda farklı olarak gruplandırılrsa da genel olarak (Şimşek, 2005:150);

- 1) Kumanda Örgüt (Dikey/Hat)
- 2) Kumanda ve Kurmay Örgüt (Hat-Kurmay)
- 3) Fonksiyonel Örgüt
- 4) Karma Örgüt, olacak şekilde dört ana grupta tasnif edilebilir.

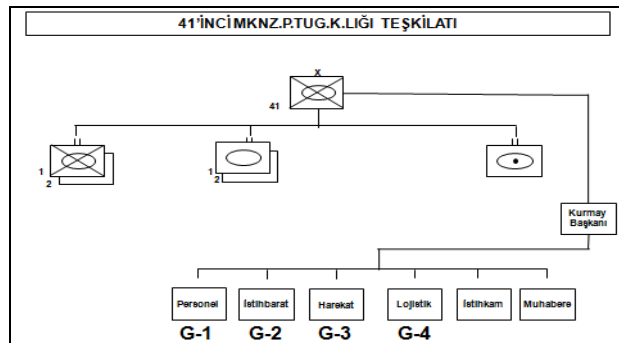
3.4.1 Kumanda Örgüt (Dikey/Hat)

Şekil 3.6. Dikey/Kumanda Organizasyon Modeli

Katı bir emir komuta zincirinin olduğu, her kademenin bir amire bağlı olduğu, sorumlulukların kesin olarak belirlendiği bir yapılanma modelidir. İlk zamanlar askeri örgütlenme modelidir. Günümüzde özellikle alt kademe (Tabur ve altı) askeri teşkilatlanmada görülür. Otoriter bir karakter arz eder, küçük işletmelerde işe yarayabilir. Ancak büyük ve stratejik organizasyon yapılanmalarında, koordinasyondaki bozukluk, üst yöneticinin durumlara vakıf olamaması, emir komuta zincirinin uzaması nedeniyle esneklik sağlayamamakta ve günümüzde tercih edilmemektedir.

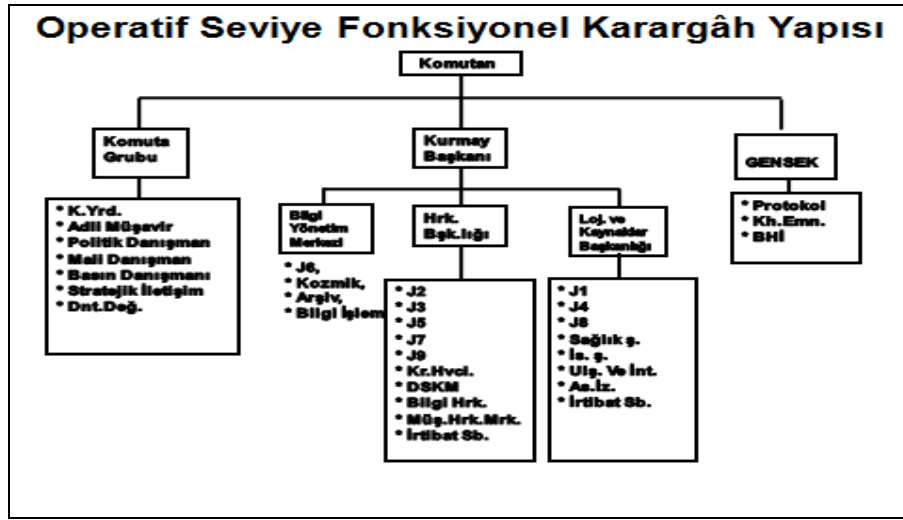
3.4.2 Kumanda ve Kurmay Örgüt

Şekil 3.7. Kumanda ve Kurmay Organizasyon Modeli

Yürütme ve danışma organlarını aynı yerde toplayan bir örgütlenme modelidir. Şekil 3.7'deki tugay teşkilat yapısına göre tugayın 2 adet mekanize piyade taburu, 2 adet tank taburu ve bir adet topçu taburu olmak üzere beş adet yürütme (icracı) organı bulunurken, komutana/yöneticiye danışmanlık/kurmaylık hizmeti verecek kurmay başkanı altında fonksiyonel bir yapılanma söz konusudur. Kurmay yapılanma komutana kararlarında danışmanlık, yol göstericilik, planlama, komutan adına kontrol ve denetleme yapma görevlerini üstlenir. Bu sayede tugayda uzmanlık oluşturulur, ancak süratli karar almada sıkıntılara sebebiyet verebilir.

3.4.3 Fonksiyonel Örgüt

Şekil 3.8. Fonksiyonel Organizasyon Modeli

Bu modelin esası her konunun bir sahibinin olmasıdır. Uzmanlaşmayı esas alır. Yukarıdaki şekilde verilen operatif seviye (ordu, kolordu seviyesi) bir teşkilatlanmaya göre komutana bağlı bir kurmay başkanlığı, genel sekreterlik ve komuta grubu arasında görevler göz önünde tutularak birbirleri ile ilgili birimler birbirlerine emir verebilirler, bu sayede işler çabuk ve sade bir şekilde çözüme kavuşabilmektedir. Aynı şekilde operatif seviye örgütlenmenin altındaki tugay teşkilatında bulunan aynı cins birimler (kolordu personel subayının, tugay personel subayına emir vermesi gibi)hiyerarşi olmaksızın üst birimden emir alabilirler. Bunun neticesi olarak, bu örgütlenme modelinde astın birden fazla üstten emir alması disiplin, kontrol ve koordinasyonu bozmaktadır. Yetki alanları karıştığından çatışma olasılığı ve potansiyeli yüksektir.

3.4.4. Karma Örgüt

Yukarıda sıralanan üç değişik organizasyon tipinin bir karışımı olarak, örgüt ihtiyaçları, çevre faktörleri ve organizasyonun ölçeği de dikkate alınarak, değişik kombinasyonlar çerçevesinde bir arada kullanımına imkan verecek şekilde her birinin avantajlarından istifadeyle bir örgüt modeli geliştirilebilir. Başlıca karma organizasyonlar şunlardır (Şimşek, 2005:152):

- 1) Kumanda-kurmay ve fonksiyonel organizasyon
- 2) Kumanda-kurmay, fonksiyonel ve komite tipi organizasyon

Bu örgüt yapısı, çeşitli bölümlere ayırma ve departmanlaşmaya imkan vermesiyle, organizasyon için en uygun sisteme ulaşmayı hedefler. Özellikle büyük organizasyon yapıları ve belirsizlik ortamında esneklik isteyen yapılanmalar için daha elverişlidir.

3.5. Organizasyonlarda Bölümlere Ayırmada Kullanılan Temel Ölçütler

Organizasyonların oluşturulması esnasında iş bölümü ve işlerin belli bir ölçüte göre gruplandırılması gerekmektedir. Buradaki amaç, organizasyonun hedeflerine ulaşabilmek için yetki ve sorumlulukların kesin bir şekilde belirlendiği bir gruplandırma veya uzmanlık oluşturmaktır. Ordu teşkilatlanması açısından ele alınacak olursa her kademedeki karargâh ve komuta yapısının ortaya çıkarılmasıdır denilebilir.

3.5.1. Fonksiyonel Örgütlenme

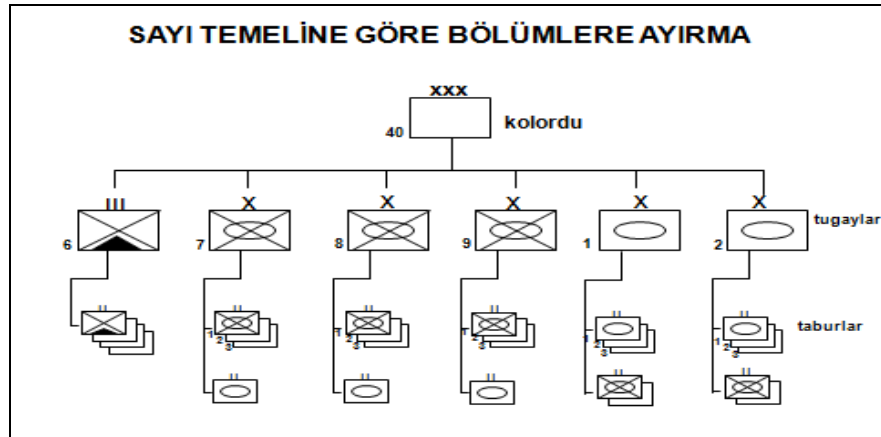
En çok kullanılan biçimsel bir örgüt çeşididir. Çoğunlukla organizasyon şemasında işletmenin (askeri birliğin) branşına göre değişik nitelikte fonksiyonlar olduğundan, fonksiyonel ayırma harekât, istihbarat, personel, lojistik gibi deyimler kullanılmaktadır. Söz konusu fonksiyonel ayırma her işletmenin kendi ihtiyaçlarına göre adlandırılmakta ve çeşitlendirilmektedir. Örneğin mal üretimine dayalı bir işletme ile kamu hizmeti üretimine dayalı bir işletmenin fonksiyonel ayırma farklı olacaktır. Hastanelerin satış bölümü olmazken, muhasebe gibi diğer bölümleri olacaktır.

Bu örgütlenme modeli genellikle büyük işletmelerin üst düzeylerinden ziyade alt düzeylerde tercih edilmektedir. Çünkü üst düzeylerde coğrafi ayırım, ürüne göre ayırım veya müşteriye göre ayırım olması daha kullanışlı bulunmaktadır (Eren, 2001: 205).

Fonksiyonel örgütlenme modeli, uzmanlaşmaya olanak sağladığı için, işletmeyi etkin ve verimli kılarak işletme içinde amaçlara uygun sevk ve idare mekanizmaları oluşturabilir. Bu yapının basit, anlaşılır ve mantıklı olması da önem arz etmektedir (Şimşek, 2005:153). Bununla beraber bu yapının en büyük sakıncası olarak koordinasyonu zorlaştırması ve departmanlar arası sürtüşme olarak sıralanabilir. Dış çevre unsurlarının hızla değişkenlik arz ettiği belirsizlik ortamlarında pek tercih edilen bir model değildir.

3.5.2. Sayı Temeline Göre Bölümlere Ayırma

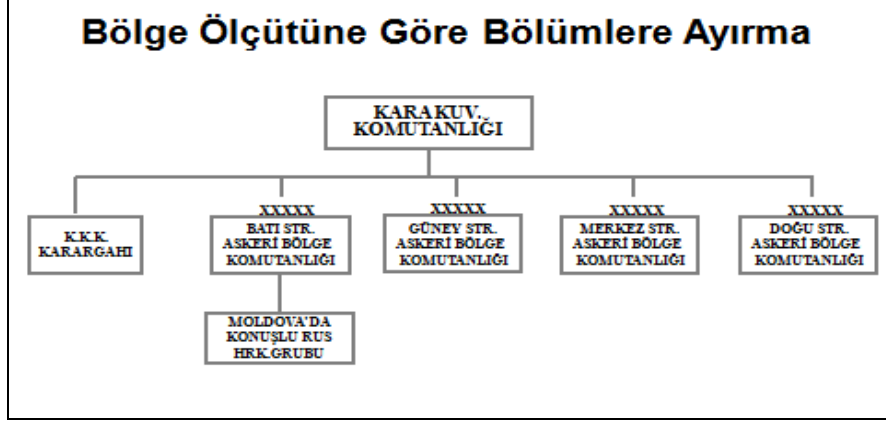
Sayı temeline göre bölümlenme, emek yoğun tarım dönemi devri için tasarlanmış, özellikle ordu yapılanması için kullanılan bir ölçüt olmuştur. Burada girilen işin başarısı sadece insan gücü dikkate alınarak değerlendirilir. Teknolojideki gelişmelere paralel olarak manüelden otomasyona geçişle günümüzde önemini yitirmiştir. Durumsallık yaklaşımı kapsamında dış çevre değişikliklerine gereken reaksiyonu vermekte zorlanmış, klasik dönem örgütlenme modelidir.

Şekil 3.9. Sayı Temeline Göre Bölümlere Ayrılmış Kolordu

3.5.3. Bölge veya Coğrafi Temele Göre Örgütlenme

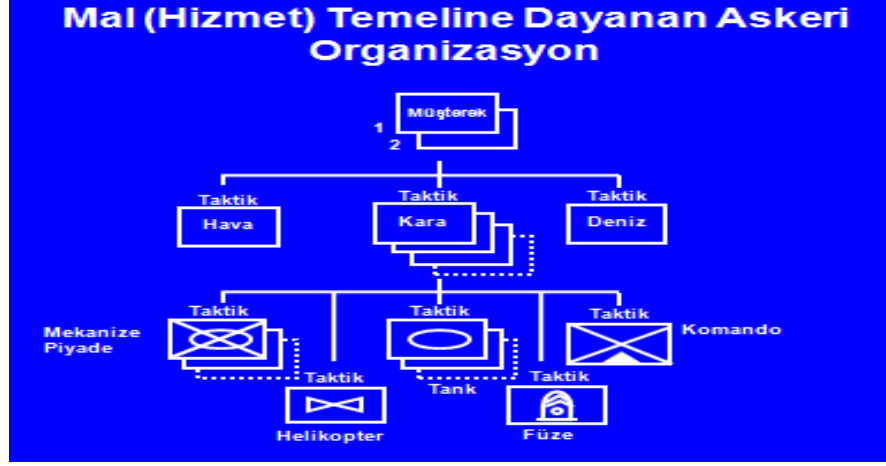
Bu model fiziksel olarak yayılmış kuruluşlar için uygundur. Ana unsur belirli bir alan ya da bölgedeki faaliyetlerin gruplandırılması ve tek bir yönetici sorumluluğuna verilmesidir (Eren, 2001: 208). Bölgenin özellikleri ve beklenen yararın büyüklüğünü esas alan bir modeldir. Buradaki en önemli husus karar yetkisinin o bölgede yaşayan ve o bölgeyi bilen yöneticiye devredilmesidir.

Şekil 3.10. Bölge Ölçütüne Göre Bölümlere Ayrılmış Rusya KKK.lığı

3.5.4. Mal (Hizmet) Temeline Göre Bölümlere Ayırma

Özellikle birkaç çeşit ve bir birinden farklı mallar üreten işletmelerde organizasyon yapısı oluşturulurken mallar esas alınabilir. Böylece fonksiyon yapısının aksine iş ve görevler niteliklerine göre değil fakat ilgili oldukları mal (hizmet) cinslerine göre gruplanacaktır (Koçel, 2011:216). Genellikle büyük işletmelerde kullanılmaktadır. Bu sayede yapılanmayla, büyük bir örgüt daha küçük ve esnek birimlere bölünebilir, mamule ağırlık verilerek gelişme yayılma ve çeşitliliğe teşvik edilebilir, koordinasyonu kolaylaştırabilir. Bu tip örgütlenmenin en büyük sakıncası olarak mal-grup organizasyonu ile genel merkezdeki kurmay organlarla mal grup yöneticileri arasındaki anlaşmazlıklar sayılabilir.

Şekil 3.11. Mal (Hizmet) Temeline Dayanan
Bir Operatif Seviye Askeri Organizasyon

Operatif seviyede (Şekil 3.10) oluşturulmuş bir askeri organizasyonda kara kuvvetleri, deniz kuvvetleri ve hava kuvvetleri unsurları kendi uzmanlık alanına göre gruplandırılarak, bu unsur komutanlıklarından sadece kendi sorumlulukları istenmektedir. Bu komutanlıklar kendi hizmet alanlarının tüm fonksiyonlarından da ayrıca sorumludur. Aynı şekilde kara unsur komutanlığı içindeki piyade, tank, helikopter, füze ve komando birlikleri ayrı birer uzmanlık alanı olduğundan bu komutanlıklar kendi sorumlulukları üzerine yoğunlaşacaklardır.

3.5.5 Müşteri Temeline Göre Bölümlendirme

Burada faaliyetler organizasyonun ulaşmak istediği müşterilerin özellikleri dikkate alınarak müşteri gruplarına göre bölümlenir. Örneğin, bankaların müşterilerin durumuna göre tarım kredisi, tüketici kredisi, bireysel kredi vb. göre yapılandırılması. Aynı şekilde eğitim kurumlarının ilk, orta, önlisans ve lisans eğitim/öğretimi şeklinde yapılandırılması da bu model için örnek sayılabilir. Askeri organizasyonlar içinse, icra edilecek hareket bölgesi ve düşman durumuna göre görev kuvvetlerinin teşkilatlanması buna örnek verilebilir. Terörle mücadele hareketi için komando ve özel kuvvetler ağırlıklı teşkilatlanma yapılırken, konvansiyonel bir hareket için zırhlı ve mekanize birliklerden oluşan bir organizasyon tercihin yapılması gerekecektir.

3.5.6 Proje Organizasyonu

Bu model, proje altında toplanan işlerin tamamlanabilmesi için değişik kişi, bilgi, kaynak ve gruplara değişik zamanlarda ihtiyaç hissedilmesinin sonucu ortaya çıkmıştır. Proje organizasyonu, farklı, tekdüze olmayan ve sık sık değişen ve farklı disiplin mensuplarını bir araya getiren bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Koçel, 2011:321).

Proje organizasyonları askeri anlamda daha ziyade karargâh içi işlemlerde kullanılmaktadır. Bununla beraber icracı birliklerin kullanılmasını da içerecek şekilde bu yapılanmadan istifade edilebileceği değerlendirilmektedir. Proje organizasyonu klasik fonksiyonel, saf (Arı) ve matris olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

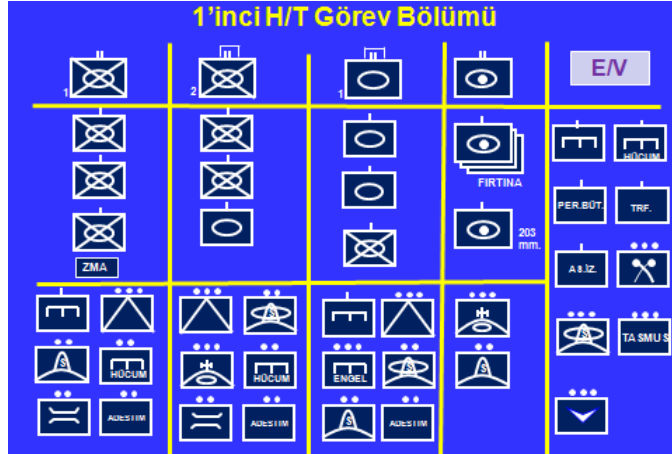
3.5.6.1 Klasik Fonksiyonel Organizasyon Yapısı

Küçük projeler bu modelle gerçekleştirilebilmektedir. Bu yapı organizasyonun temel icrai fonksiyonları üzerine bina edilmiştir. Fonksiyonel birimlerin içindeki personel, proje ile ilgili faaliyetler konusunda, kendi fonksiyonel yöneticisine karşı sorumludur. Proje ile ilgili işlerin nihai koordinasyonu, fonksiyonel birimlerin bağlı olduğu üst kademe yöneticindedir. Sürekli ve rutin nitelikteki işlerin gerçekleştirilmesine çok uygun olan bu modelde üst yönetici tüm faaliyetlerin koordinatörüdür (Koçel, 2011:322). Bu modelin mahzurları arasında projeye gerekli önemin verilememesi, proje sorumlusu bulmakta güçlük, gerekli koordinasyon eksikliği sayılabilir (Efil, 1999:311).

Şekil 3.7’de verilen bir tugay için fonksiyonel yapılanma kapsamında, günlük rutin işler başta olmak üzere var olan bir projenin gerçekleştirilmesi için personel, hareket, istihbarat ve lojistik gibi fonksiyonel karargah subayları kendi ilgi alanına giren konularda gerekli çalışmalarını tugay komutanı adına kurmay başkanı (veya tespit edilen başka bir karargah subayı) nezaretinde icra ederler. Yapılan işlerde kurmay başkanına (Proje sorumlusu) karşı sorumludurlar. Askeri organizasyonlar için tugay ve daha ast birliklerde uygulanması daha tercih edilmektedir.

3.5.6.2 Saf (arı) Proje Organizasyonu

Bu modelde proje için gerekli kaynaklar ve birimlerin bir proje yöneticisinin emir ve komutasına verilir. Bu kaynaklar ve bu projede çalışacak elemanlar ilgili diğer departmanlardan buraya geçici olarak alınmıştır. Çok büyük projelerin gerçekleştirilmesinde bu tür yapılanma kullanılabilir.

Şekil 3.12. Tugay/Tabur Görev Kuvveti Teşkilatlanması

Her ne kadar proje organizasyonlar bir fonksiyonel yapı içinde (karargahlar için) kurmaylık işlevi görülmek üzere tasarlandıysa da askeri organizasyonlar için bunların icrai sorumlulukları da dikkate alındığında uygulama alanı bulunabilecektir. Hatta askeri organizasyonlardaki görev kuvveti (task force) tamamen bunun üzerine temellendirilmiştir demek bile mümkündür. Bu sayede her seviyedeki komutanlıklar bu organizasyon modelini uygulayarak vazifelerini başarmaya çalışırlar. Burada tek fark proje elemanlarının nereden ve hangi unsurdan verileceğini bir üst komutan karar vermektedir. Ancak daha sonra tüm tahsis edilen kaynaklar ilgili görev kuvvet komutanı (proje yöneticisi) tarafından sonuna kadar kullanılır. Bu kapsamda bir vazifeyi başarmak (projeyi gerçekleştirmek) için görevlendirilmiş bir mekanize tugayın teşkilatlanması şekil 3.11'de olduğu gibidir. Buna göre her bir tabur kendi projesi için bünyesinde olmayan destek birlikleri ile takviye edilmektedir. Örneğin bir mekanize taburun bünyesinde sadece mekanize birlikler mevcutken, tugay bağlı birliklerinden bu projeyi (vazifeyi) gerçekleştirmek için istihkâm, topçu, hava savunma, tanksavar birlikleri verilmektedir. Bu verilen birliklerin her birinin komutanı aynı zamanda tabur karargâhı içinde komutana kendi konuları ile

müşavirlik hizmeti vereceklerinden standart fonksiyonel karargah yapısına ilave olmaktadır. Emre verilen bu unsurlar tabur komutanının emir komutasında olacak şekilde sadece vazife başarlana kadar geçecek sürede görev yapacaklardır.

3.5.6.3. Matriks Organizasyonlar

Bu modelde diğer modellerde belirtilen dikey (emir komuta) ilişkisine ilave olarak yatay ilişkiler de gündeme gelmektedir. Burada bu ilişkilerden biri diğerine üstün değildir. Bu yapının en belirgin özelliği, geleneksel yaklaşımın aksine örgüt mensuplarının iki ayrı üste karşı sorumlu olmalarıdır.

Matriks örgüt modelinin en önemli özellikleri arasında şunlar sayılabilir. Örgüt üyeleri iki ayrı üste karşı sorumludur. Dikey ilişkiler yanında yatay ilişkilerde oluşmaktadır. Burada fonksiyonel hizmetlere ilişkin olmak üzere iki ayrı yapı bulunmaktadır. İki örgüt yapısı matriks örgüt yapısında yer almaktadır. Bunun nedeni iki yapının olumlu yönlerini tek bir yapıda birleştirmektir. Fonksiyonel yapı, fonksiyonel örgüt modelindeki üretim, pazarlama, personel gibi birimler ile ilgilidir. Mal tipi yapı ise işletmenin ürettiği mal ve hizmetler veya gerçekleştirmeyi düşündüğü projelerle ilgilidir. Matriks örgüt yapısında bir yönetici bir üretim biriminin üyesi olabilir. Bu fonksiyonel bağlantıyı gösterir. Dolayısı ile bu yönetici üretim müdürüne karşı sorumludur.

Matriks örgüt yapısında fonksiyonel yöneticiler kaynakların dağıtımını, işin teknik yönünün fiilen yapılması, gerekli teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanılması konularından sorumludur. Proje yöneticileri ise, projenin zamanında bitirilmesi, mal dizaynını, bütçe sınırları içinde kalınması gibi konulardan sorumludur. Bu durumda iki ayrı amaç ve bakış açısının çatışmaması için yöneticiler anlaşmazlıklarını tartışarak çözebilirler. Matriks yapıda değişik davranışlar önemli bir role sahiptir. Bu açıdan matriks yapı, birimler arası ilişkilerin yanında başka unsurları da içine alır. Bunu şöyle formüle edebiliriz (Efil, 1999:313).

MATRİKS ÖRGÜT = MATRİKS YAPI + MATRİKS SİSTEMELER +
MATRİKS DAVRANIŞ + MATRİKS KÜLTÜR

Matriks Yapı: En önemli ilişkiler ikili emir komuta ilişkisidir.

Matriks Kültürü: Bireylerin kişilikleri, değer yargıları ve örgüt yapı ve süreçleri tarafından belirlenir. Matriks yapının özellikleri otorite ve güç kullanımıyla ilgili olup bu yapıdan etkilenir.

Matriks Sistemler: Planlama, kontrol, değerlendirme, ödüllendirme v.b

Matriks Davranış: Haberleşme, sorunları tartışma, yardımlaşma, ikna etme empati ile ilgilidir.

Bu dört unsurun olması ile matriks örgütten bahsedilebilir.

Matriks yapıdaki yöneticiler, tepe yöneticisi, matriks yöneticiler (fonksiyonel ve proje yöneticileri) ve iki üstlü yöneticidir.

Matriks örgüt yapısına geçme basit bir iş değildir. Doğal örgütsel gelişme sonrası geçilebilir. Bu doğal gelişme şöyle takip edilir:

Fonksiyonel yapı → Mal tipi yapı → Proje organizasyonu → Matriks Yapı

Şekil 3.13. Operatif Seviye Müşterek Komutanlık Karargâh Yapılanması

Askeri organizasyonlar içerisinde matriks yapılanma ile ilgili hususlar daha ziyade kolordu ve üstü karargahlar başta olmak üzere müşterek (kara, deniz, hava, özel kuvvetler) komutanlıklar seviyesindeki karargâhlarda görülmektedir. Şekil 13'te belirtilen müşterek karargâh içerisinde her kuvvetten personel bulunmaktadır. Barış şartlarındaki karargâh yapılanması kurmay başkanı altında oluşturulmuştur. Diğer komuta grubu ve genel sekreterlik ise komutanın özel karargâhı diyebileceğimiz müşavirlerden oluşmakta direkt komutan ile irtibatlı olmaktadır. Kurmay başkanı altındaki hücreler ise kendi ast karargâhlarına emir komuta etmektedirler. Her hangi

bir vazife alınması (proje, görev, savaş hali vb.) durumunda harekât başkanlığı bünyesinde cari harekât merkezi kurularak lojistik ve kaynaklar başkanlığı altındaki bir karargâh subayı da kendi konusuna göre bu yeni oluşumda görev yapacaktır. Bu subay hem lojistik kaynaklar başkanına hem de cari harekât merkezi amirine karşı sorumlu olacaktır. Burada cari harekât merkez amiri yatay koordinasyona fazlasıyla ihtiyaç duyacak bu kapsamda emrine verilmiş diğer karargâh subaylarını kullanacaktır. Bu şekildeki çalışmaların en büyük sorunu olarak müştereklik (matris) kültürünün ilgili karargâh subayları tarafından tam olarak benimsenmemesi, kuvvetçilik (karacılar, havacılar, denizciler gibi) yapılması, ortak bir terminolojinin oluşturulamaması sayılabilir.

3.5. Askeri Organizasyonlar Açısından İnceleme

3.5.1. Müşterek Harekâtın Planlanması

Müşterek bir kuvvet; iki veya daha fazla kuvvete mensup unsurların müşterek bir Komutana bağlanması veya kullanımına tahsis edilmesi ile oluşturulmaktadır (JP3-33 Joint Task Force Headquarters, 2012:1). Kuvvetlerin senkronizasyonundan ve bütünleştirilmesinden kaynaklanan sinerji kuvvetin verimliliğini ve etkinliğini en üst seviyeye çıkarır. Müşterek bir harekât kullanıma hazır olan farklı kuvvetlere ait birliklerin kullanımı ile yapılmaz. Aksine, Müşterek Kuvvet Komutanının muhakemesi ve tasavvurları sonucu harekâta katkısı olacağını düşündüğü birliklerin bir araya getirilmesi ile yapılan entegre ve sinerji doğuran harekât şeklidir (JP 3-0 Joint Operations, 2011:1-2). Hangi kuvvet unsurlarının hangi ihtiyacı karşılamak üzere hangi büyüklük ve emir komuta yapısı içerisinde kullanılması gerektiğinin kararını vermek gelişmiş bir müştereklik anlayışına sahip olunmasını gerektirir. Bu da ancak müştereklik kültürü ile yetişmiş liderler sayesinde sağlanabilir.

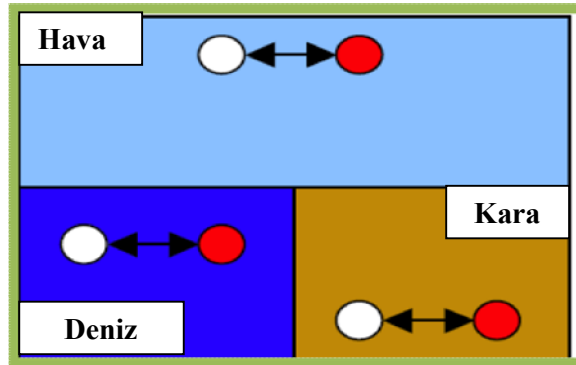
Müşterek fonksiyonlar, müşterek kuvvet komutanının bütünleşmesine, senkronize olmasına ve müşterek harekâtı yönetebilmesine yardım etmek maksadıyla ilgili kabiliyetlerin ve faaliyetlerin gruplandırılmasıdır. Bu fonksiyonlar harbin tüm kademelerinde genellikle altı ana gruba ayrılmıştır. Bunlar; komuta ve kontrol, istihbarat, ateş desteği, hareket ve manevra, beka ve lojistik destektir. Müşterek fonksiyonlar birbirlerini tamamlarlar ve desteklerler (JP 3-O Joint Operations, 2011: 14). Operatif seviyede oluşturulması gereken bu alanların müştereklik anlayışı ile yapılması, icra edilecek görevlerin etkinliğini artırır ve gayret israfını önler.

3.5.2. Müştereklik Modelleri

Küresel anlamda müştereklik modelleri ele alındığında altı farklı uygulamanın bulunduğu görülmektedir (O'Brien, O'Neill, 2002). Bunlar;

- a. Alan Tahditli Müştereklik,
- b. Alandaki Çakışmaları Önleyen Müştereklik,
- c. Entegre Organizasyon Modeli,
- ç. Müşterek Karargâh Modeli,
- d. Entegre Sistemler Modeli,
- e. Ağ destekli/Hiyerarşik Müştereklik modelleridir.

Bunların ilki olan “Alan Tahditli Müştereklik” modeline göre her platform/silah sistemi sadece kendi alanında kullanılabilir. Model, ortak düşmanı, üç ayrı ortamda, aynı amaca yönelik, ancak birbirinden bağımsız olarak etki altına almayı esas alır. Bu yapı içerisindeki en önemli karar hangi kuvvete hangi oranda ağırlık verileceği veya bu ağırlığın nasıl kaydırılacağıdır. Etkileşim ve koordinasyonu öngörmeyen, müşterekliği başlangıç seviyesinde sağlayan bir modeldir.

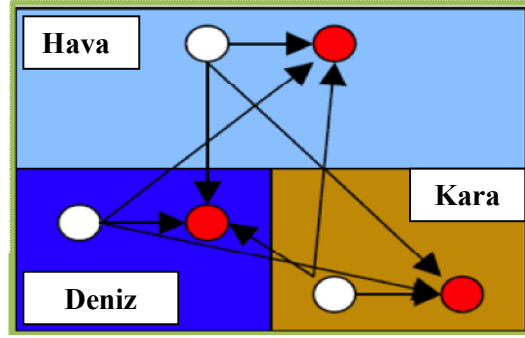

Şekil 3.14. Alan Tahditli Müştereklik Modeli

Kaynak: (O'Brien ve O'Neill, 2002)

İkinci model, “Alandaki Çakışmaları Önleyen Müştereklik” modelidir. Buna göre kuvvetler, kendi alanının dışındaki hedeflere angaje olabilirler. Ancak bunun mahzurlu tarafı, planlamanın kuvvetlerin birbirinden izole bir biçimde gerçekleştirilmesiyle sistemde tekrarlara neden olabilmesindedir. Bu nedenle bu model, kuvvetlerin kendi planlamaları ile ortaya çıkan hususlarla ilgili muhtemel

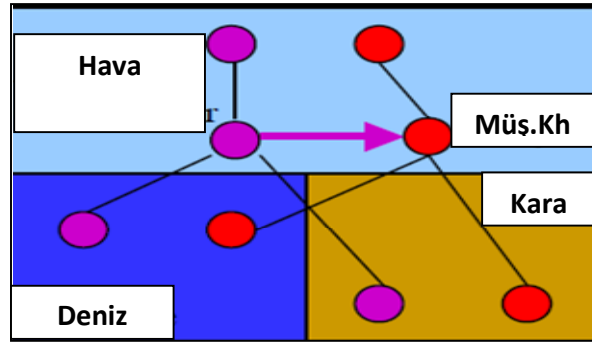
çakışmaların, oluşturulan bir karargâh tarafından ayıklanmasını öngörür. Öncelikle, gayret israfını önlemeyi ve etkinliği amaçlar.

Şekil 3.15. “Alandaki Çakışmaları Önleyen Müştereklik” Modeli

Kaynak: (O’Brien ve O’Neill, 2002)

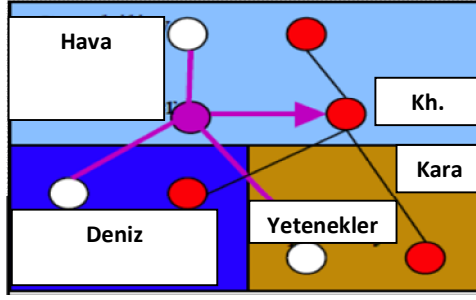
Üçüncü model, “Entegre Organizasyon” modelidir. Barış zamanından itibaren kuvvetlerin birleştirilerek tek bir entegre organizasyon yapısının ortaya konduğu bir modeldir. Barıştan itibaren müşterek bir yapı içinde olan birliklerin eğitimi, doktrine uyumları ve dolayısıyla harekât icra etmesi daha verimli bir şekilde olmaktadır. Kanada Silahlı Kuvvetlerinin yapısı bu şekildedir.

Şekil 3.16. “Entegre Organizasyon” Modeli

Kaynak: (O’Brien ve O’Neill, 2002)

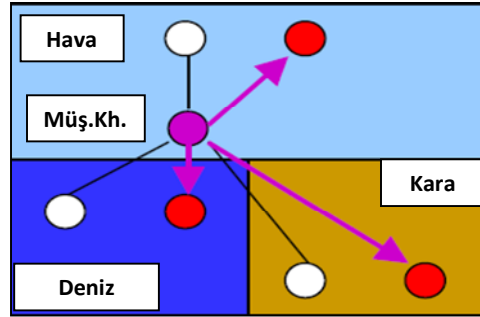
Dördüncü model, “Entegre Sistemler” modelidir. Müşterekliği muharebe sahası komuta kontrol sistemleri mimarisi ile sağlamayı hedefleyen bir modeldir. İmkân ve kabiliyetlerin ağ desteği ile birbirini destekleyecek şekilde olması gerekmektedir. Platform tabanlı yaklaşımdan yetenek tabanlı yaklaşıma geçişi gerekli kılar. Zira muharebe sahasına, birbirine entegre olmuş sistemler sistemi bakışı ile yaklaşır.

Şekil 3.17. “Entegre Organizasyon” Modeli

Kaynak: (O’Brien ve O’Neill, 2002)

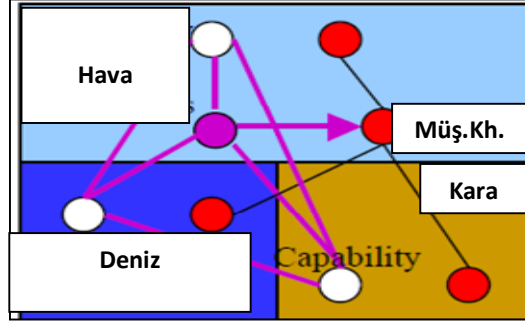
Beşinci model “Müşterek Karargâh” modelidir. Planlamayı esas alan ve planlamanın yukarıdan aşağıya olduğu, kuvvetlerin müteakiben kendi planlamalarını yaptıkları bir metottur. Şekillendirme, safhalandırma ve zamanlama müşterek karargâh tarafından ortaya konur. Müşterek plan ortaya konmayı müteakip, detaylı alan planlamalarının koordineli olarak yapıldığı bir yaklaşımdır. Avusturalya Silahlı Kuvvetlerinin yapısı bu şekildedir.

Şekil 3.18. “Müşterek Karargah” Modeli

Kaynak: (O’Brien ve O’Neill, 2002)

İncelenecek son model “Ağ Destekli/Hiyerarşik Müştereklik” modelidir. Karargâhlardan ziyade, birliklere, ağ yeteneği vasıtasıyla durumsal farkındalığı artırmak suretiyle, inisiyatif vermeyi amaçlayan bir modeldir. Kararların, Komutanlar ya da karargâhlar tarafından değil, ağ desteği ile birlikler tarafından alınması ve senkronizasyonun bu suretle sağlanması amaçlanır.

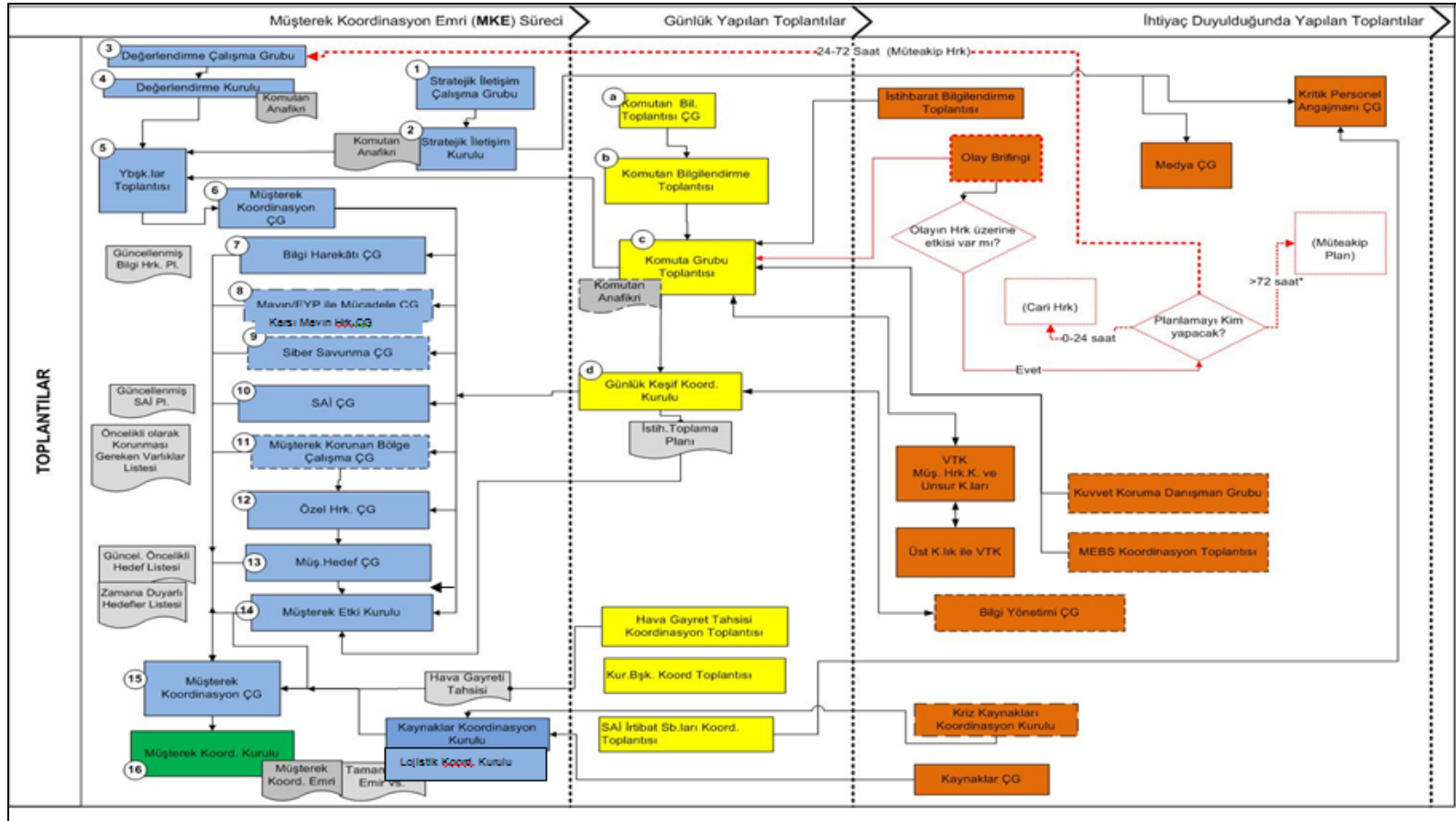

Şekil 3.19. “Ağ destekli/Hiyerarşik Müştereklik” Modeli

Kaynak: (O’Brien ve O’Neill, 2002)

Herhangi bir ülke Silahlı Kuvvetleri sadece bir modeli uygulamak zorunda değildir. Modellerin birleşimi ile farklı yönleri adapte edilebilir ve birçok model aynı anda uygulanabilir.

Şekil 3.20’de operatif bir müşterek karargâh harekât icra süreci görülmektedir. Söz konusu karargâh yukarıda sıralanan müşterek karargâh çeşitlerinden hangisi ile yapılandırılmış olursa olsun, bünyesinde bir birinden bağımsız, farklı kuvvet ve sınıfta karargâh personeli barındıracaktır. Bu karargâh temel olarak fonksiyonel olarak bölümlendirilmiş olsa da, şekilde görüleceği gibi çok farklı proje (görev)/çalışma grubu koordinasyon/toplantı için bir araya gelecektir. Bu gruplara biri birinden bağımsız olarak her başkanlık personel verecek, bu personel hem kendi amirine hem de çalışma grubunun amirine karşı sorumlu olacaktır. Bu da dikey ve yatay ilişkiler üzerine oturtulmuş operatif müşterek karargâhlar da matriks bir karargâh yapılanmasının en uygun olacağını göstermektedir. Bu şekildeki yapılanmanın en büyük sorunu personelde matriks kültürü ve davranışlarının (askeri tabirle müştereklik kültürü) yeterli olmamasıdır.

Şekil 3.20. Müşterek Harekat İcra Süreci

Kaynak: Operatif Harekat, Kara Harp Akademisi , 2014

3.6. Sonuç

Organizasyonların yapısının üç temel boyutunu merkezilik, biçimsellik (formalizasyon) ve karmaşıklık oluşturmaktadır. Karar verme yetkisinin üst kademelerde toplanması merkezi yapıyı, karar almaya alt kademelerin de katılması adem-i merkeziyetçi yapıyı ifade etmektedir. Askeri organizasyonlar kuruluşları itibariyle merkezi yapıdadır, ancak son dönemlerde başta sistemin karar alma mekanizması olarak nitelendirilen karargâhlar olmak üzere görev tipi organizasyonlarda merkezi yapının etkisinin belirli ölçüde azaldığı görülmektedir. Uluslar arası görevlerin artması, aynı anda onlarca farklı ülkede yürütülen farklı görevler ile yurtiçinde yürütülen birden fazla savaş dışı harekât kapsamındaki görevler, merkeziyetçi yapının kırılmasında etken olan faktörlerdir. İşlerin standartlaşma derecesi olarak tabir edilen biçimsellik ise çalışanların ne ölçüde kural ve prosedürlerle yönetildiğini ifade eder. Söz konusu kural ve prosedürlerin çok olması durumunda (kuruluşun biçimsellik derecesinin yüksek olduğu durumlarda) ne yapılması gerektiği, ne zaman ve nasıl yapılması gerektiği önceden belirli olduğundan çalışanların yeni yol ve yöntem düşüncelerine de gerek yoktur. Ancak günümüzde bilgi seviyesinin ve başarılması gereken vazifelerin artması, diğer organizasyonlarda olduğu kadar askeri organizasyonlardaki bireylerin de bazı konularda inisiyatif sahibi olmalarını gerekli kılmaktadır. (Isır, Polat ve Demirel; 2007)

İş bölümünün doğal sonucu olan karmaşıklık ise organizasyondaki uzmanlaşmış işleri (yatay karmaşıklık) ve yönetsel kademe sayısını (dikey karmaşıklık) ifade etmektedir. Yönetsel kademe sayısının artışı sağlıklı iletişimi engellemektedir. Organizasyondaki işlerin aynı düzeyde bölünmesi sonucu uzmanlaşmış işleri ve bölümleri ifade eden yatay karmaşıklıkta ise farklı uzmanlık alanlarında farklı düzeyde bilgi birikimleri olan insanların bir arada bulunmasından kaynaklanan çeşitlilik yeni fikirlerin de doğmasına kaynaklık etmektedir. Modern organizasyonlarda, dikey farklılaşma istenmeyen, yatay farklılaşma ise farklı bakış açılarının desteklenmesi anlamında desteklenen farklılaşma türüdür. Kompleks ve kaotik ortamda karar alma davranışı sergileyecek olan askeri organizasyonların ve karargâhların yatay olarak çok, dikey olarak ise az farklılaşmış olmaları önem arz etmektedir. Bilgi çağı ile birlikte tüm organizasyonların yapılarının üç boyutunda da değişim meydana gelmiştir. Organizasyonlar artık daha az merkezi, daha az biçimsel

ve daha karmaşık hale gelmiştir. Askeri organizasyonlar da bu anlamda yapısal değişime uğramışlardır (Isır, Polat ve Demirel; 2007).

Organizasyonda ya belirsiz ya da belirli çevre koşulları vardır. Belirsizlik önceden tahmin edilirse alınan kararlar daha rasyonel olur. Belirsizlik varsa sınırlı rasyonellik kullanılmalıdır. Bunlar tek tip ürün yapan ve belirli çevrede satan işletmelerdir. Müşteriler ve ürün tipleri homojendir. Tek tip üretim tarzıyla belirli bir çevreye hitap eder. Heterojende ise farklı ürünler üreten ve bunları çeşitli pazarlarda satanlar kastedilir. Heterojen ve istikrarlı çevrede tehlike yoktur. Ama istikrarsızlık organizasyonu çok kötü etkiler, istikrarsız ve heterojen çevre en tehlikeli olanıdır. İstikrarlı ve homojen çevrede kurallar ve bu kuralların uygulanması için oluşturulan örgüt yapısı ve gruplar söz konusudur. Belirsizlik hemen hemen hiç yoktur (Eren, 2001:79). Bu durumda homojen ve istikrarlı özellikler gösteren bir çevrede faaliyetlerini sürdüren organizasyonda mekanik örgüt yapısı uygun olacakken, heterojen ve istikrarsız bir çevrede bulunan örgüt ise organik bir yapıyla daha iyi yönetilecektir. Diğer kombinasyonlar ise bu iki yapının arasında yer alacaktır. Günümüzün kaotik ortamın da heterojen ve istikrarsız yapının hakim olduğu düşünüldüğünde askeri organizasyonların da organik yapıda olmalarına ihtiyaç vardır.

Özellikle değişen çevre koşullarına göre teşkilatlanma yapabilmesi, analizler geliştirebilmesi, stratejik yönetim sürecini işletebilmesi nedeniyle operatif ve stratejik seviyedeki komutanlıkların organik organizasyon yapılanması kapsamında, proje ve matriks organizasyon yapısında olması gerekecektir. Bu seviyedeki organizasyonlar büyük ve geniş alanlara hitap edeceğinden bünyelerinde karma organizasyon yapılarını barındırmaları uygun olacaktır.

Taktik seviye komutanlıklarda ise standartlaşma ve biçimsellik öne çıkacak bu kapsamda mekanik organizasyonlar gibi değerlendirilmesi ve hat-kurmay fonksiyonel organizasyon yapısında teşkilatlanması uygun olacaktır. Organizasyon ilkeleri ve askeri organizasyon yapıları arasında ilintileri gösteren tablo aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.3. Organizasyon İlkeleri ve Askeri Organizasyon İlintisi

Organizasyon ilkeleri	Taktik seviye (Tugay ve altı)	Operatif seviye (Ordu/Kolordu)	Stratejik seviye (Kuvvet/ Gnkur. Bşk.)
Amaç	Rutin ve belirli	Değişken, kısmen belli	Değişken, kısmen belli
İşbölümü ve uzmanlık	Genelleşme, kısmen uzmanlık	Uzmanlık (sivillerden istifade)	Uzmanlık (sivillerden istifade)
Formalleşme derecesi	Çok yüksek	Yüksek	Alçak
Kontrol alanı	Dar	Geniş	Daha geniş
Kademe sayısı	Sivri	Basık	Basık
Merkezleşme derecesi	Yüksek (merkezi)	Daha az (adem-i merkezi)	Az (adem-i merkezi)
Komplekslik derecesi	Sade	Kompleks	Kompleks
departmanlaşma	Var, az	Var, geniş	Var, geniş
Emir-komuta ve kurmay organlar	fonksiyonel	Proje ve matriks yapı	Matriks yapı
Komite ve gruplar	Az	Geniş	Çok geniş
İletişim kanalları ve şekli	Dikey	Dikey, yatay, kısmen çapraz	Dikey, yatay ve çapraz

4. BAŞAT ÜLKE KARA KUVVETLERİNİN VE NATO’NUN KUVVET VE KOMUTA YAPISI

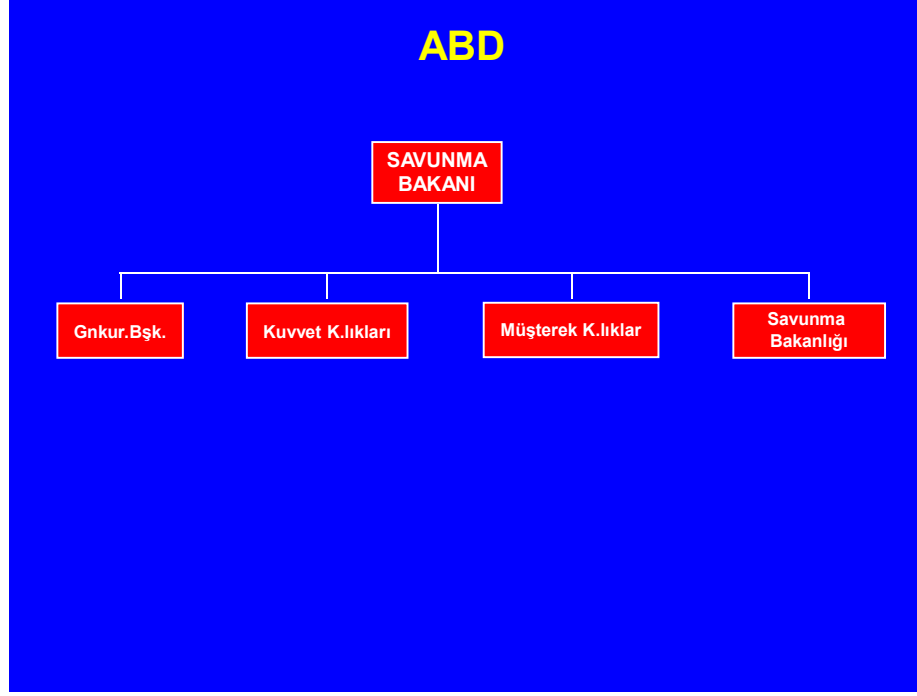
Birinci ve ikinci bölümde yapılan incelemede geleceğin güvenlik ortamı ve bu ortamda belirecek olan ekonomik, teknolojik, toplumsal ve doktrinel eğilimler ele alınmıştır. Küreselleşmenin ve değişen ekonomik durumun etkisiyle çok kutuplu ya da kutupsuz bir dünya oluşabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, halen lider konumunu muhafaza eden ABD’nin bu durumunun bazı başat bölgesel güçler tarafından da tehdit edilebileceği belirtilmiştir. Bu bölümde ise, ABD ve yakın müttefiki olan İngiltere’nin yanında bahse konu başat ülkelerden Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti’nin kara kuvvetlerinin yapıları ve NATO’nun hedeflediği kuvvet yapısı ele alınacaktır. Bundan güdülen maksat ise, küresel gelişmeler ışığında bu ülke ve organizasyonların ne şekilde kuvvetlere sahip oldukları ve ne yönde gelişim gösterdiklerini ortaya koymaktır.

4.1. ABD Silahlı Kuvvetleri Kuvvet ve Komuta Yapısı

4.1.1. ABD Silahlı Kuvvetleri’nin Genel Komuta Yapısı

ABD Silahlı Kuvvetleri’nin komuta yapısı Şekil 4.1.’de görülmektedir (www.defence.gov, 02.01.2014). ABD Silahlı Kuvvetleri unsurları doğrudan Genel Kurmay Başkanlığı altında toplanmamıştır. ABD Silahlı Kuvvetlerinin dört ana unsuru doğrudan Savunma Bakanı’na (Secretary of Defence) bağlı olarak görev yapmaktadır. Görüldüğü ABD’de bir Genel Kurmay Başkanlığı makamı bulunmamaktadır. Bunun yerine Savunma Bakanlığı bünyesinde yer alan Müşterek Genel Kurmay Başkanı (Chairman of the Joint Chiefs of Staff) bulunmaktadır. Müşterek Genel Kurmay Başkanı, ABD Silahlı Kuvvetlerindeki en kıdemli subaydır. Bununla birlikte Şekil 4.2’de görülen Müşterek Komutanlıklarla (Unified Combatant

Commands) hiyerarşik bir ilişkiye sahip değildir. Bu komutanlıklara emir veremez. Görevi, Müşterek Komutanlıkların da görüşünü alarak ABD Başkanı ve Savunma Bakanı'nın askeri danışmanlığını yapmaktır. Ayrıca ABD Başkanı veya Savunma Bakanı'nın emirlerini alarak bu komutanlıklar ile ABD Ordusundaki diğer unsurlar arasındaki koordinasyonu sağlar.

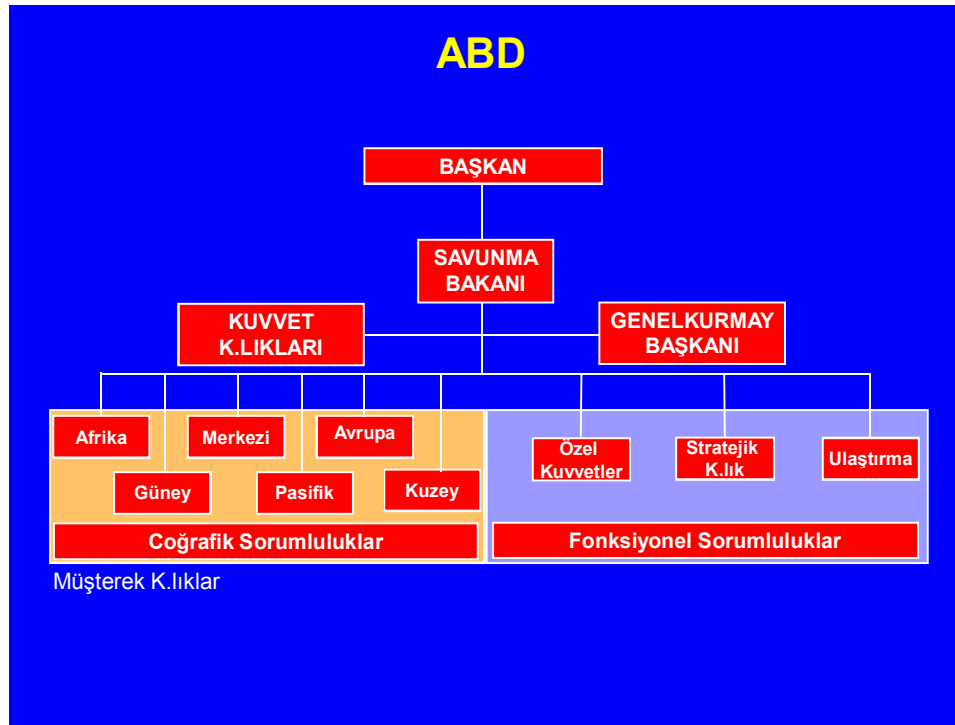

Şekil 4.1. ABD Silahlı Kuvvetlerinin Bağlı Olduğu Hiyerarşik Yapı

Kaynak: (www.defence.gov, 02.01.2014)

Kuvvet Komutanlıkları (Military Departments) da ayrı ayrı ve doğrudan Savunma Bakanlığı'na bağlıdır. Kuvvet Komutanlıklarının bünyesinde yer alan birlikler (kara kuvvetlerinde kolordu, tümen, tugay) aslında Müşterek Komutanlıklara dağıtılmış olarak bu komutanlıkların bünyesinde görev yapmaktadır. Yani fiilen Kuvvet Komutanlıklarının emir komuta ettiği manevra birliği yoktur. Kuvvet Komutanlıklarının sorumluluğu Müşterek Komutanlıkların emrine/harekât kontrolüne verilmiş birliklerin düzenlenmesini, temel eğitimini ve donatımını sağlamaktır. Kuvvet Komutanlıklarının emir komuta ettiği birlikler, bu sorumluluklarını yerine getirmesini sağlayacak eğitim birlikleri, lojistik birlikler gibi destek birlikleri ile henüz bir Müşterek Komutanlığa tahsis edilmemiş veya Müşterek Komutanlığın görevini tamamlaması neticesinde tekrar Kuvvet Komutanlıklarının emrine giren (örneğin; 1'inci Körfez Savaşını icra eden ABD Merkezi Kuvvetler Komutanlığı'nın bazı birlikleri harekât sona erdikten bir süre sonra ABD'ye geri

dönmüş ve ABD Kuvvetler Komutanlığının (Forces Command/FORCOS) emrine iade edilmişlerdir.) birliklerdir. Bunun dışında Kuvvet Komutanlıklarının emrinde bulunan manevra birlikleri, harekât yönünden çeşitli komuta bağlantılarıyla (harekât kontrolü, taktik kontrol vb.) bağlı oldukları Müşterek Komutanlığın emrinde hareket ederler. Söz konusu Müşterek Komutanlıklar Şekil 4.2.'de görülmektedir. Görüldüğü gibi bu komutanlıklar Coğrafi ve İşlevsel (functional) Müşterek Komutanlıklar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Şekil 4.2. Müşterek Komutanlıklar (Unified Combatant Commands)

Kaynak: (www.defence.gov, Erişim Tarihi:02.01.2014).

Müşterek Komutanlıklar ABD Ordusu'nun temel unsurları, yani asıl muharip görevleri yapan unsurlar bunlardır. Söz konusu Müşterek Komutanlıkların görevleri ve sorumluluk alanları ABD Başkanı tarafından onaylanan ve iki senede bir güncellenen Müşterek Komuta Planına (Unified Command Plan) göre şekillenir. ABD, kendi tehdit algısı ve ulusal çıkarlarının yönlendirmesiyle oluşturduğu altı adet Coğrafi Müşterek Komutanlığa Şekil-3'de görüldüğü şekilde bütün dünyayı kapsayacak şekilde sorumluluk bölgeleri vermiştir. İşlevsel Müşterek Komutanlıklar (üç adet) ise nükleer komuta kontrol ve saldırı, uzay operasyonları, küresel füze savunması vb. stratejik kabiliyetler (US Strategic Command/ABD Stratejik

Komutanlığı), özel operasyonlar (US Special Operations/ABD Özel Operasyonlar Komutanlığı) ve stratejik ulaştırma (US Transportation Command/ABD Ulaştırma Komutanlığı) alanında stratejik ve küresel destek sağlar.

Şekil 4.3. Müşterek Komutanlıkların Sorumluluk Sahaları

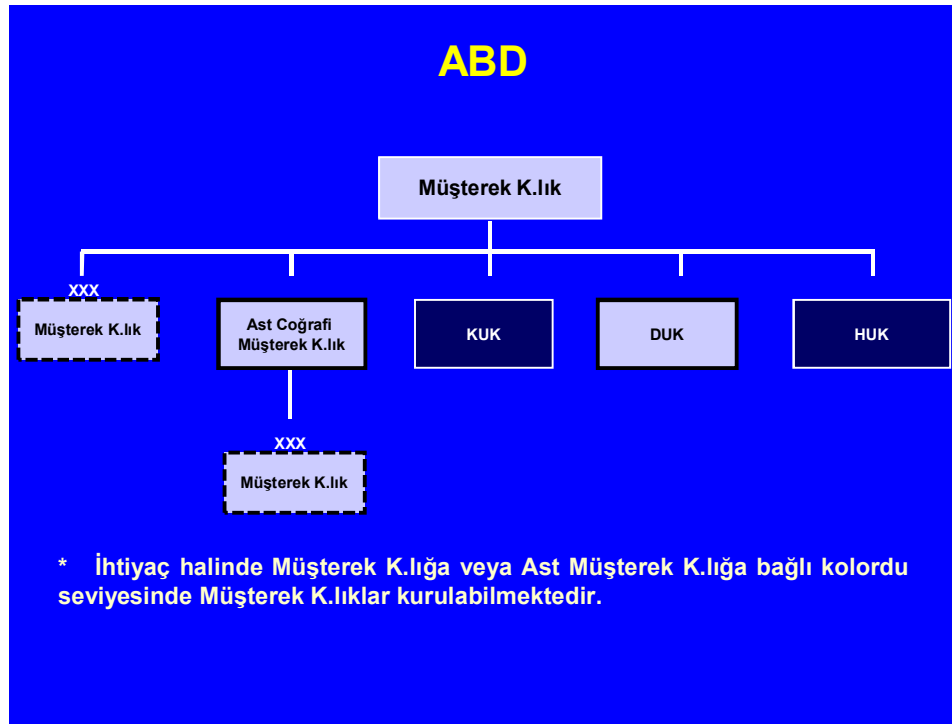
Kaynak: (www.turkishnews.com., 11.01.2014).

Her bir Müşterek Komutanlık orgeneral/oramiral rütbesinde bir komutanın emri altında, iki ya da daha fazla Kuvvet Unsur Komutanlığı'ndan (kara, hava, deniz veya deniz piyade) oluşur. Bu Müşterek Komutanlıkların yapısı, Müşterek Genel Kurmay Başkanı'nın önerisiyle, Savunma Bakanı tarafından ABD Başkanı'nın onayı alınarak oluşturulur. Örneğin; ABD Merkezi Kuvvetler Müşterek Komutanlığı (United States Central Command/USCENTCOM) doğrudan Savunma Bakanı'na (Secretary of Defence) bağlı olarak görev yapan altı Coğrafi Müşterek Komutanlıktan birisidir. Bu Müşterek Komutanlığa doğrudan bağlı bir manevra birliği (kolordu, tümen, tugay) bulunmamaktadır. Bunun yerine her bir kuvvetin ayrı unsur komutanlıkları bulunmaktadır.

ABD Merkezi Kuvvetler Müşterek Komutanlığı, ABD Merkezi Kuvvetler Kara Unsur Komutanlığı (US Army Command Central), ABD Merkezi Kuvvetler Hava Unsur Komutanlığı (US Air Forces Central), ABD Deniz Kuvvetleri Deniz Unsur Komutanlığı (US Naval Forces Central Command), ABD Merkezi Kuvvetler Deniz Piyade Unsur Komutanlığı (US Marine Forces Central Command) ve ABD Merkezi Kuvvetler Özel Operasyonlar Unsur Komutanlığı (US Special Operations Command Central) adları altında kuvvet unsur komutanlıklarından oluşmaktadır.

Operasyonel birlikler kuvvet unsur komutanlıklarının bünyesinde görev yapmaktadırlar. Özel Operasyonlar Unsur Komutanlığı ise, İşlevsel Müşterek Komutanlıklardan biri olan ABD Özel Operasyonlar Müşterek Komutanlığının bu Coğrafi Müşterek Komutanlık bünyesindeki uzantısı niteliğindedir. Şekil 4.2.'de görülen üç adet İşlevsel (functional) Müşterek Komutanlık da bünyelerinde yer alan birliklerle, altı adet Coğrafi Müşterek Komutanlığı, kuvvet unsur komutanlıklarıyla beraber ve doğrudan müşterek komutanlığa bağlı olarak, örnekte anlatıldığı şekilde destekler (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

4.1.2. ABD Kara Kuvvetleri Komuta Yapısı

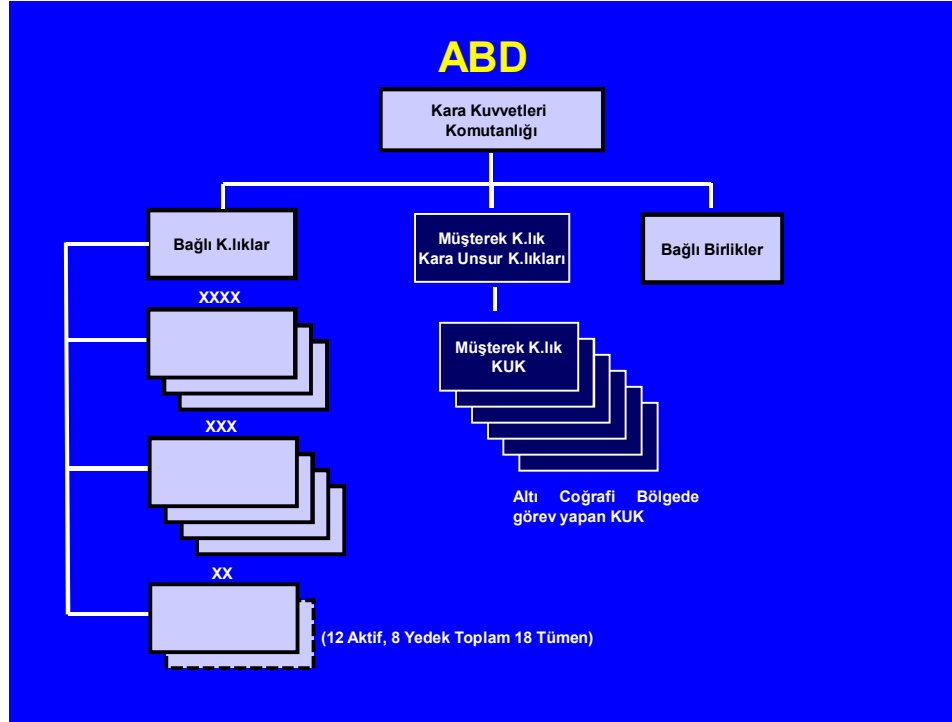

Şekil 4.4. ABD Ordusu Kuvvet Komutanlıkları

Kaynak: (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

Görüldüğü gibi ABD Kara Kuvvetleri diğer kuvvet komutanlıkları gibi doğrudan ABD Savunma Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. (Şekil 4.4.) Her kuvvet komutanlığının başında sivil bir başkan (secretary of the army) bulunur. Bu sivil personel doğrudan Savunma Bakanı'na bağlıdır. Bu sivil başkanın altında orgeneral rütbesinde Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı bulunur. Kurmay Başkanı aynı zamanda Kara Kuvvetleri Komutanıdır. Bu personel Kara Kuvvetleri

bünyesinde yer alan en kıdemli askeri personeldir. Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı/Kuvvet Komutanı Şekil 4.5.'de görülen unsurlara emir komuta eder (www.army.mil./info/organizations, Erişim Tarihi:03.01.2012). ABD Kara Kuvvetleri bağlı unsurlar üç gruba ayrılabilir. Bunlar; bağlı komutanlıklar (turuncu renk), Müşterek Komutanlık Kara Unsurları (mavi renkli) ve bağlı birliklerdir. (yeşil renkli)

Şekil 4.5. ABD Kara Kuvvetleri Komuta Yapısı

Kaynak: (www.army.mil.com., 03.01.2014)

Bağlı komutanlıklar ve görevleri aşağıdadır:

(I) ABD Kuvvetler Komutanlığı (Forces Command/FORCOS): Kuvvetler Komutanlığı, ABD Kara Kuvvetlerinin en büyük teşkilidir. Bünyesinde asıl kuvvet unsurları olan doğrudan kara kuvvetleri bağlı kolordular ile 1'inci ABD Ordusu, ABD İhtiyat Komutanlığı ABD Ulusal Muhafızları (National Guards), Ulusal Eğitim Merkezi gibi unsurları bulundurur. Görevi bünyesinde bulundurduğu konvansiyonel kuvvetleri Müşterek Komutanlıkların ihtiyacı olduğunda harbe hazır durumda bulundurmaktır. Kuvvetler Komutanlığının bünyesinde yer alan unsurlar yeni kurulacak bir Coğrafi Müşterek Komutanlığın bünyesinde yer alabileceği gibi, zaten var olan bir Müşterek Komutanlığın yeniden teşkilatlanması sonucu bu müşterek

komutanlığın emrine girebilir. Kısacası, bu komutanlık, bünyesinde yer alan asıl muharip unsurlara, ihtiyaç halinde müşterek komutanlıklar tarafından kullanılmasına imkân vermek için devamlı harbe hazır durumda kalacak şekilde emir komuta etmekten sorumludur.

(II) Eğitim ve Doktrin Komutanlığı (TRADOC): Eğitim ve Doktrin Komutanlığı, ABD Kara Kuvvetleri kuruluşunda yer alan her türlü eğitim ve öğretim kurumu ile akademi (sınıf okulları, harp akademileri vb.) bünyesinde bulundurulur. Görevi askeri personeli branşlarına ve sınıflarına göre yetiştirmektir.

(III) Malzeme Komutanlığı (Army Material Command/AMT): ABD Kara Kuvvetleri unsurlarının görevini en iyi şekilde yapabilmesini sağlamak için ordu malzemesini geliştirmek, dağıtmak ve sağlamakla görevli, Türk Kara Kuvvetlerinde bulunan Lojistik Komutanlığı benzeri bir komutanlıktır. Bağlı birlikler, doğrudan ABD Kara Kuvvetleri'ne bağlı idari veya destek birlikleridir. Bunlar;

(aa) Şebeke Yatırım Teknolojileri Komutanlığı (U.S. Army Network Enterprise Technology Command/9th Signal Command (Army) (NETCOM / 9th SC (A))

(bb) Sağlık Komutanlığı (U.S. Army Medical Command (MEDCOM))

(cc) İstihbarat ve Güvenlik Komutanlığı (U.S. Army Intelligence and Security Command (INSCOM))

(çç) Kriminal Soruşturma Komutanlığı (U.S. Army Criminal Investigation Command (USACIDC))

(dd) İstihkâm Kolordusu (U.S. Army Corps of Engineers (USACE))

(ee) Washington Bölge Komutanlığı (U.S. Army Military District of Washington (MDW))

(ff) Test ve Değerlendirme Komutanlığı (U.S. Army Test and Evaluation Command (ATEC))

(gg) ABD Askeri Akademisi (United States Military Academy (USMA))

(ğğ) ABD İhtiyat Komutanlığı (U.S. Army Reserve Command (USARC))

(hh) Personel Temin Merkezi (U.S. Army Acquisition Support Center (USAASC))

(ıı) Tesis Yönetim Komutanlığı (U.S. Army Installation Management Command (IMCOM)) dır.

(IV) Kara Unsur Komutanlıkları ABD Kara Kuvvetlerinin Müşterek Komutanlıklar bünyesinde yer alan uzantılarıdır. Bunlar Müşterek Komutanlıkların bünyesinde harekât icra eden kara manevra birlikleridir. Kara Unsur Komutanlıkları doğrudan Müşterek Komutanlıklara bağlıdır. Bunlar;

(aa) Afrika Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army Africa (USARAF))

(bb) Kuzey Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army North (USARNORTH))

(cc) Güney Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army South (USARSO))

(çç) Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army Europe (USAREUR))

(dd) Pasifik Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army Pacific (USARPAC))

(ee) 8'inci ABD Ordusu (Eighth Army (EUSA))

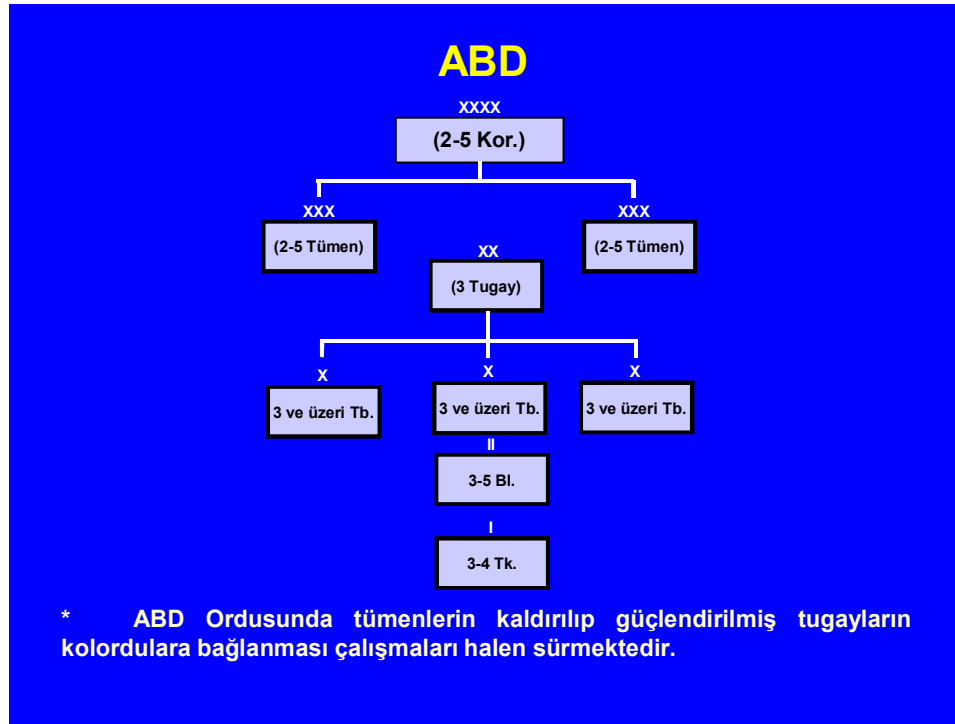
(ff) Özel Operasyonlar Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army Special Operations Command (USASOC))

(gg) Tertiplenme ve Dağıtım Komutanlığı (Military Surface Deployment and Distribution Command (SDDC)) dır.

ABD Kara Kuvvetleri konvansiyonel olarak ordu, kolordu, tümen ve tugay olarak teşkilatlanmıştır. Şekil 4.6.'da ABD Kara Kuvvetlerinin teşkilat yapısı görülmektedir. ABD Kara Kuvvetlerine doğrudan bağlı üç adet ordu, dört adet kolordu, on ikisi aktif, sekizi yedek olmak üzere on sekiz tümen den ve tümenler bünyesinde yer alan tugaylardan meydana gelmektedir. Her ordu 2-5 kolordu, her kolordu 2-5 tümenden oluşmaktadır. Her tümen üç adet manevra tugayından oluşmaktadır. Görüldüğü gibi tugaylar doğrudan kolordulara bağlı değildir. Kolordu ile tugay arasında ara taktik kademe olarak tümenler bulunmaktadır. Tugaylar ise üç veya daha fazla taburdan oluşmaktadır. ABD Ordusunda tümenlerin kaldırılıp güçlendirilmiş tugayların kolordulara bağlanması çalışmaları halen sürmektedir. Ayrıca TSK'dan farklı olarak ABD Ordusunda tugaylara albay rütbesindeki askeri personel emir komuta etmektedir.

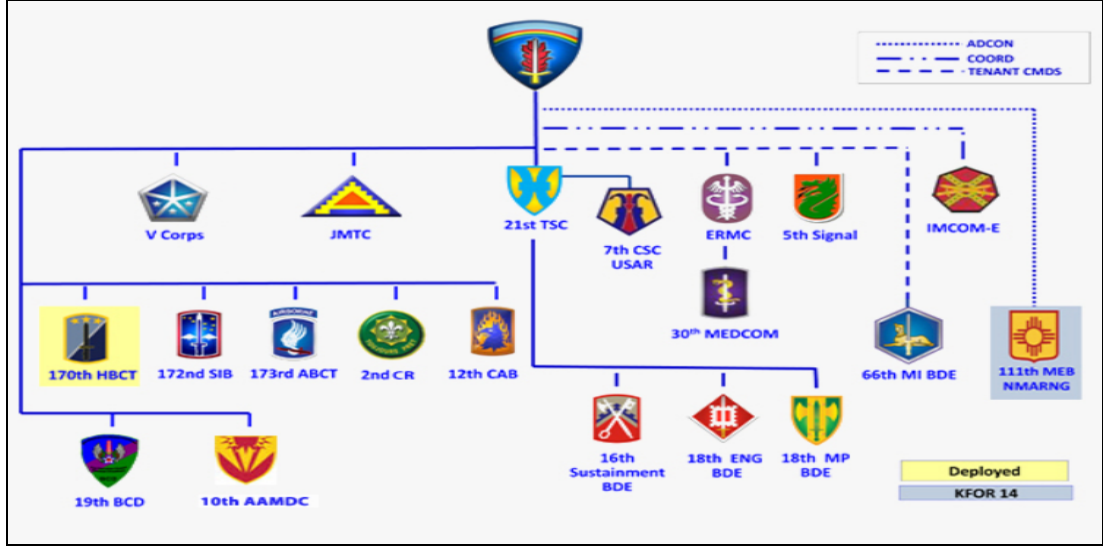
ABD Kara Kuvvetlerinde, normal olarak ABD Kuvvetler Komutanlığı (Forces Command/FORCOS)) bünyesinde yer alan ordu, kolordu, tümen ve tugaylar (ABD Ulusal Muhafız birlikleri dahil) Müşterek Komutanlıkların, harekât

kontrolüne/taktik kontrolüne vb. verilerek kullanılmaktadır. Yani bu birlikler asli görevlerini Müşterek Komutanlıkların emrinde gerçekleştirirler. Bu görevlendirme yapılırken de esnek bir yapı kullanılmaktadır. Bir kolordu bütün olarak bir Müşterek Komutanlığın harekât kontrolüne verilebileceği gibi, bu kolordunun sadece bir tümeni veya müstakil tugay muharebe timleri de (ulusal muhafızlar bünyesinde yer alan) Müşterek Komutanlığın harekât kontrolüne verilebilmektedir. Örnek olarak Şekil 4.7’de Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsurlar Komutanlığının (U.S. Army Europe (USAREUR)) yapısını inceleyebiliriz. Görüldüğü gibi Müşterek Komutanlık bünyesinde birçok birlik bulunmaktadır. Bu birliklerin birçoğu asıl olarak farklı unsurların komutası altındayken, Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığının harekât kontrolüne girerek bu Müşterek Komutanlığın Kara Unsurlar Komutanlığının bir parçası olmuşlardır.

Şekil 4.6.ABD Kara Kuvvetleri Birlik Yapısı

Kaynak: (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

Şekil 4.7. Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsurlu Komutanlığının (U.S. Army Europe (USAREUR)) Teşkilat Yapısı

Kaynak: (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

Bu birliklerden Haziran 1918’de kurulan 5’nci Kolordu (V Corps), 1’inci ve 2’nci Dünya Savaşı’nda görev aldıktan sonra 1951 yılında, soğuk savaş süresince Almanya’da konuşlanır. Sonrasında 1’inci Körfez Savaşı’nda görev almak üzere ABD Merkezi Kuvvetler Komutanlığı (USCENTCOM) emrine giren birlik, 1994 yılında tekrar Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığının (USEUCOM) emrine girerek 1999 yılında Kosova Harekâtına katılmıştır. 2003 yılında ABD Merkezi Kuvvetler Komutanlığı (USCENTCOM) emrinde 2’nci Körfez Harbine katıldıktan sonra, aynı yıl Karma Müşterek Görev Kuvveti 7’yi (Combined Joint Task Force 7 (CJTF-7)) oluşturarak 1 Şubat 2004 tarihine kadar Irak’daki görevine devam etmiş, 2004 yılında görevini 3’üncü Kolordu’ya (III Corps) devretmiştir. 2006 yılında karargâhıyla beraber Irak’da konuşlu bulunan Çok Uluslu Kolordunun komutasını* almış ve 2007 yılında tekrar Almanya’ya geri dönmüştür.

170’inci Piyade Tugay Muharebe Timi (170th HBCT)/Heidelberg, Almanya, 172’nci Piyade Tugay Muharebe Timi (172nd SIB)/Baumholder, Almanya ve 173’üncü Hava İndirme Piyade Tugay Muharebe Timi de (173rd ABCT)/Grafenwoehr, Almanya kuruldukları yıllardan itibaren çeşitli Müşterek Komutanlık veya Ordu Komutanlıklarının emrinde görev yaptıktan sonra halen Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığının bünyesinde görev yapmaktadır. Bu

* Sadece kolordu karargâhı. Irak’a gelmiştir. Manevra birlikleri Almanya’da ve diğer konuşlu oldukları bölgede kalmaya devam etmiştir.

birlikler, ABD Ordusunda yürütülen dönüşüm çalışmalarının sonucu olarak tümenlerden veya kolordulardan destek almadan müstakil harekât icra edebilecek şekilde yapılandırılmışlardır.

Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı Kara Unsur Komutanlığı (U.S. Army Europe (USAREUR)), harekât kontrolünde bulunan yukarıda bahsedilen manevra birliklerinin dışında, 7'nci Müşterek Çok Uluslu Eğitim Komutanlığı (7th Army Joint Multinational Training Command (7th JMTC)) gibi eğitim, 7'inci Sivil İşler Komutanlığı (7th Civil Support Command (7th CSC)), 12'nci Kara Havacılık Tugayı (12th Combat Aviation Brigade (12th CAB)), 18'inci İstihkâm Tugayı (18th Engineer Brigade (18th Engineers)) gibi muharebe destek ve 18'inci Askeri İnzibat Tugayı (18th Military Police Brigade (18th MP)), 30'uncu Sağlık Komutanlığı (30th Medical Command (30th MEDCOM)), 16'ıncı Lojistik Destek Tugayı (16th Sustainment Brigade (16th Sustainment)), ABD Ordusu Seferi Kuvvetler Sözleşme ve Anlaşmalar Komutanlığı/Avrupa (United States Army Expeditionary Contracting Command, Europe (ECC-E))* gibi muharebe hizmet destek birliklerine de komuta etmektedir (www.ur.army.mil.com, 03.01.2014).

Görüldüğü üzere, her bir Coğrafi Müşterek Komutanlık, Avrupa Coğrafi Müşterek Komutanlığı örneğinde olduğu gibi küçük bir Genel Kurmay Başkanlığı, bu Müşterek Komutanlıklara bağlı her bir Kuvvet Unsur Komutanlığı da küçük bir Kuvvet Komutanlığında olabilecek her türlü muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birliğini bünyesinde bulundurmaktadır. Bu haliyle söz konusu Coğrafi Müşterek Komutanlıkların her biri dünyanın herhangi bir yerinde, Muharebe sahası ana fonksiyon alanlarından (MSAFA) herhangi birisiyle ilgili olarak, ABD ana karasına bağımlı olmadan harekât icra edebilecek şekilde teşkilatlanmıştır. Ayrıca bu Müşterek Komutanlık bünyesinde Müşterek Komutanlık tarafından daha dar bir bölgeyi kapsayan Ast Coğrafi Müşterek Komutanlıklar (Subordinate Unified Command) oluşturabilir**. Bunlara ilave olarak, Coğrafi Müşterek Komutanlıklar ve Ast Coğrafi Müşterek Komutanlıklar, sorumlu oldukları coğrafi alan içerisinde, Ast Coğrafi Müşterek Komutanlıklar emrinde veya doğrudan kendi bünyelerinde özel bir görevle görevlendirilebilecek Müşterek Özel Görev

* Bu muharebe hizmet destek birliği, Kara Kuvvetleri Malzeme Komutanlığı'nın ileri unsuru olarak, konuşlandığı bölgedeki Müşterek Komutanlık Kara Unsur Komutanlığı adına, her türlü ikmal maddesinin bölgesel alımlarının tek elden yapılabilmesi amacıyla oluşturulmuş bir birliktir.

** Örneğin; ABD Kuvvetleri Japonya veya ABD Kuvvetleri Kore ABD Pasifik Coğrafi Müşterek Komutanlığına bağlı Ast Müşterek Komutanlıklardır.

Kuvvetleri (operatif seviyede) oluşturabilirler. Böylece Silahlı Kuvvetler çapında oluşturulan esnek teşkilatlanma, her bir Kuvvet Komutanlığı da (kara, deniz, hava ve deniz piyade) aynı şekilde esnek teşkilatlandırılarak uygulanabilir hale getirilmiştir.

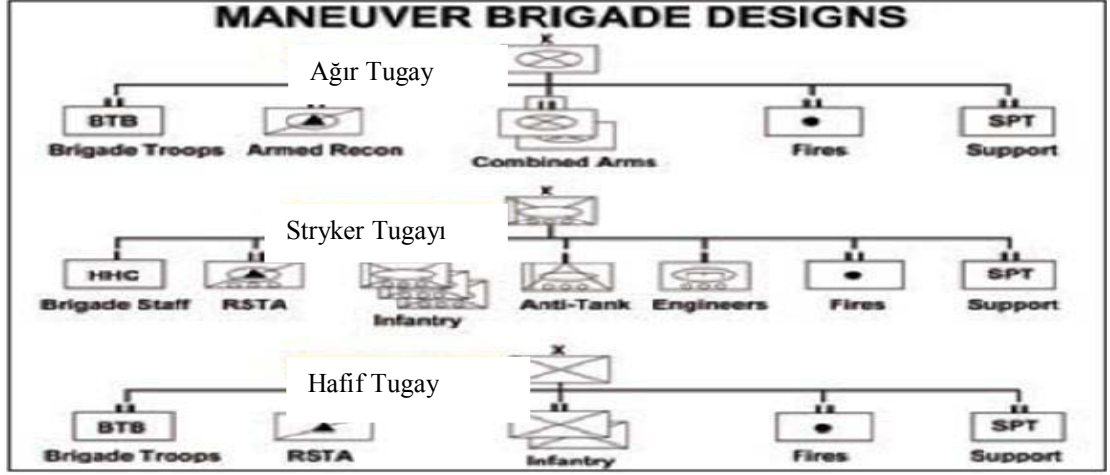
4.1.3. ABD Kara Kuvvetlerinin Dönüşümü Projesi

ABD Kara Kuvvetlerinin dönüşümü projesi ilk defa, 11 Eylül 2001’de yaşanan terörist saldırının ardından yaşanan gelişmeler tehdit algısının değişmesi neticesinde zamanın Savunma Bakanı Donald RUMSFELD tarafından dile getirilmiştir (Rumsfeld, 2002). RUMSFELD konuşmasında, Sovyetlerin yıkılması sonrasında yenedünya düzeni, bilgi çağı gerçekleri ve yeni tehdit algısı karşısında ordunun yenedünyaya ayak uydurabilmesi için bir dönüşümün şart olduğunu söylemiştir.

Söz konusu dönüşümün gerçekleştirilmesi için yol haritası niteliğinde olan dokümanlardan Ordu Duruş Bildirimi-2005’de (Army Posture Statement:2005) tugay tümen ve kolordulardan oluşan üçlü yapıdan, bir kademenin çıkartılmasından bahsedilmektedir (Department of the Army, 2005:8). Sonuçta bilgi teknolojilerinin çok gelişmiş olması ve bunun sonucu olarak da komuta kontrol kabiliyetinin artması, komutanların muharebe sahasındaki durumsal farkındalığını arttırmış, bilgi hızlı ve kolay bir şekilde ulaşılabilir ve dağıtılabılır hale gelmiştir. Dolayısıyla ordunun eski teşkilat yapısında bulunan ara taktik kademeler (tümen) gerekliliğini yitirmiş, faydadan çok hantallığa sebep olduğu için zarar getirmeye başlamıştır. Dolayısıyla ordudaki dönüşüm süreci ordunun tümen odaklı yapıdan, tugay odaklı bir yapıya kavuşmasına yönelmiştir (Niemi, 2010:15-16).

Ayrıca iki Irak Savaşı ve Afganistan Harekâtı’ndan edinilen tecrübelerle, söz konusu tugay odaklı yapıda bulunacak tugayların, modüler bir yapıya sahip, kısa sürede kriz bölgesine taşınabilir ve her bakımdan kendine yeterli bir yapıya sahip olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır. Böylece dönüşüm çalışmaları bahsedilen konular üzerine yoğunlaşmış ve Şekil 4.8.’de görülen üç farklı tugay yapısı ortaya çıkmıştır. Bu üç farklı tugay yapısıyla hâlihazırda birçok farklı yapıya sahip tugaylar standart bir yapıya kavuşmuştur. Yine bu yapılanmayla Kara Kuvvetlerinin farklı türde tehditlere yönelik olarak yapılanmış bu tugaylarla çok geniş bir tehdit spektrumuyla, tugayların yapısıyla oynanmadan başa çıkmak mümkün olmuştur. Yani düşman zırhlı birlik tehdidi söz konusuysa ağır tugaylar, gayri nizami harp

tehdidi söz konusu olduğunda hafif tugaylar muharebeye girebilecektir. Stryker Tugayları ise dünyanın herhangi bir yerinde beliren krizlere kısa sürede müdahale edebilmek, ağır tugayların gelmesi için zaman kazanmak, yığınaklanmanın emniyetle yapılabilmesini sağlamak ve bunun için de kriz bölgesine intikal süresini düşürürken, birliğin muharebe kabiliyetinden de bir şey kaybetmemek üzere oluşturulmuş birliklerdir.

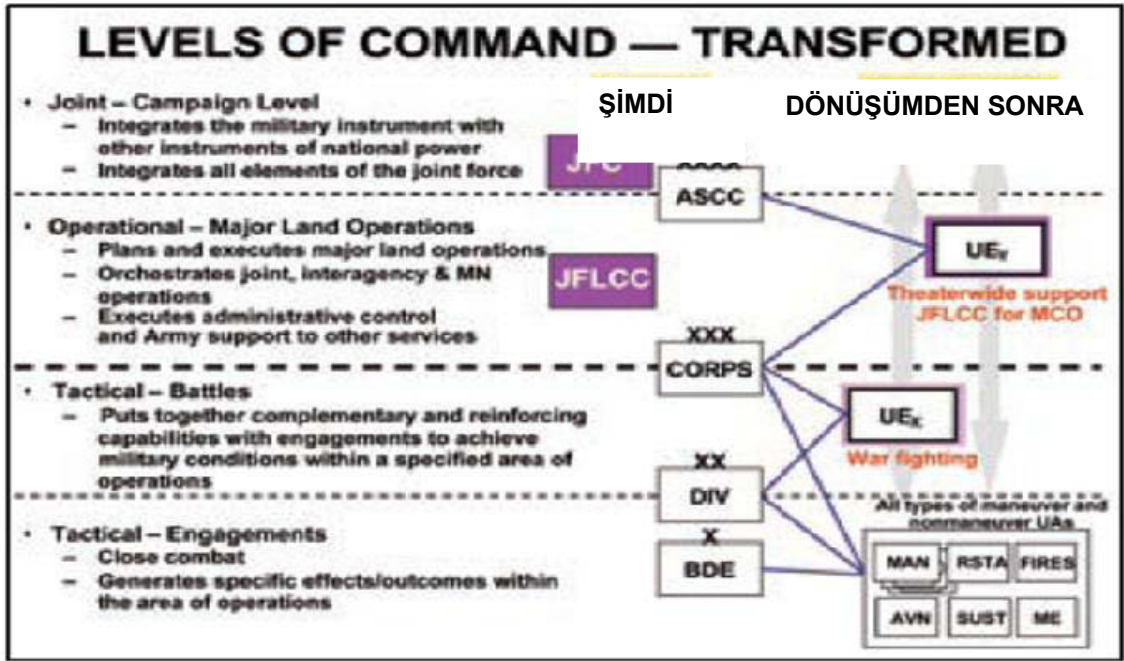
Şekil 4.8. Manevra Tugayı Yapıları

Kaynak: (Jeffrey, 2010:16).

Ağır Tugaylarda bulunan iki adet tabur görev kuvvetine ilave olarak bir adet de zırhlı keşif taburuyla tugayın manevra imkân kabiliyeti artırılmış, emrinde bulunan muharebe ve muharebe destek unsurlarıyla da kendine yeter bir hale gelmiştir. Stryker Tugaylarının kuruluşunda ise üç adet Stryker Taburuna ilave olarak bir zırhlı keşif taburu ile muharebe ve muharebe destek unsurları bulunmaktadır.

Dönüşümün sonucunda ulaşılmak istenen diğer bir hedef ise halen 33 olan eski tip tugay (tümenlerin bünyesinde bulunan) sayısını, 48 adet Tugay Muharebe Timi (Ağır ve Hafif Tugaylar ile Stryker Tugayları) hedefine ulaştırmaktır (Jeffrey, 2010:17).

Dönüşümün tamamlanması sonucunda ulaşılmak istenen kuvvet yapısı Şekil 4.9.'da görülmektedir.

Şekil 4.9. Var Olan ve Öngörülen Kuvvet Yapısı

Kaynak: (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

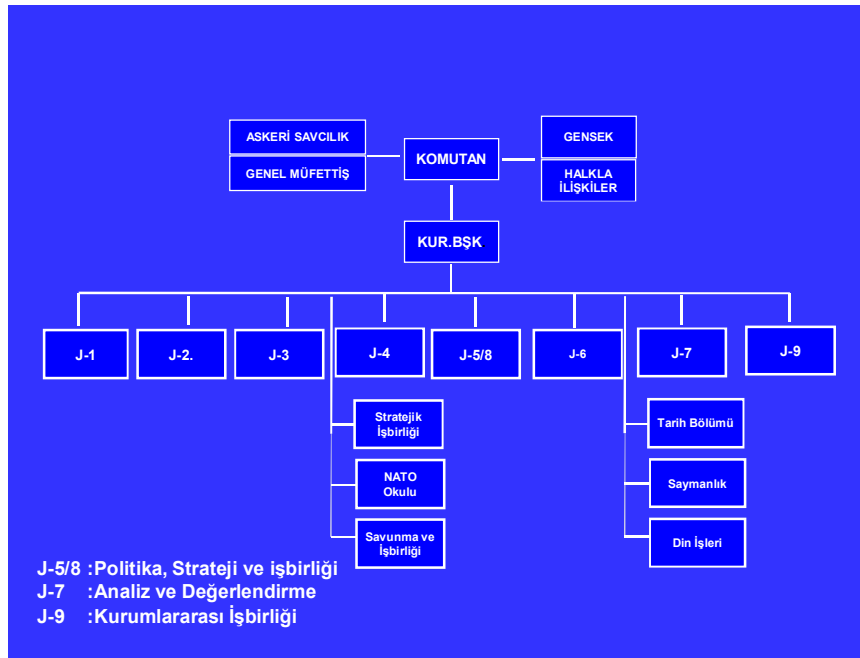
Şekil 4.9.'daki kuvvet yapısına ulaşmak için tümen ve kolordu seviyesi kaldırılıp yerine Taktik/Operatif Görev Kuvvetleri (UE_x), kolordu ve ordu seviyesi yerine ise Operatif/Stratejik Görev Kuvveti (UE_y) oluşturulması düşünülmüştür. Bahsedilen görev kuvvetlerinin emrine, tehdit durumuna göre, yeterli sayıdaki Tugay Muharebe Timi verilerek harekât icra edilecektir.

Bütün bu çalışmalara rağmen dönüşüm tam anlamıyla gerçekleştirilememiştir. Tugayların yapısı büyük oranda standart üç tip tugaya dönüştürülmüş fakat ara taktik kademelerin (tümen) kaldırılması konusunda başarı sağlanamamıştır. Oluşturulan bağımsız tugaylar yine tümenlerin kuruluşunda bulunmaya devam etmektedir. Fakat söz konusu tugaylar, Müşterek Komutanlıklar bünyesinde oluşturulan Kara Unsurlar Komutanlıkları emrine bağlı oldukları tümenlerden bağımsız olarak verilebilmektedir. Yani halihazırdaki sistemde tugaylar tümenlerden bağımsız, tümenler ise kolordulardan bağımsız olarak Müşterek Komutanlıkların Kara Unsurlar Komutanlıkları yapısına dahil olabilmektedirler.

4.2. ABD Ordusu Karargâh Yapısı

4.2.1. Coğrafi Müşterek Komutanlık Karargâh Yapısı

Her bir Coğrafi Müşterek Komutanlık, görevi ve kuruluş amacına yönelik olarak esas birimler aynı kalmak üzere değişik karargâh yapısına sahip olabilmektedir. Örnek olarak, ABD Avrupa Müşterek Komutanlığı'nın (www.eucom.mil.com, 22.01.2012) karargâh yapısı Şekil 4.10.'da, açıklamalar aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4.10. Coğrafi Müşterek Komutanlık Karargâh Yapısı

Kaynak: (www.eucom.mil.com, 02.01.2014).

(I) J1- Başkanlığı İnsan Gücü, personel ve İdari işler (Manpower, Personnel and Administration)

(II) J2 – İstihbarat Başkanlığı (Intelligence)

(III) J3 – Plan ve Harekât Başkanlığı (Plans and Operations)

(IV) J4 – Lojistik Başkanlığı (Logistics)

(V) J5/8 -Politika, Strateji ve İşbirliği Başkanlığı (Policy, Strategy, Partnering)

(VI) J6- Komuta Kontrol ve Haberleşme (MEBS) Başkanlığı (Command, Control, Communications)

(VII) J7– Analiz ve Değerlendirme Başkanlığı (Analysis and Assessments)

(VIII) J9- Kurumlararası İşbirliği Başkanlığı (Interagency Partnering)

(IX) Din İşleri Bölümü (Chaplain)

(X) Saymanlık (Comptroller)

(XI) Tarih Bölümü (History Office): Bu bölüm Komutanlığın kurumsal hafızasıdır. Komutanlığın arşivini tutar ve tarihi olayları ileride gerekirse kullanmak üzere kayıt altına alır.

(XII) Genel Müfettişlik (Inspector General): Bu karargâh subayı komutanın özel karargâhında yer alır. Komutanın disiplin, moral, kurumsal etkinlik, eğitim ve harbe hazırlık konularında danışmanıdır. Yaptığı teftişlerle komutanı bu konularda bilgilendirir ve yönlendirir.

(XIII) Askeri Savcılık (Judge Advocate)

(XIV) Genel Sekreterlik (Protocol)

(XV) Halka İlişkiler Bölümü (Public Affairs)

(XVI) Stratejik İşbirliği: Görevi; komutanlığın görevli olduğu coğrafyada milli güç unsurlarının koordineli ve etkin olarak kullanılmasını içeren hususlarda komutanın kullanması için politikalar üretmektir. Komutanlığın stratejik seviyede yaptığı faaliyetlerin ABD menfaatleriyle orantılı ve diğer milli güç unsurlarıyla koordineli yürütülmesini sağlamaktır.

(XVII) Marshall Merkezi (Marshall Center): Avrupa, Avrasya ve Kuzey Amerika demokratik kurumların ve ilişkiler ile ülkelerarası işbirliği geliştirmeyi amaçlayan ve Komutanlık bünyesinde faaliyet gösteren bir kurumdur.

(XVIII) NATO Okulu (NATO School)

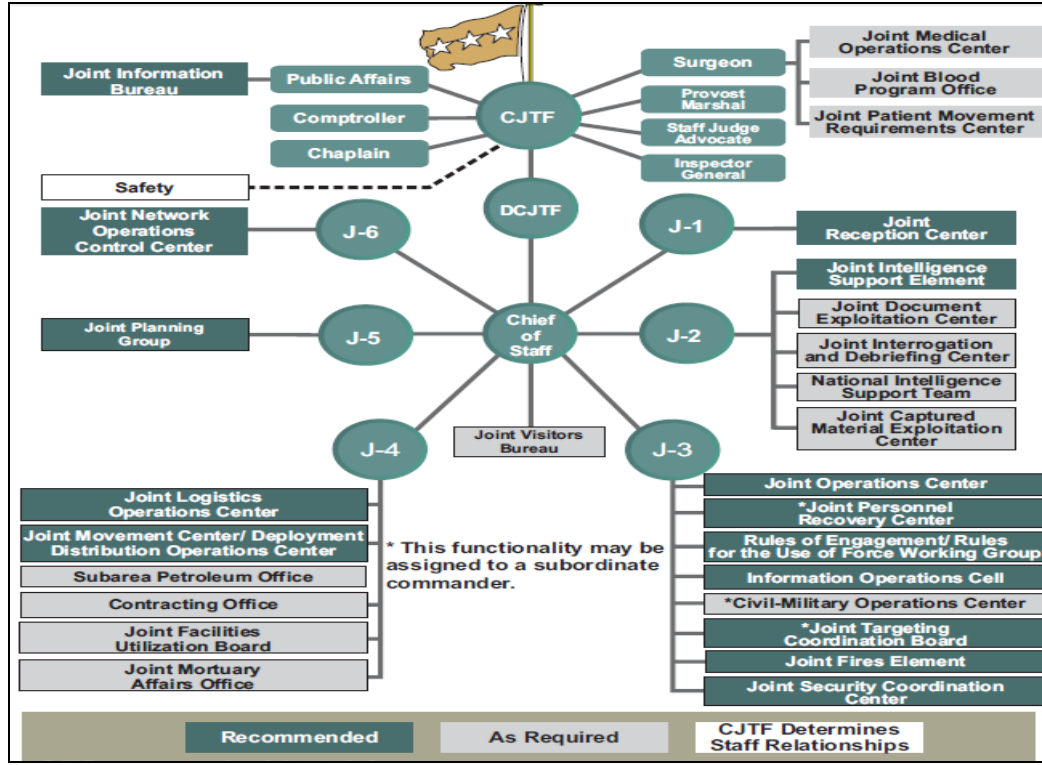
(XIX) Savunma İşbirliği Ofisi (Offices of Defense Cooperation).

Görüldüğü gibi Coğrafi Müşterek Komutanlıklar bünyesinde, Avrupa Müşterek Komutanlığı örneğinde olduğu gibi normal karargâh unsurlarının yanı sıra, bu komutanlıklar stratejik seviyede oldukları için, bazıları yukarıda açıklanan özel karargâh birimleri de bulunmaktadır.

4.2.2. Müşterek Özel Görev Kuvveti (MÖGK) Karargâh Yapısı

Aşağıda, şekil 4.11.'de MÖGK'nın karargâh yapısı görülmektedir. Karargâh; genel, özel ve diğer karargâh subaylarından oluşmaktadır. Özel karargâh subayları arasında Halkla İlişkiler Subayı (Public Affairs), Saymanlık (Comptroller), Baştabip

(Surgeon), Din İşleri Subayı (Chaplain), Merkez Komutanı (Provost Marshal), Hukuk Müşaviri (Staff Judge Advocate) ve Genel Müfettiş (Inspector General) bulunmaktadır. Genel karargâh subayları ise J-1 (İnsan Gücü ve Personel Ş. Md.), J-2 (İstihbarat Ş.Md.), J-3 (Harekât Ş.Md.), J-4 (Lojistik Ş.Md.), J-5 (Plan Ş.Md.) ve J-6'dan (İletişim Sistem Ş.Md.) oluşmaktadır.

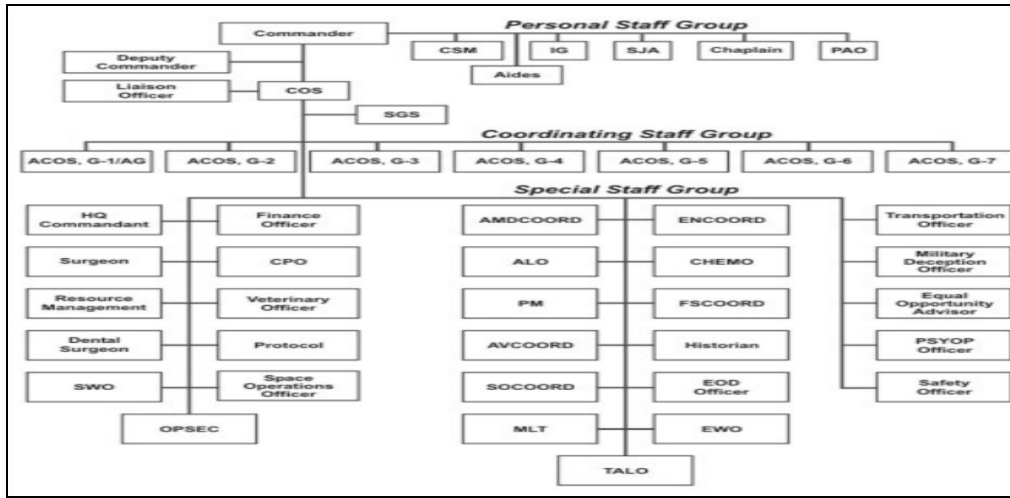
Şekil 4.11. MÖGK Karargâh Yapısı

Kaynak: KHA Ders Notları

Müşterek bir karargâh yapısı olması sebebiyle İstihkâm Şube gibi sadece Kara Unsurları Komutanlığı bünyesinde yer alan karargâh unsurları, müşterek karargâh yapısında bulunmamaktadır. Ayrıca her bir genel karargâh şubesi bünyesinde ihtiyaca göre, o şubenin bazı alt fonksiyon sahalarına göre merkez, hücre, grup veya kurul olarak isimlendirilen teşkiller de bulunabilmektedir. Örneğin; J-3'ün altında Müşterek Hedef Koordinasyon Kurulu (Joint Targeting Coordination Board), Müşterek Ateş Destek Elemanı (Joint Fires Element), Bilgi Harekâtı Hücresi (Information Operation Cell), Müşterek Harekât Merkezi (Joint Operations Center) J-4'ün altında Müşterek Lojistik Operasyonlar Merkezi (Joint Logistics Operations Center) gibi alt karargâh yapıları bulunmaktadır.

4.2.3. Kolordu/Tümen Karargâhı Yapısı

Kolordu/Tümen karargâh yapısı Şekil 4.12.'de görülmektedir. Bu seviyede karargâh yine şahsi, özel ve genel karargâh subaylarından oluşmaktadır. Bunlardan, şahsi karargâhı; Emir Subayı, Adli Müşavir, Halkla İlişkiler Subayı, Politik Danışman, Genel Müfettiş ve Din İşleri Subayından, özel karargâhı; hava savunma subayı, kara havacılık subayı, havadan intikal irtibat subayı, hava irtibat subayı, KBRN subayı, istihkâm subayı, elektronik harp subayı, tarihçi, bilgi yönetim subayı, harekât araştırması inceleme subayı, merkez komutanı, karşıt kuvvet subayı, güvenlik subayı, protokol subayı, mali işler subayı, ateş destek koordinatörü, meteoroloji subayı ve ulaştırma subayından oluşmaktadır (FM 3-92, 2010:16). Genel karargâh subayları ise personel (G-1), istihbarat (G-2), harekât (G-3), lojistik (G-4), sivil-asker işbirliği (G-5), MEBS (G-6) ve bilgi harekâtı (G-7) subaylarından oluşur.

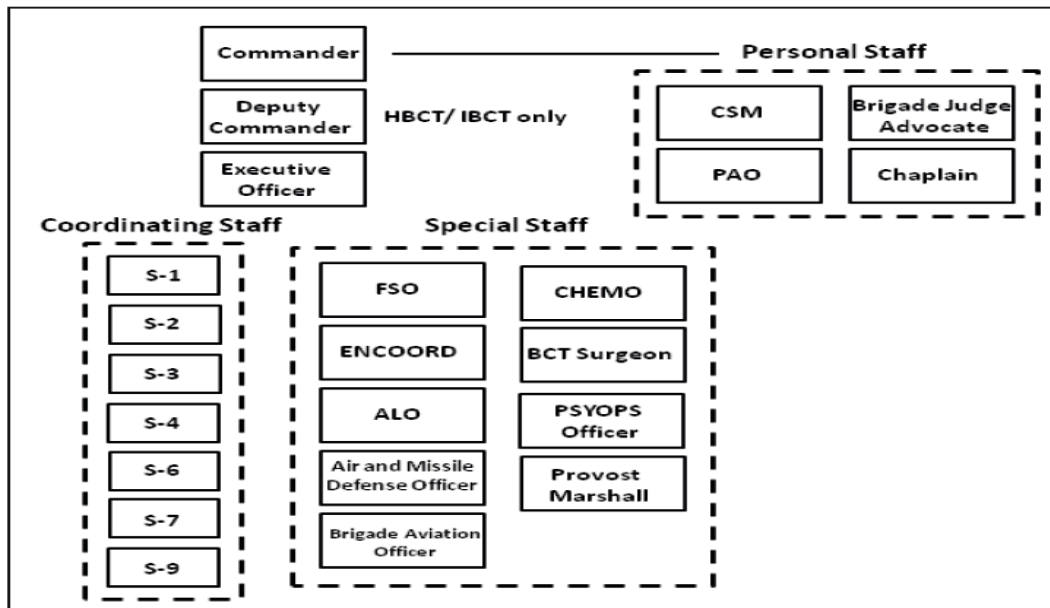
Şekil 4.12. Kolordu ve Tümen Karargâh Yapısı

Kaynak: (FM 6-0, 2003:23)

Kolordu/tümen seviyesindeki birliklerin karargâh yapılarına bakıldığında her anlamda kendine yeterli kapsamında halkla ilişkiler, sivil işler, bilgi harekâtı ile meteoroloji ve ulaştırma subayı gibi TSK'da normalde bir üst birlik (ordu) tarafından sağlanan bazı personel birimlerinin ABD Ordusu'nda kolordu/tümen seviyesinde de bulunduğu görülmektedir.

4.2.4. Tugay Karargâh Yapısı

ugay karargâh yapısı Şekil 4.13.'de görülmektedir. Tugay komutanının karargâhı da şahsi karargâhı, özel karargâhı ve genel karargâh subayları olmak üzere üçe ayrılır. Şahsi karargâh doğrudan komutana bağlı olarak görev yaparken, özel ve genel karargâh kurmay başkanına bağlıdır. Tugay komutanının şahsi karargâhı halka ilişkiler uzmanı, adli müşavir, din işleri subayı (papaz) ve idare astsubayından* oluşur. Özel karargâhı ise ateş destek subayı, kimya subayı, istihkâm subayı, baştabip, hava irtibat subayı, bilgi destek subayı, hava savunma subayı, merkez komutanı ve kara havacılık subayından oluşur. Personel subayı (S-1), istihbarat subayı (S-2), harekât subayı (S-3), lojistik subayı (S-4), MEBS subayı (S-6), bilgi harekâtı subayı (S-7) ve sivil işler (S-9) subaylarından meydana gelir. Görüldüğü gibi tugayların karargâh yapısı rutin askeri faaliyetlerin yanı sıra sivil işler ile sivil asker işbirliği faaliyetlerine de önem verildiğini göstermektedir (FM 3-90, 2006: 1-21).

Şekil 4.13. Tugay Karargâh Yapısı

* ABD. Ordusunda; tabur veya taburdan büyük bir birlikteki idari işler başyazıcısı. Bu yazıcı, çok defa, astsubay üstçavuş veya astsubay başçavuş rütbesindedir ve birlikte emir subayının erat grubundan olan başyardımcısıdır. Bu bir rütbe olmayıp, şahıs vazifede bulunduğu sürece verilen bir unvandır.

4.2.7. Sonuç

ABD Silahlı Kuvvetleri halen dünya da müşterekliği en iyi uygulayan iki-üç ülkeden birisidir. Müşterek Komutanlıklar en üst seviyede (stratejik) doğrudan Savunma Bakanı'na bağlı olarak görev yapmaktadır. Bu stratejik seviyede Müşterek Komutanlıklar kendi bünyelerinde Ast Müşterek Komutanlıklar veya Müşterek Özel Görev Kuvvetleri oluşturabilmektedirler. Her bir kuvvet, kurulan Müşterek Komutanlıkların altında görev yapmak üzere birliklerini harbe hazır durumda bulundurmaktan sorumludur. Kuvvet Komutanlıkları muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birliklerini Kuvvet Unsur Komutanlığı haline getirerek altı adet Coğrafi Müşterek Komutanlık harekât kontrolüne/taktik kontrolüne vb. verir. Kuvvet Unsur Komutanlıkları, Müşterek Komutanlık bünyesine verilen ilgili kuvvetin muharip unsurlarını lojistik ve idari açıdan destekler.

Kuvvet komutanlıkları da kurulan yapıda yerini korumaktadır. Bunun sebebi her bir kuvvet komutanlığının sahip olduğu stratejik bazı imkân kabiliyetlerin doğrudan Savunma Bakanlığına (Genel Kurmay Başkanlığına) bağlı olması eğitim, lojistik ve idar açılardan problemler yaratabilmektedir. Bu problemleri aşabilmek için Kuvvet Komutanlıkları da sistemde yerilerini korumuşlardır. Örneğin Hava Kuvvetlerinin sorumluluğunda ve bünyesinde yer alan uzay ile ilgili kabiliyetler, nükleer atma vasıtaları, stratejik bazı uçakların (bombardıman veya keşif) tek elden yönetilmesi zaruridir.

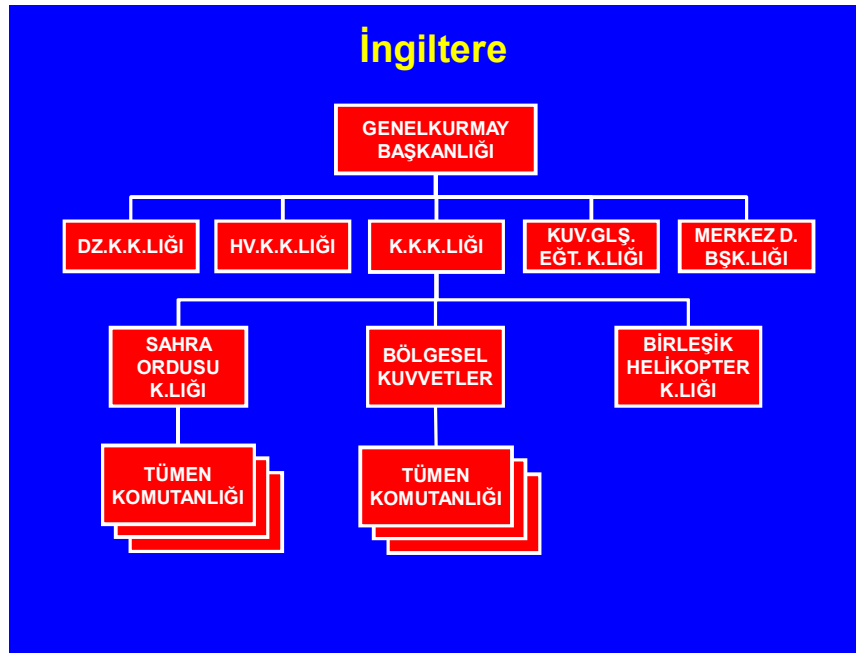
Coğrafi Müşterek Komutanlıklar dışında ülkenin stratejik bazı imkân kabiliyetleri de üç adet İşlevsel Müşterek Komutanlıklar bünyesinde bulunur ve gerektiği zaman Coğrafi Müşterek Komutanlığı sahip oldukları imkân kabiliyetleri ile desteklerler. Müşterek Komutanlıklar bünyesinde, Müşterek Komutanlık emriyle Müşterek Özel Görev Kuvvetleri (MÖGK) kurulabilmektedir. MÖGK, sahip oldukları esnek yapıyla hem müşterek harekât hem de müşterek-birleşik harekât icra edebilme kabiliyetine sahiptir.

Sonuç olarak, ABD silahlı kuvvetleri küresel boyutta hedeflerini gerçekleştirmek için tamamiyle müşterek bir yapıyı benimsemiştir. Karar verme süreçlerini hızlandıracak şekilde, doğrudan başkan/savunma bakanından emir alan coğrafi komutanlıklar kurulmuştur. ABD Ordusu'ndaki dönüşüm süreci ordunun tümen odaklı yapıdan, tugay odaklı bir yapıya kavuşmasına yönelmiştir. Kolordu ve tümen gibi ara kademelerin kaldırılarak, taktik seviyedeki birliklerin operatif birlik

olan ordu tarafından sevk idare edilmesi öngörülmüştür. Geliştirilen üç modüler tugay yapısıyla hâlihazırda birçok farklı yapıya sahip tugaylar standart bir yapıya kavuşmuştur. Yeni yapılanmayla, ABD Kara Kuvvetlerinin geniş bir tehdit spektrumunda tugayların yapısını her tehde karşı yeniden değiştirmeye ihtiyaç kalmaksızın faaliyet göstermesi mümkün hale getirilecektir. Bu anlamda ABD kara kuvvetlerinin yapısı ve halen devam eden dönüşüm sürecinden müştereklik, süratli kuvvet sevki, süratli karar alma, kademelerin azaltılması ve modüler kuvvet yapısı hususları öne çıkmaktadır.

4.3. İngiltere Silahlı Kuvvetleri Teşkilat ve Komuta Yapısı

4.3.1. Genelkurmay Başkanlığı (The Chief Of The General Staff)

Şekil 4.14. İngiltere Ordu Teşkilatı

Kaynak: (www.armedforces.co.uk.,12.04.2014)

İngiltere Silahlı Kuvvetleri teşkilatında, Savunma Reformu'nun 01 Kasım 2011 tarihinde uygulamaya başlaması neticesinde komuta yapısında değişikliğe gidilmiştir. Bu kapsamda Genelkurmay Başkanı (The Chief of the General Staff) sadece karargâha komuta etmekte, kara kuvvetlerini 3 yıldızlı 3 ast komutan ile yönetmektedir. Bu üç komutan; Kara Kuvvetleri Komutanı (Commander Land Forces), Kuvvet Geliştirme ve Eğitim Komutanlığı (Commander Force Development and Training) ve Merkez Daire Başkanı (The Adjutant General)'dır. Ayrıca

Genelkurmay Başkan Yardımcısı (The Assistant Chief of the General Staff) kadrosu bu üç komutan arasındaki ve Savunma Bakanlığı ile KK Kurmay Başkanlığı arasındaki kontrol ve koordinasyonu sağlar (www.arm.od.uk, 12.03.2014).

Bu modern yeni yapı sayesinde Kara Kuvvetleri'nin; Savunma Bakanlığı, Kraliyet Deniz ve Hava Kuvvetleri ile diğer İngiliz kamu kurumları arasındaki karşılıklı etkileşim artmaktadır.

4.3.2. Kara Kuvvetleri (Land Forces)

Şekil 4.15. İngiltere Kara Kuvvetleri Teşkilatı

Kaynak: (ww.army.mod.uk, 04.01.2014)

Kara Kuvvetleri; Sahra Ordusu (Field Army), Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces) ve Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command)'ndan oluşur (www.armedforces.co.uk, 04.01.2012).

4.3.2.1. Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army)

Operasyonel tüm kuvvetlerin oluşturduğu bir komutanlıktır. Bu kuvvetlerin içerisinde, her çeşit harrekât için oluşturulmuş eğitim birlikleri ve Müşterek Kh. ile Müşterek Ani Müdahale Kuvvetleri tarafından belirtilen ihtiyaçlara uygun askeri kabiliyetteki kuvvetler bulunur. Sahra Ordu Komutanlığı kuruluşundaki ana birlikler (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014):

- (aa) 1'inci Zırhlı Tümen (Herford - Germany)
- (bb) 3'üncü Mekanize Tümen (Bulford – UK)
- (cc) 6'ncı Tümen (York)
- (çç) Muharebe Hizmet Destek Grubu(United Kingdom)
- (dd) Muharebe Hizmet Destek Grubu (Germany)
- (ee) Kara Harp Merkezi (Land Warfare Center)

1'nci Tümenin 2014 yılında Almanya'dan İngiltere'ye taşınması planlanmaktadır. Bu tümenin Yüksek Hazırlık Seviyesinde (HRF) altı tugaya komuta edeceği değerlendirilmektedir. 3'üncü Tümen ise Düşük Hazırlık Seviyesindeki Kuvvetlere (LRF) komuta edecektir. 6'ncı Tümen ise müteakip zamanda yapılacak değerlendirmeler neticesinde lağvedilebilecektir.

4.3.2.2. Harekât Alanı Birlikleri (Theatre Troops)

Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army) kuruluşunda geçen bu birlikler:

- (aa) Topçu Tugayı
- (bb) Kraliyet Topçu Alayı
- (cc) Muhabere Tugayları
- (çç) İstihkam Tugayı
- (dd) Sıhhiye Tugayı
- (ee) Keşif Tugayı
- (ff) Askeri İstihbarat Tugayı
- (gg) Lojistik Tugayları
- (ğğ) Harekât Alanı Malzeme Destek Birlikleri
- (hh) Teritoryal Ordu Kraliyet Lojistik Birlik Kh.

4.3.2.3. Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces)

Bu kuvvetler, KK Kh.nın operasyonel ihtiyaçları kapsamında askeri imkân ve kabiliyetleri koruma-geliştirme faaliyetleri ile altyapı desteğini sağlarlar. Bunlara ilave olarak Teritoryal Ordunun (Territorial Army) genel denetleme görevi ile askeri öğrencilerin ve üniversitede okuyan subay eğitim birliğinden sorumludur. Bölgesel Kuvvetler Komutanlığı kuruluşundaki ana birlikler (www.armedforces.co.uk, Erişim Tarihi:04.01.2014):

- (aa) 2'inci Tümen (Tazeleme Tümeni-Regenerative Division)
- (bb) 4'üncü Tümen (Tazeleme Tümeni-Regenerative Division)
- (cc) 5'inci Tümen (Tazeleme Tümeni-Regenerative Division)
- (çç) Birleşik Krallık Destek Komutanlığı (Germany)
- (dd) Londra Ast Bölgesi (London District)

(ee) Askere Alma ve Eğitim Tümeni (Army Recruiting & Training Division)

2, 4 ve 5'inci Tümenlerin 2012 yılı içerisinde lağvedileceği planlanmıştır.

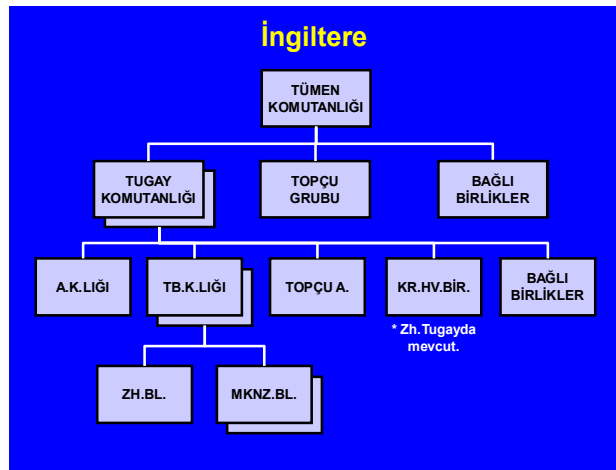
4.3.2.4. Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command)

Bu komutanlığın öncelikli görevi, her türlü muharebe ortamında birliklerin icra edeceği görevlerde etkili muharebe sahası helikopter ve hava hücum desteğini sağlamaktır. 1999 tarihinde Kara, Hava ve Deniz Kuvvetlerindeki helikopterlerin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş 250 helikopterden oluşan bir komutanlıktır. Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command) ana unsurları:

- (aa) Tüm havacılık birlikleri
- (bb) Hava Kuvvetleri Destek Helikopter Kuvveti
- (cc) Komando Helikopter Kuvveti
- (çç) 16'ncı Hava Hücum Tugayı
- (dd) Muharebe Destek Birlikleri
- (ee) Muharebe Hizmet Destek Birlikleri
- (ff) Birleşik Helikopter Komutanlığı

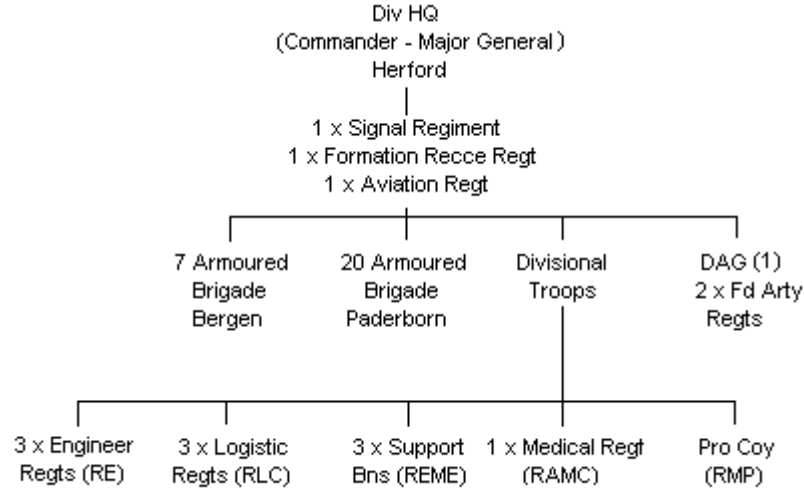
4.3.2.5. Tümen ve Tugaylar

4.3.2.5.1. 1'inci Zırhlı Tümen

Şekil 4.16. İngiliz Tümen Komutanlığı (Operatif seviye) Teşkilatlanması

Kaynak: (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014)

Şekil 4.17. İngiliz Tümen Komutanlığı (Operatif seviye) Teşkilatlanması

Kaynak: (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014)

1'inci Zh. Tümen kuruluşunda;

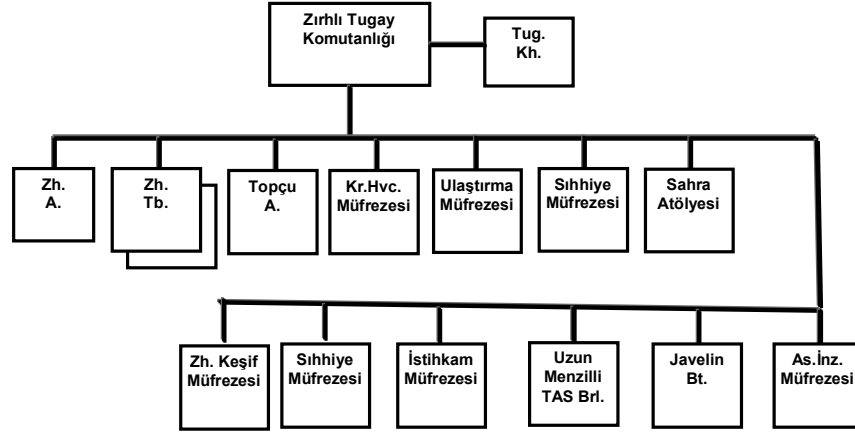
- 1- Tümen Kh.,
- 2- İki (7'nci ve 20'nci) Zh.Tug.,
- 3- İki alaydan oluşan Tümen Topçu Grubu (Divisional Artillery Group-DAG),
- 4- İstihkam A., 3 Lojistik A., 3 Destek Tb., 1 Sıhhiye A., Askeri İnzibat Bl. den oluşan Tüm. Bağlı Birlikleri bulunur.

1'inci Zh. Tümen personel ve araç-silah durumu (1 Ocak 2011 itibariyle);

1- Personel	17,000
2- Challenger 2 MBT	100
3- Warrior AIFV	300
4- Diğer Tekerlekli Araçlar	900
5- Helikopterler(Army Aviation)	24
6- Topçu Silahları	48
7- MLRS	0
8- AVLB	18

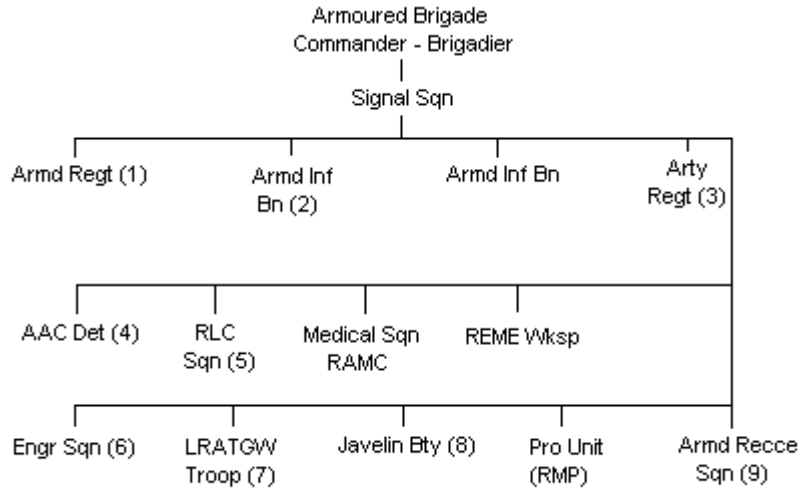
İhtiyaca göre MLRS ve Rapier Hava Savunma Sistemleri emre verilebilmektedir.

4.3.2.5.2. Zırhlı Tugay

Şekil 4.18. İngiliz Zırhlı Tugay Komutanlığı Teşkilatı

Kaynak: (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014)

Şekil 4.19. İngiliz Zırhlı Tugay Komutanlığı Teşkilatı

Kaynak: (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014)

Zh.Tug. kuruluşunda;

- 1- Bir Zh. A.,
- 2- İki Zh. P.Tb.,
- 3- Bir Topçu A.,
- 4- Ordu Hava Müfrezesi (Army Air Corps Detachment (possibly 9 x Lynx and 4 x Gazelle))

5- Ulaştırma Filosu (Transport Squadron RLC, 60-70 kamyon)

6- Sıhhiye Birliği

7- Sahra Atölyesi

8- İstihkam Birliği,

9- Uzun Menzilli TAS Birliği,

10- Javelin Bataryası,

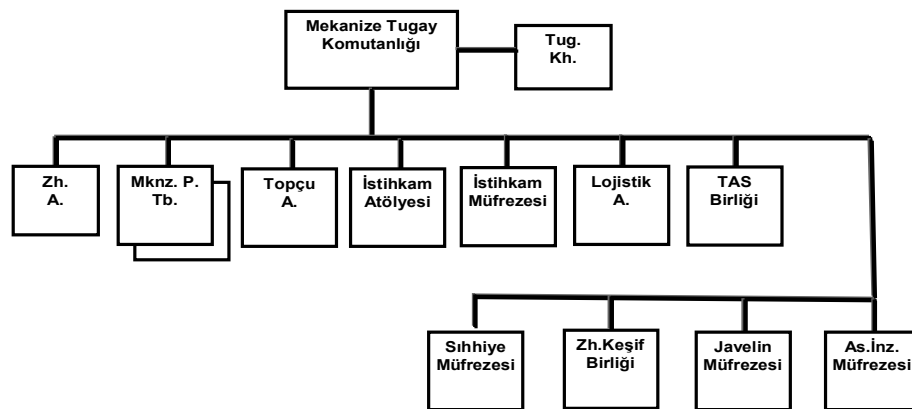
11- Askeri İnzibat Birliği,

12- Zh.Keşif Birliği bulunur.

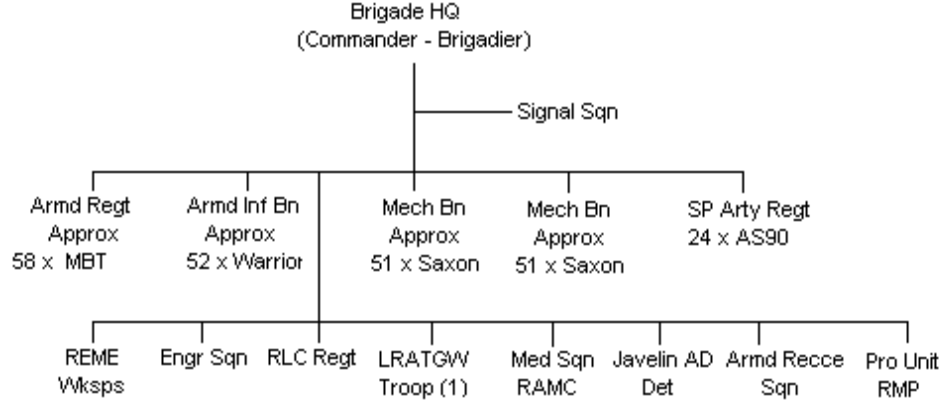
Zh.Tug. Personel ve araç-silah durumu:

- 1- 5,000 personel,
- 2- 58 x Challenger MBT
- 3- 145 x Warrior ZMA
- 4- 320 x ZMA 432/Spartan Armoured Vehicles
- 5- 24 x AS 90 SP Silahı

4.3.2.5.3. Mekanize Tugay

Şekil 4.20. İngiliz Mekanize Tugay Komutanlığı Teşkilatı

Şekil 4.21. İngiliz Mekanize Tugay Komutanlığı Teşkilatı

Kaynak: (www.armedforces.co.uk, Erişim Tarihi:04.01.2014)

Mknz. P. Tug. kuruluşunda;

- 1-Zh. A.,
- 2- 2 Mknz. P.Tb.
- 3- 1 Zh. P. Tb.,
- 4- 1 Topçu A.,
- 5- Elektrik ve Mekanik İstihkam Atölyesi (REME Wkspcs)
- 6- İstihkâm Birliği,
- 7- Lojistik A.,
- 8- TAS Birliği,
- 9- Sıhhiye Birliği,
- 10- Javelin Hv.Svn. Müfrezesi,
- 11- Zh. Keşif Brl.,
- 12- As. İz. Ünitesi

4.3.2.5.4. Lojistik Tugay

Görevi birlikleri ve teçhizatı hareket alanını taşımak ve vazifenin icrasını sağlamak amacıyla, birliklerin lojistik desteğini sağlamaktır. Ayrıca sahra hastanesini kurmak ve yaralıların tahliyesini yapmak da sorumlulukları arasında bulunur (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014).

Lojistik Tug. kuruluşunda;

- 1- İkmal A.,
- 2- İki Ulaştırma A.,
- 3- Genel Destek Sıhhiye A.,
- 4- Askeri Polis A.,
- 5- Askeri Köpek Destek Birimi
- 6- Muhabere Birliği

4.3.2.5.5. Muharebe Grubu (Battlegroups)

Muharebe grupları tugayların kuruluşunda bulunur ve temel muharebe birliğidir. Yarbay rütbesindeki bir subay tarafından komuta edilir. Göreve yönelik olarak piyade, zırhlı ve destek silahlarının karışımından meydana gelir.

Muharebe grupları çok esnek ve tehlide göre kısa zamanda yeniden teşkilatlanabilen birliklerdir. İleri taarruz kademesindeki bir muharebe grubunun kuruluşunda genel olarak 1 Zh. Brl. ve 2 Mknz.P.Bl. den oluşan yaklaşık 600 personel, 16 tank ve 80 ZPT bulunur. Bir tümen ve tugayda bunacak muharebe grubu sayısı göreve yönelik olarak farklılık arz eder. Ancak genel olarak bir tümende 12 muharebe grubu ve bir tugayda 3-4 muharebe grubu bulunur. Aşağıdaki kuruluş Zh.Tüm. veya Mknz. Tüm. kuruluşunda bulunan bir Zh. Muharebe Grubu için örnek bir teşkilattır.

4.3.2.5.6. Bl. Grubu/ Görev Grubu (Company Groups/Task Group)

Muharebe grupları farklı sayıda Bl. Grubu/ Görev Grubuna sahiptir. Binbaşı rütbesindeki biri tarafından komuta edilir. Göreve yönelik olarak piyade, zırhlı ve destek silahlarının karışımından meydana gelir.

Hava savunma, TAS füzeleri, ateş destek ve istihkâm unsurlarından oluşan destek üniteleri verilen göreve yönelik olarak teşkilatlandırılır. Genel olarak bir muharebe grubu, 3 Bl. Grubu/ Görev Grubundan oluşur. (www.armedforces.co.uk, 04.01.2014)

4.3.2.6. Kh. Branşları (Staff Branches)

Tugay seviyesine kadar karargâh branşları aşağıdaki gibidir. Deniz, Kara ve Hava Kuvvetleri için aynı branşlar kullanılmaktadır.

- (aa) Komutan
- (bb) Kurmay Başkanı
- (cc) G1
- (çç) G2
- (dd) G3
- (ee) G4
- (ff) G5 SAİ
- (gg) G6 MEBS
- (ğğ) G7 Eğitim
- (hh) G8 Kaynak Yönetimi (Mali ve Sözleşme)
- (ıı) G9 Sivil İşler (CIMIC)

4.3.3. Müşterek Komutanlık

İngiliz ordusunda kurulu müşterek komutanlık bulunmamaktadır. Göreve yönelik olarak müşterek komutanlık kurularak, modüler yapıdaki birlikler desteğine verilmektedir. 1'inci Zırhlı Tümen (Herford - Germany) Yüksek Hazırlık Seviyesinde (HRF) altı tugay ile hava ve deniz kuvvetlerinden ihtiyaç duyulan birlikler emrine/harekât kontrolüne verilmektedir. 3'üncü Mekanize Tümen (Bulford – UK) ise Düşük Hazırlık Seviyesindeki Kuvvetlere (LRF) müşterek olarak komuta etmektedir.

Irak ve Afganistan harekâtlarına katılacak birlikler müşterek bir kuvvet karargâhı altında toplanarak görev yapmışlardır.

4.3.4. Sonuç

İngiliz ordusundaki yeniden yapılanmanın nedenlerine bakıldığında; birliklerini küçültmeyi ancak etkinliğini arttırmayı planlamaları ve modüler bir yapı ile ihtiyaca göre birliklerin teşkili konularının ön plana çıktığı görülmektedir. Kara Kuvvetleri; Sahra Ordusu (Field Army), Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces) ve

Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command)'ndan oluşmaktadır. Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army); operasyonel birliklerin ve müşterek karargâh ile birlikte müşterek ani müdahale kuvvetlerinin ihtiyaçları çerçevesinde oluşturulan kara unsurlarından oluşmaktadır. Yine bu orduya bağlı yetenek havuzu olarak değerlendirilebilecek unsurlardan oluşan Harekât Alanı Birlikleri (Theatre Troops) ile ihtiyaca göre birlikler desteklenmektedir.

Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command); tüm kuvvetlerin helikopterlerinin birleştirilmesiyle bir havuz halinde toplanmıştır. İhtiyaçlar doğrultusunda kuvvetlerin ve oluşturulan müşterek birliklerin desteğine verilmektedir. Kh. branşlarında diğer branşların yanında; G7 Eğitim, G8 Kaynak Yönetimi (Mali ve Sözleşme) ve G9 Sivil İşler (CIMIC) branşları tüm kuvvet karargâhlarında bulunmaktadır. Bu branşların birliklerin seviyesine ve vazifelerine göre yeni teşkilat yapısındaki kh.lara dahil edilebileceği değerlendirilmektedir. Tümen, tugay, alay, muharebe grubu ve bölük grubu/ görev grubu kuruluşlarına bakıldığında, vazife esas alınarak teşkilatlarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Sonuç olarak, İngiliz kara kuvvetleri teşkilat ve dönüşümünün incelenmesinde öne çıkan kriterlerin, yetenek havuzlarına göre teşkillenerek kuvvet kullanımını kolaylaştırma, göreve yönelik olarak müşterek komutanlık kurulması, modüler ve kendi kendine yeterli tugay/tabur yapılanması ve küçük ama etkin bir gücü idame etme olduğu değerlendirilmektedir.

4.4. Çin Halk Kurtuluş Ordusu Silahlı Kuvvetlerin Yapısı

4.4.1. Genel

Çin Halk Cumhuriyeti'nin bütün Kara birlikleri ile Deniz ve Hava kuvvetlerini bünyesinde bulunduran tek unsur, Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ÇHKO)'dur. ÇHKO, Komünist Partinin ana silahlı gücüdür ve Askeri Komitenin emrindedir. Merkezi Askeri Komite; Devlet Başkanı, Başkan Yardımcısı, Milli Savunma Bakanı, Genelkurmay Başkanı, Genel Politik Başkan, Genel Lojistik Başkanı ve Genel Silahlanma Başkanından oluşmaktadır. MSB, yabancı ülkelerle olan temas ve gerekli protokol hizmetlerini yürütmektedir.

Genelkurmay, karar alma konusunda sembolik bir makamdır. Ancak merkezi askeri komitenin aldığı kararları takip etmekte ve askeri eğitim ve harekât konularında sorumluluğu üstlenmektedir. Askeri bölge komutanlıkları, Genelkurmay

Başkanlığı vasıtası ile Merkezi Askeri Komiteye bağlıdır. Her askeri bölge, kendine tahsisli kuvvetlerle müşterek harekât yapabilecek kabiliyettedir.

Ekim 2000’de yayımlanan ‘‘Defence White Paper’’ (Beyaz Doküman) Çin’in dünyadaki yeni gelişmeler ışığında askeri konsept ve doktrinini ortaya koymaktadır. Özellikle Asya’da oluşturulacak yeni güvenlik konseptini, Tayvan sorunu ile ilgili muhtemel gelişmeleri, global ve bölgesel bir tehdit olarak ABD ile ilişkileri ve silahlı kuvvetlerin modernizasyonu ile ilgili esasları belirlemektedir. Sınırların güvenliği ÇHKO tarafından sağlanır. Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan ile güven artırıcı önlemler ve sınır güvenliği ile ilgili bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma, sınıra 100 km. yakınlıktaki kara ve hava unsurlarını sınırlandırmaktadır. Sınırdaki birliklerin toplam mevcudu 260.800’den fazla olamayacaktır ve bu mevcudun yarısı Çin diğer yarısı da 4 eski Sovyet Cumhuriyeti tarafından oluşturulacaktır. Ayrıca tank, zırhlı araç, top ve savaş uçakları için de bir tavan konulmuştur.

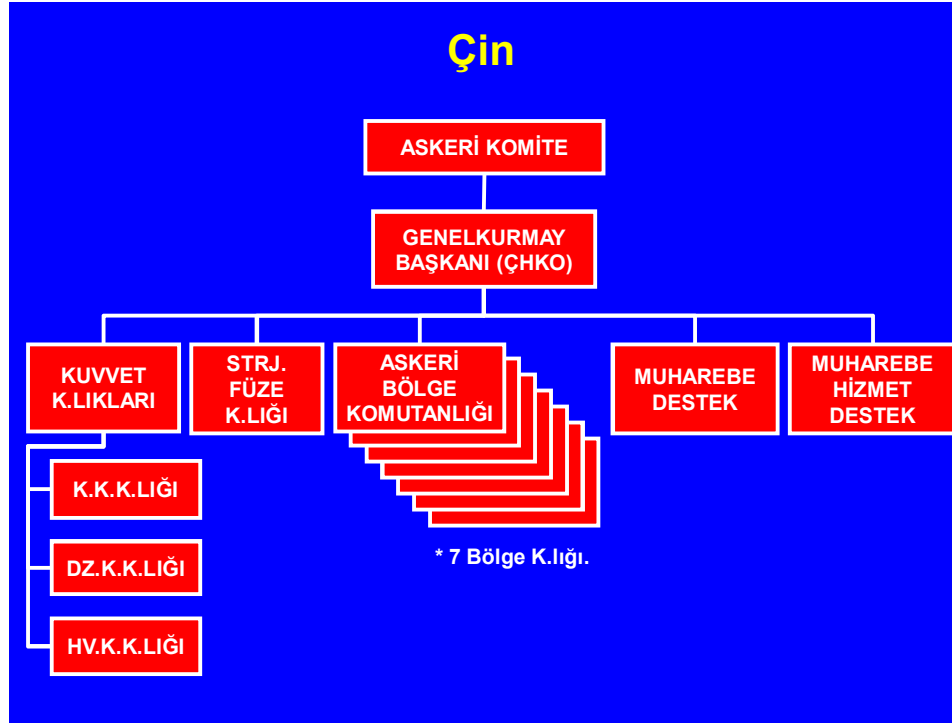
Toplam aktif güç 2.310.000 kişidir. Silahlı Polis Kuvvetleri 1.500.000 kişi, ihtiyatların toplamı ise 500-600 bin kişi civarındadır (Modernizing China’s Military, 2009: 312). Silahlı Polis Kuvvetleri, Merkezi Askeri Komitenin emir komutası altındadır. Şu anda ordunun bir kısım personeli polise devredilmekte, dolayısıyla polis mevcudu artmakta, ordu mevcudu ise azalmaktadır (Military Technology, 2002:300).

Harp doktrini ve prensipleri olarak özellikle son yıllarda, tank desteğinde piyadenin kullanılması, muharebe grubu şeklindeki eğitimi esas alıp, müşterek kuvvetlerin birlikte kullanılması usul ve tekniklerinin geliştirilmesi, kara birliklerinde mevcut topçunun sadece piyade birliklerine destek ateşi sağlamak için değil, müstakil olarak da değişik hedefleri ateş altına alabilecek şekilde eğitilmesi ve kullanılması, savunmanın geçici bir tedbir olarak kabul edilmesi ve eğitimde yakın muharebe ve gayri nizami harbe büyük önem verilmesi hususlarında çalışmalar yapılmaktadır.

Askeri stratejisinin esasları; ülkenin kara, deniz ve hava sınırlarını güvenlik altına almak ve korumak, Çin’in dış politika hedeflerini desteklemek, herhangi bir ülkeden Çin’e yapılacak fiili girişimleri başlangıçta caydırmak, durdurmak ve sonucu Çin’in lehine çevirmek ve ülke içinde huzur ve güvenliği sağlamaktır.

4.4.2. ÇHKO'nun Yapısı

Merkezi Askeri Komite silahlı kuvvetleri sevk ve idare eder. Genelkurmay Başkanı, Merkezi Askeri Komitenin asker olan en yüksek rütbeli kişisidir ve eğer ikisi aynı kişi değilse, Milli Savunma Bakanı'na karşı sorumludur (Anthony vd., 2013:23).

Şekil 4.22. Merkezi Askeri Komite

Kaynak: (www.globalsecurity.org, 11.03.2014)

Çin'in Silahlı Kuvvetleri, Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ihtiyatlar dahil), Çin Halk Silahlı Polis Kuvvetleri ve milislerden oluşur. Geleneksel olarak devletin ve dolayısıyla Komünist Partinin ve Silahlı Kuvvetlerin asıl ana ve aktif gücü, Çin Halk Kurtuluş Ordusu'dur. Bütün Kara, Deniz, Hava ve Stratejik Füze Kuvvetlerini bünyesinde bulundurur. Çin Halk Kurtuluş Ordusu, Merkezi Askeri Komitenin emir komutası altında Genelkurmay Başkanlığı, Genel Siyasi Başkanlık, Genel Lojistik Başkanlığı ve Genel Silahlanma Başkanlıklarından oluşur. Genelkurmay Başkanlığı, askeri harekâtı sevk ve idare eder. Genel Siyasi Başkanlık, ordunun politik faaliyetlerini yürütür. Genel Lojistik Başkanlığı, lojistik faaliyetleri düzenler. Genel Silahlanma Başkanlığı ise ordunun silahlanması ve teçhiz edilmesi ile ilgili faaliyetleri yürütür.

4.4.2.1. Genel Kurmay Başkanlığı

Dört genel karargâh içinde en önemlisidir ve dokuz alt bölümden oluşmaktadır.

4.4.2.2. Genel Siyasi Başkanlık

Askeri birliklerin komünist parti ideolojisiyle yetiştirilmesi ve doktrine edilmesi görevini üstlenmektedir. Bu görevi icra eden tek unsur siyasi başkanlık değildir. Bu görev aynı zamanda merkezi komiteye bağlı Merkezi Disiplin soruşturma komisyonu (CDIC) tarafından da yapılır. Bu kontrol mekanizması nedeniyle Orduda Yarbay rütbesinin üzerindeki tüm subaylar Komünist Parti üyesidir.

4.4.2.3. Genel Lojistik Başkanlığı

Lojistik başkanlığı bir dönüşüm sürecinde ve güçlenmesine ihtiyaç vardır. Son olarak 1998'de yenilenen kuruluşta dokuz alt bölüm mevcuttur. Lojistiğin önemi iyi kavranıldığından üniversitelerle işbirliği içinde çalışan Lojistik Akademisi teşkil edilmiştir.

4.4.2.4. Genel Silahlanma Başkanlığı

Bu başkanlık ihtiyaçlar değerlendirilerek 1998'de kurulmuştur. Fransız modelinden esinlenerek kurulan bu departmanda amaç askeri endüstri, silah üretimi, araştırma faaliyetlerini tek bir merkezden yönetmektir.

Ordu; Kara, Deniz, Hava ve Stratejik Füze Kuvvetlerinden oluşur. Ülke çapında toplam 7 Askeri Bölge ve bunlara bağlı Tali Bölgeler mevcuttur. Her Askeri Bölge, kendine ayrılmış kuvvetlerle müstakil olarak müşterek harekât yapabilecek imkân ve kabiliyette teşkilatlandırılmıştır. Askeri Tali Bölge Komutanlıkları, buldukları bölgede mahalli ve otonom bölge hükümetlerinin emrinde, ÇHKO ile koordineli olarak faaliyette bulunurlar. Garnizon Komutanlıkları ise kritik bölge savunması ile özel bölgelerde kullanılırlar. Askeri Bölge Komutanlıklarına bağlı Ordular Grubu Komutanlıkları, muharebe kuruluşunda ve batı ordularındaki

kolordulara eşdeğer birliklerdir. Çin Halk Kurtuluş Ordusu'nun personel mevcutları ise şöyledir: (Military Technology, 2002:30).

4.4.3. Kara Kuvvetleri

(The Military Balance, : www.iiss.org, 11.01.2014)

4.4.3.1. Personeli

1.600.000 kişi

4.4.3.2. Yapısı

1996-2000 senesi arasında personel sayısında 500 bin kişilik bir azalmaya gidilmiş ve 3 ordu grubu lağvedilmiştir. Fonksiyonel olarak 10 branş mevcuttur. Bunlar; Piyade (komando, motorlu, mknz), Zırhlı Birlikler(Tank, Zırhlı Personel Taşıyıcı, Tanksavar, Hava savunma, Kimya),Topçu (Kara Topçusu, Hava savunma, SAM), Hava savunma (alçak ve Yüksek İrtifa), Elektronik karşı tedbir, Muhabere, istihkâm, harita, Kara Havacılık birlikleridir (Goes Global, Shambaugh: 2013: 154)

Çin Halk Cumhuriyetinde Genelkurmay Başkanı yardımcılarında en kıdemlisi Kara Kuvvetlerine emir ve komuta eder. Toplam olarak 7 Askeri Bölge Komutanlığı ve bu bölgelere bağlı 27 Tali Bölge Komutanlığı ile Pekin, Şanghay ve Tianjin'de 3 Garnizon Komutanlığı bulunmaktadır. Bu Askeri Bölge Komutanlıkları, ülkenin merkez, doğu, batı, kuzey, güney, kuzeydoğu ve güneybatı bölgelerinde konuşlandırılmıştır.

Ordular Grubu sayısı 18'dir. Bunlar batı standartlarına göre kolordu çapındadır. Mevcutları 40.000-90.000 arasındadır. Sadece 2 veya 3 ordu grubu tamamen mobildir. Kuruluşları farklı olabilmekle beraber genelde 2-3 P.Tüm. / Tug. dan oluşmaktadır. Birer Tnk., Top. ve Hv. Svn. Tüm/Tug dan ve istihkâm, muhabere alayları ile lojistik birliklerden oluşmaktadır. Ordu gruplarının her birinin başına Korgeneral rütbesinde bir subay bulunmaktadır.

Ayrıca milli seviyede 3 tümen, Askeri Bölge Komutanlıklarında 1 tümen/tugay çapında, 24-48 saatte harekâta hazır, ani reaksiyon kuvveti bulunmaktadır. Şu ana kadar 6 Ordular Grubu tümen yapısından tugay yapısına

geçmiş olup diğer tümenlerin birçoğu da ya tugay seviyesinde yeniden teşkilatlanmakta ya da kuvvetleri tugay büyüklüğüne indirilmektedir.

4.4.4. Stratejik Füze Kuvvetleri

4.4.4.1. Personeli

90.000 kişi

4.4.4.2. Yapısı

Stratejik Füze Kuvvetleri, Merkezi Askeri Komitenin direkt komutası altında bulunmaktadır. Toplam 6 tümen mevcuttur. Tugay, alay ve tabur kuruluşları füze tipine göre değişmektedir. (The Military Balance, : www.iiss.org/.../military-balance-2014-press-st s. 102 11.01.2014

4.4.5. Sonuç

Çin Halk Kurtuluş Ordusu 1990'lı yılların sonlarına doğru modernizasyon kapsamında küçülmeye karar vermiş ve 500.000 civarında personel indirimine gitmiştir. Tümenlerin büyük bir bölümü tugay seviyesine indirilerek küçük ve esnek birlik yapılanmasına geçilmiştir. Çin nüfusunun 1,3 milyar olmasına rağmen kara kuvvetleri personel sayısı 1,6 milyondur. Kara kuvvetleri personel sayısının nüfusa oranının düşük olması dikkat çekicidir. Çin geniş arazisinde kontrolü sağlamak amacıyla 7 müşterek bölge komutanlığı teşkil edilmiştir. Bu yapılanmanın geniş arazi ve farklı bölgelerdeki değişik harekât ihtiyaçları dikkate alındığında uygun olduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak, Çin Halk Kurtuluş Ordusu her ne kadar etkinliği kısıtlı olsa da küçülmeyi, bazı emniyet görevlerini polis teşkiline devretmeyi ve bölgesel komutanlıklar altında müşterek bir yapıya kavuşmayı hedeflemektedir.

4.5. Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri

Rusya Federasyonu'nun resmi ordusudur. Hava Kuvvetleri, Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, Stratejik Füze Kuvvetleri, Uzay Kuvvetleri ve Hava İndirme Birlikleri olarak altıya ayrılır. Rus Ordusu dünyanın en güçlü ordularından birisidir.

400.000 kişilik kara ordu personeli vardır. Büyük çoğunluğu Sovyet döneminden kalma olmakla birlikte modern uçak, tank, gemileri de bulunmaktadır (www.wikipedia.org, 24.12.2014).

Şekil 4.23. RF Silahlı kuvvetleri Teşkilatı

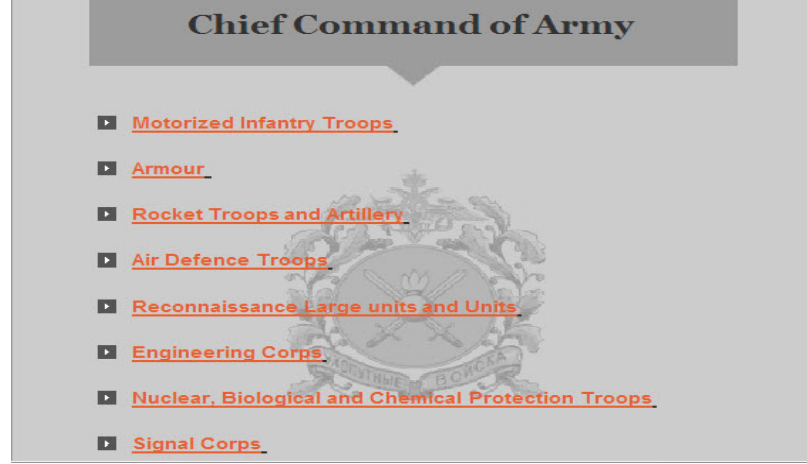
Kaynak: (www.wikipedia.org, 24.01.2014)

7 Mayıs 1992'de Boris Yeltsin, Rusya Savunma Bakanlığı'nın kurulmasına dair kararnameyi imzalamış ve Rusya Federasyonu'nun kontrolü altında Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan Sovyet Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı bütün birlikler görevlendirilmişlerdir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla yaşadığı ekonomik kriz yüzünden Rusya 2000'lere kadar teknolojik gelişmelerden geri kalmıştır. Son dönemde doğal gaz fiyatlarının artışıyla ekonomisi düzelen Rusya tekrar dünya üzerinde rol almaya başlamıştır. 2010 yılına kadar ki projeleri Borei sınıfı nükleer balistik füze denizaltısı, Yasen sınıfı nükleer saldırı denizaltısı, PAK FA hayalet avcı uçağı, T-90 ana muharebe tankı, Bulava kıtalararası (denizaltı) balistik füzesi ve 2010 yılına kadar Amiral Kuznetsov'la birlikte bir uçak gemisine daha sahip olmaktır (Barabanov, Glantz, 2011).

4.5.1. Kara Kuvvetleri

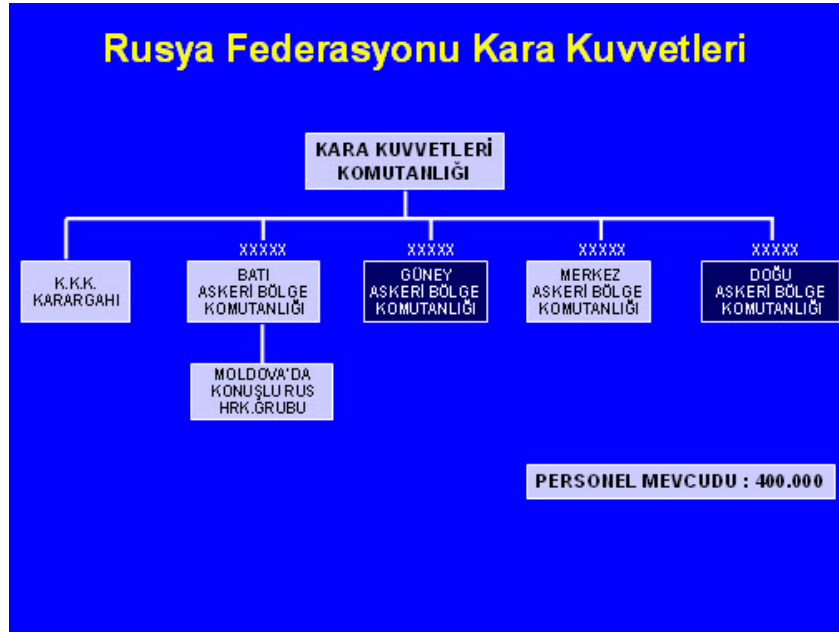
Kara Kuvvetleri Birlikleri aşağıda sıralanan birliklerden oluşmaktadır.

Şekil 4.24. Rus Kara Kuvvetleri

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

Kara Kuvvetleri 4 ayrı Bölgesel Komutanlığa ayrılmıştır. Söz konusu Askeri Bölge Komutanlıkları; yüz ölçüm ve görev nevelerine göre teşkilatlanmıştır.

Şekil 4.25. RF Kara Kuvvetleri Teşkilatı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

4.5.1.1. Güney Askeri Bölge Komutanlığı

Şekil 4.26. Güney Askeri Bölge Kara Kuvvetleri

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

4.5.1.2. Batı Askeri Bölge Komutanlığı

Şekil 4.27. Batı Askeri Bölge komutanlığı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

4.5.1.3. Merkez Askeri Bölge Komutanlığı

Şekil 4.28. Merkezi Askeri Bölge Komutanlığı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

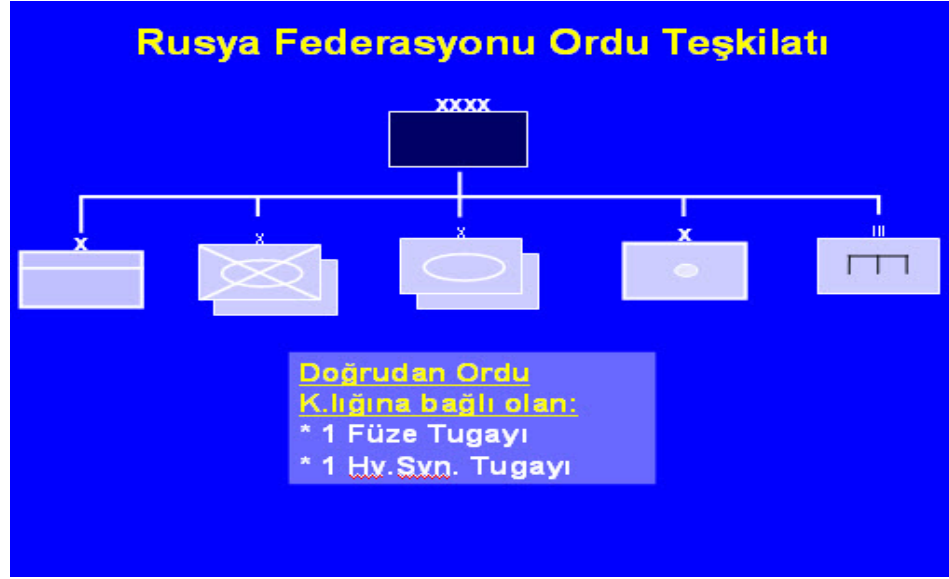
4.5.1.4. Doğu Askeri Bölge Komutanlığı

Şekil 4.29. Doğu Askeri Bölge Komutanlığı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

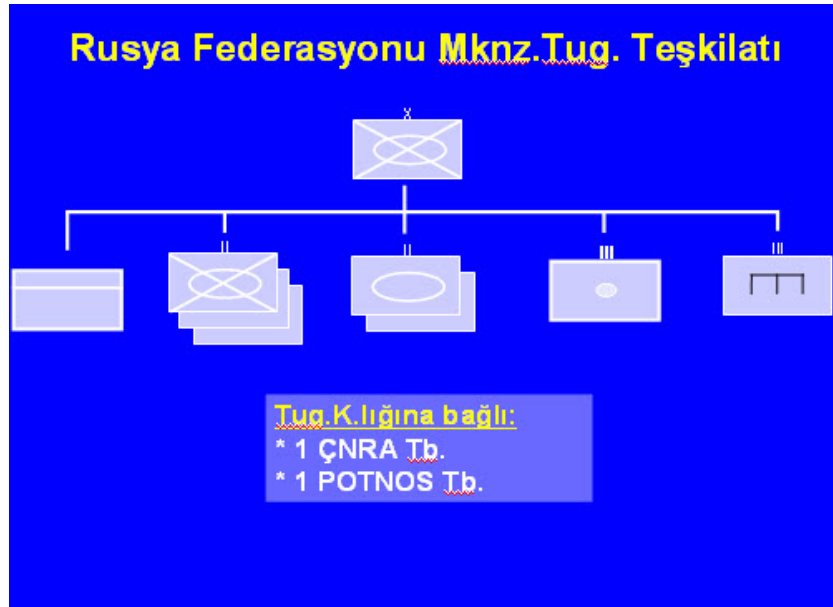
4.5.1.5. Ordu Teşkilatı

Şekil 4.30. RF Ordu Teşkilatı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

4.5.1.6. Tugay Teşkilatı

Şekil 4.31. RF Mekanize P.Tug. Teşkilatı

Kaynak: www.eng.mil.ru.com, 28.12.2013

4.5.1.7 Zırhlı Birlikler

Kara Kuvvetlerinin ana muharebe gücüdür. Genellikle Motorlu piyade ile hareket ederek aşağıda sıralanan vazifeleri icra eder.

(aa) Savunmada: Savunan kuvvetleri (Motorlu Birlikler) doğrudan destekleyerek düşmanı geri atar ve karşı taarruz icra eder.

(bb) Taarruzda: Düşman derinliklerine doğru hareket icra ederek çıkan fırsatlardan istifade ile başarıdan faydalanır. Zırlı birlikler; Zırhlın tugaylar ve motorlu tugayların tank taburlarından oluşur. Yüksek ateş gücü nükleer silahlara dayanma kabiliyeti ve yüksak hareket kabiliyetine sahiptir. Zırhlı birlikler düşman nükleer ateşlerinden sonra mümkün olan en kısa sürede tüm gücü ile hedefi ele geçirebilir. Yüksek muharebe güçlü tanklar gece ve gündüz hareket icra edebilir, diğer birlikleri tecit ederek düşmanı ezebilir, kirletilmiş geniş bölgelerde hareket icra edebilir su engelini geçebilir ve aynı zamanda üstün düşman kuvvetlerine karşı güçlü bir savunma icra edebilir (Russia's Military Doctrine <https://www.armscontrol.org>. Erişim Tarihi: 29.12.2013)

4.5.1.8. Topçu ve Füze Birlikleri (RT & A)

Topçu ve Füze Birliklerinin ana görevi müstakil birleşik harekatta düşmanı ateş ve yok etme kabiliyeti ile imha etmektir. Aşağıda sıralanan ana görevleri icra eder.

(aa) Düşman üzerinde ateş üstünlüğü

(bb) Düşmanı nükleer vasıtaları ile taarruz edip onu insan, silah ve özel donanımla bzguna uğratmak

(cc) Keşif ve elektronik taarruzla düşman birliklerini kontrol etmek ve tenilgiye uğratmak.

(çç) Düşman savunma tertibatı ve diğer altyapısını parçalamak.

(dd) Lojistik tesisleri tahrip etmek.

(ee) Sisleme yapmak.

(ff) Propaganda malzemeleri atmak.

4.5.1.9. Topçu ve Füze Birlikleri Yapı Olarak

- (aa) Füze Birlikleri
- (bb) Roket Birlikleri,
- (cc) Topçu Tugayları,
- (çç) Karışık-Güçlü Topçu Taburları,
- (dd) Roket ve Füze Alayları
- (ee) Keşif Bölüklerinden meydana gelir.

Ayrıca; Topçu ve tugaylarının muharebe yeteneklerinin daha da geliştirilmesi ve yüksek hassasiyetli ve gerçek zamanlı olarak hedef tespit imka ve kabiliyetinin artırılması düşmanın imha edilmesinde önemli rol oynar.

4.5.1.10. Hava Savunma Birlikleri

Hava savunma birliklerinin vazifesi birlikleri ve tesisleri düşmanın hava taarruzlarından korumaktır. Aşağıda sıralanan görevleri icra eder.

- (aa) Hava savunma görevlerinin savaş alarm görevleri,
- (bb) Hava Savunma Keşfi birlikleri uyarı
- (cc) Düşman hava taarruz gücünü imha etmek,
- (çç) Hava Savunma birliklerinin yapısı:

200 km'ye kadar küçük, 200-1000km orta, 1000-4000km büyük, 4000-12000km Stratosfer ve 12000km'daha yüksek mesafe ve hızlardaki düşmanı imha etmek. Hava Savunma Birlikleri birçok kabiliyete ve özelliğe sahip hava savunma silahları ile donatılmıştır. Menzillerine göre kısa, orta ve uzun mesafe sistemlere ayrılmıştır. (10 km'ye kadar kısa, 30 km'ye kadar orta, 100 km'ye kadar uzun)

4.5.1.11. Keşif Birlikleri

Keşif birlikleri komutan ve karargâha düşman, hava ve arazi ile ilgili bilgi sağlayan özel birliklerdir. Bu da komutanlara mantıklı karar verme ve düşman baskısına karşın emniyet sağlar. Keşif Görevleri Zh ve Mknz. Tugaylar gibi büyük birliklerin organik kuruluşundaki birlikler tarafından yapılabildiği gibi özel olarak kurulmuş birlikler tarafından da yerine getirilir.

Keşif Birlikleri aşağıdaki görevleri yerine getirir.

- (aa) Düşmanın niyetini ortaya çıkarma ve baskını önleme,
- (bb) Düşman terkiibini, tertibatını, yerini, imkân kabiliyetlerini ortaya çıkarmak.
- (cc) Hedefleri ortaya çıkarma ve koordinatlarını belirleme,
- (çç) Düşman engel sistemi ve kuvvet çoğunluğu olan bölgeyi ortaya çıkarma,
- (dd) Su engeli, muhabere durumu, kestirme yollarının durumunu ortaya çıkarmak.

4.5.1.12. İstihkâm Birlikleri

İstihkam Birlikleri müşterek harekatta bir çok karmaşık görevi ifa eden özel birliklerdir. Özel personel eğitimi ve teçizat kullanımı gerektirir. İstihkam Birliklerinin yapısı birçok farklı amacı gerçekleştirmek için oluşturulmuştur.

- (aa) İstihkam keşif birlikleri
- (bb) Muharebe sahası İstihkamcılık birlikleri
- (cc) Mayın temizleme ve köprücülük birlikleri
- (çç) Taarruzi nehir geçiş birlikleri
- (dd) Su tedarik birlikleri.

4.5.1.13. KBRN Korunma Birlikleri

KBRN Korunma birlikleri büyük birliklerin zaiyatını azaltmak ve olası bir kirlenme durumunda hedeflerine ulaşmalarını temin etmek. KBRN Korunma birliklerinin ana görevleri; Kirletilmiş çevrenin radyoaktif tahribinin sonuç ve değerlendirilmesini yapmaktır. KBRN Korunma birlikleri tüm KBRN faaliyetlerinden korunma kabiliyetine sahip olan bağımsız birliklerden oluştuğu gibi, ayrıca KBRN korunma tugaylarından da oluşur

4.5.2. Sonuç

(I) Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetleri en son 2011 yılı haziran ayından itibaren tarihindeki en büyük yenileştirme faaliyetini icra etmiştir. Hali hazırda şu günlerde bu yenileştirme faaliyeti devam etmektedir.

(II) Tüm birliklerinde 4'lü tümen kuruluşu terk etmiş, 3'lü tugay kuruluşunu benimsemiştir.

(III) Müşterek bölge komutanlıkları bağımsız olarak müşterek hareket icra edecek imkân ve kabiliyete sahiptir. Bölge Komutanlıklarının altında Ordu Seviyesinde bulunan komutanlıklar Operasyonel Komutanlıklar olarak adlandırılmaktadır. Bu Müşterek Bölge Komutanlıklarının altında deniz ve hava unsurları vardır.

(IV) Yeni teşkilat yapısındaki Ordu-Tugay karargâhının unsurlarına dair yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

(V) Alay seviyesinde doğrudan alay komutanına bağlı Alay K.Yrd., Alay Disiplin Sb., Karargâh Komutanı (Kurmaya Başkanı), Alay Bakım Sb., Alay İkmal Sb. Ayrıca kuruluşta iki adet ikmal bölüğü mevcuttur. Bunlardan 1'inci bölüm I-II-IV'üncü Sınıf İkmal Maddeleri, 2'nci Bölüm ise III-V'inci sınıf ikmal maddelerinin ikmalinden sorumludur. Uzmanlaşma ve ikmalin daha süratli olması için bu şekilde bir yapılanma uygundur.

(VI) Rusya Federasyonu Silahlı Kuvvetlerinde Tabur seviyesinde "Karargâh Komutanı" adıyla kurmay başkanı statüsüne benzer bir yapılanma mevcuttur. Böyle bir kuruluşun tabur komutanının idari hususlara ayıracağı zamanı kısaltması bakımından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

(VII) Sonuç olarak, Rusya Federasyonu geniş ülke topraklarını savunmak amacıyla bölgesel kuvvetler teşkil etmiş ancak stratejik kabiliyetlerini merkezi olarak bulundurmaktadır. Rusya Federasyonu Kara Kuvvetleri bugünkü yapısında tümen seviyesinden tugay seviyesine doğru küçülme ve bünyesinde üç kuvvet unsurunu da barındıracak müşterek bölgesel komutanlıklar altında teşkilatlanma kriterlerinin öne çıktığı değerlendirilmektedir.

4.6. NATO'nun Kuvvet ve Komuta Yapısı

4.6.1. Genel

Önce Soğuk Savaş'ın bitişi daha sonra da yaşanan 11 Eylül saldırıları neticesinde uluslararası ilişkiler tam anlamıyla bir değişim süreci yaşamıştır. Değişen uluslararası ilişkiler ortamının gerçeklerine kendini uyarlamaya çalışan NATO da, esaslı bir dönüşüm sürecine girmiştir.

NATO'daki değişim bir bütün olarak NATO komuta yapısı, kuvvet yapısı, tüm komutanlık, kurum ve kuruluşlardaki değişiklikleri kapsamaktadır. Bu değişimin hedefi, yeni uluslararası ilişkiler ortamına gerek vizyon gerekse çalışma yöntemi olarak uyum sağlanmasıdır.

Bu kapsamda; önce Soğuk Savaş döneminde 65 olan karargâh sayısı 1999 Washington Zirvesi'nde 20'ye düşürülmüştür. 2002 Prag Zirvesi'nde de 9 ana NATO karargâhı kapatılmış, 1 karargâhın da yeri değiştirilmiştir. Böylece NATO Komuta Yapısı karargâh sayıları %45 oranında azaltılmıştır. NATO bir yandan yetenek ve etkinliğini artırırken bir yandan da hantal personel yapısından kurtulmayı hedeflemiş, bu doğrultuda NATO Komuta Yapısı'ndaki general ve amiral kadro sayısını 145'ten 95'e düşürerek %35'e varan bir azalma gerçekleştirmiştir (Defence Transformation, 2008:1-2).

NATO kuvvet yapılanmasında da revizyona gidilmiştir. NATO, kuvvet yapısında bulunmasına rağmen artık uzun vadeli kuvvet yığınağına ihtiyaç olmadığı deklare edilmiş, konuşlandırma yeteneğinin ve esnekliğin artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca uzun yıllar "alan dışı" faaliyetlerden kaçınan NATO, 11 Eylül'den sonra Avrupa merkezli ilgi alanını Afganistan, Irak, Darfur gibi bölgelere kadar genişletmiştir.

NATO'da yaşanan değişim, ilk önce güvenlik boyutu ve tehdit algılaması kapsamında stratejik konseptler çerçevesinde ele alınacaktır. Daha sonra tarihsel süreç içerisinde komuta ve kuvvet yapılanmasında meydana gelen değişiklikler özetlenecektir.

4.6.2. NATO'nun Stratejik Konseptleri ve Değişim

NATO tarafından, günümüze kadar, en son 19 Kasım 2010'da yayımlanan konsept ile birlikte, toplam 7 adet stratejik konsept hazırlanmıştır. Stratejik konseptler, uluslararası ortam ve tehdit değerlendirilmesi neticesinde oluşturulan belgelerdir. NATO kuruluşundan bu yana, tehdit algılaması değişikliğine sebep olabilecek toplam 3 adet stratejik evreden geçmiştir. Soğuk Savaş Dönemi, Yakın Soğuk Savaş Sonrası Dönem ve 11 Eylül Sonrası Dönemdir.

Soğuk savaş döneminde 4, yakın soğuk savaş sonrası dönemde 2 ve 11 Eylül sonrası dönemde ise 1 adet stratejik konsept hazırlanmıştır. NATO, 2'nci Dünya Savaşını müteakip, kutuplaşan dünya'da, Sovyetler tehdidine karşı kurulmuştur. Bu

döneme ait konseptlerde ittifak stratejisi kolektif savunma esasına dayandırılmış, caydırıcılık en öncelikli yöntem olarak belirlenmiştir.

NATO'nun ilk konseptlerinde, Sovyetler Birliği'nin sahip olduğu konvansiyonel güç karşısında NATO'nun Avrupa kıtasında bir denge sağlayabilmesi imkânsız olduğundan NATO stratejisi "Kitlemel Mukabele Stratejisi" olarak adlandırılan nükleer silahların caydırıcı olarak oynayacağı rol benimsenmiştir. Batı Almanya'nın NATO'ya katılması ile "İleriden Savunma Stratejisi" benimsenmiştir.

Kore Savaşı, tehdit algılamasını, karşı blok ülkelerinin birlikte hareket ettiklerini gösterir bir olay niteliğinde olduğundan, örgütün somut bir askeri yapıya kavuşmasına neden olmuştur. Küba Krizi iki bloğun savaşın eşğine geldiği ve bu noktada kuvvetlerin dengeye ulaştıklarının ortaya çıktığı önemli bir gelişmedir. Nükleer silahlarda, iki tarafın da dengeye ulaşmasını müteakip, NATO'nun savunma planlaması için "Esnek Mukabele Stratejisi" kabul edilmiştir. Stratejinin esasını tecavüzle orantılı mukabelede bulunma oluşturmaktadır. NATO, bu süreç içinde çatışma konvansiyonel silahlarla başlasa dahi, herhangi bir zamanda nükleer silah kullanabileceğini açıklamıştır.

Berlin Duvarının 1989 yılında yıkılması ile birinci stratejik evre tamamlanmıştır. Soğuk Savaşın bitmesi ile 1991 yılında Varşova Paktı dağılmış ve NATO'nun rakibi ortadan kalkmıştır. Böylece yeni şartlara uygun tehdit değerlendirmesine göre yeniden stratejik değerlendirme yapılmıştır. Yeni dönemde 2 adet stratejik konsept hazırlanmıştır. Bu konseptlerde ortaya konan genel strateji, soğuk savaş dönemindeki çatışma düşüncesinin yerine örgütün diğer ülke ve örgütlerle işbirliği esasına dayandırılmıştır. Bu dönemde hazırlanan konseptlerde genel olarak, savunma yerine çatışmaları önleme ve kriz yönetimi esas prensipler olarak benimsenmiştir. Bölgesel tehditlere karşı müdahale edebilmek maksadıyla, diğer örgüt ve devletlerle işbirliği çerçevesinde ortaklıklar yapılmıştır.

11 Eylül 2001'de ABD'ne yapılan terörist saldırı, güvenlik ortamında köklü değişimlere sebep olmuştur. Böylece NATO için yeni bir stratejik evre başlamıştır. Yeni güvenlik ortamında baş gösteren başlıca tehditler:

- (I) NATO'nun da Afganistan'da aktif olarak görev icra ettiği terörizm,
- (II) Somali açıklarında görev sahasına giren deniz ulaşım güvenliği,
- (III) Uyuşturucu kaçakçılığı,
- (IV) Bütün dünyayı tehdit edebilecek büyüklükte dijital asker ordularına karşı siber savaş,

(V) Kitle imha silahlarının yayılması,

(VI) Enerjinin emniyetli bir şekilde kullanıcıya ulaştırılmasını amaçlayan enerji güvenliğidir.

Sonuç olarak NATO, değişen güvenlik ortamının şartlarına uyum sağlamak ve gelecekte de Kuzey Atlantik ve bir oranda da dünyanın güvenliğinde etkin söz sahibi olabilmek için Lisbon’da yeni bir konsept hazırlamıştır.

4.6.3. 1999 Komuta Yapısı

Soğuk Savaş’tan sonraki ilk yılların deneyimlerine dayanarak hazırlanmış olan 1999 NATO Komuta Yapısı barışı koruma görevi de dahil olmak üzere İttifak’ın giderek artan görevlerini yerine getirebilmek, Birleşik Müşterek Görev Kuvveti’nin gelişmesini teşvik etmek, stratejik ortaklarla bağlar oluşturmak ve Avrupa Güvenlik ve Savunma Kimliği’nin gelişmesini kolaylaştırmak amacıyla tasarlanmıştır. Temelde sorumlulukların coğrafi konumlara göre dağıtıldığı bu komuta yapısı içinde İttifak’ın sorumluluk alanı genelde birbirine benzer görevleri olan iki stratejik komutanlık arasında paylaşılmaktaydı: Avrupa Müttefik Komutanlığı (ACE) ve Atlantik Müttefik Komutanlığı (ACLANT). Bu iki stratejik komutanlığın altında yedi tane operatif seviyede komutanlık karargâhı bulunmaktaydı.

Ayrıca Avrupa Müttefik Komutanlığı (ACE) her biri coğrafi konumlara göre düzenlenmiş toplam on bir karargâhtan oluşan üçüncü derecede bir komutanlığa sahipti. Avrupa Müttefik Komutanlığı’nın iki bölgesel komutanlığı vardı: AFNORTH ve AFSOUTH. Bunların da birer Hava Bölge Kuvvet Komutanlığı, birer Deniz Bölge Kuvvet Komutanlığı ve çeşitli Müşterek Alt Bölge Komutanlıkları (üçü AFNORTH, dördü AFSOUTH’a bağlı olmak üzere) bulunmaktaydı.

Atlantik Müttefik Komutanlığı ise EASTLANT (Doğu Atlantik), WESTLANT (Batı Atlantik) ve SOUTHLANT (Güney Atlantik) olmak üzere üç bölgeye ayrılmış olup STRIKFLTLANT (Atlantik Vurucu Filosu) ve SUBACLANT (Atlantik Denizaltı Müttefik Komutanlığı) olmak üzere iki muharebe komutanlığına sahipti.

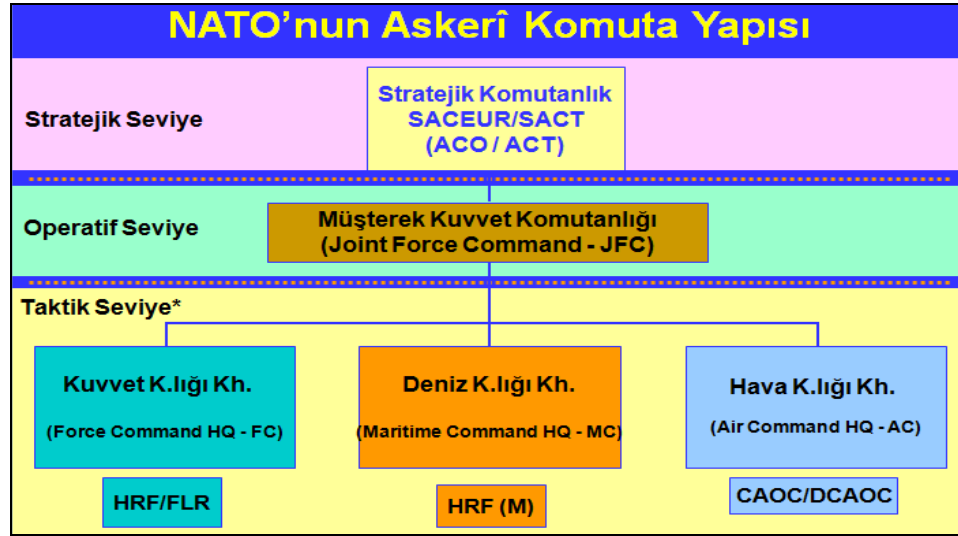
Ancak kısa süre sonra bu örgütlenmede daha başka gelişmelere ihtiyaç duyulmaya başlandı. İttifak’ın toprak güvenliğinin artmasıyla statik savunma ihtiyaçları azalırken NATO’nun kriz yönetimi konusunda giderek daha ağırlıklı bir

rol oynaması daha güçlü bir konuşlanabilme yeteneği, esneklik, tepki yeteneği ve “kendi kendine yeterli olma” niteliği gerekli olmaya başladı (Valence, 2003). Bununla ilgili bir başka faktör de NATO’nun geleneksel sorumluluk alanı dışında da çıkar alanları olduğunun anlaşılması idi. Bu değişimin diğer nedenleri de kuvvet yapısı ile ilgili gelişmeler (özellikle kara kuvvetlerinin ve yüksek hazırlık düzeyindeki deniz karargâhlarının oluşturulması), Avrupa Birliği ile ilişkilerin ilerlemesi ve ABD ile müttefikleri arasındaki yetenek farklılığının kapatılması ihtiyacıydı.

11 Eylül olayları, NATO bölgesinin çevresinde istikrarsızlık yayıldıkça, güvenliğin sağlanamayacağını ortaya koymuştur. Küreselleşen dünya ile birlikte, güvenlik ve istikrarı sağlamak için ne kadar uzağa gidilmesi gerektiği cevabını bekleyen bir soru olmuştur. Bu bağlamda 2002 Prag Zirvesi’nde NATO’nun komuta ve kuvvet yapısında değişiklik yapılması kararlaştırılmıştır (Valence, 2003).

4.6.4. Yeni Komuta Yapısı

1999 NATO Komuta Yapısı gibi 2003 NATO Komuta Yapısı da iki stratejik komutanlık üzerine kuruludur: Müttefik Harekat Komutanlığı ve Müttefik Dönüşüm Komutanlığı. NATO’nun tüm operasyonel işlevi NATO’nun sorumluluk alanlarının tümünden sorumlu olan bir stratejik komutanlıkta, yani Müttefik Harekât Komutanlığı’nda (ACO) toplanmaktadır. Müttefik Dönüşüm Komutanlığı (ACT) ise İttifak’ın dönüşümü ile ilgili askeri çalışmalara önderlik etmektedir. Müttefik Harekât Komutanlığı, kendinden önceki Avrupa Müttefik Komutanlığı gibi üç düzeyli bir komutanlık yapısına sahiptir. Karargâhı Belçika’nın Mons kentindeki Avrupa Müttefik Komutanlığı Karargâhı’nda (SHAPE) bulunmakta ve komutanlığını Avrupa Müttefik Yüksek Komutanı (SACEUR) yapmaktadır. Ancak gerek SHAPE gerekse SACEUR’ün açılımlarındaki Avrupa sözcüğü artık Avrupa için değil, çok daha geniş coğrafi sorumlulukları yansıtacak şekilde Avrupa içinde anlamına gelmektedir.

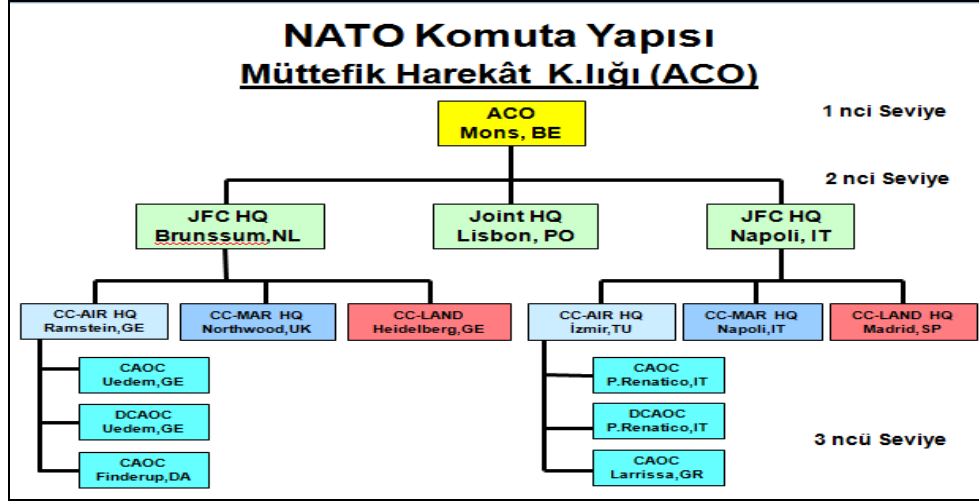
Şekil 4.32. NATO'nun Askeri Komuta Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

SHAPE'in öncelikli odak noktası “yukarı doğru” NATO Karargâhı'na stratejik tavsiyelerde bulunmak, “aşağı doğru” da Müttefik Harekât Komutanlığı'nın operatif seviye karargâhına stratejik yön sağlamaktır. Bu bile, 1995'te Bosna ve Hersek'teki IFOR operasyonunun doğrudan Mons'tan yönetilmesi nedeniyle ortaya çıkan belirsizliği ortadan kaldırması dolayısıyla başlı başına önemli bir adım oluşturmaktadır (Hamilton, 2004).

Müttefik Harekât Komutanlığı'nın ikinci komuta düzeyinde üç yeni “operasyonel” karargâhı bulunmaktadır. Bunlar; Brunssum (Hollanda) ve Napoli'de (İtalya) bulunan iki Müşterek Kuvvet Komutanlığı ile Lizbon'da (Portekiz) bulunan Müşterek Karargâh'tır. Her bir Müşterek Kuvvet Komutanlığı, Birleşik Müşterek Görev Kuvveti'ne karargâh sağlamak da dâhil olmak üzere İttifak operasyonlarının her türünü üstlenmektedir. Müşterek Karargâh ise “kendi kendine yeterli” bir karargâh olup görev güçlerini denizden kumanda etmeye odaklanmaktadır.

Ayrıca Müttefik Harekât Komutanlığı'na bağlı üçüncü komuta düzeyinde altı “Bölge Kuvvet Komutanlığı” bulunmaktadır: İzmir Kara (Türkiye), Ramstein (Almanya) hava kuvvet karargâhı, Madrid (İspanya) ve Heidelberg (Almanya) kara kuvvet karargâhı, Napoli (İtalya) ve Northwood (İngiltere) deniz kuvvet karargâhı. Bu Bölge Kuvvet Komutanlığı karargâhları kendi alanlarında uzmanlaşmış, esnek komuta unsurları havuzu sağlamaktadır.

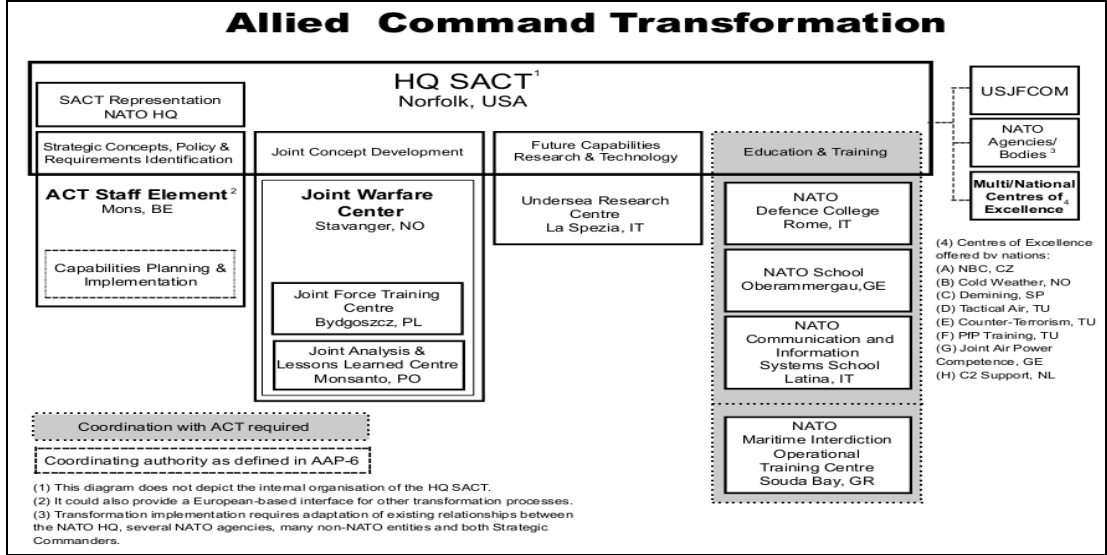
Şekil 4.33. Müttefik Harekât Komutanlığı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

Tamamen yeni bir birim olan Müttefik Dönüşüm Komutanlığı (ACT), ittifak birliklerinin devam eden dönüşümünü kontrol etmek, şekillenmesine yardımcı olmak, imkân ve kabiliyetlerini artırmak amacıyla kurulmuştur (www.act.nato.int, 29.12.2013). Müttefik Dönüşüm Komutanlığı'nın karargâhı ABD'de Norfolk, Virginia'da bulunmaktadır. Bu durum transatlantik bağları kuvvetli tutmanın yanı sıra komutanlığın çok yakınında bulunan USJFCOM karargâhı ile doğrudan temas halinde olmasını da sağlamaktadır.

NATO, ACT tarafından kontrol edilecek beş temel dönüşüm “ayağı” belirlemiştir: Stratejik Kavramlar, Doktrin ve Politika Geliştirme; İhtiyaçlar, Yetenekler, Planlama ve Uygulama; Gelecekteki Birleşik ve Müşterek Yetenekler, Araştırma ve Teknoloji; Müşterek Deneyler, Tatbikatlar ve Değerlendirme ve Müşterek Eğitim ve Öğretim.

Bu ayaklardan ilk dördü dönüşüm kavram ve stratejilerinin belirlenmesi, geliştirilmesi ve belgelenmesinde birlikte çalışmak üzere planlanmışlardır. Bunlardan ikincisi seçilmiş dönüşüm kavramlarının gerçekleşmesine vasıta olurken dördüncü ve beşinci ayaklar eğitim ve tatbikatlarda diğer ayakların elde ettikleri sonuçları koordine edecek ve uygulayacaktır. (7) Böylece İttifak devamlı bir gelişme süreci olacaktır.

Şekil 4.34. Müttefik Dönüşüm Komutanlığı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

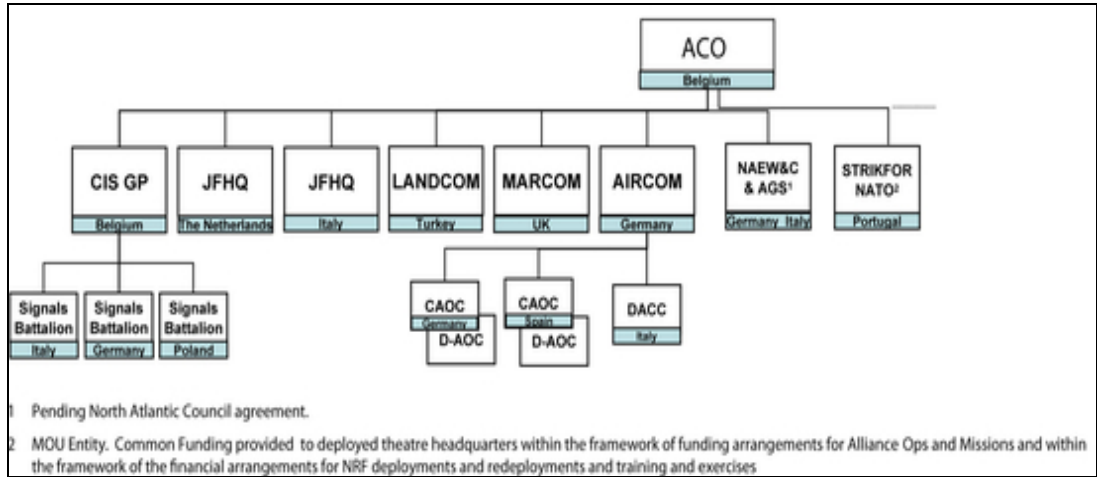
Müttefik Dönüşüm Komutanlığı'nın çeşitli dönüşüm ayaklarını desteklemesine olanak sağlamak için dört temel unsurdan oluşan, tümüyle yeni bir örgüt yapısı geliştirilmiştir: Stratejik Kavramlar, Politika ve İhtiyaçlar unsuru ACT'nin Avrupa Karargâh unsuru tarafından üstlenilmektedir. İkinci temel unsuru olan Müşterek Kavram Geliştirme Norveç'in Stavanger kentindeki Müşterek Harp Merkezi'nde bulunup Portekiz Monsanto'daki Müşterek Analizler ve Alınan Dersler Merkezi ve Polonya Bydgoszcz'deki Müşterek Kuvvet Eğitim Merkezi ile bağlantıda olacaktır. Gelecekteki Yetenekler, Araştırma ve Geliştirme unsuru İtalya La Spezia'daki Sualtı Araştırma Merkezi'ni kapsamaktadır, ancak aynı zamanda diğer ulusal ve uluslararası araştırma kurumları ile bağlantıları olacaktır. Dördüncü unsur olan Eğitim, Roma'daki NATO Savunma Koleji'ni, Almanya'daki NATO Okulu'nu ve İtalya'daki NATO İletişim ve Enformasyon Sistemleri Okulunu kapsamaktadır. Bu unsurların her biri Norfolk'daki merkez bürosuna entegre olacaktır.

4.6.5. Temmuz 2011 Sonrası Reform (www.nato.int, 04.01.2013)

NATO'nun Komuta Yapısının yönünü belirleyen kararlar Temmuz 2011'de daha geniş reform sürecinin bir parçası olarak ele alınmıştır. İttifakın temel amaçları devam etmekle beraber Komuta Yapısı optimize edilecek ve 2010 Stratejik Konseptinden kaynaklanan yeni görevleri de ihtiva edecektir.

ACO, reform sürecinden temel olarak etkilenmiştir. Daha fazla intikal edebilir bir yapının oluşturulması ve İletişim ve Bilgi Sistemleri Grubunun kurulmasıyla hayati özelliklere sahip olunacak ve bu sayede esneklik kazanılacaktır. Reform tamamen gerçekleştirildiğinde, personel sayısında tahminen %30 azalma sağlanacaktır. Bu ise personel sayısının 13000'den 8800'e düşmesi anlamına gelmektedir. Bunlara ilave olarak, NATO Kuvvet Yapısıyla ilişkiler güçlendirilmiş olacaktır. Yeni komuta yapısının hayata geçmesi yaklaşık olarak bir yılı bulacaktır.

Reform ile öngörülen jenerik modelde, her biri büyük bir müşterek harekatta konuşlanabilecek şekilde, iki adet intikal edebilir Müşterek Kuvvet Komutanlığına sahip olunması öngörülmektedir. Ayrıca NATO İletişim ve Bilgi Sistemleri Grubu, bütün ACO yapısına haberleşme ve bilgi sistem desteği sağlayacaktır.

Şekil 4.35. NATO'nun Son Komuta Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

Reform ile birer adet statik deniz komuta ve hava komuta komutanlığı oluşturulması planlanmaktadır. Bunun yanında iki adet intikal edebilir Birleşik Hava Harekat Merkezi(CAOC) ve bir adet İntikal Edebilir Hava Kontrol Merkezi/ Tanımlanmış Hava Resmi Üretim Merkezi/ Sensör Birleştirme Yeri (DARS) kurulması planlanmaktadır.

Operatif seviyede, iki adet Müşterek Kuvvet Komutanlığı İtalya ve Hollanda'da bulunacaktır. NATO tarihinde ilk kez, her iki komutanlık da harekât alanında birer adet büyük müşterek harekâtı komuta kontrol edebilecek şekilde konuşlanacaktır. Bu komutanlıklar bölgesel odaklanmaya tekrar kavuşmuş olup 2010 Stratejik Konseptinde belirtilen ilave görevleri üslenebileceklerdir.

Operatif seviye aynı zamanda üç adet statik karargâha sahip olacaktır. Kara karargâhı İzmir, Türkiye’de konuşlanacaktır. Bu karargâh, güçlü bir yeterliliği sağlayabilecek ve birden fazla kolordunun kara harekatı için temel komuta kontrol ihtiyaçlarını giderebilecek seviyede olacaktır.

Deniz Karargâhı, Northwood İngiltere’de konuşlanacaktır. Hava Karargâhı ise Ramstein Almanya’da konuşlanacaktır. Bu karargâh ilave olarak füze savunmasıyla ilgilenecektir. Ayrıca taktik seviyedeki unsurlar tarafından desteklenecektir.

NAO CIS Grubu; Mons, Belçika’da NATO İletişim ve Bilgi Sistemleri Grubu kurulacaktır. Bu grup ACO’yu intikal edebilir haberleşme ve bilgi sistemleri ile destekleyecektir. Almaya, İtalya ve Polonya’da konuşlanacak NATO Muhabere Taburlarını (Sinyal Battalions) ihtiva edecektir. Ayrıca başka bölgelerde daha küçük unsurları bulunacaktır. Bu grubun fonksiyonları İletişim ve Bilgi Ajansı’nın kurulmasıyla geliştirilecektir. STRIKEFORNATO ve NAEW&CF ve AGS; son olarak deniz harekâtına odaklanan NATO Vurucu Gücü (STRIKFORNATO) İtalya’dan Portekiz’e taşınacaktır.

4.6.6. NATO Kuvvet Yapısı

Soğuk Savaş döneminin statik ve tamamen savunma amaçlı olarak, belirli sorumluluk bölgelerinde konuşlu kuvvet yapısına 1991 yılında son verilmiş ve 1991 yılında kabul edilen stratejik konsept ile birlikte yeni kuvvet kategorileri ve hazırlık seviyeleri geliştirilmiştir (Cordesman, 2005:3)

Buna göre; Reaksiyon Kuvvetleri, Ana Savunma Kuvvetleri, Takviye Kuvvetleri olmak üzere üç kategoride kuvvet teşkil edilmiştir. Ancak 11 Eylül terörist saldırıları, ardından İstanbul ve İspanya’daki saldırılar NATO’nun yapılanmasının tekrar gözden geçirilmesine neden olmuştur. ‘Prag Yetenek Taahhütleri’ çerçevesinde yeni yapının kategorileri; İntikal ettirilebilir Kuvvetler (DF), Yerinde Konuşlu Kuvvetler (IPF) olarak sınıflandırılmıştır (Ek, 2007)

Şekil 4.36. NATO Kuvvet Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

Kuvvet hazırlık seviyeleri ise kademeli olarak (GRF) belirlenmiştir: Yüksek Hazırlık Seviyeli Kuvvetler (HRF); askeri bir harekatta 60.000 personele komuta edebilme kapasitesine sahip, süratle yığılabilen dört yeni kara birlik karargâhı ve eskiden de kurulu olan iki karargâhtan oluşmaktadır. Bu durum barış zamanında ACO komutası altına, altı adet kolordu seviyesindeki karargâhın girmesi anlamına gelmektedir. HRF deniz unsurları İtalya, İspanya ve İngiltere’de konuşlanmıştır. Altı adet kara HRF karargâhı ise Almanya Münster’de Alman-Hollanda Kolordusu; İtalya Milano’da İtalyan Kolordusu; İspanya Valencia’da İspanya Kolordusu; İstanbul’da 3. Kolordusu; Almanya Rheindahlen’deki Avrupa Müttefik Komutanlığı Ani Müdahale Kolordusu ve Fransa Strasbourg’da Avrupa Kolordusudur. Yüksek Hazırlık Seviyeli Kuvvetler’in görevi ani müdahale yeteneği ile NATO’nun caydırıcılık rolüne katkı sağlama, savunma, taarruz, barışı destekleme, insani yardım ve diğer benzer nitelikli misyonlara katılımdır (www.aco.nato.int, 10.01.2014)

Düşük Hazırlık Seviyeli Kuvvetler (FLR); esas olarak HRF kategorisindeki karargâhları takviye etmek ve uzun süreli bir harekât söz konusu olduğunda değiştirme birliği olarak kullanılmak amacıyla oluşturulmuştur. Kuvvet hazırlık zamanları 91-180 gün arasında değişmektedir. Halen Hollanda Çokuluslu Kolordu Karargâhı, Yunanistan Kolordu Karargâhı ve Polonya Kolordu Karargâhı FLR statüsündedir (www.nato.int, 03.01.2014).

Uzun Vadede Teşkil Edilecek Kuvvetler (LTBF); kolektif savunma amaçlı birlikler olup, büyük çaplı taarruza maruz kalınması gibi en zor durumlarda görev alacaklardır. Miktarı ülkelerin ulusal kararlarına bağlı olacaktır. Hazırlık zamanının 365 günden fazla olması öngörülmüştür (www.pdpdev.ethz.ch, 03.01.2014).

NATO Acil Mukabele Gücü (NRF) ise bugüne kadar üstlenilen en büyük operasyonel girişim niteliğindedir. Tugay boyutuna kadar çıkabilecek bir kara kuvvet unsuru ve buna paralel boyutta hava ve deniz unsurlarından oluşan NTG, İttifak'a önemli bir kriz müdahale yeteneği sağlamaktadır. Bir Konuşlandırılabilir Müşterek Görev Gücü Karargâhı'nın komutası altındaki NTG ile öncelikle gelişmekte olan bir krizin daha başlangıç safhasında bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır. Bu başarısızlığı takdirde ise NTG daha büyük ve daha kolay idame ettirilebilir bir Birleşik Müşterek Görev Gücü haline getirilebilmektedir. NRF emir aldıktan sonraki 5 gün içinde konuşlanmayı başlatabilecek hazırlık düzeyine ve kendisini 30 gün süreyle idame ettirebilecek bir yeteneğe sahiptir (Jones, 2010:16).

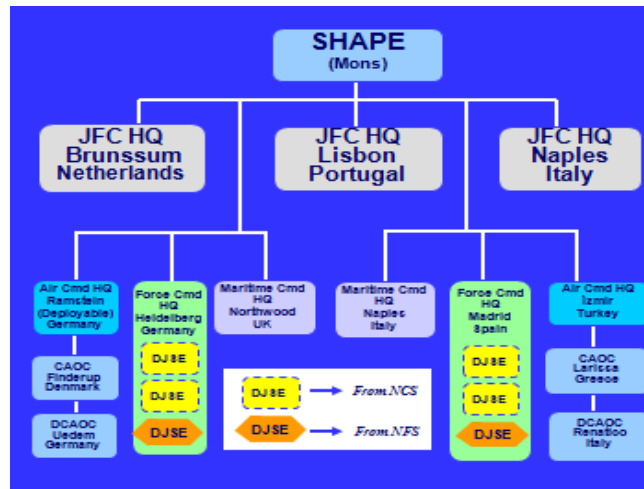
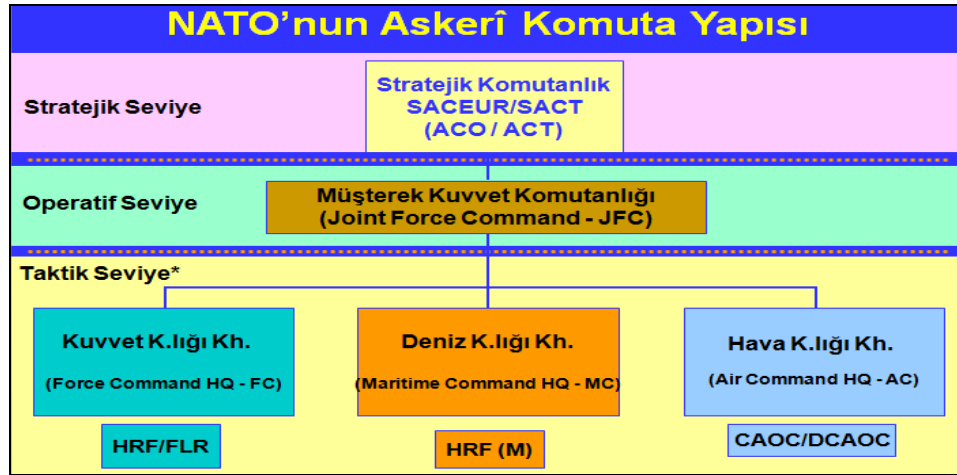
Özetle güvenlik anlayışındaki değişim NATO'nun askeri kabiliyetlerinin yeniden yorumlamasını, yeni güvenlik anlayışının askeri boyutu yanında politik boyutunun da öne çıkmasını sağlamış ve böylece İttifak bünyesinde önemli bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümün ilk test edildiği yer ise Avrupa'nın çok ötesinde bulunan Afganistan olmuştur.

4.6.7. NATO'nun Karargâh Yapısı

4.6.7.1. NATO'nun Askeri Komuta Yapısı

NATO'nun askeri komuta yapısı; stratejik, operatif ve taktik olmak üzere üç seviyede teşkilatlandırılmıştır. Stratejik seviyede Müttefik Harekât K.lığı (Allied Command Operations-ACO ve Müttefik Dönüşüm K.lığı (Allied Command Transformation-ACT), Operatif seviyede Müşterek Kuvvet K.lıkları ve Taktik seviyede diğer K.lıklar bulunmaktadır.

Müttefik Harekât Komutanlığı'nın ikinci komuta düzeyinde üç tane "operasyonel" karargâhı bulunmaktadır. Bunlar; Brunssum (Hollanda) ve Napoli'de (İtalya) bulunan iki Müşterek Kuvvet Komutanlığı ile Lizbon'da (Portekiz) bulunan Müşterek Karargâh'tır. Her bir Müşterek Kuvvet Komutanlığı, Birleşik Müşterek Görev Kuvveti'ne karargâh sağlamak da dâhil olmak üzere İttifak operasyonlarının her türünü üstlenmektedir.

Şekil 4.37. NATO'nun Askerî Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

Ayrıca Müttefik Harekât Komutanlığı'na bağlı üçüncü komuta düzeyinde altı “Bölge Kuvvet Komutanlığı” bulunmaktadır: İzmir (Türkiye) ve Ramstein (Almanya) hava kuvvet karargâhı, Madrid (İspanya) ve Heidelberg (Almanya) kara kuvvet karargâhı, Napoli (İtalya) ve Northwood (İngiltere) deniz kuvvet karargâhı. Bu Bölge Kuvvet Komutanlığı karargâhları kendi alanlarında uzmanlaşmış, esnek komuta unsurları havuzu sağlamaktadır.

Mevcut yapıda, iki adet Kara Unsur K.İğine (Force Command HQ Madrid ve Heidelberg) bağlı olarak, ikisi kuvvet yapısı ve dördü komuta yapısından olmak üzere, toplam altı adet “Deployable Joint Staff Elements (DJSE)” kurulmuştur. DJSE, harekât alanına intikal edebilecek operatif seviyedeki karargâh unsuru olacak şekilde, Operatif Seviye Komutana (Operational Level Commander), gereken

komuta-kontrol, müştereklik, esneklik, intikal edilebilirlik yeteneğini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur.

DJSE teşkilatı; İleri Kh. Unsuru, Lojistik Destek Grubu Kh. Unsuru, İleri Destek Unsuru (Forward Support Element)ndan oluşmaktadır. Toplam mevcudu 210 personeldir. Her bir Kuvvet Komutanlığında aynı unsurlara sahip iki DJSE bulunmaktadır.

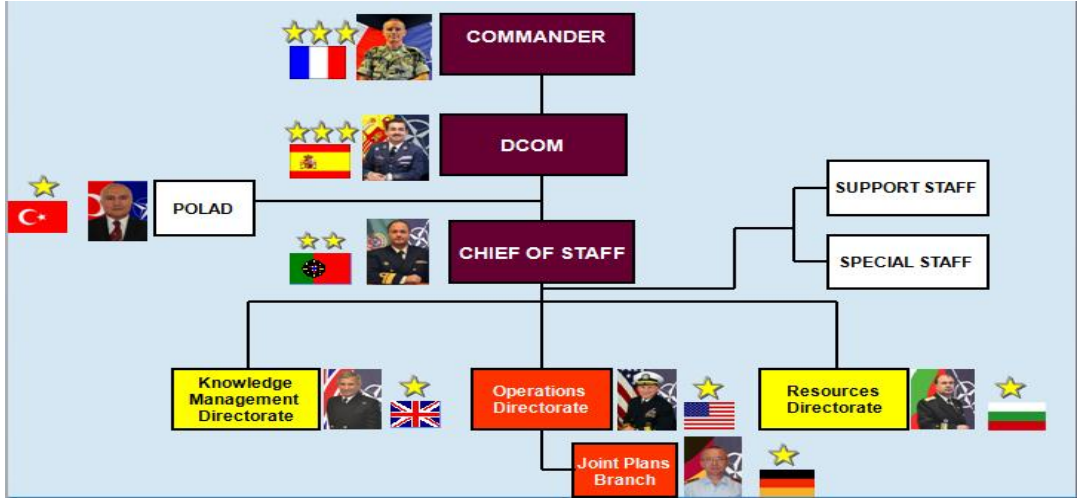
Her DJSE, SACEUR tarafından belirlenecek şekilde, bir JFC Kh. ile ilişkilendirilmiştir. (affiliation). Ancak esneklik sağlamak amacıyla, herhangi bir DJSE, daha önce bir ilişkilendirmenin bulunmadığı bir JFC'yi desteklemek üzere ilişkilendirilebilecektir.

Şekil 4.38. DJSE Teşkilatı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

4.6.7.2. Müşterek Kuvvet Komutanlığı Karargâh Yapısı

Şekil 4.39. Müşterek Kuvvet Komuta Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

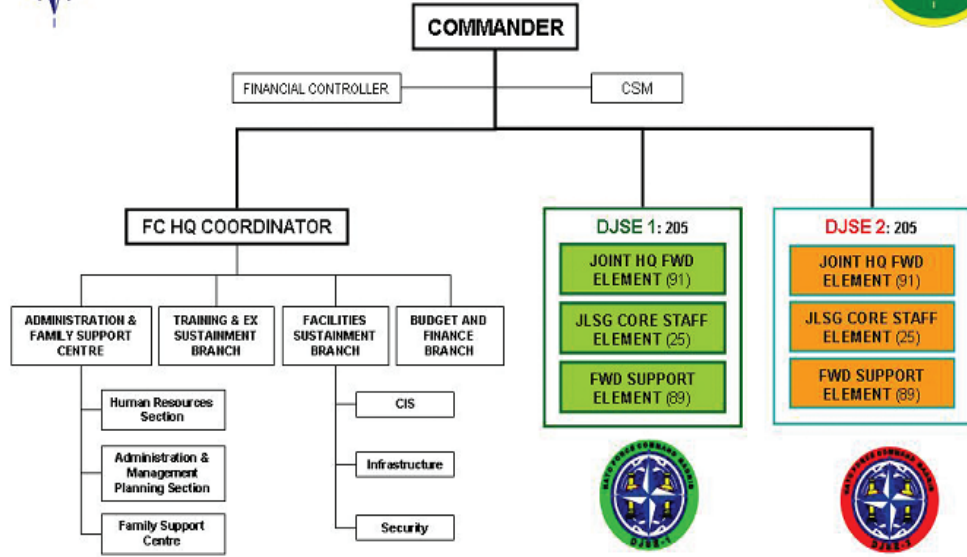
Örnek olarak Lizbon Müşterek Kuvvet Komutanlığı karargâh yapısı incelendiğinde Komutana bağlı bir K.Yrd. ve onun altında Politik Danışman ve Kurmay Başkanı bulunmaktadır. Kurmay Başkanına Bilgi Yönetim Başkanlığı, Harekât Başkanlığı ve Kaynaklar Başkanlığı bağlıdır.

4.6.7.3. Kara Kuvvet Karargâhı

Madrid (İspanya) ve Heidelberg (Almanya)'de bulunan kara kuvvet karargâhı benzer şekilde olup aşağıda Madrid Kara Kuvvet Karargâhı örnek olarak sunulmuştur.

FC HQ MADRID STRUCTURE

Şekil 4.40. Madrid Kara Kuvvet Yapısı

Kaynak: (www.nato.int, 04.01.2013)

Kara Kuvvet Karargâhı Koordinasyon Kısmı, teşkilat yapısının en tepesinde merkezi bir konumda bulunmakta olup iki adet DJSE'nin herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde konuşlanmasını sağlayabilecek hazırlık seviyesinin muhafaza edilmesini sağlamakla görevlidir. Bu görevlerin başarılabilmesi için personel kadrolarının uygun seviyede tutulmasından, fonksiyonel ve harekâta yönelik eğitim ve tatbikatların yapılmasından ve Komuta Yeri tatbikatlarından sorumludur.

Bu tür askeri faaliyetlerin yanında aynı zamanda başka bölgelerde konuşlu olan karargâh personeli ve ailelerin ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedir.

İntikal Edebilir Müşterek Karargâh Unsuru (DJSE) içerisinde yer alan İleri Karargâh Unsuru, operatif karargâhın harekât alanında konuşlanmış olan kısımındır. Asıl karargâh yapısının bir alt komuta kademesi olarak değerlendirilmemelidir. Merkezi ve sabit olan karargâhın ileri unsuru durumundadır. Bu unsur üç alt kademededen oluşmaktadır:

(aa) Komuta Grubu: Harekât bölgesine konuşlandığında Harekat Alanı Komutanından ve Kurmay Başkanından oluşmaktadır. Komutanın ihtiyaç duyduğu özel ve destekleyici karargâh personeli bulunmaktadır.

(bb) Müşterek Koordinasyon Merkezi: Yürütülen harekatın analiz edilmesine katkı sağlar, analizlerin desteklenmesi ve harekatın değerlendirilmesi için gereken girdileri tedarik eder. Harekat alanında yer alan taktik seviyedeki birlikler ve/veya çok uluslu kuvvetler arasında çok uluslu ve müşterek koordinasyonun kolaylaştırılmasını destekler.

(cc) Harekât Alanı Angajman Merkezi: Askeri, sivil otoritelerin, Birleşmiş Milletler ve diğer hükümet dışı organizasyonları birbirine bağlayan bir yapıdır.

(çç) Durum Hücresi (Situation Cell-SITCELL): Devam eden cari harekatın takip edilebilmesi için oluşturulan çok uluslu bir hücredir.

İntikal Edebilir Müşterek Karargâh Unsuru (DJSE) içerisinde yer alan İleri Destek Unsuru kendisinin ve diğer unsurların yaşam desteğini, haberleşme ve bilgi sistemleri ile kuvvet koruma faaliyetlerini planlayan ve yöneten birimdir.

Lojistik Destek Grubu Karargâh Unsuru, verilen bir görevin ifası için harekât alanı seviyesindeki taktik lojistik komuta yapısının çekirdeğidir. Kurulduğu zaman NATO keşif operasyonlarının kritik harekât sağlayıcısı konumuna gelir. Bu sebeple belirlenen kuvvetlere etkili lojistik desteğin sağlanması amacıyla, harekât alanı seviyesinde lojistik veya tıbbi malzemeler mevzusu kadar ulaştırma ve taşıma planları, politikaları ve prosedürlerinde uzman personel tarafından görev odaklı olarak desteklenmektedir.

4.6.7.4. NATO Kolordu Karargâhı

Örnek olarak Türkiye’de konuşlu bulunan NATO HRF Kolordu Komutanlığı Karargâhı ele alınmıştır. Bu yapıda direkt olarak komutana bağlı bir politik müşavir ile K.Yrd. bulunmaktadır. Kurmay Başkanına ise Harekât Yarbaşkanlığı, İdari Yarbaşkanlığı ve Geri Destek Yarbaşkanlıkları bağlı olup bunlara ilave olarak Hava Harekâtı Koordinasyon Merkezi ile Deniz Harekâtı Koordinasyon Merkezi bulunmaktadır. Ayrıca adli müşavirlik ile Genel Sekreterlik mevcuttur.

Bu karargâh yapılanmasında özellikle müşterek hareket anlayışının hakim olduğu ve özellikle Komutana politik ve hukuki konularda yardımcı olacak unsurların karargâh yapılanması içinde yer aldığı görülmektedir.

4.6.7.5. Sonuç

11 Eylül 2001’de ABD’ne yapılan terörist saldırı, güvenlik ortamında köklü değişimlere sebep olmuş ve bu dönemde terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı, siber savaş, kitle imha silahlarının yayılması ve enerji güvenliği gibi konular ön plana çıkmıştır. Bölgesel güvenlikten ziyade küresel güvenliğin sağlanması hedef alınmış ve bunun sonucu olarak barışı sağlama, barışı destekleme ve kriz yönetimi gibi yeni görevler ortaya çıkmıştır. Bu görevleri icra edebilmek maksadıyla yüksek hazırlık düzeyinde, intikal edebilir, gittiği yerde sabit alt yapıya gerek göstermeden seyyar olarak faaliyette bulunabilen, her yerde ve şart altında İttifakın her türlü görevini yapabilecek kapasite ve yetenekte karargâhlar ve kuvvet unsurları geliştirilmiştir. Kuvvetler arasında entegrasyonun yeterli olmadığı ve aynı bölgede birçok harekâtın aynı anda icra edilebilecek olması nedeniyle, bir komutan emrinde, değişik kuvvetlerin bir arada ve birbirlerine destek verecek şekilde harekâtını öngören müştereklik kavramı ön plana çıkmıştır. Müşterekliğin sadece kuvvetler arasında değil, gerekli olan sivil teşkillere de sağlanması önem kazanmıştır.

Askeri harekâtın her türüsünü üstlenebilecek tek uluslararası örgüt olan NATO’nun 2010’da kabul edilen yeni strateji belgesi, NATO’nun yapısal anlamda durağan bir süreç izlemediğinin ve değişmeye devam edeceğinin bir göstergesidir. Son stratejik konseptte öngörülen yetenekleri karşılayabilmek amacıyla daha küçük fakat daha etkin ve uyumlu bir şekilde çalışabilecek karargâh yapıları oluşturulmuştur. Bu değişimde hedef olarak daha etkili, esnek ve uyumlu bir yapı belirlenmiştir. NATO Genel Sekreteri Anders Fogh Rasmussen’in belirttiği gibi ihtiyaç duyulan yeteneklere ve komuta sistemlerine odaklanılarak reform süreci devam ettirilmiştir. “Amaç için daha uygun” bir komuta yapısı hedeflenmiş ve değişim sürecinde mevcut ve gelecekteki tehditleri karşılayabilecek gelecek odaklı bir dizayn yapılmıştır.

Son zamanlarda Avrupa bölgesinde yaşanan ekonomik krize bağlı olarak maliyetlerin azaltılması göz önünde bulundurulmuş ve İttifakın görevlerini aksatmayacak şekilde karargâh ve personel sayılarında küçülmeye gidilmiştir. Siber

savaşa ağırlık verilmesinin bir neticesi olarak, NATO İletişim ve Bilgi Sistemleri Grubu kurulmuştur. Bütün ACO yapısına doğru zamanda, doğru bilginin, güvenli bir şekilde aktarılmasıyla bilgi üstünlüğünün sağlanması hedeflenmiştir.

NATO'nun dönüşüm sürecinin Türkiye'ye bakan yönleri değerlendirildiğinde ise önemli sonuçlara ulaşmak mümkündür. Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki güvenlik ortamı ile tehdit algılamalarına bağlı olarak daha küçük fakat daha etkin bir komuta ve kuvvet yapılanmasına gitmesi gerektiği, bu süreçte dönüşümü dizayn edecek ve yönlendirecek bir yapılanmaya ihtiyaç olduğu, oluşturulacak karargâh ve kuvvet yapılanmasında müşterek bir yapının esas alınması gerektiği ve siber savunmaya yönelik yeni yapıların oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir. NATO komuta ve kuvvet yapısında öne çıkan kriterler ise, müştereklik, sabit karargâhlara kuvvet havuzundan birlik tahsis edilmesi, sürekli dönüşümü mümkün hale getirecek bir dönüşüm komutanlığının bulundurulması ve ani müdahale kuvveti olarak kullanılabilir, kendi kendine yeterli çevik birliklere verilen önem olarak ortaya çıkmaktadır.

5. UZMAN GÖRÜŞÜ VE ANALİZİ

5.1. Genel

Yapılacak olan araştırma bir nitel araştırma olacaktır. Sosyal bilimlerde uygulama alanı bulunan bu araştırma tekniğinin tanımına yönelik olarak Yıldırım ve Şimşek “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin toplandığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle nitel araştırma kuram oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamlandırmayı ön plana alan bir yaklaşımdır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006:39) diye ifade etmektedirler.

Aynı şekilde nitel araştırma yönteminin kullanılmasında, karmaşık gerçeklik, heterarşik düzen, holografik evren, belirsiz gelecek, doğrusal olmayan ilişkiler ve gözlemcinin bakış açısının esas alınması (Yıldırım ve Şimşek, 2006:31) durumu söz konusudur. Bu kapsamda araştırmada izlenen yoldan ziyade ulaşılan sonuçları ve bunların bir birleri ile ilintisinin ortaya çıkarılması önem arz edecektir.

Bu araştırmada kendimin de bir kurmay subay olmam, kara harp akademisinde stratejik ve operatif hareketin sevk idaresi konularında öğretim elemanlığı yapmam, yurt dışında bu konulara yönelik olarak ilave eğitim almam ve katılımcıları tanımam nedeniyle olaylara daha öznel bakış açısıyla empati yaparak katkılarım olacaktır. Yine bu araştırmada amaç, kavramlar arasında derinlemesine betimleme yaparak, yorum ve katılımcıların bakış açısını anlamlandırma olacaktır. Elde edilen sonuçlar için genelleme yapılmayacak, o anda ve o şartlarda var olan durum çerçevesinde benim de bakış açım dahil edilerek olgu ve olaylar hakkında bir gerçeklik oluşturulmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda **bu çalışmanın amacı** olarak; geleceğin komuta kademesinde görev yapacak ve konusunda uzman kurmay subayların stratejik ve operatif seviye ordu teşkilatlanmasına (organizasyonu) yönelik algılarını ve hangi kavramları öncellediğini ortaya çıkarmaktır.

Araştırmada ilk dört bölümdeki alanyazı incelemesi sonucu bir kavram listesi oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda tablo 5.1.'de olduğu gibi bir araştırma deseni/dizaynı oluşturulacaktır.

Tablo 5.1. Araştırma Deseni

Araştırma sorusu	Katılımcılar	Veri toplama	Örneklem	Veri Analizi ve Raporlama
Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat yapılanmasına (organizasyon) etki eden kriter/kavramlardan öne çıkanlar nelerdir? Bu kavramların bir birleri ile ilintisi nelerdir?	-Kara Harp Akademisi Stratejik ve operatif hareket öğretim elemanları - Kara Harp Akademisi kurmay subay öğrencileri - Karargah ve kıtalardaki Kurmay subaylar	-Görüşme formu yaklaşımı - Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme soruları	- Öğretim elemanı:12 - Karargah Subayı:8 - Öğrenci subay:54	-İçerik analizi ile kavramların incelenmesi ve ordu teşkilatlanmasının (organizasyonu) öne çıkan kavramlarla açıklanması

5.2. Araştırmanın Deseni

5.2.1 Araştırma Problemi/Sorusu

Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat yapılanmasına (organizasyon) etki eden kriter/kavramlardan öne çıkanlar nelerdir? Bu kavramların bir birleri ile ilintisi nelerdir? Sorusuna yönelik olarak, katılımcıların görüşlerinden istifade ederek, aşağıda belirtilen problemlere yanıt aranmıştır.

- Dünya ordularındaki teşkilatlanma faaliyetlerine yönelik değişim dikkate alındığında , sizce öne çıkan faktörler/kriterler nelerdir? Neden?

- Sizce stratejik ve operatif seviyede ideal bir ordu yapılanmasında hangi kabiliyetler bulunmalıdır? Neden?

- Gelecekteki muhtemel çatışma alanları (ordunun kullanılabileceği alanlar) dikkate alındığında hibrid (melez) muharebeleri de sevk ve idare edecek bir teşkilatlanmada hangi kriterler sizce öne çıkmaktadır? Neden?

- Ordu yeniden teşkilatlanma sürecinde siyasi etki ve ilgi sahaları dikkate alındığında sizce siyasi irade ve siviller nerede, hangi aşamada bulunmalıdır? Katkıları neler olabilir?

5.2.2 Katılımcılar ve Örneklem

Katılımcı olarak, öncelikle stratejik ve operatif bir hareketin yönetimi konusunda eğitim almış, bu konularda uzmanlık derecesinde bilgisi bulunan, aynı zamanda ordu teşkilatlanması konusunda gelecekte proje subayı, şube müdürü ve komutan olarak karar merciinde olabilecek kurmay subaylar ve adayları araştırma odağı olarak seçilmiştir. Öncesinde öğretim elemanı olarak görev yaptığım Kara Harp Akademisinde ‘kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2006:113) kapsamında tablo 5.2 de gösterilen katılımcı sayısı ile, öğretim elemanları ve ikinci sınıf kurmay öğrencileri ile bu okuldan mezun kıtalarda çeşitli görevler yapan subaylarla görüşülmüştür.

Tablo 5.2. Göreve Göre Dağılım

		Açıklama
Öğretim elemanı	12	Kara harp Akademisinde görev yapmaktadırlar.
Karargah Subayı	8	Kurmay subay olup, karargâhlarda ve kıtalarda komutan ve karargâh subayı olarak görev yapmaktadırlar.
Öğrenci subay	54	Kara Harp Akademisinde öğrenim görmektedirler. (2014 yılında mezun olmuşlardır.)
TOPLAM	74	

Katılımcıların rütbelere göre dağılımı tablo 5.3.’te görülmektedir. Kara Harp Akademisinin giriş şartları nedeniyle ağırlıklı olarak yüzbaşı rütbesi (58) görülmektedir.

Tablo 5.3. Rütbelere Göre Dağılım

YARBAY	3
BİNBAŞI	10
YÜZBAŞI	58
ÜSTEĞMEN	3
TOPLAM	74

Katılımcıların mesleki tecrübelerine bakıldığında yine kara Harp Akademisinin giriş şartlarından dolayı ağırlıklı olarak 10-15 yıllık tecrübeye sahip bir kesimin katılımı görülmektedir (Tablo 5.4.) . Buna göre öğrencilik hayatları hariç olmak üzere büyük bir grubun (71 kişi) asgari 10 yıllık mesleki tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. Bunların içinden 15-20 yıllık tecrübeye sahip (13 kişi) grup için kendi konularının uzmanı demek mümkün olabilecektir. En az sayıdaki 5-10 yıllık grup (3 kişi) genç bakış açısıyla diğerlerinin bakış açılarını mukayese imkanı vermesi nedeniyle önem arz edecektir.

Katılımcıların sınıflarına bakıldığında ağırlıklı olarak piyade (25 kişi) görülmektedir (Tablo 5.4.).

Tablo 5.4. Sınıflara Göre Dağılım

SINIF	Piyade	Tank	Topçu	Kr. Pilot	İstihbarat	Hava Savunma	Muhabere	Ulaştırma	İkmal	Jandarma	TOPLAM
Sayı	25	9	6	10	7	3	1	1	1	11	74

Sınıf dağılımı sayesinde farklı sınıflardaki subayların algılarının gözlemlenmesi de sağlanmış olacaktır.

5.2.3. Veri Toplama

Araştırma problemi ile tüm boyutların ve soruların kapsanmasını güvence altına almak amacıyla görüşme formu ve birden fazla görüşmecinin kullanılacağı durum sözkonusu olduğundan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme yaklaşımı kullanılacaktır. Buna göre hazırlanmış boş ve doldurulmuş örnek görüşme formu Ek (A ve B)'de sunulmuştur. Toplam 74 subaya 11 Kasım 2013 tarihinde görüşme

formu verilmiş, bunlardan 2 adedinin görüşme formu sorulara uygun cevabın verilmemesi nedeniyle iptal edilmiş, sonuçta 72 adet form veri olarak değerlendirmeye alınmıştır.

5.2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin daha yakından incelenmesinin ve bu verileri açıklayan kavram ve temalara ulaşılmasını sağlayabilen yöntem olan ‘‘İçerik Analizi’’ analiz yöntemi olarak belirlenmiştir. Burada amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Bu maksatla ‘‘kodlama’’ yöntemi ile içerik analiz yapılacaktır.

72 subayla yapılan açık uçlu standartaştırılmış görüşme formu neticesinde yaklaşık olarak 250 sayfalık bir veri seti oluşturulmuştur. Araştırmada, kavram veya kriterleri oluştururken öncelikle alanyazında yer alan konu ile ilgili temel boyutlar saptanmış (Dış çevre analizi, organizasyon ve örgütlenme, diğer ülke orduları incelemesi), bunun sonucu, ordu teşkilatlanmasına (organizasyonu) yönelik 13 genel kavrama ulaşılmıştır. Bunlar, **Müşterek hareket uygunluk, Komuta Kontrol (K/K) ve K/K’de sürat, Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı, Esnek teşkilatlanma ve çok yönlülük, Yetenek tabanlı planlama, Modülerlik, Kendi kendine yeterlilik, Siyasi hedefleri gerçekleştirme, Ekonomiklik, Birleşik harekate uygunluk, Kapsamlı yaklaşım, Hukuka uygunluk** olarak sıralanmıştır.

Bu ana kavramları daha da ayrıntılı tanımlamak için, literatürden istifade ederek her ana kavram altında bulunması olası alt kavramlar oluşturularak kod listesine ulaşılmıştır (Tablo 5.5).

Tablo 5.5. İçerik Analizi Kod Tablosu

MÜŞTEREK HAREKATA UYGUNLUK
- Sinerji yaratma ,
- Kuvvetlerin İmkan ve kabiliyetinden yararlanma Diğer kuvvet imkanları Kara hava ve deniz kuvvetleri birlikte Üç kuvvet beraber İHA, Uydu, uzay, uzun menzilli ateş desteği entegrasyon
<u>Müştereklik</u> Müşterek kültür, Müşterek birlik Müşterek eğitim Müşterek akademi
Ortak terminoloji
KOMUTA KONTROL VE K/K'DE SÜRAT
<u>Komuta Kontrol</u> KKBS (Komuta Kontrol Bilgi Sistemleri) C4ISR6 (KKBS, istihbarat, keşif) K/K mimarisi K/K sistemi
<u>Otomasyon</u> Bilgisayar destekli Karar Destek sistemleri Karar destek yazılımları Kriptolu veri sistemi Ağ destekli karar
<u>Bilgi yönetimi</u> Bilgiye hakimiyet
<u>İstihbarat sistemleri</u> İstihbarat havuzu İstihbarat ağı İstihbarat füzyonu
K/K de İnsiyatif
Siber savunma
<u>İletişim ve irtibat</u> Etkin haberleşme
<u>Karar mekanizması</u> Ani ve doğru karar Sivillerle entegrasyon
<u>Taktik resmin oluşturulması</u> Müşterek resim Müşterek ötesi resim
Stratejik öngörü
ORGANİK ORGANİZASYON VE KARMA ÖRGÜT YAPISI
<u>Organizasyonel yapı</u> Az basık yapı Adem-i merkezi yapılanma Az hiyerarşi Proje tipi örgütlenme (organizasyon) Matriks tipi örgütlenme Fonksiyonel ayırma Uzmanlaşma Fonksiyonel yapılanma Bürokratik olmayan örgütlenme Farklı organizasyon yapıları
Çevre ve teknoloji etkisi
Kıyaslama/benchmarking
Dış çevre analizi

Değişen çevre koşulları
Asimetrik tehdit
Konsepte uygun teşkilat
ESNEK TEŞKİLATLANMA/ÇOK YÖNLÜLÜK
Farklı hareket icra edebilme
Göreve yönelik teşkilatlanma
Küçük birlik kullanımı
Ani müdahale kuvveti oluşturma
Farklı coğrafyada hareket icra edebilme
Esnek yapı
Uyumluluk
Basit, sade yapılanma
İrregular warfare
SÜRATLİ İNTİKAL
<u>Yüksek hareket kabiliyeti</u>
Hız,
Hızlı intikal
Süratli tahliye
Yer değiştirme
<u>Stratejik intikal kabiliyeti</u>
Kuvvet kaydırma
Kuvvet sevki
Kıtalar arası intikal
Okyanus ötesi intikal
Ani reaksiyon
YETENEK TABANLI PLANLAMA
<u>Stratejik Planlama</u>
Öngörü,
Konsept ve doktrin
Politik askeri hedefler
İhtimalat planları
Senaryo oluşturma
<u>Yetenek tabanlı planlama</u>
Proaktif tutum
İlgi sahasında hareket icra
Uzak coğrafyada hareket icra
<u>Öz kaynaklara güven</u>
Rekabetçi strateji
Geniş ilgi sahası
Teknolojik yatırımlar
<u>Milli çıkarları önceleme</u>
Bölgesel güç
Güç projeksiyonu
Etki odaklı tehdit algılaması
bölgesel çıkarlar
MODÜLERLİK
<u>Küçülme eğilimi</u>
Küçük birlik kullanımı
Küçük birlik donanımı
<u>Elastiklik/esneklik</u>
Adaptasyon hızı
Esnek hareket kabiliyeti
<u>Esnek teçhizat</u>
Monte edilebilirlik
Taşınabilirlik
İmkan ve kabiliyetlerin standartlaştırılması
Teknolojiye göre donanım
Bağımsız hareket icra

KENDİ KENDİNE YETERLİLİK
Kendi kendine yeterli
<u>Milli imkanlar</u> Milli yazılım
<u>Lojistik destek</u> ikmal desteği
<u>Kuvvet koruma</u> KBRN EH Hava Savunma teknoloji kullanımı
SİYASİ HEDEFLERİ GERÇEKLEŞTİRME
<u>sivillerle ortak çalışma</u> Eşgüdüm Sivil asker birlikte çalışma
<u>Stratejik vizyon</u> Ortak vizyon Stratejik hedefler Ortak gelecek tahayyülü
<u>İnsiyatif</u>
<u>Kriz yönetimi</u> Krizlere müdahale Sorumluluk paylaşımı
<u>Hükümet direktifi</u> Açık, net istekler Teşkilatlanma vizyonu Siyasi isteklerin netliği
Kaynak tahsisi
EKONOMİKLİK
Dış kaynak kullanımı
Kıt kaynak tahsisi
Ekonomik yük
Kaynakların verimli kullanımı
Ekonomik kaygılar
Ekonomik gerekçe
Yetenek havuzu
Maliyet
BİRLEŞİK HAREKATA UYGUNLUK
Müttefiklerle hareket
Diğer ülkelerle ittifak
Uluslararası ittifak NATO, AB ile hareket
Yurtdışında görev alma
BDH katılım
Birleşik hareket
KAPSAMLI YAKLAŞIM
<u>Sivillerden faydalanma</u> Sivil uzmanların kullanımı Kamu kurumları ile koordinasyon Entegrasyon Gönüllüler koalisyonu Fonksiyonel tim kullanımı Mültecilerin kontrolü
<u>Ortamı şekillendirme</u> Savaş sonrası hareket Medya kontrolü SAİ timleri BDH katılım Kamuoyu oluşturma

Algı yönetimi Etki odaklı yaklaşım
<u>Yumuşak güç</u> Müşterek ötesi hareket Politik tedbirler
HUKUKA UYGUNLUK
<u>hukuki destek</u> Hukuk danışmanı kullanma adli makamlarla işbirliği
<u>hükümet tezkeresi</u> kolluk kuvvetlerin kullanımı
<u>Uluslararası hukuk</u> U/A hukuka uygunluk U/A diplomasi Orantılı güç kullanımı hakkaniyet

Kod tablosuna göre kodlama süreci sonucunda elde edilen verileri bölümlere ayırma, inceleme ve karşılaştırma, kavramlaştırma ve ilişkilendirme sağlanarak verilerin analizinde bir yapı oluşturulmuştur. Her katılımcıya bir numara verilerek, veriler kod listesine göre sorular baz alınarak kavram sıklık analizi yapılmıştır (Ek-C Kavram Sıklık Analizi). Kavram sıklık analizi sonucu elde edilen kavram sıklık toplam sayısına (978) göre katılımcılar en fazla Kapsamlı Yaklaşım (169 kez), K/K ve K/K'de sürat (141 kez), müşterek hareket uygunluk (109 kez) ve Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük (105 kez) kavramlarını içerecek cevaplar verdikleri ortaya çıkmıştır (Tablo 5.6).

Tablo 5.6. Kavram Sıklık Sayısı

	KAVRAM	Tekrar Sayısı
1	Müştereklik	109
2	Komuta kontrol ve k/k'de sürat	141
3	Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	72
4	Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	105
5	Süratli intikal	45
6	Yetenek tabanlı planlama	48
7	Modülerlik	83
8	Kendi kendine yeterlilik	47
9	Siyasi hedefleri gerçekleştirme	99
10	Ekonomiklik	31
11	Birleşik harekate uygunluk	15
12	Kapsamlı yaklaşım	169
13	Hukuka uygunluk	14
	TOPLAM	978

5.2.4.1. Sorulara Göre Elde Edilen Veriler

Katılımcılara yöneltilen dört soru içerisinde en fazla 1'inci soru olan ‘‘ Dünya ordularındaki teşkilatlanma faaliyetlerine yönelik değişim dikkate alındığında , sizce öne çıkan faktörler/kriterler nelerdir? Neden?’’ sorusuna (318 kez) %32.5 oranında cevap verilirken, en az 4'üncü soru olan ‘‘Ordu yeniden teşkilatlanma sürecinde siyasi etki ve ilgi sahaları dikkate alındığında sizce siyasi irade ve siviller nerede, hangi aşamada bulunmalıdır? Katkıları neler olabilir?’’ sorusuna (170 kez) %17.4 oranında cevap verilmiştir (Tablo 5.7).

Tablo 5.7. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi

	1. Soru	2. Soru	3. Soru	4. Soru	TOPLAM
Müştereklik	26	62	20	1	109
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	34	44	53	10	141
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	34	17	18	3	72
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	43	28	32	2	105
Süratli intikal	18	25	2	-	45
Yetenek tabanlı planlama	25	16	2	5	48
Modülerlik	43	17	22	1	83
Kendi kendine yeterlilik	12	26	9	-	47
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	8	2	1	88	99
Ekonomiklik	17	5	2	7	31
Birleşik harekate uygunluk	9	5	1	-	15
Kapsamlı yaklaşım	49	32	39	49	169
Hukuka uygunluk	-	2	8	4	14
TOPLAM	318	281	209	170	978
ORAN	%32.5	%28.7	%21.3	%17.4	%100

1'nci soruya ağırlık olarak kavramlar içerisinde Kapsamlı yaklaşım %15.4, modülerlik %13.5 ve esnek teşkilatlanma %13.5 oranında cevap verilirken; siyasi hedefleri gerçekleştirme %2.5, birleşik harekate uygunluk %2.8 ve kendi kendine yeterli olma kavramına ise %3.7 oranında cevap verilmiştir. (Tablo 5.8)

2'nci soru olan "Sizce stratejik ve operatif seviyede ideal bir ordu yapılanmasında hangi kabiliyetler bulunmalıdır? Neden?" sorusuna ağırlıklı olarak %22.6 oranında müşterek harekate uygunluk ve %15.6 oranında komuta kontrolde sürat kavramları öne çıkarken, hukuka uygunluk ve siyasi hedefleri gerçekleştirme kavramları neredeyse hiç ifade edilmemiştir (Tablo 5.8).

3'üncü soru olan "Gelecekteki muhtemel çatışma alanları (ordunun kullanılabileceği alanlar) dikkate alındığında hibrid (melez) muharebeleri de sevk ve idare edecek bir teşkilatlanmada hangi kriterler sizce öne çıkmaktadır? Neden?" sorusuna katılımcılar ağırlıklı olarak, K/K'de sürat % 25.3, Kapsamlı yaklaşım %18.6 ve esnek teşkilatlanma %15.3 oranlarında; ekonomiklik, siyasi hedefleri gerçekleştirme ve birleşik harekate uygunluk kavramlarına ise yanıtlarında hemen hemen hiç yer vermemiştir (Tablo 5.8).

Son soru olan "Ordu yeniden teşkilatlanma sürecinde siyasi etki ve ilgi sahaları dikkate alındığında sizce siyasi irade ve siviller nerede, hangi aşamada bulunmalıdır? Katkıları neler olabilir?" sorusuna katılımcılar ağırlıklı olarak kapsamlı yaklaşım kavramı (% 28.8) içerisinde yanıt vermişlerdir (Tablo 5.8).

Tablo 5.8. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi

Soru Numarası/Sütun Bazında (% Olarak)				
SORU	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)
Müştereklik	8.1	22.6	9.5	0.5
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	10.7	15.6	25.3	5.8
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	10.7	6	8.6	1.7
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	13.5	10	15.3	1.1
Süratli intikal	5.6	8.9	0.09	-
Yetenek tabanlı planlama	7.8	6	0.09	2.9
Modülerlik	13.5	6	10.5	0.5
Kendi kendine yeterlilik	3.7	9.2	4.3	-
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	2.5	0.7	0.04	51.7
Ekonomiklik	5.3	1.7	0.08	4.1
Birleşik harekate uygunluk	2.8	1.7	0.04	-
Kapsamlı yaklaşım	15.4	11.38	18.6	28.8
Hukuka uygunluk	-	0.7	3.8	2.3
TOPLAM (%)	100	100	100	100

Kavramların soru bazında oranlarına bakıldığında müştereklik (% 56.8) 2'nci soruda, organik organizasyon (% 47.2) 1'inci soruda, esnek teşkilatlanma (% 40.9) 1'inci soruda, süratli intikal (% 55.5) 2'nci soruda, Yetenek tabanlı planlama (52.08) 1'nci soruda, Modülerlik (% 51.8) 1'nci soruda, Kendi kendine yeterlilik (% 55.3) ikinci soruda , Siyasi hedefleri gerçekleştirme (%88.8) 4'üncü soruda, Ekonomiklik (% 54.8) 1'inci soruda, Birleşik harekate uygunluk (% 60) 1'inci soruda, Kapsamlı yaklaşım (% 30) 1 ve 4'üncü soruda ve hukuka uygunluk (% 54.1) ile 3'üncü soruda en fazla yanıt alınan kavram olarak öne çıktığı görülmektedir (Tablo 5.9).

Tablo 5.9. Sorulara Göre Kavram Sıklık Analizi Kavram/Satır Bazında (%) Olarak)

SORU	1 (%)	2 (%)	3 (%)	4 (%)	TOPLAM (%)
Müştereklik	23.8	56.8	18.3	1	100
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	24	31.2	37.5	7	
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	47.2	23.6	25	0.4	
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	40.9	26.6	30.4	1.9	
Süratli intikal	40	55.5	4.4	-	
Yetenek tabanlı planlama	52.08	33.3	4.1	1	
Modülerlik	51.8	20.04	26.5	1.2	
Kendi kendine yeterlilik	25.5	55.3	19.1	-	
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	8	2	1	88.8	
Ekonomiklik	54.8	16.1	6.4	22.5	
Birleşik harekata uygunluk	60	33.3	6.6	-	
Kapsamlı yaklaşım	30	18.9	23.07	30	
Hukuka uygunluk	-	14.2	57.1	28.57	

5.2.4.2. Göreve Yönelik Elde Edilen Veriler

Dah öncesinden 12 öğretim elemanı, 8 karargah subayı, 58 öğrenci subay olacak şekilde örneklem alındığı ifade edilmişti. Göreve göre kavram sıklık analizi kapsamında, öğretim elemanlarının alınan yanıtla incelendiğinde toplam 193 kavram

içinde daha ziyade kapsamlı yaklaşım (31 kez) tekrarlandığı ve %16 ile kapsamlı yaklaşım, %10.8 ile K/K’de sürat ve siyasi hedefleri gerçekleştirme kriterlerinin öne çıktığı; Kh. Sb.larında toplam 112 kavram içinde daha ziyade esnek teşkilatlanma (17 kez) %17 ve siyasi hedefi gerçekleştirme %15.1 ile öne çıktığı; öğrenci subay olan kurmay subay adaylarında ise %19.3 ile kapsamlı yaklaşım ve % 15.9 ile K/K’de sürat kavramlarının öne çıktığı görülmektedir. (Tablo 5.10 ve 5.11)

Tablo 5.10. Göreve Göre Kavram Sıklık Analizi

	Ö/E	Kh.Sb.	Öğc.Sb.	TOPLAM
Müştereklik	17	12	80	107
Komuta kontrol ve k/k’de sürat	21	13	107	141
Organik organizasyon ve karma	9	11	52	72
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	19	19	67	105
Süratli intikal	13	7	25	45
Yetenek tabanlı planlama	8	2	38	48
Modülerlik	15	13	55	83
Kendi kendine yeterlilik	19	4	24	47
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	21	17	61	99
Ekonomiklik	10	4	17	31
Birleşik harekate uygunluk	5	2	8	13
Kapsamlı yaklaşım	31	8	130	163
Hukuka uygunluk	5	-	9	14
TOPLAM	193	112	673	978

Tablo 5.11. Göreve Göre Kavram Sıklık Analizi

Sütun bazında (%) olarak			
	Ö/E	Kh.Sb.	Öğc.Sb.
Müştereklik	8.8	10.7	11.8
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	10.8	11.6	15.9
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	4.6	9.8	7.7
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	9.8	17	10
Süratli intikal	6.7	6.25	3.7
Yetenek tabanlı planlama	4.1	1.7	5.6
Modülerlik	7.7	11.5	8.1
Kendi kendine yeterlilik	9.8	3.5	3.5
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	10.8	15.1	9
Ekonomiklik	5.1	3.5	2.5
Birleşik harekata uygunluk	2.5	1.7	1.1
Kapsamlı yaklaşım	16	7.1	19.3
Hukuka uygunluk	2.5	-	1.3
TOPLAM (%)	100	100	100

5.2.4.3. Tecrübeye Göre Elde Edilen Veriler

15-20 tecrübeye sahip katılımcıların verilen toplam 268 kavram yanıtından en fazla siyasi hedefi gerçekleştirme (35 kez) %13, esnek teşkilatlanma %12.3 ve kapsamlı yaklaşım %11.5 olarak gerçekleşmiştir. (Tablo 5.12 ve 5.13)

10-15 yıl tecrübeye sahip subaylar verilen toplam 681 kavram yanıtından en fazla, kapsamlı yaklaşım (134 kez) % 19.6, K/K'de sürat (110 kez) %16.1 ve müştereklik (86 kez) %12.1 oranında kavramlarını kullanmışlardır.

5-10 yıllık tecrübeye sahip subaylar ise toplam 29 kez tekrarlanan kavramlardan en fazla, yetenek tabanlı planlama (5 kez) %17 ve kapsamlı yaklaşım (4 kez) %13 kullanmışlardır.

Tablo 5.12. Tecrübeye Göre Kavram Sıklık Analizi

	15-20 yıl	10-15 yıl	5-10 yıl	TOPLAM
Müştereklik	22	86	1	109
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	29	110	2	141
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	21	48	3	72
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	33	70	2	105
Süratli intikal	19	23	3	45
Yetenek tabanlı planlama	10	33	5	48
Modülerlik	25	55	3	83
Kendi kendine yeterlilik	21	25	1	47
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	35	63	1	99
Ekonomiklik	12	16	3	31
Birleşik harekata uygunluk	5	10	-	15
Kapsamlı yaklaşım	31	134	4	169
Hukuka uygunluk	5	8	1	14
TOPLAM	268	681	29	978

Tablo 5.13. Tecrübeye Göre Kavram Sıklık Analizi

Yıllar/sütun bazında (%) olarak			
	15-20 yıl	10-15 yıl	5-10 yıl
Müştereklik	8.2	12.6	3.4
Komuta kontrol ve k/k'de	10.8	16.1	6.9
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	7.8	7	10.3
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	12.3	10.2	6.9
Süratli intikal	7	3.3	10.3
Yetenek tabanlı planlama	3.7	4.8	17
Modülerlik	9.3	8	10.3
Kendi kendine yeterlilik	7.8	3.6	3.4
Siyasi hedefleri	13	9.3	3.4
Ekonomiklik	4.4	2.3	10.3
Birleşik harekate uygunluk	1.8	1.4	-
Kapsamlı yaklaşım	11.5	19.6	13
Hukuka uygunluk	1.8	1.1	3.4
TOPLAM	100	100	100

5.2.4.4. Rütbelere Göre Elde Edilen Veriler

Katılımcı yarbaylar (3 kişi) 114 kavram tekrarlamaşı içinden en fazla siyasi hedefi gerçekleştirme (17 kez ve %17) ve kapsamlı yaklaşım (16 kez ve %14) kavramlarını öncelemişlerdir.

Binbaşılar (10 kişi) 174 kavram sıklığı içinde K/K'de sürat (22 kez), esnek teşkilatlanma (22 kez) ve kapsamlı yaklaşım (21 kez) ve üç kavram da % 12.6 oranında öne çıkmıştır.

Yüzbaşılar (58 kişi) 660 kavram tekrarı içinde, kapsamlı yaklaşım (127 kez ve %19.2) ve K/K'de sürat (106 kez ve %16.6) kavramlarını öne çıkarmışlardır.

Üsteğmenler (3 kişi) 30 kavram sıklığı içinde en fazla 5 tekrar ve %16.6 oranı ile yetenek tabanlı planlamayı öne aldıkları görülmektedir. (Tablo 5.14 ve 5.15)

Tablo 5.14. Rütbelere Göre Kavram Sıklık Analizi

SORU	Yb.	Bnb.	Yzb.	Ütgm.	TOPLAM
Müştereklik	9	16	83	1	109
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	11	22	106	2	141
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	9	11	49	3	70
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	13	22	68	2	105
Süratli intikal	8	11	23	3	45
Yetenek tabanlı planlama	4	6	33	5	48
Modülerlik	12	15	53	3	83
Kendi kendine yeterlilik	7	16	23	1	47
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	17	18	63	1	99
Ekonomiklik	5	8	15	3	31
Birleşik harekâta uygunluk	1	5	9		15
Kapsamlı yaklaşım	16	21	127	5	169
Hukuka uygunluk	2	3	8	1	14
TOPLAM	114	174	660	30	978

Tablo 5.15. Rütbelere Göre Kavram Sıklık Analizi

Sütün bazında (%) olarak				
	Yb.	Bnb.	Yzb.	Ütgm.
Müştereklik	7.9	9.2	12.6	3.3
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	9.6	12.6	16.6	6.6
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	7.9	6.3	7.4	10
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	11.4	12.6	10.3	6.6
Süratli intikal	7	6.3	3.4	10
Yetenek tabanlı planlama	3.5	3.4	5	16.6
Modülerlik	10.5	8.6	8	10
Kendi kendine yeterlilik	14.9	9.2	3.4	3.3
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	17	10.3	9.5	3.3
Ekonomiklik	4.4	4.6	2.2	10
Birleşik harekâta uygunluk	0.8	2.8	1.3	-
Kapsamlı yaklaşım	14	12	19.2	16.6
Hukuka uygunluk	1.7	1.7	1.2	3.3
TOPLAM (%)	100	100	100	100

5.2.4.5. Sınıflara Göre Elde Edilen Veriler

Araştırmaya 9'u kara kuvvetleri, biri jandarma genel komutanlığı olmak üzere toplam 10 sınıf katılımcı olarak dahil edilmişlerdir.

Piyade (25 kişi) 362 kavram tekrarı içinde en fazla kapsamlı yaklaşım (64 kez, %17.7) ve K/K'de sürat (53 kez ve %14.6); Tank (9 kişi) 145 kavram tekrarı içinde kapsamlı yaklaşım (29 kez, %20) ve K/K'de sürat (17 kez, %11.7); Topçu (6 kişi) 101 kavram tekrarı içinde Kapsamlı yaklaşım (22 kez , %22) ve K/K'de sürat (13 kez, %12.9); Kara Pilot (10 kişi) 129 kavram tekrarı içinde Kapsamlı yaklaşım (22 kez, %17) ve esnek teşkilatlanma (18 kez, %13.95); İstihbarat (7 kişi) 84 kavram tekrarı içinde müşterek harekate uygunluk (17 kez ve %20); Hava savunma (3 kişi) 18 kavram tekrarı içinde esnek teşkilatlanma (4 kez , %22.5) ve siyasi hedefleri gerçekleştirme (kez , %22.5); muhabere (1 kişi) 18 kavram tekrarı içinde kapsamlı yaklaşım (5 kez, %27.7) ve K/K'de sürat (5 kez ve %27.7); Ulaştırma (1 kişi) 13 kavram tekrarı içinde K/K'de sürat (5 kez ve %38.4); İkmal (1 kişi) 8 kavram tekrarı içinde müşterek harekate uygunluk (2 kez ve %25); Jandarma (11 kişi) 100 kavram tekrarı içinde kapsamlı yaklaşım (21 kez, %21) kavramlarını öncelendiği görülmüştür.(Tablo 5.16 ve 5.17)

Tablo 5.16. Sınıflara Göre Kavram Sıklık Analizi

SINIF	P.	Tnk.	Top.	Kr: Plt.	İsth.	Hv. Syn.	Mu.	Uş.	İkm.	J.	TOPLAM
Müştereklik	43	13	5	11	17	3	3	-	2	12	109
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	53	17	13	22	9	-	5	5	1	16	141
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	27	11	5	10	4	1	2	1	1	10	72
Esnek teşkilatlanma /çok yönlülük	44	10	8	18	11	4	1	1	-	8	105
Süratli intikal	16	11	3	4	4	2	-	-	1	4	45
Yetenek tabanlı planlama	16	10	6	5	4	-	1	-	1	5	48
Modülerlik	30	15	9	13	7	-	-	2	1	6	83
Kendi kendine yeterlilik	11	12	12	4	2	-	-	-	1	5	47
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	35	9	12	16	13	4	1	1	1	7	99
Ekonomiklik	15	6	4	2	2	-	-	-	-	2	31
Birleşik harekata uygunluk	5	1	1	5	-	1	-	-	-	2	15
Kapsamlı yaklaşım	64	29	22	15	10	1	5	2	-	21	169
Hukuka uygunluk	3	1	1	4	1	2	-	-	-	2	14
TOPLAM	36	145	10	129	84	18	18	13	8	100	978

Tablo 5.17. Sınıflara Göre Kavram Sıklık Analizi

Sınıf/Sütun Bazında (%) Olarak										
SINIF	P.	Tnk.	Top.	Kr. Plt.	İsth.	Hv. Svn.	Mu.	Uls.	İkm.	J.
Müştereklik	11.8	9	5.9	8.5	20.2	16.6	16.6	-	25	12
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	14.6	11.7	12.9	17	10.7	-	27.7	38.4	12.5	16
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	7.4	7.5	4.9	7.75	4.7	5.5	11.1	7.7	12.5	10
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	12.1	6.9	7.9	13.95	13	22.2	5.5	7.7	-	8
Süratli intikal	4.4	7.5	2.9	3.1	4.7	11	-	-	12.5	4
Yetenek tabanlı planlama	4.4	6.9	5.9	3.8	4.7	-	5.5	-	12.5	5
Modülerlik	8.2	10.3	8.9	10.7	8.3	-	-	15.3	12.5	6
Kendi kendine yeterlilik	3	10.3	11.9	3.1	2.3	-	-	-	12.5	5
Siyasi hedefleri gerçekleştirme	9.6	6.2	11.9	12.4	15.4	22.2	5.5	7.7	12.5	7
Ekonomiklik	4.1	4.1	3.9	1.5	2.3	-	-	-	-	2
Birleşik harekata uygunluk	1.8	0.6	1	3.8	-	5.5	-	-	-	2
Kapsamlı yaklaşım	17.7	20	21.8	11.6	11.9	5.5	27.7	15.3	-	21
Hukuka uygunluk	0.8	0.6	1	3.1	1.1	11	-	-	-	2
TOPLAM (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

5.3. Yorumlama

Katılımcılar 1'inci sorunun yanıtı olarak teşkilatlanma faaliyetleri için, sırasıyla kapsamlı yaklaşım, modülerlik, esnek teşkilatlanma ve çok yönlülük, organik organizasyon ve karma örgüt, komuta kontrolde sürat ve müşterek harekate uygunluk kavramlarının değişim kriteri olarak ele alınmasını belirtmişlerdir.

Burada özellikle katılımcılar, rijit ve homojen bir yapılanmanın artık günümüz muharebe şartlarında geçerli olamayacağını, değişen çevre koşulları ve harbin doğası gereği karargâhlarda sivillerin de uzmanlık alanından istifade edilebileceği, üç kuvvetin yeteneklerini bir arada toplayabilen, yönetebilen ve her türlü tehdide göre yapılanmasını sağlamış, sivillerin de hareket ortamında bulunabileceğini öngören bir teşkilatlanmanın esas alınmasını belirtmişlerdir. Aynı zamanda savaş sonrası hareketin artık günümüzde daha önem kazandığı bu nedenle kapsamlı yaklaşımla sivil kurum ve sivil toplum örgütleri ile işbirliğinin önem kazandığı, yapılanmalarda bu hususun dikkate alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

İkinci sorunun yanıtı olarak stratejik ve operatif bir yapılanmanın mutlaka müşterek bir yapıda olması gerektiğini vurgularken, bu yapıda komuta ve kontrolün ve müşterek taktik resmin oluşturulması ile karar mekanizmalarının süratli olacak şekilde yapılandırılmasının önem arz ettiğini vurgulamışlardır. Aynı zamanda oluşturulacak bu yapının hem hat hem de kurmay olarak esnek bir yapıda olması gerektiğini, değişik tehditlere karşı çok yönlü bir teşkilatlanabilmesi ve sivillerden de istifade edilmesi gerektiğine işaret etmişlerdir.

Üçüncü sorunun yanıtı olarak evrimleşen harbin gereği kaotik ve karmaşık muharebe sahasını yönetebilmek için oluşturulacak yapıda en önemli hususun kapsamlı yaklaşımla beraber komuta ve kontrol ile komuta ve kontrolde sürat olduğu ortaya çıkmaktadır.

Dördüncü sorunun yanıtı olarak teşkilatlanmada sivil iradeyle işbirliği ve koordinasyonun, ortak bir stratejik vizyon belirlenmesi gerektiği, sivil iradeye itaatin ve sorumlulukların paylaşılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Burada özellikle sivil iradenin siyasi ilgi ve etki sahasında askerleri nasıl kullanabileceğine yönelik açık bir direktif vermesi gerektiği ve bu direktife uygun bir teşkilatlanma konseptinin oluşturulması gerektiği, tehdit tabanlı planlamadan ziyade, proaktif bir tutum sergileyerek yetenek tabanlı bir tehdit algılaması ve planlamaların yapılması gerektiği buna göre de teşkilatlanma sürecinin yönetilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Öğretim elemanları ve öğrenci subaylar kapsamlı yaklaşımı ilk sıraya, tüm katılımcılar ortak olarak komuta ve kontrolde sürati ikinci sıraya alırken, karargah subayları siyasi hedefleri gerçekleştirmeyi ilk sıraya almışlardır. Bu resme göre bir operatif ve stratejik teşkilatlanmada kapsamlı yaklaşım ve komuta kontrolde sürat olmazsa olmaz bir kriter olarak alınmalıdır. Bunun yanında müştereklik ve modülerlik kriterleri de olmalıdır. Bu kriterlere bakıldığında aslında hepsinin bir birleri ile ilintisi mevcuttur. Müşterek olan bir yapı zaten, kapsamlı yaklaşıma ve siyasi hedefleri gerçekleştirmeye odaklı proaktif bir yapı olacaktır. Kapsamlı yaklaşım kriteri daha ziyade karargah yapılanması için geçerli iken, müştereklik hem karargah hem de dikey organizasyonda müşterekliği gerektirmektedir.

Tecrübeye bakıldığında 5-10 yıllık subaylar diğer gruba rağmen yetenek tabanlı planlamayı ilk kriter olarak esas aldıkları görülmektedir. Bu da genç kurmayların sivil iradeyle birlikte çalışma, stratejik vizyonu siyasi otorite ile birlikte belirleme açısından diğerlerine nazaran daha olumlu baktıklarının bir göstergesi olarak algılanabilir.

Sonuç olarak katılımcılar, eğitim ve uzmanlıklarının gereği dış çevre analizlerini ve var olan harbin evrimini kavrayarak gelişmeleri iyi okumuş ve öncelikle siyasi iradenin de hedeflerini dikkate alarak mutlaka müşterek bir yapıya geçilmesini dile getirmişlerdir. Müşterek bir yapıya geçilerek, müteakiben diğer kriterlerin yerine getirilebileceğine vurgu yapmışlardır. Burada vurgulanması gereken önemli bir husus da katılımcıların meslek hayatlarında bölücü terör örgütü ile mücadelede elde ettikleri en önemli tecrübenin karar mekanizmalarında ve komuta kontrolde süratin mutlaka sağlanması gerektiğidir.

6. DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ ve KONSEPT

6.1. Değerlendirme Kriterleri

Çalışmanın bir ve ikinci bölümlerinde yapılan incelemede geleceğin güvenlik ortamı ve bu ortamda belirecek olan ekonomik, teknolojik, toplumsal ve doktrinel eğilimler ve muhtemel sorun/çatışmaların yaşanabileceği bölgeler; üçüncü bölümde örgüt ve organizasyon teorileri kapsamında günümüzün kaotik ortamına heterojen ve istikrarsız yapının hakim olduğu düşünüldüğünde askeri organizasyonların da organik yapıda ve proje/matriks bir yapılanmayı tercih etmeleri gerektiğine ihtiyaç duyulduğu; dördüncü bölümde ise, ABD ve yakın müttefiki olan İngiltere'nin yanında, başat ülkelerden Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kara kuvvetlerinin yapıları ve NATO'nun hedeflediği kuvvet yapısı ele alınmıştır. Bu bölümlerde elde edilen bilgiler ışığında, küresel gelişmelerin etkisi altında, ülke ve organizasyonların nasıl kuvvetlere sahip oldukları, ne yönde gelişim gösterdikleri ve bu değişimlerinde öne çıkan hususların neler oldukları ortaya koyulmuştur. Beşinci bölümde ise konunun uzmanı olarak addedilebilecek subayların görüşlerine başvurularak, ilk dört bölümde elde edilen kriterlerin analitik incelemesi yapılarak kriterler arasındaki ilinti ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu bölümde ise daha önceki bölümlerde tespit edilen kuvvet ve komuta yapısı ile dönüşüme ait temel hususlar, Kara Kuvvetleri'nin öngörülen kuvvet ve karargâh yapısını ortaya koymak için değerlendirme kriterleri olarak kullanılacaktır. Stratejik, operatif ve taktik seviyede tespit edilen değerlendirme kriterleri, çalışmanın devamı için analitik bir araç olarak kabul edilerek, tümünden gelen, bütünsel bir anlayışla, istenilen kriterleri sağlayacak olan kuvvet ve karargâh yapılarının öngörülmesi için kullanılacaklardır. Tespit edilen değerlendirme kriterleri ve gerekçeleri aşağıda açıklanmıştır:

6.1.1. Modülerlik

Son 20-30 yılda yaşanan birçok savaşta komutanlar, muharebe ortamında çeşitli sürprizlerle karşılaşmışlardır. Bu sürprizleri veya günümüz muharebe ortamının getirdiği geniş bir spektrumda yer alan tehditleri karşılamak için esnek komuta ve teşkilat yapıları, orduların olmazsa olmazları arasına girmiştir. Artık bir zırhlı tugay muharebeye girdiği bölgede sadece zırhlı birliklerle değil, çok farklı asimetrik etki yaratabilecek düşman unsurlarıyla da karşılaşabilmektedir. Dolayısıyla orduların teşkilat yapılarının bu anlamda modüler bir hale gelmesi komutanların muharebe sahasında karşılaşılabilecekleri sürprizlere karşı hazırlıklı olmasını sağlayacaktır.

Günümüz muharebe ortamında, komutanların belirli bir muharebe için oluşturdukları kuvvet karışımından farklı ihtiyaçları gerektiren bir tehdit durumuyla karşılaşmaları mümkün olmaktadır. Bu sorunu giderebilmek için; teçhizatı, donanımı, eğitimi ve teşkilat yapısıyla sadece öngörülen tehdit durumuna yönelik olan kuvvet karışımı yerine modüler, muharebe ortamında karşılaşılabilecek her türlü tehdide yönelik tedbirleri bünyesinde barındıran bir teşkilat yapısına geçmek gereklilik haline gelmiştir.

6.1.2. Esnek Teşkilat Yapısı

İncelenen ülkelerin teşkilat yapılarına bakıldığında, kuvvetler ile karargâhların birbirinden ayrı düşünüldüğü görülmektedir. Tugaylar, tümenler ve az da olsa kolordular merkezi bir komutanlık bünyesinde toplanmıştır. Bu şekilde bir teşkilatlanmayla özellikle esas taktik kara birliği olan tugayların eğitim ve planlarının sadece bağlı oldukları kolordu ve orduların plan görevlerine yönelik olarak şekillenmesi önlenmiş, daha geniş bir çerçevede planlama ve eğitimlerin yapılarak günümüz karmaşık muharebe ortamlarına daha hazır hale gelmeleri sağlanmıştır.

Çeşitli bölgelerde kurulan müşterek komutanlıkların karargâh ve teşkilat yapıları, sadece belirli bir kuvvet yapısına (örneğin; sadece konvansiyonel harekât icra edecek şekilde değil, istikrar harekâtı, BDH vb. harekât tiplerini de planlayacak şekilde) göre değil, farklı kuvvet yapılarının harekâtını da planlayabilecek ve uygulayabilecek esnek bir şekilde oluşturulmuştur. Yani kuvvet ve karargâh yapıları,

belirli görevlere ve durumlara göre değil, alınabilecek görevlere yönelik oluşturulabilecek esneklikte meydana getirilmiştir.

6.1.3. Müşterek Harekâta Uygunluk

Gelecekte yaşanacak muharebeler üstün teknolojiye sahip silahların gölgesinde gerçekleşecektir. Bu gelişmeler ışığında muhabere imkânları oldukça gelişmiş, silahların hassas bir şekilde hedeflere angaje olması dağılmayı zorunlu kılmıştır. Artık üstünlük, doktrinlerle veya teknolojik olarak değil, bu doktrin ve stratejilerin kuvvetler arasında işbirliğini artıracak şekilde kullanılması ve bunun doğal sonucu olarak meydana gelecek sinerjik etkiyle sağlanmaya başlamıştır. 1'inci ve 2'nci Körfez Savaşları bunun en iyi örnekleridir.

Her kuvvetin imkân ve kabiliyetleri kendi harekâtını yürütmek için kullanıldığında ve doktrinleri de sadece kendi harekâtlarının yürütülmesiyle ilgili olursa böyle bir ordunun istismar edilebilecek birçok hassasiyeti ortaya çıkacaktır. Durum böyle olunca, soğuk savaş ve öncesi dönemde olduğu gibi kuvvetlerin barıştan itibaren eğitimlerini ve teşkilatlanmalarını kuvvetler bazında planlaması ve icra etmesi günümüzde kabul edilebilir bir husus olmaktan çıkmıştır. Günümüz modern orduları için müşterekliğin barıştan itibaren sağlanması, hem harbe hazırlık hem de hem de muharebenin süratle değişen şartlarına çabuk uyum sağlamak açısından önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müşterekliği farklılığın gücü olarak tanımlamak mümkündür. Buna göre her Kuvvet Komutanlığı, gurur duydukları bir tarihe, zengin bir mirasa ve farklı kültürlerle sahiptir, ancak hepsi de ülkeye hizmet ve kendini fedaya hazır olmaya ve vatana hizmet etiğini paylaşırlar. Benimsedikleri değerleri, işte bu ortak temelden alırlar. Her bir Kuvvet Komutanlığını tanımlayan icraatlar ve temel varsayımlar, onlara tevdi edilen rol ve görevler ile faaliyet gösterdikleri başlıca alanları yansıtmaktadır. Kuvvet Komutanlıklarının kültürleri, sahip oldukları eşsiz uzmanlık ve becerilerini daha da ileri seviyeye taşımaları için bir güç kaynağıdır.

Kuvvet Komutanlıklarının kültür ve kendilerine has özelliklerindeki farklılığın yarattığı güç, çeşitli askeri harekâtlarda bir takım olarak faaliyet gösterdikleri zamanlarda Müşterek Kuvvete sağladıkları adaptasyon imkan-kabiliyeti ve çok yönlülükte vücut bulmaktadır. Kuvvet Komutanlıklarının farklı kültürlerini birbirini tamamlayacak şekilde entegre etmek, bu gücü yaratmaktadır. Bu da, güven

ve itimadı sürekli besleyerek sağlanmaktadır. Bağımsız bir takım olarak bir arada faaliyet göstermek, karşılıklı saygı ve kaynaşmayı teşvik eden bir ortam yaratmaktadır. Kısaca **müştereklik, farklılığın yarattığı gücün sergilenmesidir.**

Müştereklik, Kuvvet kültür ve yeteneklerinin entegrasyonundan doğar ve dar görüşlülükten kurtulmaya dönük ve ulusal güvenlik çıkarlarına en uygun hedefleri başarmak için tüm kuvvetler ve askeri kurumlar arasında bir takım çalışması olmasını gerekli kılar. Müştereklik aynı zamanda, ortak hedeflere ulaşmada çalışma birliğini oluşturmak için kurumlar arası, hükümetler arası ve koalisyon ortakları arasında gerçekleşecek bir takım çalışmasını da gerekli kılmaktadır.

6.1.4. Süratli İntikal

Günümüzde silahlı kuvvetlerden beklenen sadece yurt savunması değil, ortaya çıkacak küresel tehditlere karşı ittifak ve koalisyonlar sistemi içerisinde reaksiyon gösterebilmektir. Bunun yapılabilmesi için kuvvet yapısının, süratle intikale uygun hale gelebilecek, kademe sayısı (ordu, kolordu, tugay vb. kademelenme) mümkün olduğu kadar azaltılmış, böylece planlama karargâhı sayısı azaltılarak planlama hızının artırıldığı bir yapıya kavuşması gerekmektedir.

6.1.5. Komuta Kontrolde Sürat

Teknolojide yaşanan baş döndürücü değişimin askeri alana yansımaları komutanların karar süreçlerinin daha da kısalması şeklinde olmuştur. Çünkü artık taktik resim anlık olarak komutanlara sunulabilmekte, iletişim imkânlarının artması muharebe sahasını genişletmektedir. Muharebe sahasının genişlemesi zaten çok önemli bir harekât prensibi olan inisiyatifi daha da önemli bir hale getirmiştir. Böyle bir durumda ise komutanların üstlerinden aldıkları kararlar için onay beklemesi bahsedilen karar verme sürecinde gerekli kısalmanın aleyhine bir durum yaratmaktadır. Günümüz modern ordularındaki kademelenmenin, bahsedilen etkiler dikkate alınarak mümkün olduğu kadar azaltılması, komutanların hem çabuk vermesini sağlayacak hem de verilen kararların üst komutanlık tarafından onay sürecini kısaltarak zamanın lehte işlenmesine olanak tanınmış olacaktır.

6.1.6. Ekonomiklik

ABD, İngiltere, Çin, Rusya gibi ülkelerin orduları bile büyük ekonomilerine ve üretim kabiliyetlerine rağmen ordularını en ekonomik şekilde nasıl sevk ve idare edeceklerinin hesabını yapmakta ve gelecek planlarını, teşkilat yapılarını, hatta doktrinlerini bile buna göre şekillendirmektedirler. Bu anlamda, ABD Başkanı Obama'nın 2011 yılı sonlarında yaptığı bir konuşmada orduda ciddi bir küçülmeden bahsetmesi, halen dünyanın birçok yerinde savaşıyor ve birlik bulunduran ABD ordusu için çok önemli bir gelişmedir. Devletlerin ekonomileri teknolojik silahlara yapılan yatırımlar sebebiyle savunma bütçelerine büyük paylar ayırmaktadır. Ülke ekonomisini yöneten sivil otoriteler ise her geçen yıl savunma bütçesine ayrılan parayı daha da kısımaktadır. Böyle bir durumda orduların teşkilat yapılarının da ister istemez bu düşük bütçelerle uyumlu bir şekilde düzenlenmesi ve daha maliyet etkin bir hale gelmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Ayrıca orduların barış zamanında geçirdikleri süre, savaş zamanında geçirdikleri süreden daha fazla olduğu için yapılacak teşkilatlanmaların, barışta geçen sürede en fazla ekonomikliği sağlaması ile savaş zamanında en harbe hazır durumda olunması arasındaki dengeyi sağlayacak şekilde olmalıdır.

6.1.7. Birleşik Harekâta Uygunluk

Küreselleşen güvenlik ortamında çok kutuplu bir yapı hakim olmaktadır. Bunun yanında bazı ülkeler güçlerini artırmakta, koalisyonlar ve ittifaklar da önemlerini korumaktadırlar. BM veya NATO gibi uluslararası kuruluşların aldıkları kararlar olmadan askeri güç kullanmak mümkün değildir. Bu durum ise bahsedilen uluslararası kuruluşlardan istenen kararların çıkması ülkelerin aralarında anlaşmalarını zorunlu kılmaktadır. Savaşın maliyetinin çok fazla olması, bu mali yükün askeri harekâtın sonucunda aynı faydayı bekleyen ülkeler tarafından paylaşılmasını, yani yapılacak askeri harekâtın bir koalisyon oluşturularak yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Böyle bir durum ise, belki de birbirlerinden çok farklı doktrine, askerlik anlayışlarına sahip ülkelerin birleşik harekât icra etmelerini gerektirecektir. Dolayısıyla orduların kuvvet ve karargâh yapılarının birleşik harekât icra edecek yetenekte ve esneklikte olmasını gerekmektedir.

Bu konuda diğerk bir önemli husus da, NATO gibi güvenlik teşkilatlarına üye ülkelerin, bu teşkilatlara üye ülkelerle beraber harekât icra edebilmesine yönelik teşkilat yapılarına sahip olması gerekliliğidir. NATO'ya üye olan ülkemizin, NATO kapsamında kurulacak bir koalisyonda görev alması durumunda, kuvvet ve karargâh yapısı anlamında yeterli esneklikte bir teşkilat yapısına ihtiyacı vardır.

6.1.8. Kendi Kendine Yeterlik

Modern muharebenin kaçınılmaz unsurlarından olan muharebe sahasının genişlemesinin bir sonucu olarak birlikler ister istemez daha geniş alanlarda harekât icra etmek zorunda kalacaklardır. Bu geniş muharebe sahasında operatif ve özellikle de taktik seviyedeki birliklerin muharebe ve hizmet desteğinin sağlanması çok daha zor olacaktır. Ayrıca muharebeyi kazanacak tarafın, tempo ve süratini devamlı surette idame edebilen ve böylece düşmanın doruk noktasına ulaşmasını sağlayacak taraf olacağı düşünüldüğünde, bahsedilen muharebe ve hizmet desteğinin sağlanmasının ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılabilir.

Bu kapsamda, operatif ve taktik seviyedeki birlikler; alacakları görevlerin kapsamına göre, her biri ayrı ayrı hem muharebe ve hizmet desteği anlamında hem de karargâh teşkilatı açısından kendine yeterli olmak zorunda olacaktır. Yani, operatif ve taktik seviyedeki birliklerin teşkilat ve karargâh yapıları açısından mümkün olan en az miktarda üst komutanlıklarına bağımlı olması, komutanların karar süreçlerini kısıltacak ve esnekliği artıracaktır.

6.1.9. Kapsamlı Yaklaşım

Küreselleşme süresince ortaya çıkan olan göç, diaspora ve şehirleşme hareketlerine paralel olarak, hareket bölgesinin/muharebe sahasının genişlemesi ile hareketin nüfus-yoğun bölgelerde icra edilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu tür bölgelerde icra edilen hareketi da uluslar arası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri etkileyebilmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) ve uluslararası organizasyonların amaçlarının harekât icra edilecek bölgedeki amaçları ile örtüşen/paralellik arz eden bir yapı, harekâta da kapsamlı yaklaşımın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu

paralellik ve örtüşmenin derecesi, nüfus-yoğun hareket bölgelerinde/muharebe sahalarında icra edilecek harekâtların başarılarına doğrudan etki edecektir. Kapsamlı yaklaşım, sivillerin yoğun olduğu bölgede icra edilecek harekâta mevcut askeri yaklaşımın yanında politik, ekonomik ve sivil unsurları da içerecek bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. VDAM+Z olarak formüle edilen kısa durum muhakemesi, artık VDAM+ZS olarak sivil unsurları da içine almıştır.

6.1.10. Hukuka Uygunluk

Hukukun üstünlüğü anlayışının geçmişe nazaran, daha fazla önem kazanması, bireysel ve toplumsal hak ve hürriyetlerin serbest olarak kullanabilmesini sağlayan süreç ve mekanizmaların da hızla gelişmesi nedeniyle, silahlı kuvvetler bünyesinde her seviyedeki komutanların, icra edilecek her türlü faaliyette yasal düzenlemelere ve hukuksal üstünlüğe bağlı kalması önem arz etmektedir. Yasal hususlara uygunluğun takibini sağlayacak adli unsurların, özellikle son zamanlarda önemi artan ve artmaya devam edeceği değerlendirilen; toplumsal hareketler, mikro milliyetçilik, sivil itaatsizlik, vicdani ret gibi hukuksal ve toplumsal kavramların etkilerini de göz önünde bulundurması gerekmektedir.

6.1.11. Organik Organizasyon ve Karma Örgüt Yapısı

Organik örgüt yapısında roller gevşek biçimde belirlenmiş bireylere, değişen çevre koşullarına ve buna uygun örgütsel ihtiyaçlara uygun davranabilme olanakları sağlanmıştır. Bu örgüt yapısında bireysel inisiyatif ön plandadır ve bireyler özel bilgi ve deneyimlerini belirlenen rollerine göre değil, yeri geldikçe örgütün ihtiyacına göre kullanabilmektedir. Görev veya roller arasında karmaşaya ve çatışmalara yol açmamak için dikey haberleşmeden çok yatay ve çapraz haberleşmeye önem verilir ve bireyler bu hususta teşvik edilir. İşlerin yapılmasında emir kumandadan çok bilgi verme ve danışma ilişkileri önem kazanmıştır.

Bireyler işlerini kendilerine bildirilen hiyerarşik yapı ve kurallara harfiyen uyarak değil, örgütün sosyal, ekonomik, teknolojik vb. gibi değişen ortam koşulları içinde sık sık yeniden belirlemek veya değiştirmek zorunda kaldığı amaç, strateji ve yeni örgütsel ihtiyaç ve görevleri göz önünde bulundurarak yerine getirirler.

Organik örgüt yapısında merkeziyetçilik en aza indirilmiştir. Bu nedenle, tepe yönetimini oluşturan yöneticiler mutlaka herşeyi en iyi bilen ve tüm kararları almaya tam yetkili kişiler olarak düşünülemez.

Sürekli yeniliklerin olduğu ve istikrarın mevcut olmadığı bir örgütsel ortamda organik yapı en iyi sonucu vermektedir. Çünkü artan haberleşme, mevcut planların ve programların yeniden ayarlanabilmesi örgütün çabuk biçimde rol yapısını değiştirebilmesi bu örgütsel biçim sayesinde gerçekleştirilebilir.

İşletmelerin büyümeleri ve çeşitlilik söz konusu olduğu zaman, tek bir bölümlenme sistemi ile amaçlara ulaşmak güçleşmektedir. Bu durumlarda karma örgüt yapısını kullanırlar. Karma örgüt yapısı ile diğer bölümlere ayırma biçimlerinin en iyi yanları ele alınarak dengeli bir örgüt yapısı oluşturmak amaçlanmaktadır.

6.1.12. Yetenek Tabanlı Planlama

Bir vazifenin yerine getirilebilmesi için, belirsizlik ortamında ve kısıtlı kaynaklarla, belirlenmiş senaryolar kapsamında ihtiyaç duyulan yeteneklerin oluşturulması ve geliştirilmesi için yürütülen bir savunma planlama yöntemidir. Açık bir tehdit yoktur, asimetric tehdit ve belirsizlikler vardır. Konvansiyonel harpten ziyade düşmanın değişik silah ve yeteneklere sahip olması öngörülür.

Sistemde genel olarak; önce senaryolar belirlenmekte, bilahare bu senaryolara göre vazife ortaya konmakta ve bu vazifeyi yerine getirebilmek için ihtiyaç duyulan yetenekler belirlenmektedir. Mevcut yetenekler, kazanılması gereken yeteneklerle karşılaştırılarak eksik yetenekler/zafiyet alanları tespit edilmekte, yetenek zafiyetini giderecek sistemlerin tespiti ve analizi sonucunda yeteneği karşılayacak en ekonomik ve etkin sistem seçilerek yıllara sari olarak planlanmaktadır.

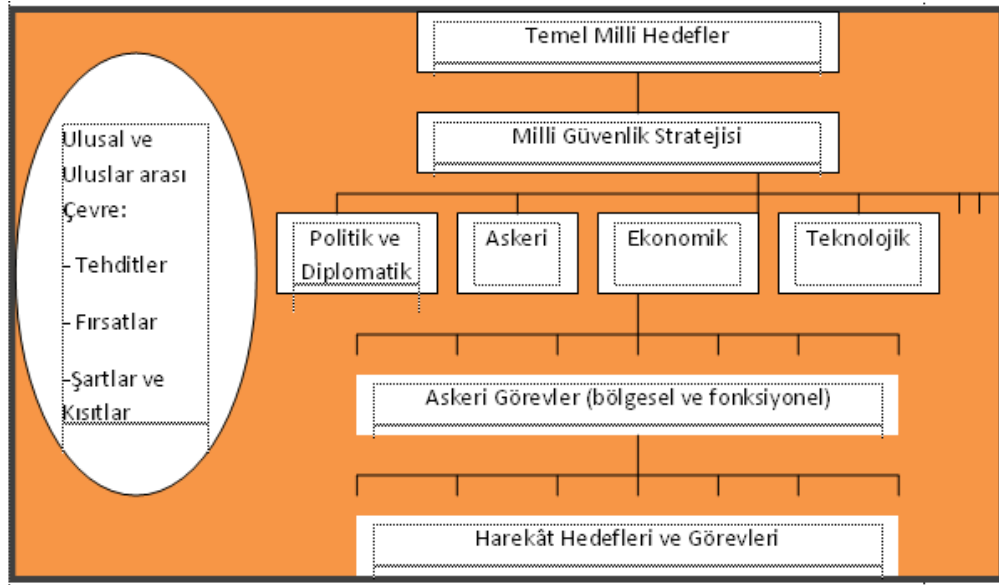
Senaryolar (Konvansiyonel Harp, Krizlere Müdahale, Barışı Koruma Harekâtı, Terörizme Karşı Mücadele, İnsani Yardım Harekâtı, v.b.) senaryo parametreleri ile (politik/askeri durum, strateji ve hedefler, kuvvet yapısı, kuvvet etkinliği, coğrafya, başarı kriterleri ve diğer varsayımlar) kontrol edilerek senaryo kümesi oluşturulmakta ve tespit edilen vazife çerçevesinde değerlendirilerek “Yetenekler” ortaya konmaktadır.

Stratejik yönetim bilimi ışığında yetenek tabanlı planlamayı, işletme açısından normal üstü kar getirmek için dış çevreyi temel alan porteryen bakış açısından ziyade sahip olunan ve rekabet üstünlüğü sağlayan kaynaklar ile “Kaynak

Tabanlı Planlama” yaklaşımı ile açıklamak mümkün olacaktır. Ordu diğer ülke ve ordulardan farklı ve üstün özelliklere sahip olduğu sürece belirsizlik ortamında siyasi otoritenin vermiş olduğu direktif ve milli hedeflere ulaşmada başarılı olacaktır.

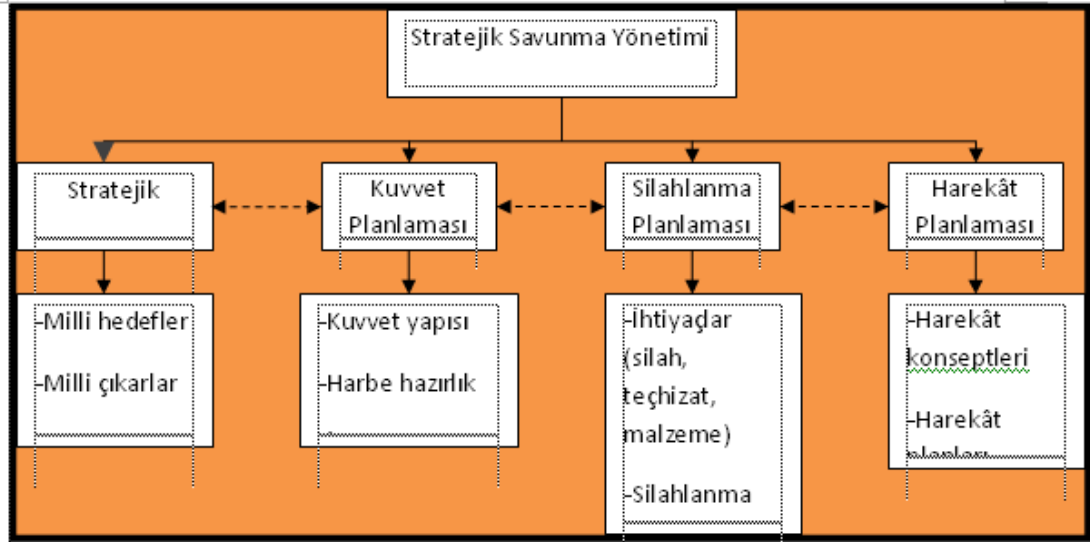
6.1.13. Siyasi Hedefleri Gerçekleştirme

Stratejik savunma yönetimi, şekil 6.1 de görüldüğü üzere stratejik öneme sahip bazı alt planlama faaliyetlerinden oluşur. Bu faaliyetlerden birincisi “Stratejik Yönlendirme”dir. Anayasa ve ilgili kanunlar ile dönemsel hazırlanan ve güncelleştirilen “Milli Güvenlik Siyaset Belge”leri yönlendirmenin temelini oluşturur. İkinci temel faaliyet “Kuvvet Planlaması”dır. Bu planlama, günümüzde ve gelecekte hangi tip birliklerden ne kadar oluşturulması gerektiği ile ilgilenir. Bu planlamayı tamamlayan üçüncü temel alt grup ise “Silahlanma Planlaması”dır. Bu planlamanın amacı da, Kuvvet Planlaması ile teşkil edilen veya teşkili öngörülen birliklerin hangi silah, teçhizat ve malzeme sistemleri ile donatılacağını belirlemektir. (Korkmazyürek, 2011).

Şekil 6.1 Stratejik Savunma Yönetimi Mimarisi

Kaynak: (Korkmazyürek, 2011).

Şekil 6.2 Stratejik Savunma Yönetimi Bileşenleri

Kaynak: (Korkmazyürek, 2011).

SSY'nin ikinci temel boyutu şekil 6.2 de görüldüğü gibi, savunmanın planlanmasının ana faaliyetlerinden biri olan kuvvet yapısı ile ilgilidir. Kuvvet yapısı, ülkenin bekası için sürekli caydırıcılığın sağlanabilmesi ve gerektiğinde de aktif kuvvet kullanımı ile milli hedeflerinin elde edilmesi ve milli çıkarlarının korunabilmesi için, silahlı kuvvetlerin ne kadarlık bir kuvvete (kaç ordu, kaç tugay, kaç tabur, kaç gemi, kaç uçak filosu gibi..) ihtiyaç duyulduğunu, bir başka deyişle kompozisyonunu ifade etmektedir. Bu nedenle, stratejik savunma yönetiminin “kuvvet planlaması” bölümü, yönetimin organize etme fonksiyonuna benzer şekilde, savunmanın teşkilât yapısının kurulmasını ifade etmektedir.

Sonuç olarak siyasi irade (Bakanlar Kurulu) milli hedeflerini oluştururken yurt dışındaki etki ve ilgi sahasını belirlemeli, hangi coğrafyada veya bölgelerde nasıl bir hareket icra edilebileceğini, muhtemel kriz senaryolarını, uluslararası kamuoyu baskı/desteğini icra edilecek hareketin süresini ve kuvvetin niteliğini belirtir bir direktifle askeri planlamalar ve kuvvet oluşumu için bir rehber niteliğinde emrini vermelidir. Burada eğer çok uzak bir coğrafyada ülkenin hak ve menfaatlerinin korunmasına yönelik bir hareket öngörülüyorsa ona göre bir askeri teşkilatlanmaya gidilebilir. Bunun haricinde siyasi irade en azından askeri planlamacılara belirli tehditler koyarak da stratejik veya operatif ordu teşkilatlanması için bir direktif verebilir. Örneğin, en az bir tümen kadar kuvveti dünyanın her hangi bir yerine (veya ilgi sahasının herhangi bir yerine) kara hava deniz vasıtalarından

biriyle veya karışımı ile bir ay süreyle hareket icra edecek yetenekte olunmasının sağlanması. Bu sayede siyasi irade ülke menfaatlerinin tahakkuku için ordu yapılanmasında gereksinim duyulacak kaynağı da sağlamak durumunda kalacaktır. Ancak bu şekilde bir direktif verilmese dahi askeri planlamacılar milli güvenlik siyaset belgesi (MGSB) ve milli askeri strateji (TÜMAS) kapsamında stratejik hedef planlaması (SHP) ve buna uygun on yıllık tedarik planlamalarında (OYTEP) sahip olmaları gereken yetenekler ve kuvvet yapısı için çalışma başlatmaktadırlar. Buradaki en önemli husus bu çalışmaların siyasi iradeyle eşgüdüm içerisinde gerçekleştirilmesidir.

6.2. Gelecekte Öngörülen Konsept

Bu bölümde, önceki bölümlerden elde edilen bilgiler ve seçilen değerlendirme kriterleri ışığında Kara Kuvvetlerinin gelecekte sahip olması gerektiği düşünülen kuvvet ve komuta yapısına ışık tutacak olan konsept hakkında görüşler açıklanacaktır. Konseptin ana bölümleri gelecekte alınacak görevler ve bu görevleri yerine getirebilmek için sahip olunması gereken kabiliyetlerdir. Bir sonraki bölümde ise öngörülen konsept uyarınca geliştirilmesi düşünülen kuvvet ve karargâh yapıları açıklanacaktır.

6.2.1. Gelecekte Alınacak Görevler

(a) Geleceğin güvenlik ortamında, mevcut ve yeni çıkacak tehditlerle birlikte, klasik muharebelerin önemi azalırken nizami olmayan kuvvetlerin kullanılacağı muharebelerin artacağı öngörülmektedir. Bununla birlikte, Kara Kuvvetlerin yurt dışı harekâtlara daha etkin katılımının gerçekleşmesi ve konvansiyonel muharebelerin de şartlar oluştuğunda gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu ortamda, müştereklik gerek yurt savunmasında ve gerekse yurt dışı harekâtların gerçekleştirilmesinde bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Geleceğin kuvvet yapısı ise mevcut ve beklenen tehditleri dikkate alarak öngörülen görevlere ilişkin, ihtiyaç duyulacak kabiliyetlerin kazanılmasının yanında yapısal değişiklikleri de gerçekleştirilmesini gerektirmektedir.

(b) Kara kuvvetlerinin gelecekte mevcut “temel” ve “diğer” kara harekât çeşitlerini icra etmeye devam edeceği ancak nizami ve nizami olmayan kuvvetlerin birlikte kullanılacağı melez (hibrid) savaşın da öne çıkan bir görev olarak belireceği,

(c) Gelişen teknoloji ile gece harekâtının öneminin daha da artacağı,

(ç) Nüfus artışı ve dünya nüfusun yaklaşık %70’inin kıyasal alanlardaki büyük şehirlerde yaşayacağı düşünüldüğünde, büyük şehirlerde ve meskûn mahallerde muharebe görevlerinin alınacağı,

(d) Terörizmle mücadelenin devlet kurumları ve diğer sivil unsurlarla kapsamlı yaklaşım içerisinde eş güdüm içerisinde sürdürüleceği,

(e) Siber tehditlerle devlet kurumları ve sivil kuruluşlarla koordineli olarak mücadele edeceği,

(f) Enerji hatlarının, doğal gaz ve petrol boru hatlarının, depolama bölgelerinin, ulaştırma hatlarının ve stratejik bölgelerin korunabilmesi için birleşik/müşterek harekât icra edilebileceği,

(g) Tahmin edilmesi güç ancak yönlendirilmesi gerekli olan güvenlik ortamının şekillendirilmesi kapsamında askerî faaliyetlerin icra edileceği,

(ğ) Barışı Destekleme Harekâtı kapsamında; çatışmanın önlenmesi, barışı yapma, barışı koruma, barışa zorlama ve barışı tesis görevlerini icra edileceği,

(h) Gelecekte artacak olan düşük yoğunluklu çatışmalarla, suç örgütleri ve karma tehditlerle mücadele edileceği,

(ı) KBRN silahlarına karşı koruyucu önlemleri içeren görevlerin icra edileceği,

(i) Küreselleşme ile birlikte değişkenliği ve belirsizliği artacak olan güvenlik ortamına uyum sağlayabilmek maksadıyla kuvvet dönüşümü faaliyetlerini icra edeceği değerlendirilmektedir.

6.2.2. Sahip Olunması Öngörülen Kabiliyetler

(a) Gelecekte kara kuvvetleri, düzenli kuvvetlere karşı icra edilecek temel harekât çeşitlerinin yanında şehir ve meskun mahallerde, kıyasal bölgelerde devlet dışı aktörlerle mücadele görevleri alacaktır. Bu görevler kapsamında, muharebe harekâtı, barışı destekleme harekâtı ve insani yardım gibi faaliyetleri eş zamanlı olarak yürütmek zorunda kalacaktır. Böyle bir ortamda, kuvvetlerin farklı harekât

çeşitleri arasında süratli geçişler yapabilecek yapıda bulunması gerekecek ve geniş bir yelpazede kabiliyetlerin geliştirilmesine ihtiyaç duyacaktır.

(b) Kara Kuvvetleri bölgesinde etkili bir güç olmak maksadıyla konvansiyonel kabiliyetlerini üst düzeye çıkarmalıdır. Savaşın “üç ortak alanı” olan kara, deniz ve uzayın kontrolünü sağlamak maksadıyla, kara gücü harekât alanında ve harekât bölgeleri arasında kolaylıkla intikal ettirilebilir, ateş gücü yüksek ve çevik bir duruma getirilmelidir.

(c) Birliklerin doğru etkiyi, doğru yer ve zamanda sağlayabilecek düzeyde manevra kabiliyetine sahip olacak şekilde, sürat ve hareket kabiliyetine sahip olması gerekmektedir.

(ç) Stratejik mesafelerde kuvvet aktarımını mümkün hale getirecek birlik, araç, silah ve teçhizata sahip olunmalıdır.

(d) Ateş gücü yüksek ve çevik kuvvetin, zırhlı, mekanize, motorlu ve yaya birliklerin uygun bir karışımından oluşan modüler yapılar göz önüne alınmalıdır.

(e) İntikal ettirilebilir, süratli ve hareket kabiliyeti yüksek hafif birlikler ile zırh koruması, darbe etkisi ve yüksek ateş gücü sağlayan zırhlı birlikler arasında uygun bir denge kurulmalıdır.

(f) Birliklerin teşkilatlanmasında bağımsız harekât icra edebilecek kendi kendine yeterli, gerektiğinde daha küçük unsurlara ayrılarak harekât icra edebilecek unsurları bir arada barındıran modüler yapılar hedeflenmelidir.

(g) Meskun mahallerin kontrolü ve meskun mahallerde muharebe için gerekli doktrinler geliştirilmeli, ilgili silah ve teçhizata sahip olunmalıdır.

(ğ) Meskun mahallerde melez (hibrid) savaş yöntemlerini uygulayacak olan hasımlar sadece hassas angajman sağlayan hava kuvvetleri ve uzun mesafeli topçu atışlarıyla yenilemeyeceği için bu unsurları şehirlerde yakın muharebe ile mağlup edecek doktrin, silah ve teçhizat geliştirilmelidir. Bu kapsamda mayın arama teçhizatı, öldürücü olmayan silahlar, insansız araçlar, robotik teknolojiler ve EYP ile mücadele öne çıkmaktadır.

(h) Meskun mahallerde veya büyük şehirlerde zırhlı ve mekanize birliklerin bekalarını ve etkinliklerini artıracak konsept, doktrin ve teknolojiler geliştirilmelidir.

(ı) Kara birliklerinin hava ve füze savunması kabiliyeti “orta irtifada ve bölgesel” olarak kazanılmadığı.

(i) Kara birliklerine birleşik harekâtları icra edebilecek yapı ve yetenekler kazanılmalıdır.

(j) Barışa zorlama, barışı tesis, barışı koruma ve insani yardım harekâtı görevlerinde kapsamlı yaklaşım esaslarına göre sivil-asker iş birliğini sağlayacak teşkilat yapısına sahip olunmalı, bu alanda çalışabilecek eğitilmiş personele ve gerekli teçhizata sahip olunmalıdır.

(k) Barışı destekleme harekâtı ve kriz yönetimi görevleri kapsamında yerel dilleri konuşabilen, uluslararası ortamda görev icra edebilecek eğitime sahip personel yetiştirilmelidir.

(l) Milli komuta kontrol ve muhabere sistemleri, siber tehditler ve asimetrik müdahalelere karşı koruma sağlayacak, karşılıklı müdahaleyi ve istenmeyen hasarları engelleyecek şekilde geliştirilmelidir.

(m) Gerçeğe yakın zamanlı olarak istihbarat elde etmek amacıyla, taktik, operatif ve stratejik yetenekleri olan insansız kara ve hava araçlarına sahip olunmalıdır.

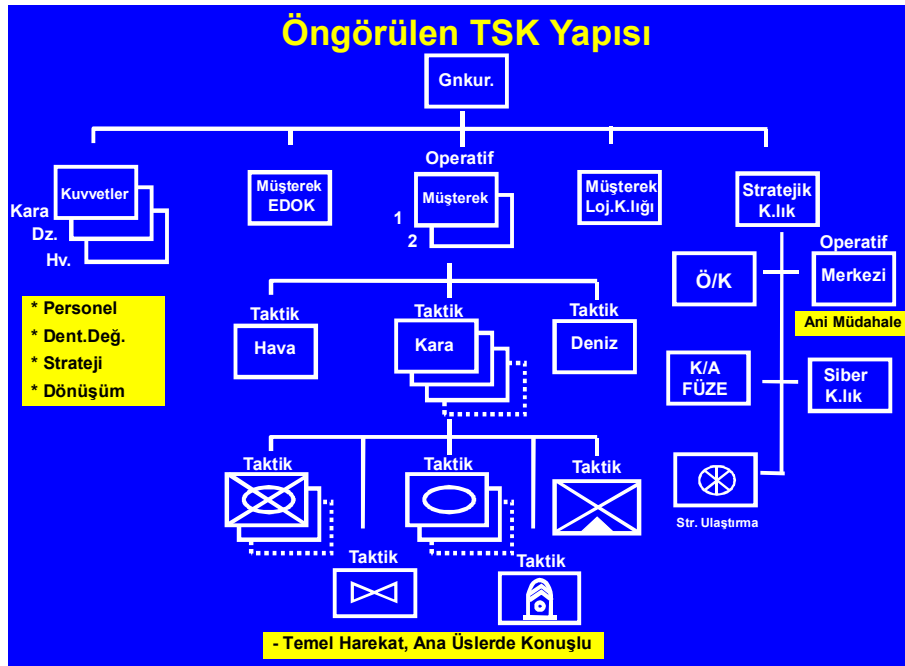
(n) Taarruzi İHA'ların müşterek kullanımını mümkün hale getirecek ve zırhlı ve mekanize birliklerin etkilerini artırıcı şekilde karma birlik yapısında kullanılabilmesi kabiliyetler geliştirilmelidir.

(o) Müşterek hedef yönetimini mümkün hale getirecek olan İGK sistemleri, komuta kontrol sistemleri, hassas angaje yeteneği, füze sistemleri ve akıllı mühimmat geliştirilmelidir.

(ö) KBRN tespit, teşhis ve koruma teçhizatı birlik, araç ve tek er seviyesinde milli olarak geliştirilmelidir.

7. ÖNGÖRÜLEN KUVVET YAPISI

7.1. 1'inci Hal Tarzı (Müşterek Operatif Komutanlıklar)

Şekil 7.1. Müşterek Operatif Komutanlıklar (Öngörülen TSK Yapısı)

Bu kuvvet yapısında (Şekil 7.1) konvansiyonel harekât Türkiye'nin doğu ve batı bölgelerinde kurulacak ve Genelkurmay Başkanlığı'na doğrudan bağlı olacak olan iki "operatif seviye" müşterek komutanlık tarafından icra edilecektir. Kuvvet Komutanlıkları ise kuvvetlerin eğitim, denetleme, değerlendirme, personel yönetimi, modernizasyon, doktrin geliştirme ve dönüşüm faaliyetlerinden sorumlu olacak, askerî harekâtın sevk idaresine ilişkin görevleri bulunmayacaktır.

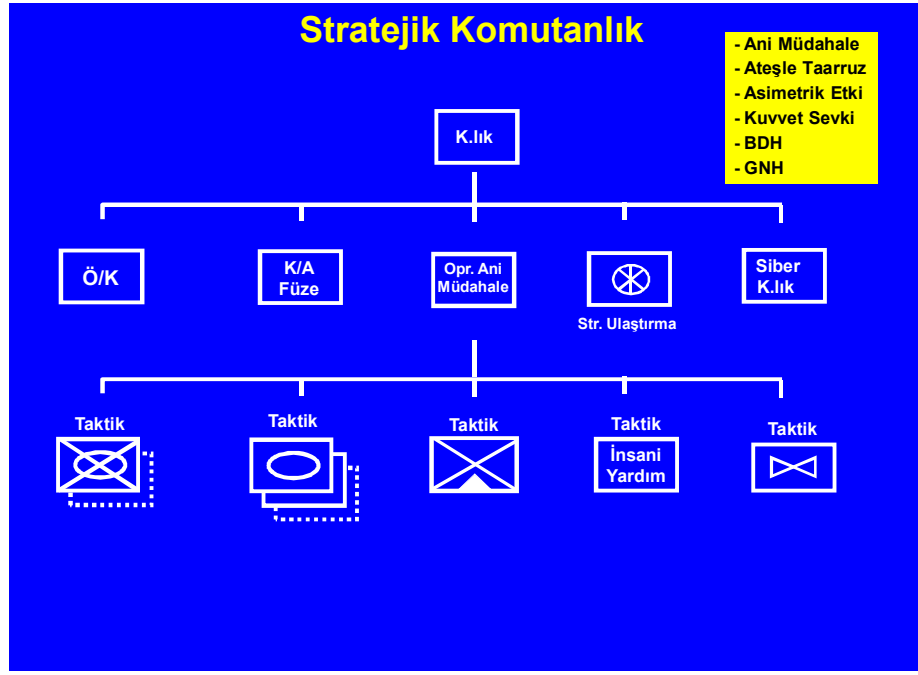
Kara Kuvvetleri birlikleri hudut hizmetleri, iç güvenlik harekâtı ve doğal afet yardım harekâtı görevlerini devletin ilgili güvenlik teşkillerine ve kuruluşlarına devredecektir. Savaş dışı harekât kapsamında sadece barışı destekleme harekâtı görevlerini icra edecektir.

Müşterek komutanlıklar, taarruz, savunma, geri harekât ve kara destek harekâtı gibi “temel” ve meskûn mahallerde muharebe, nehir geçişi, dağlarda, aşırı sıcak bölgelerde ve şiddetli soğuklarda muharebe gibi “diğer” kara harekâtı çeşitlerini icra edecek “taktik seviye” kara unsurlarını kuruluşunda bulunduracaktır. Müşterek kuvvetin taktik kara unsurları geniş arazileri kapsayan ana üslerde konuşlanacak ve eğitim, tatbikat, harbe hazırlık faaliyetlerini bu bölgelerde sürdüreceklendir.

Şekil 7.2. Müşterek Komutanlık Kara Unsurları

Müşterek komutanlıkların kara unsurlarında (Şekil 7.2) taktik seviyede, intikal ettirilebilir, ateş gücü yüksek ve çevik zırlı, mekanize, motorlu ve komando birliklerinin uygun bir karışımından oluşan modüler birliklerden oluşacaktır. Bu taktik unsurların kuruluşlarında kara havacılık, füze ve keşif birlikleri bulunacaktır. Müşterek komutanlıkların kuruluşunda bulunan taktik hava ve deniz unsurları da uygun bölgelerde konuşlandırılacak, kara unsurlarıyla müşterek planlama, eğitim ve tatbikat yapmaları sağlanacaktır.

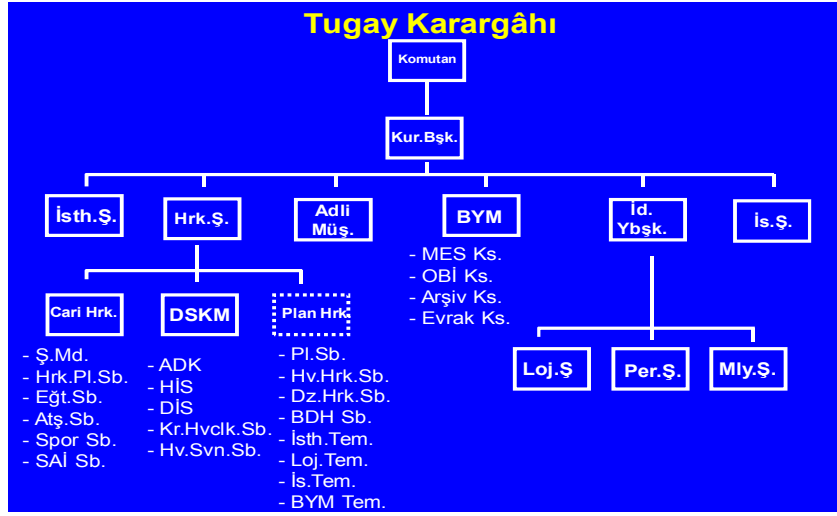
Şekil 7.3. Stratejik Komutanlık

Operatif seviyedeki üçüncü birlik ise (Şekil 7.3) diğer iki müşterek komutanlığa nazaran daha küçük ancak hazırlık seviyesi yüksek, süratle intikal ettirilebilen, operatif ani müdahale kuvveti olacaktır. Bu kuvvet, 48-96 saatte ilk müdahalesini gerçekleştirebilecek seviyede kuvvet sevki kabiliyetlerine haiz olacaktır. Bu komutanlığın taktik kara unsurları, zırhlı, mekanize, motorlu ve komando birliklerinden oluşacaktır. Merkezi kuvvetin kuruluşlarında kara havacılık, hava indirme, insani yardım, füze ve stratejik ulaştırma birlikleri de bulunacaktır.

Bu kuvvetin kuruluşunda hava ve deniz unsuru bulunmayacak, muhtemel kriz senaryolarını içeren planlara göre merkezi kuvveti destekleyecek olan ve diğer iki müşterek komutanlık kuruluşunda bulunan hava ve deniz unsurları belirlenmiş olacak ve unsurlar rotasyonlar dâhilinde merkezi kuvvetler ile eğitim ve tatbikat icra edecektir.

7.2. 1'inci Hal Tarzı Karargâh Yapıları

7.2.1. Fonksiyonel Olarak İncelendiğinde Tugay Karargâhı

Şekil 7.4. Fonksiyonel Tugay Karargâhı

Şekil 7.4’de olduğu gibi Hrk.Ş.Md.lüğü; Cari Hrk.Ks., Plan Hrk.Ks. ve Des.Slh.Koor.Mrk. olarak üçe ayrılmıştır. Cari Hrk.Ks; Hrk. ve Eğt. Konularında icra edilen her türlü faaliyeti ifa edecektir. Plan Hrk.Ks. seferde teşkil edilecektir ve birliğin alacağı sefer görevine yönelik planlama çalışmalarını, müteakip hareket planlarını yapacak, hedef yönetim faaliyetini yürütecektir. Seferde Plan Hrk.Ks. Hrk.Ş.Md. tarafından idare edilecektir, Loj.Ş., İsth.Ş., İs.Ş. ve BYM Plan Hrk.Ks.na asgari bir irtibat sb. görevlendirecek, Adli Müş. ve Des.Slh.Koor.Mrk. de burada çalışacaktır.

İstihbarat barış şartlarından itibaren plan görevlerine yönelik olarak MSİH faaliyetlerine yönelik çalıştığı, gerekli güncellemeleri yaptığı ve barış şartlarında güvenlik konularında faaliyet gösterdiğinden fonksiyon olarak ayrı bir şube olarak görev yapması ve fakat Esas K/Y veya THM’de Hrk.Ş. ile birlikte ortak çalışması gerektiği değerlendirilmiştir.

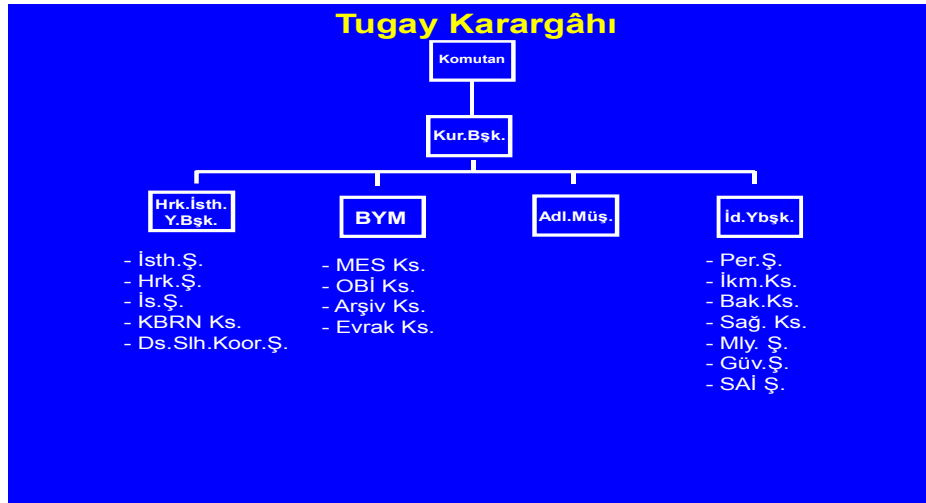
İstihkâmcılık faaliyetleri MSAFA açısından göz önüne alındığında harekâtın icrasında manevra birliklerinin hareket kabiliyetini artırdığı ve tüm unsurların beka kabiliyetini güçlendirdiği için harekâtın ayrılmaz bir parçasıdır. Aynı zamanda genel istihkâmcılık ve inşaat faaliyetleri ile muharebe hizmet desteğinin alt fonksiyonlarını da içerdiği için ayrı şube olarak ihdas edilmesinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

BYM Şube içerisinde MEBS'in alt bileşenlerinin MES ve OBİ olarak ayrılmasının verimi artıracığı değerlendirilmiştir. OBİ Ks. ile bilgi sistemlerinin etkin kullanımının yanı sıra giderek yaygınlaşan ve doğuracağı etkiyle ciddi zarara sebep olabilecek siber tehditlere yönelik savunma tedbirleri ve uygulanacak hal tarzları ortaya konulacaktır. MES Ks. bilinen muhabere merkezlerinin işletilmesi ve haberleşme irtibatlarının sağlanması görevine devam edecektir.

İdari Yarbaşkanı; Kur.Bşk.nı tüm muharebe hizmet destek ve idari faaliyetlerinin planlanması, icrası ve takibi konularında rahatlatacağı ve kaynakların yönetiminde koordinasyonu sağlayacağı değerlendirilmektedir.

7.2.2. Göreve Yönelik Olarak İncelendiğinde Tugay Karargâhı

İcra edilecek harekâtın etkin olarak planlanması ve takibinin yapılması için gerekli olan istihbarat, manevra, ateş desteği, hareket kabiliyeti ve beka fonksiyon alanlarının barıştan itibaren birlikte çalışarak bir arada faaliyet icra etmesi verimi artıracaktır. (Şekil 7.5)

Şekil 7.5. Göreve Yönelik Tugay Karagâhı

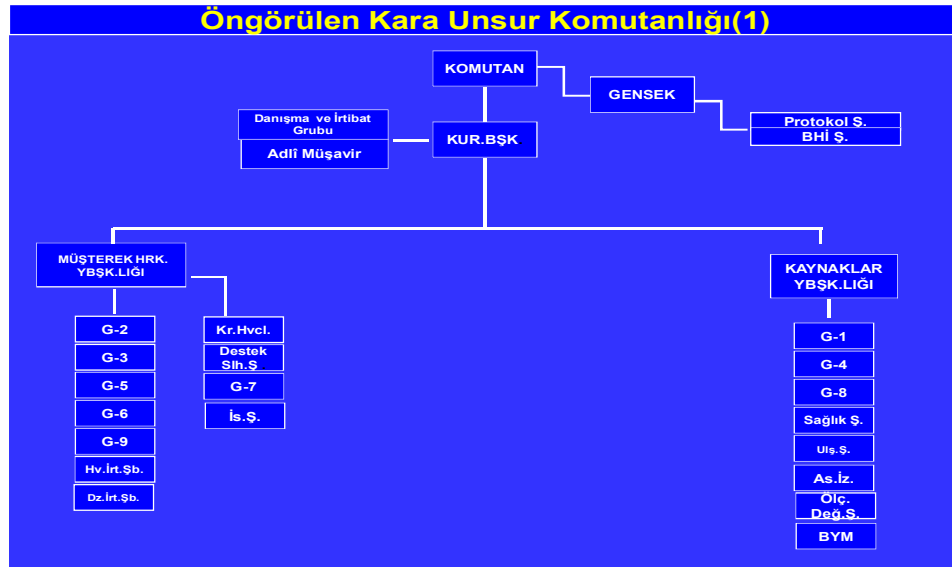
İdari Yarbaşkanı; Kur.Bşk.nı tüm muharebe hizmet destek ve idari faaliyetlerinin planlanması, icrası ve takibi konularında rahatlatacağı ve kaynakların yönetiminde koordinasyonu sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca kışla

emniyetinin de manevra birliklerinin faaliyetlerini aksatmaması için Loj.Des.K.lığı altına ihdas edilecek Muhafız Bl. tarafından ve konuya ilişkin karargâh faaliyetlerini de İdari Yarbaşkanlığı tarafından takip edilmesinin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

BYM Şube içerisinde daha önce Mrk.Ş. tarafından ifa edilen arşiv, kozmik ve evrak işlemleri ile MEBS'in alt bileşenlerinin MES ve OBİ olarak ayrılmasının verimi artıracığı değerlendirilmiştir. OBİ Ks. ile bilgi sistemlerinin etkin kullanımının yanı sıra giderek yaygınlaşan ve doğuracağı etkiyle ciddi zarara sebep olabilecek siber tehditlere yönelik savunma tedbirleri ve uygulanacak hal tarzları ortaya konulacaktır. MES Ks. bilinen muhabere merkezlerinin işletilmesi ve haberleşme irtibatlarının sağlanması görevine devam edecektir.

7.2.3. Kolordu Karargâhı

7.2.3.1. Göreve Yönelik Kara unsur Komutanlığı Karargâhı

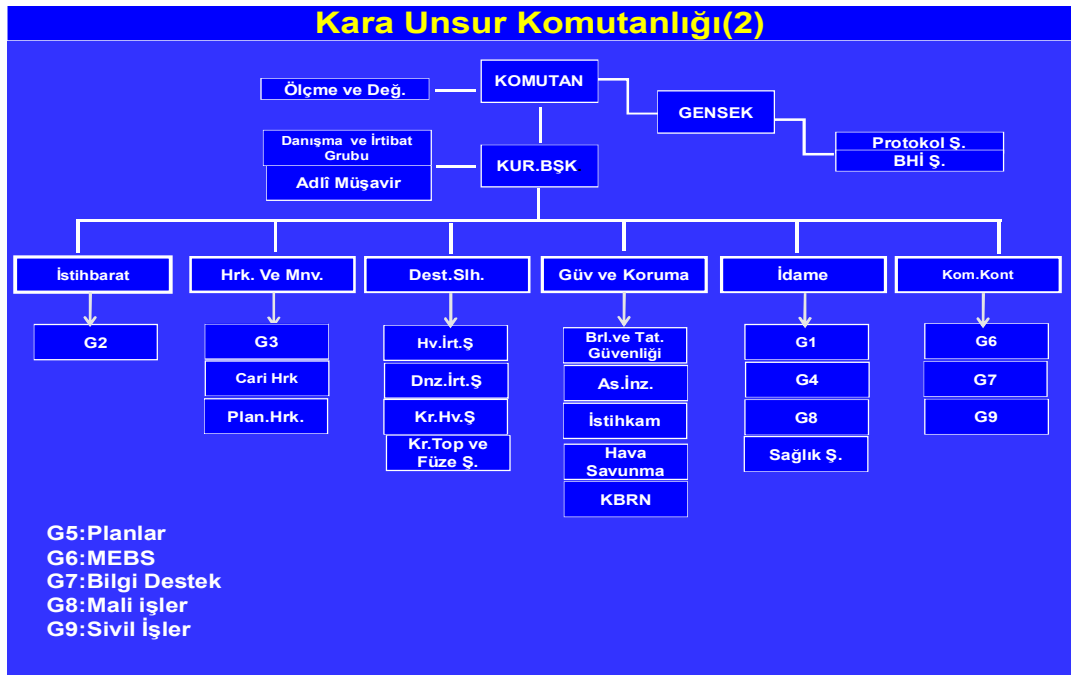
Şekil 7.6. Kara Unsur Komutanlığı-1

Bu teşkilatta (Şekil 7.6) harekâtı doğrudan etkileyen hususların koordine edildiği bir yardımcı başkanlık ve harekâta destek rolü üstlenen kaynaklar yardımcı başkanlığı öngörülmüştür. Harekat Yarbaşkanlığının bünyesinde teşkil edilen Hava ve Deniz İrtibat şubeleri, Destek Sln.Ş müşterek hareketin icra edilmesine ve koordinasyonun artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülerek, teşkilata dahil edilmiştir.

Kurmay başkanına bağlı, birliğin sorumlu olduğu bölge ve vazifesine göre değişiklik arzedecek olan bir danışma grubu öngörülmüştür. Bu danışmanlar politik, kültürel, tarih, sağlık(vb) olabilecektir.

GENSEK'in komutana bağlı olmasının nedeni kurmay başkanının yardımcı başkanlıkların faaliyetlerine odaklanmasına imkân sağlamaktır.

7.2.3.2. Fonksiyonel Kara unsur Komutanlığı Karargâhı

Şekil 7.7. Kara Unsur Komutanlığı-2

Bu yapıyla (Şekil 7.7) barışta kriz ve savaşta aynı fonksiyonel teşkilatlanmayla görevler icra edilebilecektir. Böylece barış şartlarında beraber çalışmış personel birbirleriyle uyum içerisinde savaş ve krizde de görev yapabilecektir. Bu yapı aynı zamanda personelin barış şartlarında muharebe sahasını önceden tahayyül ederek kriz ve savaşta meydana gelebilecek durumlara önceden hazırlık yapmasını sağlayacaktır.

Kurmay başkanının altı fonksiyonel birime komuta etmedeki başarısını artırmak için danışman bir kadro öngörülmüştür. Bu danışman kadro birliklerin temel görevlerine ve vazifelerine göre değişebilmektedir.

Komutana bağlı olarak bir ölçme değerlendirme birimi öngörülmesi, komutanın ast birlik komutanlarının ve birliklerinin performansını, yaptığı denetlemelerdeki değerlendirme sonuçlarını objektif ve bilimsel bir mekanizma ile

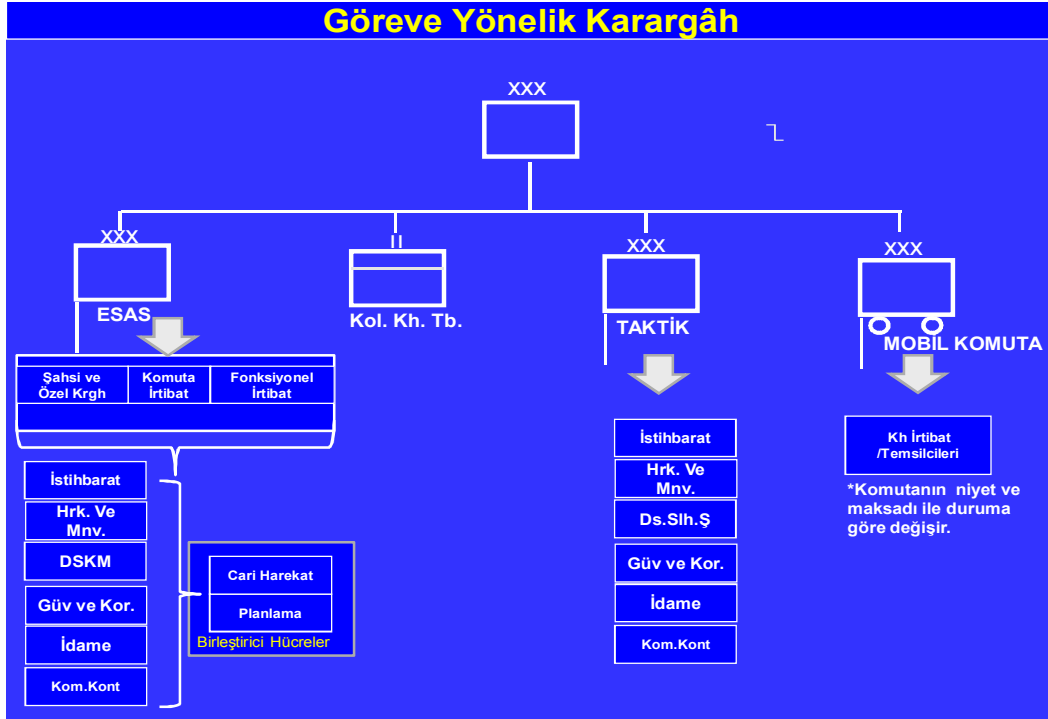
kontrol etmesini sağlayacağı gibi birliklerin muharebeye hazırlık seviyesinin de rahatlıkla görmesini sağlayacaktır.

GENSEK'in komutana bağlı olmasının nedeni kurmay başkanının fonksiyonel birimlerin işlerinin takibine yoğunlaşmasına imkân sağlamaktır.

Altı adet fonksiyonel birimin faaliyetlerinin senkronize ve uyumlu bir şekilde yapılması hareket ve manevra biriminin altında bulunan cari ve plan hareket hücreleri tarafından yapılacaktır. Bu hücreler seferde havacılık, istihkâm, hava sahası kontrolü, özel kuvvetlerle koordinasyon (vb) faaliyetlerine odaklanacak, barışta ise İç Güvenlik, DAFYAR, ATOK, eğitim ve tatbikatlar, plan seminerleri ve ihtiyaç duyulan benzeri koordine gerektiren faaliyetlere odaklanacaktır.

Yardımcı başkanlıkların çok fazla unsura ve şubeye komuta etmesinin ve faaliyetlerin senkronize bir şekilde icra edilmesine engel olacağı değerlendirilmektedir. Bunun yerine altı adet fonksiyonel birim oluşturularak MSFAFA kapsayacak fonksiyonel bir yapı içerisinde faaliyetlerin daha verimli ve kolay bir şekilde icra edilebileceği değerlendirilmektedir.

7.2.3.3. Seferde ve Krizde Göreve Yönelik Yapılanma

Şekil 7.8. Muharebe Sahası Göreve Yönelik Teşkilatlanma

Seferde ve Krizde, (Şekil 7.8) barış şartlarında oluşturulan fonksiyonel yapı esas ve taktik komuta yerlerinde aynı şekilde devam ettirilerek hareketin uyum içerisine yönetilmesi öngörülmektedir. Komutanın şahsi ve özel karargâhı şekil-a da görülmekte olup özel karagahta bir karşıt kuvvet subayı bulunmasının ana nedeni tehdit analizi ve vazife ve plan görevlerine göre birliğin karşılaşılabileceği düşman veya terorist (vb) hareket şekillerinin sürekli takip edilerek tatbikatlarda ve harp oyunu benzer uygulamalarda gerçekçi bir karşıt kuvvet oluşturulmasını sağlamaktır. Şahsi karargâhta komutanın emirlerinin muharebe sahasında takip ve kontrolünü yaparak komutana bilgi verecek olan bir genel denetçi subayı öngörülmüştür.

Esas komuta yerinde komutanın fonksiyonel karargâhlarla ve ana ast birlikleri ile irtibat ve koordinasyonu maksadıyla özel karargâh personelinden oluşturulacak ve personeli vazifeye göre değişiklik arzeden fonksiyonel ve komuta irtibat birimi öngörülmüştür. . Bu yapıda gelecekte kazanılacak yeteneklerde öngörülerek ve muharebe sahasının hareketli yapısı dikkate alınarak hareket halinde komuta imkânı sağlayan komuta yerleri planlanmıştır. ABD 2'nci Körfez savaşı sırasında elektronik teçhizatla donatılmış zırhlı araçlarla "Blue Force Tracker" adı verilen MSYS benzeri bir yapıyla birliklerinin faaliyetlerini ve yerlerini takip etme imkânı sağlayan mobil komuta sistemini kullanmış ve savaşın başarıya ulaşmasında bu kullanımın büyük bir fayda sağladığı ifade edilmiştir. Bu yapı 2010 yılında ABD doktrinine girmiştir.

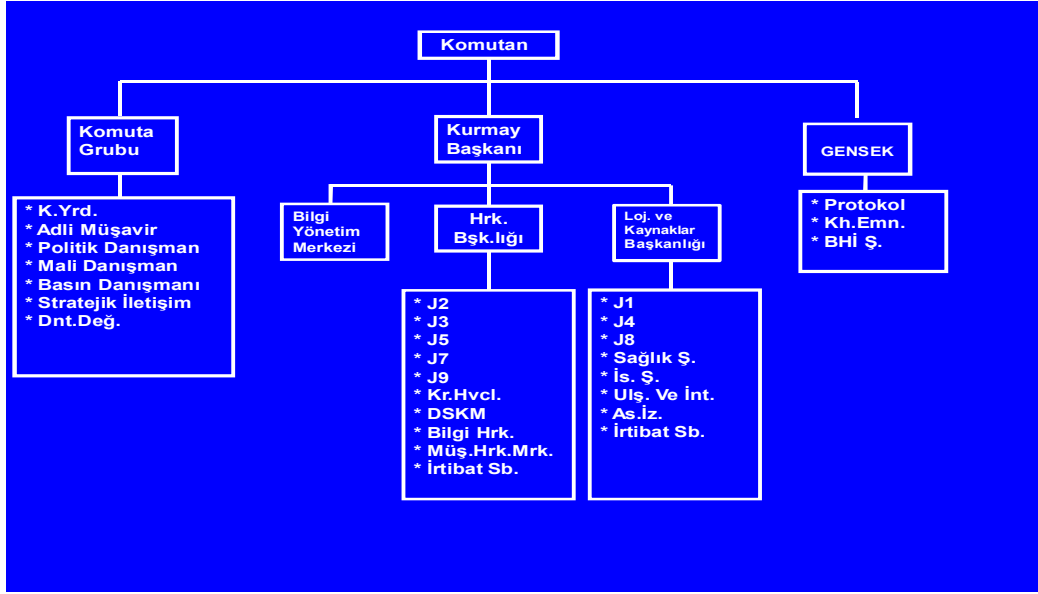
Kolordu destek taburu, kolordunun kendi bekasını sağlayabilmesi, muhabere irtibatlarını kesintisiz sağlayabilmesi maksadıyla teşkilata konulmuştur.

Şekil 7.9. Göreve Yönelik Karargâh Şahsi/Özel Karargâh

7.2.4. Operatif Müşterek Komutanlık Karargâhı (Numaralı Müşterek Komutanlık)

7.2.4.1. Fonksiyonel Olarak Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh

Şekil 7.10. Fonksiyonel Operatif Karargâh

Bu karargâh yapısında (Şekil 7.10) görevlerin temel olarak harekât/istihbarat ve lojistik/kaynaklar fonksiyonlarına göre ayrılması öngörülmüştür. Bu yapıda müşterek kuvvet komutanına doğrudan bağlı olan Genel Sekreterlik, Kurmay Başkanlığı ve Komuta Grubu bulunmaktadır. Komutan için stratejik ve operatif konularda müşavirlik hizmeti verecek olan sivil/asker uzmanlardan oluşan bir komuta grubu oluşturulmuştur. Bu grubun amiri komutan yardımcısıdır. Genel Sekreterlik ise protokol, fiziki emniyet ve basın ve halkla ilişkilerden sorumlu olacaktır.

Kurmay Başkanlığı, Bilgi Yönetim Merkezi, Harekât Başkanlığı ve Lojistik ve Kaynaklar Başkanlığı'nın faaliyetlerinden sorumludur. Başkanlıklar altındaki her şubede müşterek harekât icra edecek şekilde deniz, kara ve hava kısımları ve gerekli irtibat subayları bulunur. Müşterek ateş desteği harekât/istihbarat başkanlığı altında kurulan DSKM vasıtasıyla yürütülür. Bu başkanlık altında bir müşterek harekât merkezi de açılır.

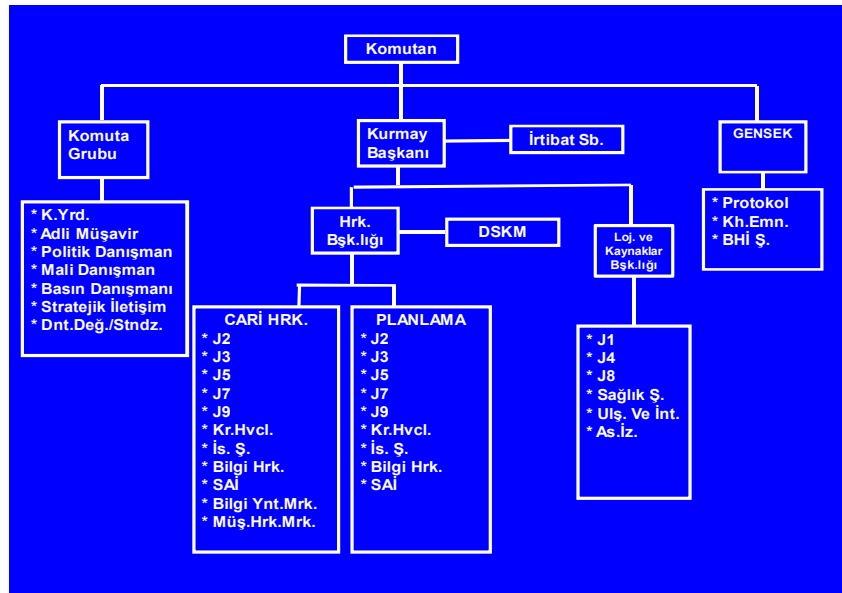
Bilgi yönetim merkezi karargâha giren ve çıkan tüm haberleşme, veri ve bilginin kabul edildiği, sınıflandırıldığı, önceliklendirildiği ve depolandığı merkezdir. J6, arşiv, kozmik büro ve bilgi işlem bu merkez bünyesinde görev yapar.

Harekât Başkanlığı, bünyesinde istihbarat, harekât, plan ve prensipler, bilgi harekâtı, eğitim, doktrin, ve kara havacılık unsurlarını barındırır. Müşterek karargâh harekât merkezi ve DSKM harekât başkanlığı altında görev yapar.

Lojistik ve kaynaklar başkanlığı altında personel, lojistik, maliye, insan kaynakları, sağlık, istihkâm, askeri inzibat, güvenlik, ulaştırma ve kuvvet sevki ile ilgili unsurlar bulunur.

Komuta grubu içerisinde ise müşterek komutanlığın adli müşavirlik, politik danışmalık, stratejik iletişim, mali danışmanlık, basın danışmanlığı gibi özel uzmanlık gerektiren görevleri yerine getiren sivil ve askeri personel görev yapar.

7.2.4.2. Göreve Yönelik Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh

Şekil 7.11. Göreve Yönelik Teşkil Edilmiş Operatif Karargâh

Bu karargâh yapısında (Şekil 7.11) görevlerin temel olarak harekât/istihbarat ve lojistik/kaynaklar fonksiyonlarına göre ayrılmasının yanında karargâhın alacağı görevlerde kısa ve uzun vadeli planlamaları yapabilecek kabiliyette olması öngörülmüştür. Bu maksatla cari harekât (72 saate kadar) bir karargâh grubu tarafından, daha uzun vadeli planlama, müteakip harekât ve ihtimalat planları da diğer bir karargâh grubu tarafından yürütülür. Gruplar altındaki her şubede deniz, kara ve hava kısımları bulunur. Bu gruplar barış döneminden itibaren tam kadro ile görev yaparlar.

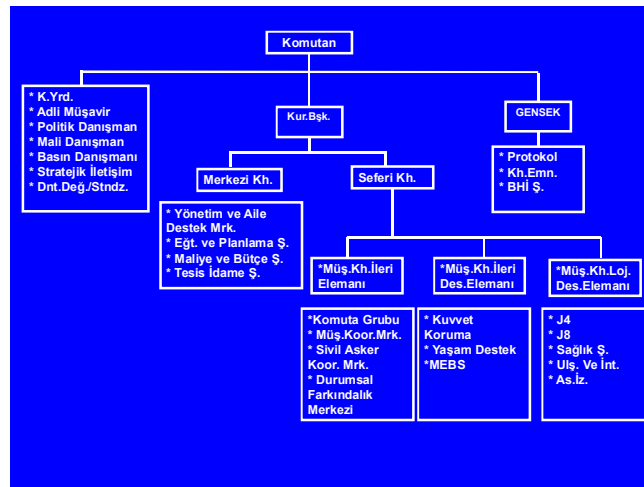
Bu yapıda müşterek kuvvet komutanına doğrudan bağlı olan Genel Sekreterlik, Kurmay Başkanlığı ve Komuta Grubu bulunmaktadır. Kurmay başkanlığı Harekât Başkanlığı ve Lojistik ve Kaynaklar Başkanlığı'nın faaliyetlerinden sorumludur. Ayrıca kurmay başkanın alacağı görevlerde emrine girecek olan irtibat subaylarını ilgili karargâh elemanları ile birlikte görevlendirir.

Harekât Başkanlığı, bünyesinde cari harekât ve planlama yarbaşkanlıkları ve müşterek DSKM bulunur. Cari harekât, altında istihbarat, harekât, plan ve prensipler, bilgi harekâtı, eğitim, doktrin, kara havacılık, istihkâm, SAİ, Müşterek harekât merkezi ve bilgi yönetim merkezi unsurlarını barındırır. Planlama ise, müşterek harekât merkezi ve bilgi yönetim merkezi hariç aynı unsurları, ancak daha az personeli içerecek şekilde barındırır.

Cari harekât yarbaşkanlığı bünyesinde işletilen bilgi yönetim merkezi, karargâha giren ve çıkan tüm haberleşme, veri ve bilginin kabul edildiği, sınıflandırıldığı, önceliklendirildiği ve depolandığı merkezdir. J6, arşiv, kozmik büro, bilgi işlem ve siber savunma bu merkez bünyesinde görev yapar.

Lojistik ve kaynaklar başkanlığı altında personel, lojistik, maliye, insan kaynakları, sağlık, istihkâm, askeri inzibat, güvenlik, ulaştırma ve kuvvet sevki ile ilgili unsurlar bulunur. Bu unsurlar altında çalışan personel gerektiğinde cari ve planlama grupları içinde kurulacak gruplarda görevlendirilirler.

7.2.5. Stratejik Komutanlık Bünyesinde Bulununan Ani Müdahale Kuvveti Karargâhı

Şekil 7.12. Ani Müdahale Kuvveti Karargâhı

Teşkilat yapısı içerisinde (Şekil 7.12) merkezi bir konumda bulunmakta olup esas görevi Seferi Kh.ın herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde konuşlanmasını sağlayabilecek hazırlık seviyesinin muhafaza edilmesini sağlamakla görevlidir. Bu görevlerin başarılabilmesi için personel kadrolarının uygun seviyede tutulmasından, fonksiyonel ve harekâta yönelik eğitim, tatbikat ve komuta yeri tatbikatlarının planlanmasından sorumludur. Dört ana şubeden oluşur. Yönetim ve Aile Destek Merkezi, Eğitim ve Planlama Şube, Maliye ve Bütçe Ş. ve Tesis İdame Ş.

7.2.5.1. Tesis İdame Ş.

Seferi Kh.ın eğitim veya görev sebebiyle merkezden uzakta olduğu dönemlerde, kolaylık tesislerinin ve teslim tesellüm heyetine bırakılan sistem, araç, malzeme ve tesislerin bakım ihtiyaçlarını giderir ve emniyetini muhafaza eder. Haberleşme ve Bilgi Sistemleri Kısmı, Altyapı ve Güvenlik kısımlarından oluşur.

(aa) Maliye ve Bütçe Ş.: Mali mevzuata göre faaliyetlerin yürütülmesini ve belirlenen ihtiyaçlar için ödeneklerin tahsisini düzenler.

(bb) Eğitim ve Planlama Ş.: Harekâta yönelik eğitim,tatbikat ve komuta yeri tatbikatlarının planlanmasından sorumludur.

(cc) Yönetim ve Aile Destek Ş.: Seferi Kh.ın herhangi bir zamanda ve herhangi bir yerde konuşlanmasını sağlayabilecek hazırlık seviyesinin muhafaza edilmesini sağlamakla görevlidir. Bu tür askeri faaliyetlerin yanında aynı zamanda başka bölgelerde konuşlu olan karargâh personeli ve ailelerin ihtiyaçlarıyla ilgilenmektedir.

7.2.5.2. Seferi Karargâh

Barış şartlarında Merkezi Kh. tarafından planlanan müşterek eğitim ve tatbikatların sevk ve idaresini sağlayan karargâh unsurudur. Seferde ise barış şartlarındaki kadrosuyla harekâtı sevk ve idare eder. Bu yapılanmanın ana amacı barış ve harp zamanında aynı müşterek kh. yapısını kullanmak ve özellikle seferi kh. yapısını her an çok uluslu ve müşterek hareket icra edebilecek hazırlık seviyesinde tutmaktır. Müşterek Karargâh Elemanı, Müşterek Karargâh İleri Destek Elemanı ve Müşterek Karargâh Lojistik Destek Elemanından oluşur.

7.2.5.3. İleri Karargâh Unsuru

Operatif karargâhın harekât alanında konuşlanmış olan kısmıdır. Asıl karargâh yapısının bir alt komuta kademesi olarak değerlendirilmemelidir. Merkezi ve sabit olan karargâhın ileri unsuru durumundadır. Bu unsur üç alt kademedен oluşmaktadır:

(aa) Komuta Grubu: Harekât bölgesine konuşlandığında Harekat Alanı Komutanından, kurmay başkanından ve komutanın ihtiyaç duyduğu özel ve destekleyici karargâh personelinden oluşmaktadır.

(bb) Müşterek Koordinasyon Merkezi: Yürütülen harekâtın analiz edilmesine katkı sağlar, analizlerin desteklenmesi ve harekâtın değerlendirilmesi için gereken girdileri tedarik eder. Harekât alanında yer alan taktik seviyedeki birlikler ve/veya çok uluslu kuvvetler arasında çok uluslu ve müşterek koordinasyonun kolaylaştırılmasını destekler.

(cc) Sivil Asker Koordinasyon Merkezi: Askeri, sivil otoritelerin, Birleşmiş Milletler ve diğer hükümet dışı organizasyonları birbirine bağlayan bir yapıdır.

(çç) Durumsal Farkındalık Hücresi: Devam eden cari harekâtın takip edilebilmesi için oluşturulan müşterek bir hücredir. Disiplinler arası uyum ve entegrasyonun sağlanmasına katkı sağlayan ve müşterek bütün unsurların durumsal farkındalığının artmasına imkân verir. Bu sayede harekat alanındaki müşterek bütün etkilerin birleştirilerek sinerji oluşturulmasına imkân verir. Mevcut durumla ilgili tüm bilgilerin karargâha giriş yaptığı, ilgili tüm birimlerin bu bilgiden haberdar edildiği, kısa durum muhakemeleri ile anlık önemli kararların alındığı kritik bir merkezdir.

(dd) İleri Destek Unsuru: Kendisinin ve diğer unsurların yaşam desteğini, haberleşme ve bilgi sistemleri ile kuvvet koruma faaliyetlerini planlayan ve yöneten birimdir.

(ee) Lojistik Destek Grubu Karargâh Unsuru: Verilen bir görevin ifası için harekât alanı seviyesindeki taktik lojistik komuta yapısının çekirdeğidir. Bu sebeple belirlenen kuvvetlere etkili lojistik desteğin sağlanması amacıyla, harekât alanı seviyesinde lojistik veya tıbbi malzemeler mevzusu kadar ulaştırma ve taşıma

planları, politikaları ve prosedürlerinde uzman personel tarafından görev odaklı olarak desteklenmektedir.

7.2.6. Birinci Hal Tarzının Fayda ve Mahzurları

7.2.6.1. Faydaları

(aa) Müşterek Harekâta Uygunluk: İki müşterek operatif komutanlık teşkil edilmesi, kuvvetin Türkiye'nin doğusundaki ve batısındaki coğrafi farklılığa göre teşkilatlanılmasına imkân verir. Bu komutanlıklar kuruluşunda bulunan her üç kuvvet unsuruyla tam müşterekliği sağlarlar. Müşterek harekât için ayrıca teşkilatlanmaya gerek kalmayacak, barıştan itibaren müştereken eğitimini yapmış harbe hazırlık seviyesi üstün bir birliğe sahip olunacaktır.

Müşterek yapı ile kuvvetler arası bilgi ve tecrübe paylaşımı/aktarımı ile sinerji yaratılması sağlanacaktır. Eğitim, doktrin, personel gibi idari faaliyetlerden, kuvvet karargâhlarının sorumlu olması ile müşterek operatif birlikler gayretlerini harekâta tam olarak yönelteceklerdir. Barıştan itibaren müşterek bir yapıda olan, farklı kuvvetler unsurları arasındaki karşılıklı müdahaleyi asgari seviyeye indirecek ve dost zaiyatını azaltacaktır.

(bb) Ekonomiklik: Müşterek yapıya geçilmesiyle, aynı/benzer faaliyet ve projelerin mükerrer yapılmasının önüne geçilecek ve zaman-kaynak tasarrufu sağlanacaktır. Birliklerin tüm unsurlarıyla beraber müşterek tek bir barış garnizonunda tertiplenmesi muharebe hizmet destek, lojistik, güvenlik, teknik altyapı, personel ve idari konularda tasarruf sağlanacaktır. Bakım ve ikmal konularında merkezi birimler olması ile gayret israfı önlenerek ve maliyet etkin bir yapı sağlanmış olacaktır.

(cc) Komuta Kontrolde Sürat: Barıştan itibaren müşterek birliğe sahip olunması, farklı kuvvet unsurları arasında karşılaşılabilecek olan irtibat ve koordinasyon problemlerini ortadan kaldıracak ve müşterek komutan altında süratli kararlar alınıp uygulanabilecektir. Komuta kademesi sayısının azalması ile bürokrasi azalmış olacaktır.

(çç) Kendi Kendine Yeterlik: Ateşle taarruz ve ateşle manevra imkânı veren kabiliyetlerin müşterek komutanlık altında, taktik seviyede bulunması, hatlara bağlı olmayan ve etki odaklı bir harekâtın icrasına imkân sağlayacaktır.

(dd) Birleşik Harekâta Uygunluk: Merkezi operatif komutanlığın, diğer müşterek komutanlıklardan ayrı olarak Stratejik Komutanlığa bağlı olması, uluslararası görevlerde hızlı reaksiyon göstermeye ve süretli kuvvet sevkine imkân sağlayacaktır.

(ee) Modülerlik: Ülke sathına yayılmış birçok kışlada üslenmiş yapıdan, merkezi noktalarda konuşlanmış, mobil modüler müşterek bir yapıya geçilmiş olacaktır.

(ff) Süratli İntikal: Barışı zorlama, kurtarma, tahliye ve insani yardım görevleri icra etmekten sorumlu merkezi operatif ani müdahale kuvveti ile krizlere kısa sürede müdahale edebilecektir. Müşterek yapıya geçiş, daha fazla profesyonellik sağlayacaktır, görevlerin daha etkin ve verimli bir şekilde icrası sağlanacaktır ve sürat artacaktır.

(gg) Esnek Teşkilat Yapısı: Operatif müşterek komutanlıklara bağlı unsurların modüler yapıya sahip olması farklı tehdit durumlarında değişik görevlerin icrasını kolaylaştıracaktır.

7.2.6.2. Mahzurları

(aa) Müşterek Harekâta Uygunluk: Operatif birliklerin müşterek kuvvetlere dönüştürülmesi sürecinde kuvvetler arasındaki uyumun sağlanması zaman alacaktır.

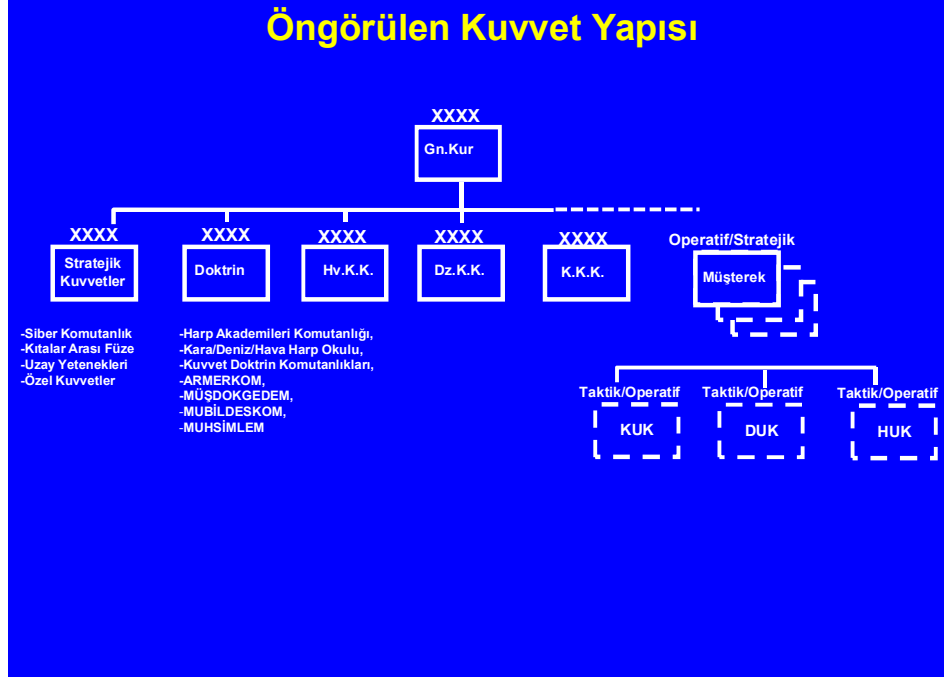
(bb) Kendi Kendine Yeterlik: Müşterek komutanlıkların barış zamanında da kurulu olması lojistik ve idari bazı sıkıntılar doğuracaktır. Bu komutanlıkların lojistik açıdan desteklenmesi için her kuvvetin ayrı ayrı olan lojistik siteminin birleştirilmesi gerekmektedir.

(cc) Esnek Teşkilat Yapısı: Müşterek Komutanlıklar bünyesinde her kuvvetten personel olması sebebiyle bazı personel konularında (sicil, tayin vb.) karargâh faaliyetlerinin yürütülmesinde sıkıntılar yaşanabilecektir. Müşterek Komutanlıkların personelinin tayin, sicil vb. işlemlerinin yürütülmesinde ya bu komutanlıklar içerisinde bulunan karargâhlarda bu faaliyetlerin planlanması gerekecek, ya da bu tip hususlar Genelkurmay Başkanlığının eşgüdümünde yürüyecek, dolayısıyla Genelkurmay Karargâhının görevleri içerisinde yer alacaktır.

(çç) Ekonomiklik: Müşterek Komutanlıkların barıştan itibaren kurulmuş olması bazı yeteneklerin her iki müşterek komutanlıkta da bulunmasını

gerektirecektir. Kara Havacılık Komutanlığı, Füze Tugayı gibi bazı birlik ve yeteneklerin her iki komutanlıkta da olması ekonomik olmayacaktır.

7.3. 2'nci Hal Tarzı (Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Kuvvet Yapısı)

Şekil 7.13. Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Kuvvet Yapısı

7.3.1. Genel Kurmay Başkanlığı

Harekâta kapsamlı yaklaşım için gerekli koordinasyon, planlama fonksiyonlarını icra edecek şekilde mevcut yapısına ilave olarak sivil unsurların da bulunduğu bir karargâh olacaktır.

Gnkur. Bşk.lığına bağlı (Şekil 7.13) Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Stratejik Kabiliyetler Komutanlığı, Doktrin Komutanlığı ve Numaralı Müşterek Komutanlıklar bulunacaktır.

Doktrin Komutanlığına Harp Akademileri Komutanlığı, Kara/Deniz/Hava Harp Okulu Kuvvet Doktrin Komutanlıkları, ARMERKOM, MÜŞDOKGEDEM, MUBİLDESKOM, MUHSİMLEM gibi unsurlar bağlı olacaktır. Sadece doktrin geliştirme değil, akademik çalışmaların yanı sıra eğitimin profesyonel icrası için teknikler, metotlar, usuller geliştirecektir. Eğitim teşkilatının oluşturulması bu

komutanlık tarafından yapılırken icrası her kuvvetteki eğitim komutanlıkları tarafından yerine getirilecektir.

Stratejik Kabiliyetler Komutanlığına Özel Kuvvetler Komutanlığı, Kıtalararası Füzeler, Uzay Yetenekleri, Siber Komutanlık vb. unsurlar dâhil olacaktır.

Kara Kuvvetleri Komutanlığının ana ast unsurları Merkezi Kuvvetler K.lığı, Numaralı Bölgesel Kuvvetler Komutanlıkları, Eğitim K.lığı, Kara Havacılık Komutanlığı ve Loj.K.lığından oluşmaktadır.

7.3.2. Numaralı Müşterek Komutanlıklar

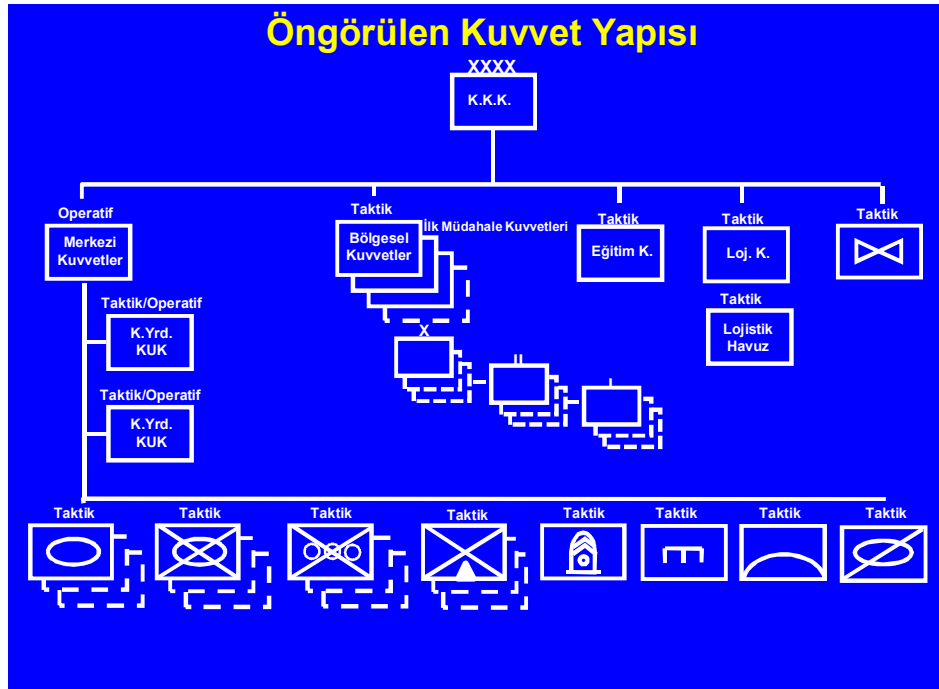
Müşterek Komutanlığın iki fonksiyonu olacaktır. Birincisi yurt dışı harekâtların sevk ve idaresidir. Bu kapsamda Türkiye'nin ilgi sahalarına göre belirlenen bölgelerdeki gelişmeleri Dışişleri Bakanlığı ile koordineli olarak yakından takip edecektir. İkincisi ise yurt savunmasının sevk ve idaresidir.

Birinci Görev: Barışta sadece bir adet Müşterek Komutanlık, karargâhıyla birlikte kurulu olacak, diğer müşterek komutanlıklar ihtiyaç halinde kurulacaktır. Genelkurmay 3'üncü Başkanı aynı zamanda 1'nci Müşterek Komutanlığın Komutanı olacaktır. Genelkurmay 3'üncü Başkanına, Genkur ve Kuvvet Gn.P.P. Başkanlıklarında bulunan ülke masaları bağlı olacaktır.

Yurt dışında harekât icra eden birliklerimizin sayısının artması durumunda ihtiyaç duyulursa ilave Müşterek Komutanlıklar kurulacaktır. Bu durumda mevcut ve oluşturulan ilave müşterek komutanlıklara yurt dışında sorumluluk sahaları verilecektir. Böylece her müşterek komutanlık kendi sorumluluk alanı ile ilgili karargâh çalışması, bölge/ülke etütleri yapmak, icra edilecek harekâta yönelik planlama çalışmalarını yönlendirmek ve kendi sorumluluk bölgesinde harekât icra eden kuvvetleri sevk ve idare etmekten sorumlu olacaktır. İhtiyaç halinde yurt dışında icra edilecek birleşik bir harekâta karargâh desteği sağlayacaktır.

İkinci Görev: Bölgesel İlk Müdahale Kuvvetleri (Bölgesel Kuvvetler), ülke topraklarına yönelebilecek tehdidi ilk karşılayacak kuvvetler olacak ve zaman kazanacaktır. 1'inci Müşterek Komutanlık, kazanılan zaman içerisinde plan görevlerine uygun olarak emrine girecek kuvvet unsur komutanlıkları ile birlikte düşman kuvvetlerine taarruz ederek kaybedilen vatan topraklarını ele geçirecektir.

7.3.4. Kara Kuvvetleri Komutanlığı

Şekil 7.14 Kara Kuvvetleri Komutanlığı (Merkezi/Bölgesel K.lıklar)

7.3.4.1. Numaralı Bölgesel Komutanlıklar

Bulunduğu bölgede yurt savunmasını sağlamak maksadıyla ilk müdahale kuvvetleri olarak görev yapacaktır. Merkezi kuvvetlerin müdahalesi için zaman kazandıracaklardır. Taktik seviyede birliklerdir. (Şekil 7.14)

7.3.4.2. Merkezi Kuvvetler Komutanlığı

Bu kuvvetler iki temel görevi icra edecektir:

(aa) Türkiye Cumhuriyeti'nin yurt dışındaki hak ve menfaatleri korumak amacıyla, oluşturulacak müşterek harekât komutanlığına uygun bir komuta bağlantısıyla (harekât kontrolü, taktik kontrolü, harekât komutası, taktik komutası ve emrine) bağlanacak modüler yapıda taktik birliklerden oluşacaktır. Bu birlikler konvansiyonelden savaş dışı harekâta kadar verilebilecek görevleri icra edecek şekilde teşkilatlanacak ve eğitilecektir. İki adet Merkezi Kuvvetler Komutanlığı Yardımcılığı teşkil edilecek ve gerektiğinde KUK olarak görevlendirilebilecektir.

(bb) Numaralı Bölgesel Komutanlıkların ihtiyacına göre yurt savunmasını takviye edeceklerdir.

(cc) Merkezi kuvvetler bünyesinde taktik seviyede yetenek havuzları şeklinde konuşlu muharebe ve muharebe destek birlikleri yer alacaktır.

7.3.5. Eğitim Komutanlığı

Sınıf okulları ve Eğitim Merkez Komutanlıklarından müteşekkildir.

7.3.6. Lojistik Komutanlığı

Numaralı Bölgesel Komutanlıklar ile Merkezi Kuvvetler Komutanlığı unsurlarını destekleyecektir. Müşterek Komutanlıklara bağlanacak Kara Unsur Komutanlığının (KUK) lojistik ve idari ihtiyaçlarını karşılayacak muharebe hizmet destek birliklerini KUK emrine verecektir.

7.3.7. Kara Havacılık Komutanlığı

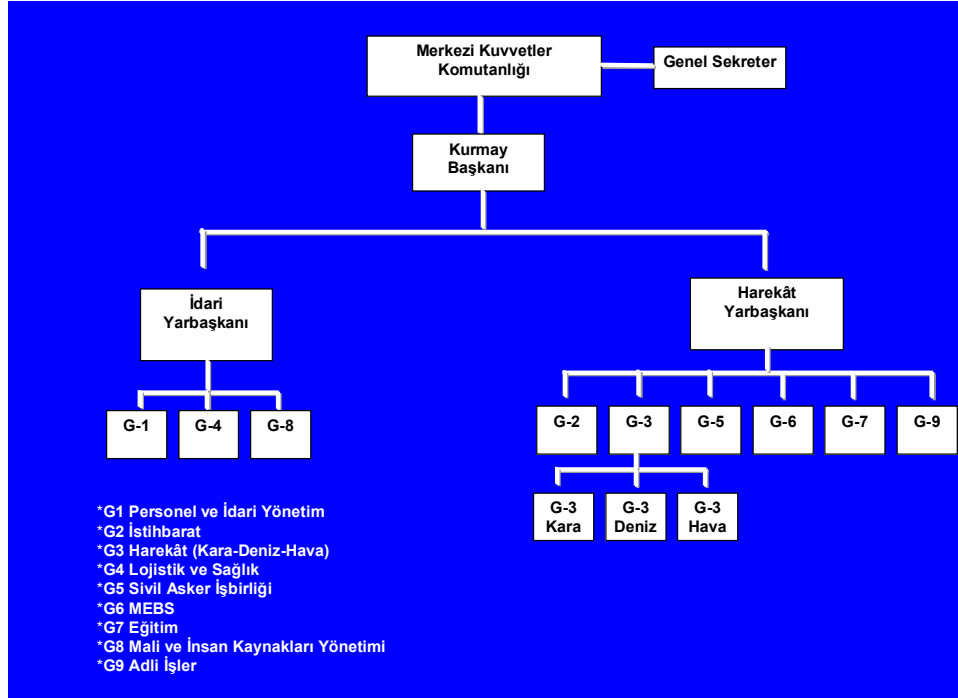
Kara Kuvvetleri Kara Havacılık imkânları Kara Havacılık Komutanlığı altında toplanarak, bu imkânların hem merkezi hem de bölgesel kuvvetler tarafından kullanılması sağlanacaktır. Bu unsurların lojistik desteğinin farklı ihtiyaçlar ve yapılanma gerektirmesi nedeniyle Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlı olması uygun olacaktır.

7.4. 2'nci Hal Tarzı (Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler Karargâh Yapısı)

7.4.1. Tugay Karargâhı

1'inci hal tarzında olduğu gibidir.

7.4.2. Merkezi Komutanlık Karargâhı

Şekil 7.15 Merkezi Komutanlık Karargâhı

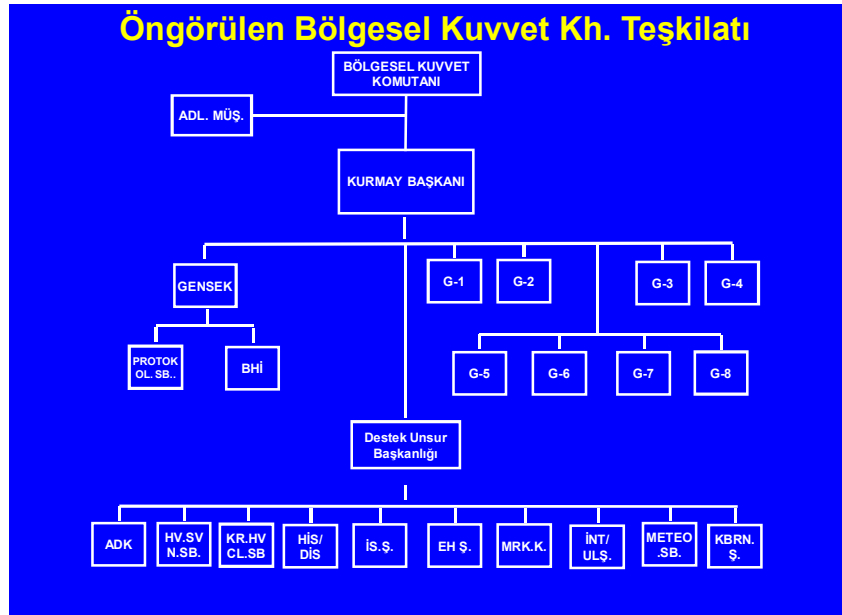
- G1 Personel ve İdari Yönetim
- G2 İstihbarat
- G3 Harekât (Kara-Deniz-Hava)
- G4 Lojistik ve Sağlık
- G5 Sivil Asker İşbirliği
- G6 MEBS
- G7 Eğitim
- G8 Mali ve İnsan Kaynakları Yönetimi
- G9 Adli İşler

Geleceğin harekât ortamı değerlendirildiğinde; birliklerin barış şartlarından itibaren muharip ve bu muharip birlikleri destekleyen birlikler olarak teşkilatlanmasının daha faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda İngiliz Kara Kuvvetlerinin; Sahra Ordusu (Field Army), Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces) olarak teşkilatlandığı görülmektedir. Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army), her çeşit operasyona katılabilecek eğitim birlikleri ve Müşterek Kh. ile Müşterek Ani Müdahale Kuvvetleri tarafından belirtilen ihtiyaçlara uygun askeri kabiliyetteki tüm operasyonel kuvvetlerden oluşur. Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces) ise, KK

Kh.nın operasyonel ihtiyaçları kapsamında askeri imkân ve kabiliyetleri koruma-geliştirme faaliyetleri ile altyapı desteğini sağlarlar. Bunlara ilave olarak Teritoryal Ordunun (Territorial Army) genel denetleme görevi ile askeri öğrencilerin ve üniversitede okuyan subay eğitim birliğinden sorumludur.

Merkezi Kuvvetler Komutanlığı ise İngiliz Kara Kuvvetlerindeki Bölgesel Kuvvetlerin (Regional Forces) görevlerine paralel olarak; kurulacak müşterek komutanlığa (Taktik/operatif/stratejik) karargâh ve birlik desteği sağlayacak, barış zamanında söz konusu karargâh ve birliklerin eğitim, denetleme, lojistik açıdan desteklenmesini sağlayacak bir kuvvet yapısıdır. Dolayısıyla karargâh olarak muharebeye girecek bir yapıya ihtiyaç duyulmayacaktır. Fakat kurulacak KUK karargâhının oluşturulmasında Merkezi Kuvvetler Komutanlığı ve karargâhından faydalanılacaktır. G-7 Eğitim Bşk.lığı ise birliklerin eğitiminin planlanması, uygulaması ve denetleme-değerlendirme görevlerinin çeşitliliği ve yoğunluğundan dolayı ayrı bir başkanlık olarak teşkil edilmiştir.

7.4.3. Bölgesel Komutanlık Karargâhı

Şekil 7.16. Bölgesel Komutanlık Karargâhı

- (I) G1 Personel ve İdari Yönetim
- (II) G2 İstihbarat
- (III) G3 Harekât (Kara-Deniz-Hava)
- (IV) G4 Lojistik ve Sağlık
- (V) G5 Sivil-Asker İşbirliği
- (VI) G6 MEBS
- (VII) G7 Bilgi Harekâtı
- (VIII) G8 Mali İşler

Geleceğin güvenlik ortamı ve diğer ülkelerin karargâh yapıları incelendiğinde, ABD'nin kolordu karargâhı ve İngiltere'nin merkezi kuvvetler karargâhına benzer yapıda, halihazırda uygulanan ordu/kolordu karargâh görevlerini de ihtiva eden bir bölgesel kuvvet karargâh yapılanması öngörülmüştür.

Bölgesel Kuvvetler karargâhı konuşlandığı bölgede harekât icra edebilecek şekilde kendine yeterli bir yapıya sahip olmak zorundadır. Bölgesel Kuvvetler yurt savunmasında kullanılacağı ve ilk müdahale kuvvetleri olarak görevli olması nedeniyle ülke topraklarına yönelik tehdidi bertaraf etmek için yapacağı faaliyetlerde bölge halkının zarar görmesini engellemek ve halkın hareketleriyle harekâtı koordine etmek maksadıyla sivil-asker işbirliği ve halkla ilişkiler gibi bazı karargâh subaylarına da ihtiyaç duyulacaktır. Bunların dışında Bölgesel Kuvvetler şimdiki Ordu Komutanlıklarının görevlerini yürütmek zorunda oldukları için EH, istihkâm subayı, hava savunma subayı, kara havacılık subayı, ateş destek koordinatörü, meteoroloji subayı gibi karargâh subaylarına da sahip olmak durumundadır.

Kurmay başkanının, karargâhın amiri olması münasebetiyle, karargâhta yapılan her faaliyetin takibi, kontrolü ve koordinasyonunun yapılması görevleri nedeni ile genel ve özel karargâhın yanında Genel Sekreterlik de kurmay bakanına bağlanması öngörülmüştür. Hukuki konular komutanı doğrudan bağladığından, adli müşavirliğin komutanın şahsi karargâhı içinde yer alması öngörülmüştür.

Bölgesel kuvvet bünyesindeki muharebe destek faaliyetlerinin kontrol ve koordinasyonu için, kurmay başkanına bağlı olarak görev yapacak bir destek unsur başkanlığının teşkil edilmesi öngörülmüştür. Destek unsur başkanlığı bağımsız olarak faaliyet göstermeyecek, karargâhın diğer unsurları ile-özellikle G-2,G-3 ve G-4 ile-sürekli bir koordinasyon ve işbirliği içinde görev yapacaktır.

7.4.4. İkinci Hal Tarzının Fayda ve Mahzurları

7.4.4.1. Faydaları

(aa) Müşterek Harekâta Uygunluk: Müşterek Komutanlık Komutanının (Genelkurmay 3'üncü Başkanı) aynı zamanda Genelkurmay Karargâhında görev yapması ve bu karargâhta Müşterek Komutanlıkların muhtemel görev bölgelerine yönelik olarak çalışması Müşterek Komutanlıklar kurulduğunda bu bölgelerde harekât icra etmek için gerekli bilgi altyapısına sahip olmalarını sağlayacaktır.

Genelkurmay 3'üncü Başkanı'na bağlı olarak görev yapan ülke masalarının aynı zamanda sorumlu oldukları bölgede görev yapmak üzere kurulacak Müşterek Komutanlığın karargâhının çekirdeğini oluşturması, bu personelin kurulacak Müşterek Komutanlığın başına geçecek Komutanı doğru yönlendirmesini kolaylaştıracaktır.

Doktrin komutanlığının doğrudan Genelkurmay'a bağlı olması ve bünyesinde Harp Akademileri ve her kuvvetin ayrı Doktrin Komutanlığının olması, kuvvetler arasındaki doktrinel boşlukların giderilmesini ve eşgüdümü sağlayacak, müşterekliği kolaylaştıracaktır.

(bb) Esnek Teşkilat Yapısı: İstenilen yerde kuvvet çoğunluğu oluşturma, yurt dışında icra edilecek harekâtların ileride yoğunluğunun ve sayısının artacağı düşünüldüğünde bu ihtiyacı karşılayacak esnek bir yapılanma öngörülmektedir.

Aynı zamanda yurt savunması ihtiyacının artmasına paralel olarak kademeli yığılmaklanmayı da öngörmektedir. Yurt savunmasının fiili icrasında da müşterek bir komutanın hareketi sevk ve idare etmesi sinerji yaratarak harbin kazanılmasında durum üstünlüğü sağlayacaktır.

Müşterek Komutanlıkların ihtiyaç halinde kurulacak olması daha esnek bir yapıya sahip olmaları sonucunu doğuracaktır. Yani barış zamanından itibaren emirlerinde birlik yer almaması, merkezi bir yetenek havuzundan sağlanan her türlü birliğin, kurulacak müşterek komutanlığa bağlanarak esnek bir şekilde kullanılması imkânını sağlayacaktır. Bölgesel kuvvetlerin ihtiyaç duyacağı karargâh ve birliklerin her an muharebeye hazır olarak bulundurulması sağlanacaktır. Bu durum kara kuvvetlerine esneklik kazandıracaktır.

(cc) Komuta Kontrolde Sürat: Bölgesel kuvvetlerin doğrudan Kara Kuvvetleri Komutanlığına bağlı olması ve ara kademelerin çıkartılması bu birliklerin özellikle barış zamanında yazışmalarının direkt kuvvet komutanlığıyla yapılmasını

sağlayacak, bu da lojistik ve idari anlamda bu birliklerin işlerini kolaylaştıracak ve karargâhlarının iş yükünü azaltacaktır. Savaş zamanında ise karar verme süreçlerini kısaltacaktır. Operasyonel birliklerin desteklenmesi ile muharebe etkinliklerinin muhafazası tek merkezden sağlanacaktır.

(çç) Ekonomiklik: Merkezi Kuvvetler Komutanlığı bünyesinde yer alan birliklerin küçük askeri uydu kentler (muharebe hizmet destek, lojistik, garnizon yönetimi, lojmanlar, alışveriş merkezleri, şeklinde garnizonlarda toplanması, eski garnizon sisteminde birlik komutanlarının uğraşmak zorunda kaldıkları idari bazı konularla (eşanjör dairesi, ısıtma merkezi, nizamiye, hazır kıta vb.) değil asli görevleri olan eğitim, atış ve spor gibi harekâta yönelik konularla ilgilenmelerini ve bunlara yoğunlaşmalarını sağlayacaktır.

İki kuvvet tarafından aynı/benzer faaliyet ve projelerin mükerrer yapılmasının önüne geçilecek ve zaman-kaynak tasarrufu sağlanacaktır. Gelecekte sahip olunması öngörülen bazı stratejik kabiliyetlerin, doğrudan Genelkurmay Başkanlığına bağlı bir komutanlık altında toplanması ve bunların kuvvet komutanlıklarından bağımsız olarak, kurulacak Müşterek Komutanlıkları desteklemesi müşterekliğin sağlanmasını kolaylaştıracaktır. Aynı zamanda bu yapı bu stratejik kabiliyetlerin (özel kuvvet unsurları, kıtalararası balistik füzeler, stratejik ulaştırma kabiliyetleri, siber komutanlık, uzay ve uydu kabiliyetleri vb.) barış zamanında daha ekonomik yönetilmesini sağlayacaktır. Konuşlanmada yetenek havuzu yaklaşımı ile, aynı tip kışla, bina, tesis, teçhizat ve malzeme kullanılması öngörülmüş böylece bakım ve idame kolaylığı sağlanarak tasarrufa gidilmiştir.

Yetenek havuzu yaklaşımı, muharebe sahası fonksiyonlarının bir birinin kendi içinde gelişmeleri daha yakından takip etmesini ve değişimlere daha daha hızlı adaptasyonunu sağlayacaktır. Muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birliklerinin merkezi yetenek havuzlarında bulunması, bunların lojistik ve ihtiyaçlarının daha kolay karşılanmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda bu şekilde ekonomiklik de sağlanmış olacaktır.

7.4.4.2. Mahzurları

(aa) Esnek Teşkilat Yapısı: Merkezi kuvvetlerin müşterek harekâta kullanılması gerektiğinde yeniden teşkilatlanma ihtiyacı olacaktır.

(bb) Modülerlik: Yetenek havuzları esasına göre teşkilatlanma, konuşlanma ve modüler yapı, önemli oranda profesyonel orduyu öngörmekte ve eğitime profesyonel yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Birliklerin çok geniş bir yelpazede ve farklı birlikler ile birlikte kullanılabilmesi değerlendirildiğinde personel açısından yoğun bir eğitim programının uygulanması gerekecektir.

(cc) Müşterek Harekâta Uygunluk: Müşterek Komutanlığın icra edeceği iki temel görev birbirinden farklıdır. Uyum sağlama, komuta ve kontrol fonksiyonunu icra etmede sıkıntılar yaşanabilecektir.

(çç) Süratli İntikal: Yurt savunması için tahsis edilen kuvvetleri takviye amaçlı gönderilecek birliklerin cepheye intikali sorun teşkil edebilir. Savunma açısından hassasiyet yaratabilir.

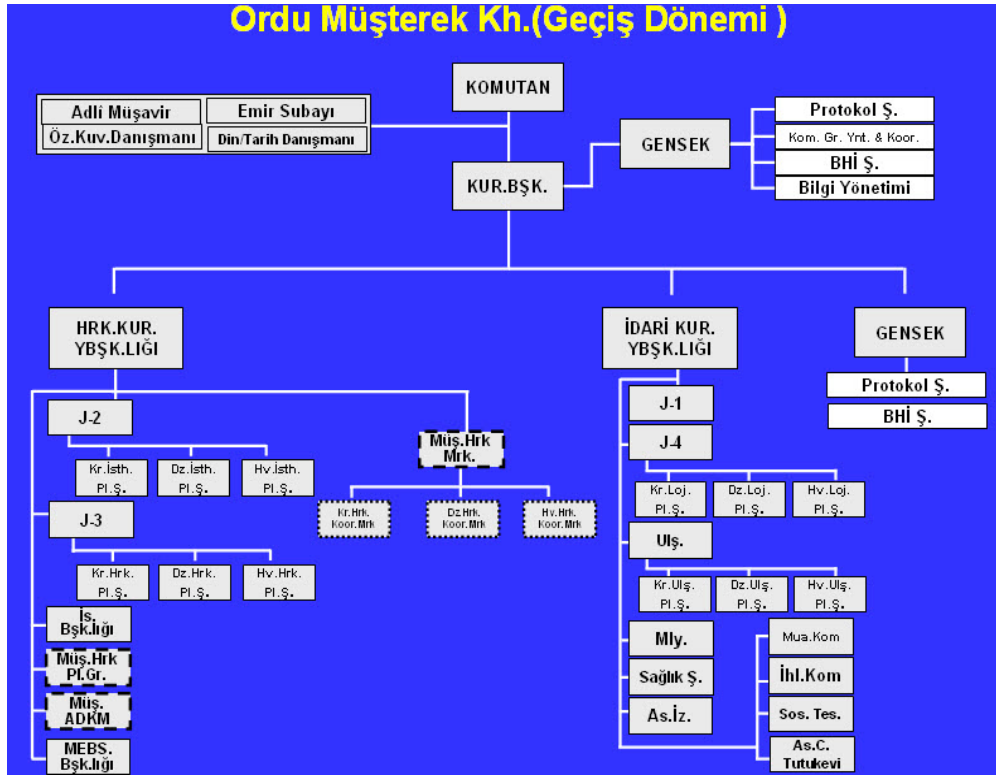
(dd) Esnek Teşkilat Yapısı: Barıştan itibaren müşterek bir teşkilatlanma olmaması, müşterek eğitimlerin yapılmasını zamana yaymayı gerektirebilir. Dolayısıyla farklı kuvvet unsurlarının katıldığı müşterek tatbikatların belirli sürelerle mutlaka yapılması gerekecektir.

(ee) Ekonomiklik: Birçok taktik muharebe ve muharebe destek birliğinin doğrudan Merkezi Kuvvetler Komutanlığına bağlı olması bu komutanlığın büyük bir karargâha sahip olmasını gerektirecektir.

7.4.5. Mevcut Tug./Or. Teşkilatlarında Karargâh Yapılarının Müştereklik Açısından İncelenmesi (Geçiş Dönemi Karargâh Yapıları)

Yukarıda detayları ile arz edilen iki hal tarzı da her ne kadar geleceğin güvenlik ortamında ortaya çıkacak olan tehditler, icra edilecek görevler ve harbin alacağı şekle yönelik hazırlanmış olsalar da, bu kuvvet ve karargâh yapılarının oluşturulması uzun bir değişim/dönüşüm sürecini gerektirecektir. Bilindiği üzere kuvvet dönüşüm süreçleri, daha önceden mevcut olamayan bir kuvveti teşkil etmekten daha fazla planlama, gayret ve liderlik gerektiren süreçlerdir. Bu nedenle bu bölümde Kara Kuvvetleri'nin mevcut kuvvet yapısı korunurken, müşterekliği artıracak şekilde karargâh yapısının nasıl olabileceği ele alınacaktır. Bu alanda üçüncü bir alternatif sunulacaktır.

7.4.5.1. Müşterek Ordu Karargâhı

Şekil 7.17. Geçiş Dönemi Müşterek Ordu Karargâhı

Mevcut Ordu Karargâh yapısı müşterek harekât icra edeceği zaman Şekil-7.23'deki karargâh yapısına göre teşkilatlanacaktır. Buna göre gerekli hava/deniz unsurları çeşitli komuta bağlantıları ile (Hrk.Kont., Hrk.Kom., Taktik Komuta, Taktik Kontrol) Ordu Komutanlığına bağlanacaktır. Bu komuta bağlantılarının yapılmasıyla ordu komutanlığı bünyesinde yer alacak deniz/hava unsurları kendi karargâh teşkilatları ile birlikte görev yapacaktır. Bu karargâh teşkilatları ile taktik Hava Kuvvet Komutanlığı, Donanma Komutanlığı Karargâhından da gerekli karargâh subayları oluşturulacak müşterek karargâh yapısında yer alacaktır. Örneğin; Taktik Hava Kuvvet Komutanlığı Karargâhında görevli “harekat plan subayı”, Müşterek Harekat Planlama Grubunda; Donanma Komutanlığında görevli bir personel ise DSKM’de görev alabilecektir. Ordu Komutanlığının icra edeceği müşterek harekâtın hazırlık safhasında her kuvvet belirleyeceği birlik karargâhında gerekli personelin ordu müşterek karargâhında görevlendirecektir. Başkanlıklar (J-1, J-2, J-3, J-4 ve diğer karargâh bağlıları) kuvvetler arasında dönüşümlü olarak temsil edileceklerdir. Böylece her kuvvetin ilgili başkanlığa katkısı sağlanmış olacaktır.

7.4.5.1.1. Karargâh Subaylarının Görevleri

J-1'e bağı kuvvet temsilcisi personel, plan subayı olarak doğrudan Personel Başkanına bağı olacaktır. Her kuvvet plan subayı kendi personelinin özlük hakları, personel bütünlemesi vb. hususları takip edecektir.

Stratejik seviyede bulunan istihbarat görevleri Genkur. Bşk.lığında kalmaya devam edecek. Operatif seviyede İsth. Toplama imkân kabiliyetleri (Operatif İHA, Taktik Hava Keşif Uçakları gibi) kullanılmasına yönelik karargâh personeli J-2 bünyesinde görev yapacak ve istihbarat toplama vasıtalarının müşterek olarak kullanılmasını sağlayacaktır. Barışta bütün kuvvet unsurlarının plan şubeleri kendi kuvvetlerini birliklerin İKK, sabotajlara karşı koyma ve diğ. isth. faaliyetlerini icra edeceklerdir.

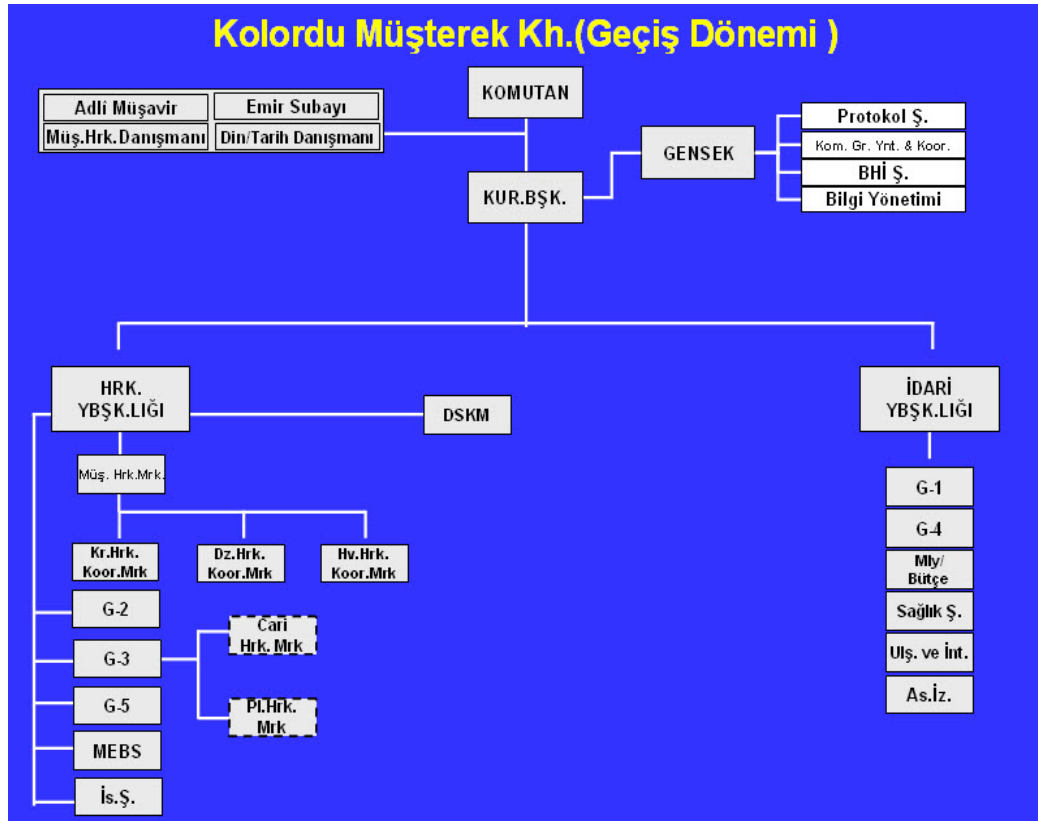
J-3 bünyesinde her kuvvet şube müdürlüğü seviyesinde temsil edilecektir. J-3 ve karargâh personeli cari harekatı J-2 ile birlikte yürütmekten sorumludur. 24 saate kadar olan planlamayı J-3 yapacaktır.

Müşterek Harekat Planlama Grubu (MHPG) ve Müşterek Ateş Destek Koordinasyon Merkezi (MADKM), müşterek harekatın kuruluşuna geçilmesini müteakip her başkanlıktan personel görevlendirilmesi ile oluşturulacaktır. MHPG diğ. kh. temsilcileri ile birlikte 48 ve 96 saate kadar olan planlamayı yapacaktır. MADKM'de Topçu başkanı, taktik hava destek elemanı, deniz topçu/satıhtan satıha güdümlü mermi destek elemanı gibi ateş destek birimleri yer alacaktır. Böylece müşterek ateş desteğinde koordinasyonu sağlanmış hedef seçiminde yaşanacak tekrarlar önlenmiş olacaktır.

Müşterek Harekat Merkezi her kuvvetin ayrıca oluşturacağı Harekat Koordinasyon Merkezlerinden meydana gelecektir. Müşterek harekatın yürütülmesinde Hava Sahasının Kontrol ve Yönetimi (HSKY) ve "Karşılıklı Müdahaleyi Önleyici Tedbirler" burada planlanacaktır. Ayrıca müşterek harekat resmi burada oluşturularak Komutanın istifadesine sunulacaktır.

Ulaştırma başkanlığı müşterek harekatın icrasında J-4'den ayrı bir karargâh olarak teşkil edilecektir. Müşterek harekatın icrası öncesi ve esnasında kara, deniz ve hava ulaştırma imkânları ulaştırma başkanlığı tarafından koordine edilecektir. Böylece kuvvetlerin ulaştırma gayretlerinin birleştirilmesi sağlanacaktır.

7.4.5.2. Müşterek Kolordu Karargâhı

Şekil 7.18. Geçiş Dönemi Müşterek Kolordu Karargâhı

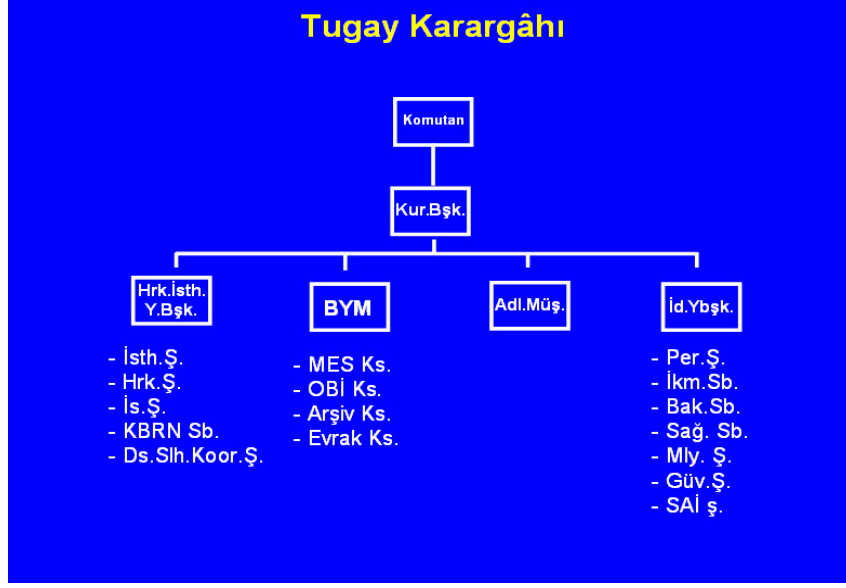
Müşterek Kor. Kh. da Müşterek Or. Kh. yapısına benzer şekilde oluşturulacaktır. Kolordu karargâhında müştereklik Müşterek Harekât Merkezi ve Destek Silahları Koordinasyon Merkezi bünyesinde yer alacak kuvvet temsilcilikleri vasıtası ile sağlanacaktır. Ayrıca her kuvvet, G-3'ün sorumluluğunda olmak üzere cari hareket merkezi ve plan hareket merkezi personel desteği sağlayacaktır.

Müşterek hareket Merkezi ile Destek Silahları Koordinasyon Merkezi Müşterek hareket kapsamında teşkil edilecektir.

Muharebede gerekli karargâh subayları (E/H Sb., Bilgi Des.Sb., vb.) ve lüzum görüldüğü takdirde sivil uzman personel de bulunabilecektir.

7.4.5.3. Geçiş Dönemi Tugay Karargâhı

Tugay karargâhının yapısı da Müşterek hareket yapacak olan Or./Kor.nun bir paçası olarak uygun bir teşkilat yapısına dönüştürülmüştür.

Şekil 7.19. Geçiş Dönemi Tugay Karargâhı

7.4.5.4. Geçiş Karargâhının Değerlendirme Kriterleri Açısından İncelenmesi

7.4.5.4.1. Ordu Komutanlığı Geçiş Dönemi Karargâh Yapısının İncelenmesi

(I) Müştereklik: Ordu Komutanlığı için öngörülen geçiş karargâhı yapısı müşterek komutanlık yapısına geçene kadar müşterekliği tam olarak sağlamaktan uzaktır. Fakat diğer kuvvetlere ait birliklerin çeşitli komuta bağlantılarıyla ordu bünyesine katılmasıyla öngörülen geçiş karargâhı müşterekliği kısmen sağlamış olacaktır.

(II) Birleşik Harekâta İştirak: Birleşik harekâta iştirak edilmesi durumunda, geçiş karargâhına ilaveler yapılarak birleşikliğin karargâh içerisinde sağlanması mümkün olacaktır. Dolayısıyla öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla birleşik harekât icra edilmesi mümkün olacaktır.

(III) Esnek Teşkilat Yapısı: Ordu komutanlığı bünyesine çeşitli komuta bağlantılarıyla diğer kuvvet unsurlarının dâhil edilmesiyle esnek teşkilat yapısı sağlanmış olacaktır. Bu şekilde geçiş döneminde ordu, kendisine bağlı olan kara birliklerini sevk idare ederken, muhasamatın başlamasıyla kurulacak ordu kuruluşuna girecek diğer kuvvet unsurlarını bünyesine kabul etmek, öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla mümkün olacak, böylece esneklik de sağlanmış olacaktır.

(IV) Süratle İntikal: Hâlihazırdaki teşkilat yapısı bu haliyle, birliklerin bir yerden başka bir yere süratle intikalini sağlamaktan uzaktır. Bunun sebebi ise, diğer kuvvet unsurlarının ulaştırma imkânlarının kullanılması için kuvvetler arası ilave koordinasyona ihtiyaç bulunmasıdır. Geçiş dönemi karargâh yapısı, istenilen süratle intikali tam olarak gerçekleştiremeyecek olsa da bunun sebebi organik kuruluşunda diğer kuvvet ulaştırma imkânlarının olmamasıdır. Müşterek komutanlık yapısına geçilmeden süratle intikalin tam olarak sağlanabilmesi mümkün değildir. Buna rağmen hâlihazırdaki yapıya oranla, öngörülen geçiş karargâhı yapısının intikalin eskiye göre çok daha yapılmasını sağlayacağı da bir gerçektir.

(V) Komuta Kontrolde Sürat: Barış döneminde hâlihazırdaki ara kademeler (kolordu) yerini koruyacağı için komuta kontrolde süratin sağlanabilmesi zordur. Fakat muhasamatın başlamasıyla ordu komutanlığına doğrudan bağlanacak tugay ve diğer kuvvet unsurları ile süratli bir komuta kontrol imkânı sağlanabilecektir. Fakat muhasamatın başlamasıyla, ordunun tugayları doğrudan komuta etmesi yerine bunu kolordular vasıtasıyla yaparsa, istenen süratli komuta kontrol yine sağlanamamış olacaktır.

(VI) Ekonomiklik: Ekonomikliğin kuvvet yapısı tamamen değişmeden, sadece karargâh yapısını değiştirmek suretiyle sağlanması mümkün değildir. Fakat geçiş döneminde öngörülen karargâh yapısına geçilmesi en azında insan gücü planlaması anlamında bir ekonomiklik sağlayabilecektir.

(VII) Kendi Kendine Yeterlik: Karargâh yapısı olarak kendi kendine yeterlik, öngörülen geçiş karargâh yapısına geçilmesiyle sağlanabilecektir. Fakat kuvvet yapısı bakımından tam olarak müşterek komutanlık yapısına geçilmeden bunun sağlanması mümkün değildir.

(VIII) Hukuka Uygunluk: Sivillerin uzmanlık konularına göre karargâh çalışmalarına dâhil edilmesi ve icra edilecek bir harekâтта hukuka uygun olarak hareket edilmesi öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla mümkün hale gelmektedir.

7.4.5.4.2. Kolordu Komutanlığı Geçiş Dönemi Karargâh Yapısının İncelenmesi

(I) Müştereklik: Kolordu komutanlığı geçiş karargâhı, kolordunun müşterek bir harekâтта MÖGK'ni oluşturması durumunda bünyesine dâhil olacak çeşitli tipteki birlikler sayesinde modülerliği sağlayabilecektir. Fakat hâlihazırdaki kuvvet

yapısında bir değişiklik yapılmadan, sadece karargah yapısını değiştirerek modülerliğin sağlanması mümkün olmayacaktır.

Öngörülen geçiş karargâhı yapısı müşterek bir harekât icra edileceği zaman, eğer müşterek komutanlığın kara unsur komutanlığını oluşturacaksa hem kuvvet yapısı hem de karargâh yapısı olarak müşterekliğin sağlanması mümkün olacaktır. Fakat kolordu, kendisi MÖGK'ni oluşturacaksa kuvvet yapısı açısından müşterekliğin istenen seviyede sağlanması zor görünmektedir. Karargâh yapısı açısından, MÖGK'ni oluşturacak kolordunun müşterekliği sağlaması kısmen mümkün olabilecektir. Tam olarak müşterekliğin sağlanabilmesi için, harekâtın gereklerine göre kuvvetleri bazı karargâh şubelerinin müdürlüklerini paylaşmaları gerekebilecektir. Örneğin, harekâtın şekline göre G-4'ün denizci veya havacı olması gerekebilecektir.

(II) Birleşik Harekâta İştirak: Birleşik harekâtın yapılabilmesi için geçiş karargâhına bazı küçük ilavelerin yapılması yeterli olacaktır.

(III) Esnek Teşkilat Yapısı: Kolordu seviyesinde esnek teşkilat yapısının sağlanması çok mümkün gözükmemektedir. Fakat öngörülen geçiş karargâhı yapısı, esnekliği belli bir oranda sağlamaya yardımcı olacaktır.

(IV) Süratle İntikal: Öngörülen geçiş karargâhı yapısı, kolordu unsurlarının istenilen bir bölgeye süratli intikali konusunda eski durumdan farklı olanaklar sağlamayacaktır.

(V) Komuta Kontrolde Sürat: Kolordunun barış zamanında, TSK'nın hâlihazırdaki yapısında bulunan kademe sayısının fazla olması sebebiyle öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla, komuta kontrolde süratin artırılmasıyla ilgili sağlayabileceği bir kazanç olmayacaktır. Hatta tam olarak müşterek bir yapıya geçilmeden, öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla kolordu bünyesine katılacak diğer kuvvet karargâh ve birlik unsurlarıyla komuta kontrol hızının yavaşlaması bile söz konusu olabilecektir.

(VI) Ekonomiklik: Ekonomikliğin sadece kolordu karargâh yapısının tadil edilmesiyle sağlanması mümkün değildir.

(VII) Kendi Kendine Yeterlik: Öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla kolorduların kendilerine yeterliği, en azından karargâh yapısı açısından sağlanmış olacaktır. Kolordu bünyesine yeterli muharebe ve hizmet destek unsuru dâhil edilmeden kuvvet yapısı açısından kendine yeterliğin sağlanması mümkün olmayacaktır.

(VIII) Hukuka Uygunluk: Sivillerin müşterek harekât esnasında kolordu karargâhlarında görev alması ve böylece sivil işlerin planlamalara dâhil edilmesi ile komutanın danışmanları vasıtasıyla hukuka uygunluğun sağlanması öngörülen geçiş karargâhı yapısıyla mümkün olacaktır.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

8.1. Sonuç

8.1.1. Genel

Geleceğin güvenlik ortamının en belirgin özelliği “tahmin edilemez” olmasıdır. Dolayısıyla geleceğin güvenlik ortamının ne şekilde olacağını ortaya koymaktan ziyade belirli eğilimlerin ne yönde gelişebileceğini öngörmek hedeflenmelidir. Bu çalışma, geleceğin güvenlik ortamını şekillendirmesi beklenen jeopolitik, ekonomik, teknolojik ve sosyal eğilimleri, güvenlik ortamında Kara Kuvvetleri tarafından icra edilebilecek olan görevleri, sahip olunması gereken yetenekleri ve bu yönde geliştirilmesi gereken kuvvet ve karargâh yapısını ele alınmıştır. Gelecek yıllarda Kara Kuvvetleri'nin dönüşebileceği kuvvet yapısına ilişkin iki adet hal tarzı oluşturulmuştur. Bunların yanında, mevcut kuvvet yapısı muhafaza edilirken, bölükten orduya kadar müşterekliği sağlayacak şekilde karargâh yapılarında gerçekleştirilebilecek değişikliklere de yer verilmiştir.

8.1.2. Geleceğin Güvenlik Ortamı

Hızla değişmekte olan jeopolitik, ekonomik, teknolojik ve sosyal eğilimlerin belirleyeceği geleceğin güvenlik ortamında küreselleşmenin etkileri günümüzden çok daha fazla hissedilecektir. Küreselleşen dünyada artan ilişkiler, hızlanan hayat, azalan kaynaklar ve beliren çevre sorunlarıyla birlikte çatışmaların da artması beklenmektedir. Yükselen yeni güçlerle birlikte “çok kutuplu” ya da etkileri hızla artan bir şekilde genişleyen devlet dışı aktörleri de kapsayacak şekilde “kutupsuz” bir güvenlik ortamı beklenebilir. Savaşların giderek öldürücü, aşırı maliyetli ve toplumlar tarafından desteklenmez bir hale gelmesi devletleri doğrudan çatışmalardan çekinir bir hale getirirken, devlet dışı aktörlerle birçok farklı alanda ve

yeni usullerle mücadeleler gerçekleşecektir. Ancak, devletlerin esas aktörler olarak var olacağı geleceğin güvenlik ortamında konvansiyonel çatışmalarında şartlar oluştuğunda gerçekleşecektir.

Gelecekte düşük yoğunluklu çatışmalar hızla artacak ve modern devlet gittikçe büyüyecek olan karma tehditlerle mücadele etmek zorunda kalacaktır. Uluslararası güvenlik açısından ise, savunma anlayışının yerini daha geniş alanlarda değişkenlerin etkilerinin değerlendirildiği güvenlik anlayışı almaktadır. Günümüzde olduğu gibi yakın gelecekte de stratejik doğal kaynakların aranması, işletilmesi ve taşınması çatışmaya neden olabilecek olan alanlar olarak belirmektedir. Geleceğin güvenlik ortamında, hammadde ve enerji kaynaklarına ulaşma, enerji nakliyatının güvenliği, sermayenin güvenli aktarımı ve küresel ölçekli yatırımların kârlılığını belirleyici dolaylı ya da doğrudan mücadelelere davetiye çıkaracaktır.

Batı dünyasının Soğuk Savaş sonrasında sürdürdüğü üstünlüğü tartışmalı bir hale gelmiştir. Önümüzdeki elli yılda küreselleşmeyi şekillendirecek ve küresel ekonomiye hâkim olacak aktörlerin ABD'nin yanı sıra; Brezilya, Hindistan, Rusya ve Çin olacağı öngörülmektedir. Bu ülkeler farklı kültürlerden gelmelerine rağmen, siyasi, güvenlik, ekonomik ve ticari alanlarda aralarında tam bir anlaşma sağlayamazlar da, üzerinde anlaşmışları temel nokta dünya ekonomisinin artık sadece ABD tarafından yönetilmemesi gerektiğidir. Bu ortamda ise, yükselen Rusya ve Çin gibi güçler ile etnik milliyetçilik ve radikal İslam gibi güçler Batı egemenliğini tehdit etmektedirler. Dolayısıyla geleceğin güvenlik ortamı daha belirgin bir gruplaşmaya açıktır.

Daha fazla insan ve daha fazla harcama gücü, kaynaklar üzerine daha fazla baskı gelmesi anlamını taşımaktadır. Nüfusun 2035 yılına kadar aynı hızla, yani %50 oranında artacağı öngörülmektedir; ancak su kullanımının üç katına çıkacağı ve dünya nüfusunun %66'sının ciddi su sıkıntısıyla karşı karşıya kalması beklenmektedir. Bireysel hak ve hürriyetlerin kullanılması, etkinliklerinin artarak devam etmesi beklenen sivil toplum kuruluşları vasıtasıyla da daha fazla güvence altına alınacaktır. Bu tür sosyal hareketlerin ulusal veya uluslararası güvenliğe tehdit oluşturmaması veya oluşturduğu takdirde bu tehdide karşı önlem alınması amacıyla, tehdidin niteliğine uygun teşkilat eğitim ve teçhizata sahip ulusal veya küresel çapta güvenlik unsurlarına ihtiyaç duyulacaktır.

Küreselleşme süresince ortaya çıkan göç, diaspora ve şehirleşme hareketleri toplum hayatında dinamikleri etkileyecek ve ölçekleri ülkeleri de aşan tüm dünyanın

izlediği/müdahil olduğu çatışmalara neden olacaktır. Geleceğin güvenlik ortamında etkili aktörler olarak devletlerin yanı sıra; uluslararası örgütler, sivil toplum örgütleri ve diğer tarafta milis kuvvetler, paralı askerler ve suç örgütleri gibi hukuki çerçevede etki edilmesi ya da kontrol altına alınması mümkün olmayan yapılanmalar da aktif olacaktır. Bu kapsamda, günümüzde beliren terörizm, kitle imha silahlarının edinilmesi/yayılması ve siber saldırılar etkilerini artırarak güçsüzlerin mücadele yöntemleri olamaya devam edeceklerdir.

Gelecekteki silah sistemleri yüksek maliyetli, yerine konulması zor, kullanımı bilgi, tecrübe ve analitik karar verebilmeyi gerektiren platformlar olacaktır. Orduların sahip olacağı teçhizata, sürekli eklemeler ve modifikasyonlar yapılması ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle hafif silahlar yanında öldürücü olmayan silahların maliyet-etkin ve “kullanılabilir” olduğu ölçüde öngörülen muharebe sahasında kullanılması beklenmektedir. Harekât ortamının kuvvet boyutu kapsamında ise klasik kara, deniz ve hava kuvvetlerinin dışında yeni güç unsurlarının ekleneceğini öngörmek mümkündür. Harekât ortamının uzay, siber uzay ve meskûn mahallere doğru genişlemesi sonucu kullanılacak kuvvetlerin bir kısmının klasik kuvvetler dışında olacağı beklenmektedir. Dolayısıyla, bilim ve teknolojinin sunduğu imkânlar beklenmedik asimetrik kabiliyetleri doğurabilecektir.

Asimetrik taktiklerin kendini sürekli geliştirme özelliği ve bunlara karşı koymanın zorluğu, asimetrik tehditlerin yoğun bulunduğu muharebe sahasının modellenmesinin de güçlüğü değerlendirildiğinde, karşıt kuvvetlerin bu taktiklere sıklıkla başvuracağı kaçınılmaz olacağı görülmektedir. Yukarıdaki hususlar değerlendirildiğinde, melez teçhizat olarak adlandırılabilir, hem konvansiyonel hem de diğer harekât çeşitlerinde kullanılabilen platformların geliştirilmesini zorunlu kılacaktır. Harekâta kapsamlı yaklaşım, askeri hedefi ele geçiren kuvvetlerin, harekât icra edilen bölge ve çevredeki yerel kültürü ve insanları da harekât planlamasının ayrılmaz bir parçası olarak görmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Her ne kadar yukarıda belirtilen hususlar savaşa varmayan mücadele ve asimetrik harp yöntemlerinin öne çıkacağını ifade etse de, konvansiyonel mücadele de şartların oluşmasına bağlı olarak her zaman olasıdır. Devletler var olduğu sürece devletlerarası savaş da var olacaktır. Ancak hatlara bağlı olmayan muharebeler ile birlikte, günümüze kadar geçerliliğini koruyan iki temel askeri doktrin olan imha ve yıpratmaya artık “paralize etme” kavramı eklenmiştir. Bu kavram düşmanın önemli

sinir uçlarına etki ederek onu istenilen süre kadar önemli imkân ve kabiliyetlerden yoksun bırakmayı içermektedir.

Sonuç olarak, hızla değişmekte olan jeopolitik, ekonomik, teknolojik ve sosyal eğilimlerin belirleyeceği geleceğin güvenlik ortamında küreselleşmenin etkileri günümüzden çok daha fazla hissedilecektir. Küreselleşen dünyada artan ilişkiler, büyüyen metropol alanlar, hızlanan hayat, azalan kaynaklar ve beliren çevre sorunlarıyla birlikte çatışmaların da artması beklenmektedir. Yükselen yeni güçlerle birlikte çok kutuplu ya da devlet dışı aktörleri de kapsayacak şekilde kutupsuz bir güvenlik ortamı olasıdır. Savaşların giderek öldürücü, aşırı maliyetli ve toplumlar tarafından desteklenmez bir hale gelmesi devletleri doğrudan çatışmalardan çekinir bir hale getirirken, devlet dışı aktörlerle birçok farklı alanda ve yeni usullerle mücadeleler gerçekleşecektir. Bu nedenle güvenliğin sağlanmasında da bir dizi melez ya da asimetrik önlemlerin alınması da bir zorunluluk olarak ortaya çıkacaktır. Ancak, devletlerin esas aktörler olarak var olacağı geleceğin güvenlik ortamında konvansiyonel çatışmalarda şartlar oluştuğunda gerçekleşecektir. Bu nedenle, ülkeler gelecekte de beliren yeni tehditlere uyumlu kuvvetleri oluşturma uğraşı verirken, bekalarını sağlamak maksadıyla konvansiyonel kuvvet yapısının geliştirilmesi ve idamesine ihtiyaç duyacaklardır.

8.1.3. Başat Ülkelerin Kuvvet Yapıları

ABD Silahlı Kuvvetleri halen müşterekliği en iyi uygulayan 2-3 kuvvetten birisidir. Müşterek Komutanlıklar en üst seviyede (stratejik) doğrudan Savunma Bakanı'na bağlı olarak görev yapmaktadır. Stratejik seviyedeki Müşterek Komutanlıklar kendi bünyelerinde **Ast Müşterek Komutanlıklar** veya **Müşterek Özel Görev Kuvvetleri** oluşturabilmektedirler. Her bir kuvvet, birliklerini kurulan Müşterek Komutanlıkların altında görev yapmak üzere harbe hazır durumda bulundurmaktan sorumludur. Kuvvet Komutanlıkları muharebe, muharebe destek ve muharebe hizmet destek birliklerini Kuvvet Unsur Komutanlığı haline getirerek altı adet Coğrafi Müşterek Komutanlık harekât kontrolüne/taktik kontrolüne vermektedirler. Kuvvet Unsur Komutanlıkları, Müşterek Komutanlık bünyesine verilen ilgili kuvvetin muharip unsurlarını lojistik ve idari açıdan desteklemektedirler.

Coğrafi Müşterek Komutanlıklar dışında ülkenin stratejik bazı imkân kabiliyetleri de üç adet İşlevsel Müşterek Komutanlıklar bünyesinde bulunur ve gerektiği zaman Coğrafi Müşterek Komutanlığı sahip oldukları imkân kabiliyetleri ile desteklerler. Müşterek Komutanlıklar bünyesinde, Müşterek Komutanlık emriyle Müşterek Özel Görev Kuvvetleri (MÖGK) kurulabilmektedir. MÖGK'ler, sahip oldukları esnek yapıyla hem müşterek harekât hem de **müşterek-birleşik** harekât icra edebilme kabiliyetine sahiptir. Görüldüğü gibi kuvvet komutanlıkları kurulan yapıda yerini korumaktadır. Bunun sebebi her bir kuvvet komutanlığının sahip olduğu stratejik bazı imkân kabiliyetlerin doğrudan Savunma Bakanlığına (Genel Kurmay Başkanlığına) bağlı olması eğitim, lojistik ve idari açılardan problemler yaratabilmektedir. Örneğin Hava Kuvvetlerinin sorumluluğunda ve bünyesinde yer alan uzay ile ilgili kabiliyetler, nükleer atma vasıtaları, **stratejik** bazı uçakların (bombardıman veya keşif) tek elden yönetilmesi zaruridir.

ABD silahlı kuvvetleri küresel boyutta hedeflerini gerçekleştirmek için tamimiyle müşterek bir yapıyı benimsemiştir. Karar verme süreçlerini hızlandıracak şekilde, doğrudan başkan/savunma bakanından emir alan coğrafi komutanlıklar kurulmuştur. ABD Ordusu'ndaki dönüşüm süreci ordunun tümen odaklı yapıdan, tugay odaklı bir yapıya kavuşmasına yönelmiştir. Kolordu ve tümen gibi ara kademelerin kaldırılarak, taktik seviyedeki birliklerin operatif birlik olan ordu tarafından sevk idare edilmesi öngörülmüştür. Geliştirilen üç modüler tugay yapısıyla hâlihazırda birçok farklı yapıya sahip tugaylar standart bir yapıya kavuşmuştur. Yeni yapılanmayla, ABD Kara Kuvvetlerinin geniş bir tehdit spektrumunda tugayların yapısını her tehde karşı yeniden değiştirmeye ihtiyaç kalmaksızın faaliyet göstermesi mümkün hale getirilecektir. Bu anlamda ABD kara kuvvetlerinin yapısı ve halen devam eden dönüşüm sürecinden müştereklik, kademelerin azaltılması ve modüler kuvvet yapısı hususları öne çıkmaktadır.

İngiliz ordusu incelendiğinde; kuvvetini küçültmeyi ancak etkinliğini arttırmayı planlamaları ve modüler bir yapı ile ihtiyaca göre birliklerin teşkili konularının öne çıktığı görülmektedir. Kara Kuvvetleri; Sahra Ordusu (Field Army), Bölgesel Kuvvetler (Regional Forces) ve Birleşik Helikopter Komutanlığı (Joint Helicopter Command)'ndan oluşmaktadır. Sahra Ordu Komutanlığı (Field Army); operasyonel birliklerin ve müşterek karargâh ile birlikte müşterek ani müdahale kuvvetlerinin ihtiyaçları çerçevesinde oluşturulan kara unsurlarından oluşmaktadır. Yine bu orduya bağlı **yetenek havuzu** olarak değerlendirilebilecek unsurlardan

oluşan Harekât Alanı Birlikleri (Theatre Troops) ile ihtiyaca göre birlikler desteklenmektedir. Karargâh branşlarında, **G7** Eğitim, **G8** Kaynak Yönetimi (Mali ve Sözleşme) ve **G9** Sivil İşler (CIMIC) branşları tüm kuvvet karargâhlarında bulunmaktadır. Tümen, tugay, alay, muharebe grubu ve bölük grubu/ görev grubu kuruluşlarına **bakıldığında**, vazife esas alınarak teşkilatlarının değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Sonuç olarak, İngiliz kara kuvvetleri teşkilat ve dönüşümünün incelenmesinde öne çıkan kriterlerin, yetenek havuzlarına göre teşkillenerek kuvvet kullanımını kolaylaştırma, modüler ve kendi kendine yeterli tugay/tabur yapılanması ve küçük ama etkin bir gücü idame etme olduğu değerlendirilmektedir.

Çin'in bütün Kara birlikleri ile Deniz ve Hava kuvvetlerini bünyesinde bulunduran tek unsur, Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ÇHKO)'dur. ÇHKO, bütün Kara, Deniz, Hava ve Stratejik Füze Kuvvetlerini bünyesinde bulundurur. Ülke çapında toplam 7 Askeri Bölge ve bunlara bağlı Tali Bölgeler mevcuttur. Her askeri bölge, kendine ayrılmış kuvvetlerle müstakil olarak müşterek harekât yapabilecek imkân ve kabiliyette teşkilatlandırılmıştır. Askeri tali bölge komutanlıkları, buldukları bölgede mahalli ve bağımsız bölge hükümetlerinin emrinde, ÇHKO ile koordineli olarak faaliyette bulunurlar. Garnizon Komutanlıkları ise kritik bölge savunması ile özel bölgelerde kullanılırlar.

ÇHKO 1990'lı yılların sonlarına doğru modernizasyon kapsamında küçülmeye karar vermiş ve 500 bin civarında personel indirimine gitmiştir. Tümenlerin büyük bir bölümü tugay seviyesine indirilerek küçük ve esnek birlik yapılanmasına geçilmiştir. Çin nüfusunun 1,3 milyar olmasına rağmen kara kuvvetleri personel sayısı 1,6 milyondur. Kara kuvvetleri personelinin nüfusa oranının düşük olması dikkat çekicidir. Çin geniş arazisinde kontrolü sağlamak amacıyla 7 müşterek bölge komutanlığı teşkil edilmiştir. Bu yapılanmanın geniş arazi ve farklı bölgelerdeki değişik harekât ihtiyaçları dikkate alındığında uygun olduğu değerlendirilmektedir. Sonuç olarak Çin Halk Kurtuluş Ordusu her ne kadar etkinliği kısıtlı olsada küçülmeyi, bazı emniyet görevlerini polis teşkiline devretmeyi ve bölgesel komutanlıklar altında müşterek bir yapıya kavuşmayı hedeflemektedir.

Rusya Federasyonu'nun ordusu Hava Kuvvetleri, Kara Kuvvetleri, Deniz Kuvvetleri, **Stratejik Füze Kuvvetleri, Uzay Kuvvetleri ve Hava İndirme Birlikleri** olarak altıya ayrılır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla yaşadığı ekonomik kriz yüzünden Rusya 2000'lere kadar teknolojik gelişmelerden geri kalmıştır. Son on yılda doğal gaz fiyatlarının artışıyla ekonomisi düzelen Rusya tekrar dünya üzerinde

rol almaya başlamıştır. Gelecekte Borei sınıfı nükleer balistik füze denizaltısı, Yasen sınıfı nükleer taarruz denizaltısı, PAK FA hayalet avcı uçağı, T-90 ana muharebe tankı, Bulava kıtalararası (denizaltı) balistik füzesi ve Amiral Kuznetsov'la birlikte bir uçak gemisine daha sahip olmayı hedeflemektedir. Rusya'da kuvvet yapısını korumakta ama buna ilave yetenekleri kapsayan Uzay Kuvvetleri ve Stratejik Füze Kuvvetleri bulunmaktadır. Rusya Federasyonu kara kuvvetleri bugünkü yapısında tümen seviyesinden tugay seviyesine doğru küçülme ve bünyesinde üç kuvvet unsurunu da barındıracak müşterek bölgesel komutanlıklar altında teşkilatlanma kriterlerinin öne çıktığı değerlendirilmektedir.

NATO'daki değişim bir bütün olarak NATO komuta yapısı, kuvvet yapısı, tüm komutanlık, kurum ve kuruluşlardaki değişiklikleri kapsamaktadır. 11 Eylül 2001'de ABD'ne yapılan terörist saldırı, güvenlik ortamında köklü değişimlere sebep olmuş ve bu dönemde **terörizm**, uyuşturucu **kaçakçılığı**, **siber savaş**, **kitle imha silahlarının yayılması ve enerji güvenliği** gibi konular ön plana çıkmıştır. Bölgesel güvenlikten ziyade küresel güvenliğin sağlanması hedef alınmış ve bunun sonucu olarak **barışı sağlama**, **barışı destekleme ve kriz yönetimi gibi yeni görevler** ortaya çıkmıştır. Bu görevleri icra edebilmek maksadıyla yüksek hazırlık düzeyinde, intikal edebilir, gittiği yerde sabit alt yapıya gerek göstermeden seyyar olarak faaliyette bulunabilen, her yerde ve her şart altında İttifakın her türlü görevini yapabilecek kapasite ve yetenekte karargâhlar ve kuvvet unsurları geliştirilmiştir.

NATO'nun dönüşüm sürecinin Türkiye'ye bakan yönleri değerlendirildiğinde ise önemli sonuçlara ulaşmak mümkündür. Türkiye'nin mevcut ve gelecekteki güvenlik ortamı ile tehdit algılamalarına bağlı olarak daha küçük fakat daha etkin bir komuta ve kuvvet yapılanmasına gitmesi gerektiği, bu süreçte dönüşümü dizayn edecek ve yönlendirecek bir yapılanmaya ihtiyaç olduğu, oluşturulacak karargâh ve kuvvet yapılanmasında müşterek bir yapının esas alınması gerektiği ve siber savunmaya yönelik yeni yapıların oluşturulması gerektiği değerlendirilmektedir. NATO komuta ve kuvvet yapısında öne çıkan kriterler ise, müştereklik, sabit karargâhlara kuvvet havuzundan birlik tahsis edilmesi, sürekli dönüşümü mümkün hale getirecek bir dönüşüm komutanlığının bulundurulması ve ani müdahale kuvveti olarak kullanılabilir, kendi kendine yeterli çevik birliklere verilen önem olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda belirtilen küresel gelişmeler değerlendirildiğinde, Kara Kuvvetleri'nin öngörülen kuvvet ve karargâh yapısının analitik bir yöntemle ortaya

koyulması maksadıyla stratejik, operatif ve taktik seviyede tespit edilen değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Bu kriterler; **Modülerlik, Esnek Teşkilat Yapısı, Müşterek Harekâta Uygunluk, Süratli İntikal, Komuta Kontrolde Sürat, Ekonomiklik, Birleşik Harekâta Uygunluk, Kendi Kendine Yeterlik, Kapsamlı Yaklaşım, Hukuka Uygunluk, siyasi hedefleri gerçekleştirme, yetenek tabanlı planlama ve organik organizasyon ve karma örgüt** olarak belirlenmiştir.

8.1.4. Uzman görüşü ve analiz:

Stratejik ve operatif bir hareketin yönetimi konusunda eğitim almış, bu konularda uzmanlık derecesinde bilgisi bulunan, aynı zamanda ordu teşkilatlanması konusunda gelecekte proje subayı, şube müdürü ve komutan olarak karar merciinde olabilecek 72 kurmay subay ve adaylarının görüşleri alınmış ve sonucunda, eğitim ve uzmanlıklarının gereği dış çevre analizlerini ve var olan harbin evrimini kavrayarak gelişmeleri iyi okumuş ve öncelikle siyasi iradenin de hedeflerini dikkate alarak mutlaka müşterek bir yapıya geçilmesi dile getirilmiştir. Müşterek bir yapıya geçilerek, müteakiben diğer kriterlerin yerine getirilebileceğine vurgu yapılmıştır. Burada vurgulanması gereken önemli bir husus da katılımcıların meslek hayatlarında bölücü terör örgütü ile mücadelede elde ettikleri en önemli tecrübenin karar mekanizmalarında ve komuta kontrolde süratin mutlaka sağlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Literatür taraması sonucu elde edilen verilerle uzman görüşleri arasında bir paralellik oluşmuş, hemen hemen her kritere vurgu yapılırken katılımcılar, müşterek bir yapının olmazsa olmaz olduğunu, ancak bu yapının oluşturulmasında ve karagahlarında sivil uzmanların bulunması gerektiğini, organik ve esnek bir yapılanma ile merkezîyetçiliğin az olacağı ve karar almada süratin hakim olduğu bir yapının günümüz için uygun olacağını belirtmişlerdir. Ayrıca siyasi otoritenin belirleyeceği aktif dış politikalara uygun bir ülke etki ve ilgi sahalarında hareket yapabilecek bir yapılanmanın bir zorunluluk olduğunu belirtmişlerdir.

8.1.5. Öngörülen Konsept ve Kuvvet Yapısı

Geleceğin kuvvet yapısı ise mevcut ve beklenen tehditleri dikkate alarak öngörülen görevlere ilişkin, ihtiyaç duyulacak kabiliyetlerin kazanılmasının yanında yapısal değişiklikleri de gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Geleceğin güvenlik

ortamındaki eğilimler ve belirli aktörlerin kuvvet yapıları dikkate alındığında, etkin bir savunmanın müşterek kuvvet anlayışıyla uygulanması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Güvenlik ortamında, mevcut ve yeni çıkacak tehditlerle birlikte, yıpratmaya dayalı klasik muharebelerin önemi azalırken nizami olmayan kuvvetlerin kullanılacağı muharebelerin artacağı öngörülmektedir. Dolayısıyla, silahlı kuvvetlerin etkinlik ve caydırıcılığını muhafaza etmesi maksadıyla, melez tehditlere karşı koyabilecek, modüler, esnek bir konvansiyonel kuvvet yapısının geliştirilmesi ve idamesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanında, bir politika aracı olarak da caydırıcılığın sağlanması için konvansiyonel harekât yeteneğinin muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Dönüşüm gösteren muharebe sahasına uyum sağlanarak, kapsamlı yaklaşım çerçevesinde, uygun kuvvet yapıları oluşturulmalıdır. Bu görevlere uygun olarak konvansiyonel ve yetenek havuzlu kuvvet yapısı ile sivillerin de görev alacağı müşterek karargâhın yönettiği karşılıklı çalışılabilirliği en ast seviyelere kadar inmiş melez kuvvet yapısı hedef alınması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu yapılanmada kuvvetin süratli olarak sevkinin de yeniden ele alınarak, yetenekler geliştirilmesini de gerektirmektedir.

Savunma anlayışının yerini güvenlik anlayışına bıraktığı küresel güvenlik ortamında, silahlı kuvvetlerin barışı destekleme, kriz yönetimi ve insani yardım harekâtlarının yanında şartlar oluştuğunda konvansiyonel muharebelere de katılımı beklenmektedir. Bu ortamda, müştereklik gerek yurt savunmasında ve gerekse yurt dışı harekâtların gerçekleştirilmesinde bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle, kuvvet yapısına ilişkin iki hal tarzı ortaya konmuştur. Her iki hal tarzında da Kara Kuvvetleri birlikleri hudut hizmetleri, iç güvenlik harekâtı ve doğal afet yardım harekâtı görevlerini devletin ilgili güvenlik teşkillerine ve kuruluşlarına devredecektir. Silahlı kuvvetler, savaş dışı harekât kapsamında sadece barışı destekleme harekâtı görevlerini icra edecektir. İdari faaliyetler, garnizon ve kışla hizmetleri asgariye incek şekilde tedbirler alınacak ve askeri birliklerin harbe hazırlığa hizmet etmeyen hiçbir faaliyette bulunmaması hedeflenecektir.

8.1.5.1. 1'inci Hal Tarzı: Numaralı Müşterek Operatif Komutanlıklar

Bu hal tarzının temel faraziyesi stratejik ulaştırma kabiliyetlerinin artacağı, etki ve ilgi sahasının genişleyeceği ve ülke menfaatlerinin sağlanması adına ülke

sınırları dışında konvansiyonel harp görevleri alınacağıdır. Bu kuvvet yapısında konvansiyonel harekât Türkiye'nin doğu ve batı bölgelerinde kurulacak ve Genelkurmay Başkanlığı'na doğrudan bağlı olacak olan iki "operatif müşterek" komutanlık tarafından icra edilecektir. Kuvvet Komutanlıkları ise kuvvetlerin eğitim, denetleme, değerlendirme, personel yönetimi, modernizasyon, doktrin geliştirme ve dönüşüm faaliyetlerinden sorumlu olacak, askerî harekâtın sevk idaresine ilişkin görevleri bulunmayacaktır. Müşterek komutanlıkların kara unsurları, taktik seviyede, süratle intikal ettirilebilir, ateş gücü yüksek ve çevik zırhlı, mekanize, motorlu ve komando birliklerinin uygun bir karışımından oluşan modüler birliklerden oluşacaktır. Bu taktik unsurların kuruluşlarında kara havacılık, füze ve keşif birlikleri bulunacaktır. Müşterek komutanlıkların kuruluşunda bulunan taktik hava ve deniz unsurları da uygun bölgelerde konuşlandırılacak, kara unsurlarıyla müşterek planlama, eğitim ve tatbikat yapmaları sağlanacaktır.

Operatif seviyedeki diğer bir birlik ise diğer iki müşterek komutanlığa nazaran daha küçük ancak hazırlık seviyesi yüksek, süratle intikal ettirilebilen, stratejik komutanlığın kara unsurunu teşkil edecek olan merkezi kuvvet olacaktır. Bu kuvvet ani müdahale kuvveti olarak kullanılacak ve 48-96 saatte ilk müdahalesini gerçekleştirebilecek seviyede kuvvet sevki kabiliyetlerine haiz olacaktır. Bu komutanlığın taktik kara unsurları, zırhlı, mekanize, motorlu ve komando birliklerinden oluşacaktır. Merkezi kuvvetin kuruluşlarında kara havacılık, hava indirme, insani yardım, füze ve stratejik ulaştırma birlikleri de bulunacaktır. Bu kuvvetin kuruluşunda hava ve deniz unsuru bulunmayacak, muhtemel kriz senaryolarını içeren planlara göre merkezi kuvveti destekleyecek olan ve diğer iki müşterek komutanlık kuruluşunda bulunan hava ve deniz unsurları belirlenmiş olacak ve unsurlar rotasyonlar dâhilinde merkezi kuvvetler ile eğitim ve tatbikat icra edecektir.

8.1.5.2. 2'nci Hal Tarzı: Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler

Bu hal tarzının temel faraziyesi, mevcut kuvvet yapılarının korunacağı, silahlı kuvvetlerin ağırlıklı caydırıcılık ve yurt savunmasında kullanılacağıdır. Bu yapıda, Gnkur.Bşk.lığına bağlı Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı, Stratejik Kabiliyetler Komutanlığı, Doktrin Komutanlığı ve Numaralı Müşterek Komutanlıklar bulunacaktır. Kara Kuvvetleri Komutanlığının ana ast unsurları

Merkezi Kuvvetler K.lığı, Numaralı Bölgesel Kuvvetler Komutanlıkları, Eğitim K.lığı, Kara Havacılık Komutanlığı ve Loj.K.lığıdır. Numaralı Bölgesel Komutanlıklar buldukları bölgede yurt savunmasını sağlamak maksadıyla ilk müdahale kuvvetleri olarak görev yapacaktır. Merkezi kuvvetlerin müdahalesi için zaman kazandıracaklardır. Merkezi Kuvvetler Komutanlığı ise yetenek havuzu anlayışına göre kurulacaktır. Bu kuvvet, yurt dışında görev almak amacıyla oluşturulacak müşterek harekât komutanlığına uygun bir komuta bağlantısıyla bağlanacak, modüler yapıda taktik birliklerden oluşacaktır. Bu birlikler konvansiyonel harpten savaş dışı harekâta kadar verilebilecek görevleri icra edecek şekilde teşkilatlanacak ve eğitilecektir.

8.1.5.3. Hal Tarzlarının Mukayesesi ve İnceleme

Öngörülen hal tarzları uzman görüşlerinden elde edilen veriler ışığında mukayeseye tabi tutulmuşlardır. Tablo 8.1 de kriterlerin sıklık oranına göre her bir kriterin ağırlıklı oranı ortaya çıkarılmıştır.

Tablo 8.1. Kavram Sıklık Sayısı ve Ağırlık Oranı

	KAVRAM	Tekrar Sayısı	Ağırlık oranı Tekrar S./Toplam
1	Müştereklik	109	11
2	Komuta kontrol ve k/k'de sürat	141	14
3	Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	72	7
4	Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	105	10
5	Süratli intikal	45	4
6	Yetenek tabanlı planlama	48	5
7	Modülerlik	83	8
8	Kendi kendine yeterlilik	47	8
9	Siyasi hedefleri gerçekleştirme	99	9
10	Ekonomiklik	31	3
11	Birleşik harekâta uygunluk	15	2
12	Kapsamlı yaklaşım	169	17
13	Hukuka uygunluk	14	2
	TOPLAM	978	100

Yapılan mukayese neticesinde proaktif bir dış politika ve bu politikanın desteklenmesi, tam bir müştereklik sağlaması, komuta kontrolde sürat, siyasi hedefleri gerçekleştirme kriterlerinin öncellenmesi durumunda 1'inci Hal Tarzının; ekonomiklik ve modülerlik kriterlerinin öncellenmesi durumunda ise 2'nci Hal Tarzının uygun olacağı görülmektedir.

Tablo 8.2. Hal Tarzları Mukayesesi ve Ağırlıklı Puanları

Kriterler	Ağırlıklı puan	1'nci Hal Tarzı	Puan (Ağırlıklı Puan X Aldığı Puan)	2'nci Hal Tarzı	Puan (Ağırlıklı Puan X Aldığı Puan)
Müştereklik	11	11	121	7	77
Komuta Kontrol Ve K/K'de Sürat	14	14	196	7	98
Organik Organizasyon ve Karma Örgüt Yapısı	7	7	49	7	49
Esnek Teşkilatlanma/Çok Yönlülük	10	10	100	7	70
Süratli İntikal	4	4	16	2	8
Yetenek Tabanlı Planlama	5	5	25	3	15
Modülerlik	8	6	48	7	56
Kendi Kendine Yeterlilik	8	8	64	5	40
Siyasi Hedefleri Gerçekleştirme	9	9	81	6	54
Ekonomiklik	3	1	3	3	3
Birleşik Harekata Uygunluk	2	2	4	2	4
Kapsamlı Yaklaşım	17	14	238	12	204
Hukuka Uygunluk	2	2	4	2	4
Toplam	100	93	949	69	886

8.1.5.3. Geçiş Dönemi Karargâh Yapıları

Yukarıda arz edilen iki hal tarzı da her ne kadar geleceğın güvenlik ortamında ortaya çıkacak olan tehditler, icra edilecek görevler ve harbin alacağı şeikle yönelik hazırlanmış olsalar da, bu kuvvet ve karargâh yapılarının oluşturulması uzun bir değışim/dönüşüm sürecini gerektirecektir. Bilindiğı üzere kuvvet dönüşüm süreçleri, daha önceden mevcut olmayan bir kuvveti teşkil etmekten daha fazla planlama, gayret ve liderlik gerektiren süreçlerdir. Bu nedenle Kara Kuvvetleri'nin mevcut kuvvet yapısı korunurken, müşterekliğı artıracak şekilde gerekli hava/deniz unsurları çeşitli komuta bağlantıları kara kuvvetleri karargâhlarında, müşterek şubelerde ve gerektiğinde açılacak koordinasyon merkezlerinde görev yapması sağlanacaktır.

8. Öneriler ve Alınması Gereken Tedbirler

Geleceğın güvenlik ortamında barışın tesisi, güvenliğın sağlanması ve milli menfaatlerin gerçekleştirilmesini mümkün hale getirecek etkin ve caydırıcı bir silahlı kuvvetlere sahip olunması maksadıyla;

(a) TSK içinde kuvvet ve karargâh yapılarını yeniden ele alacak bir dönüşüm sürecinin başlatılmasını ve en üst düzeyde dönüşüm sürecini yönetecek daire/komutanlık/karargâh başkanlığının teşkil edilmesini,

(b) Geleceğın güvenlik ortamında beklenen tehdit, potansiyel tehdit ve risklerin yeniden ele alınmasını, tehdit tabanlı planlamanın geçerliliğinin yeniden değerlendirilmesini, alınacak görevlerin ve sahip olunması gereken kabiliyetlerin yeniden belirlenmesini, öngörülen kuvvet yapısına uygun operatif müşterek komutanlıklar için yakın dönemde yetenek tabanlı yaklaşımın esas alınmasını,

(c) Harekât ve harbe hazırlık ile ilgisi bulunmayan barış dönemi faaliyetlerinin asgariye indirilmesini, bu kapsamda uzun vadede savunma amaçlı konuşlanma yerine mobil ve yüksek hazırlık seviyesinde ve bir arada müşterek eğitim imkanı verebilen askeri uydu kentlerin oluşturulmasını,,

() Artan kabiliyetler de dikkate alınarak etki edilecek coğrafi alanların genişleyeceği ve ülke menfaatlerinin sağlanması adına ülke sınırları dışında konvansiyonel harp görevleri alınmasının öngörülmesi durumunda, birinci hal tarzı

ile detaylandırılan direkt genel kurmay başkanlığına bağlı “Numaralı Müşterek Operatif Komutanlıklar” yaklaşımının,

(d) Silahlı kuvvetlerin mevcut kuvvet komutanlıkları yapısı korunarak, ağırlıklı olarak caydırıcılık ve yurt savunmasında kullanılmasının öngörülmesi, ani müdahale kuvveti olarak bir stratejik ihtiyat oluşturulması ve kısmen de yurt dışında kullanılması durumunda ise, ikinci hal tarzı ile detaylandırılan “Merkezi ve Bölgesel Kuvvetler” yaklaşımının değerlendirmeye alınmasını,

(e) Taktik seviyede Kara Unsur Komutanlığı ve Operatif Müşterek Komutanlıklar için ise, bu seviyelerde planlama fonksiyonun öne çıkması, karargâhların kendi kendilerine yeterli olmalarının gerekliliği ve tamamen müşterekliğin sağlanacağı önemli kademeler olmaları nedeniyle öngörülen karargâh yapılarından, göreve yönelik karargâh teşkilatlanmalarına gidilmesini,

(f) Mevcut yapıdan dönüştürülmelerinin nispeten kolay olması ve ekonomiklik kriterleri de göz önüne alınarak, tugay ve altı seviyelerde öngörülen karargâh yapılarından fonksiyonel karargâh yapılarının benimsenmesini,

(g) Geçiş döneminde, mevcut hiyerarşik kuvvet yapısı korunurken müşterek harekâtı da kapsayacak şekilde kolordu ve ordu seviyesindeki operatif karargâhların bünyelerinde hava/deniz unsurlarını barındıracak bir yapıya geçilmesini, aynı zamanda farklı silah/platformları sevk ve idare edecek DSKM/ADKM’lerin barış zamanından itibaren kurulmasını; tugay seviyesinde fonksiyonel karargâh yapısına geçilmesini,

(ğ) Geçiş döneminde, öngörülen ordu geçiş karargâh yapısına, belirli bir süre için deniz ve hava irtibat subaylarının dâhil edilmesini, sonrasında ise irtibat kısımları kurularak sürekli görev yapacak denizci ve havacı subay sayısının tedricen artırılmasını,

(h) Komutanın şahsi karargâhında bulunan danışmanların (tarih danışmanı, adli müşavir vb.) barıştan itibaren sivil/asker personel olarak istihdam edilmesini, basın halkla ilişkiler danışmanı olarak görevlendirilecek subaylar için kadro ihdas edilmesini,

(ı) Ordu karargâhında, ulaştırma imkânlarının sevk ve idaresi için Ulaştırma Başkanlığı kurulmasını, kuvvetlerin söz konusu başkanlıkta görev yapmak üzere temsilci atanmasını, kuvvetlerin ulaştırma imkânlarını sağlayan bazı birliklerin geçiş dönemi için belirli aralıklarla Ordu Komutanlığı harekât kontrolüne/komutasına verilerek, icra edilecek lojistik tatbikatlarla hem planlama hem de icranın

denenmesini ve bu tatbikatlar sonucunda elde edilecek tecrübelerden dönüşüm sürecinde yararlanılmasını,

(i) Seferberlik halinde kurulacak olan bazı teşkillerin (Müşterek Harekât Planlama Grubu, Müşterek Harekât Merkezi, Müşterek ADKM gibi) barışta tüm kuvvetlerin katılımıyla düzenlenecek tatbikatlarda (Efes Tatbikatı, Kış Tatbikatı vb.) kurulmasını ve denenmesini, böylece geçiş sürecinde kuvvetlerin beraber çalışabilirliğinin artırılmasını,

(j) Başlangıçta Personel, MEBS, Maliye, Sağlık, Genel Sekreterlik gibi mensup olduğu kuvvet itibarıyla Ordu/Kolordu Karargâhında işleyişi değiştirmeyecek karargâh birimlerinin başkanlıklarına/şube müdürlüklerine kuvvetlerin dönüşümlü olarak personel atamasını, müteakiben başkanlıkların altında her kuvvetin ayrı şube müdürlüklerini kurmasını,

(k) Ordu/Kolordu Karargâhında bulunan Harekât ve İdari Kurmay Yarbaşkanlıkları görevlerinin kuvvetler arasında dönüşümlü olarak ifa edilmesini,

(l) Müşterekliğin sağlanmasıyla ilgili pilot uygulamaların yapılması için bir veya iki adet kolordunun belirlenmesini, yukarıda bahsedilen hususların bu kolordularda da benzer şekilde uygulanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKLAR

Kitap

AKSAN Zeki, *Holdinglelerin Organizasyon Yapıları*, Ar Yay, İstanbul, 1982

Akyar, U. (2007). *Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayım, İstanbul.

Allen, S., Whitehouse S. (1996). *Stratejik Görüş Oluşturma*, Kara Kuvvetleri Basımevi.

David, P. (2010). *İki Bin Elli 2050* (Orijinal Adı: 2050 The Future of The Middle East), Koton Kitap.

Echevarria, A. J. (2009). *Interdependent Maneuverforthe 21st Century*, Autumn.

Efil, İ. (1999). *İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon*, Alfa Yayınları, 6. Baskı, İstanbul.

Emrah, O.A. (2011). *Uzay Çalışmalarının Tarihi Gelişimi ve Uzayın Geleceğın Harekât Ortamına Etkileri*.

Eren, E. (2001). *Yönetim ve Organizasyon*, Beta Yayınları, 5.Bası, İstanbul.

FM 3-90-6. (2006). *Brigade Combat Team*.

FM 3-92 (FM 100-15). (2010). *Corps Operations*.

Global Governance at a Critical Juncture (2010). *National Intelligence Council*, EU Institute of Security Studies, 2010, s. 39.

Hahn, R. F. ve Bonnie J. (1999). *Urban Warfare And The Urban Warfighter Of 2025*, Parameters; Summer.

Held D., McGrew, A., Goldblatt, D., Perraton, J. (1999). Globalization, Global Governance, Vol. 5, No. 4:483-496.

Hills, A. (2004). *Future War In Cities*, Londra.

Hoffman, F. G. (2007). *Conflict in The 21st Century: The Rise Of Hybrid Wars* (p. 51). Arlington, VA: Potomac Institute For Policy Studies. 18.03.2014)

Jib, F. (1978). *Gelecek Araştırmaları El Kitabı*, Greenwood Pres.

JP 3-0. (2011). *Joint Operations*, ABD, Ağustos.

Kara Harp Akademisi. (2014). *Operatif Harekat*

Koçel, T. (2011). *İşletme Yöneticiliği*, 13.Baskı, Beta Yayıncılık.

- Martin, V.C. (1991). *The Transformation of War*, The Free Press, New York.
- Metz, S. (2003). *Future War/Future Battlespace*, SSI, Mart.
- Milli Savunma Bakanlığı. (2009). *Chief of Force Development The Future Security Environment 2008-2030*, Kanada.
- Niemi, J. S., (2010). *Army Transformation: Optimizing Command and Control for the 21st Century*, 17 Mayıs
- Onay, Yaşar, Prof.Dr. “ *Neden Irak?*”, Ebabel Yayıncılık,
- Potter, R. (2011). *The Futures Report 2011*, Global Futures and Foresight.
- Richard N. H. (2008). *The Age of Nonpolarity What Will Follow US Dominance*, Foreign Affairs.
- Robert K.(2008). *The End of History and the Return of Dreams*, Knopf, New York.
- Robinson, L. (2012). *The Future of Special Operations*, Foreign Affairs, 2012, s.110-122.
- Sait, Y. (2012). *ABD Silahlı Kuvvetleri'nde Dönüşüm ve Yeni Savunma Stratejisi*.
- Shambaugh, D. (2013). *Goes Global, China by*.
- Shambaugh, D. (2009). *Modernizing China's Military*.
- Singer, P. W. (2009). *Wired of war? Robots and Military Doctrine*. JFQ / issue 52, 1st quarter.ndupress.ndu.edu.
- Şimşek, Ş. (2005). *Yönetim ve Organizasyon*, Günay Ofset, Yenileştirilmiş 8. Baskı, Konya.
- The Future Security Environment. (2009). *2008-2030. Part 1, Current and Emerging Trends*, Minister of National Defence.
- The United States Army Operating Concept 2016-2028, (2010). *Tradoc*. Pam 525-3-1.
- Tomas, R. (2009). *The Globasing Security Environment and the EU*, in What Ambitions for the European Defense, Institute for Security Studies.
- Tucker, D. (2007). *US Special Operations Forces*.
- U.S. Army Unmanned Aircraft Systems Roadmap 2010-2035. (2009). *Eyes of the Army*.
- U.S. Army Unmanned Aircraft Systems Roadmap 2010-2035. (2009). *Eyes of the Army*.
- U.S. Army Unmanned Aircraft Systems Roadmap. (2010). *Unmanned Systems Integrated Roadmap FY2011-2036*.
- Uygur, A. (2007). *Yönetim ve Organizasyon*, Nobel Yayım, İstanbul,

- Ülgen H., Mirze, K. (2010). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*, Beta Basım, 5.baskı, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayın, Ankara.
- Yılmaz, S. (2009). *Savunma Teknolojileri Karşısında Dünya Orduları Yol Ayırımında*.
- Yurtoğlu, E. (2011). *NATO'nun Stratejik Konsepti Üzerine*.

Tez

- Demirel, Ö. R. (2012). *Asker Malzemelerde Nanoteknoloji Kullanımı*, Kara Harp Akademisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yüksel, Ş. (2009). *Hibrit Savaş*, Kara Harp Akademisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Makale

- Andrew Vallance, "NATO'nun Yeni Komuta Yapısı", *NATO Dergisi*, Eylül 2003.
- Beynam, M. (2011). *Uzay Silahları*
- Chinese Military Modernization and Force Development A Western Perspective (2013). *By Anthony H. Cordesman, Ashley Hess, and Nicholas S. Yarosh August*.
- Daniel S. H. (2004). *Transatlantic Transformation: Equipping NATO for the 21st Century*, Center for Transatlantic Relations, *Johns Hopkins University*, Washington, 2004.
- Defence Transformation, (2008). *NATO Public Diplomacy Division*.
- Dimitris N., Arias, R., O'Connor, M. (2002). *Initial Dephi Study on Process Intensification*, p.3.
- Emren, T.(2013). Dünyanın En Hızlı Süper-Bilgisayarı, *Popular Science*, Ocak .
- Fergus O'Brien, John O'Neill, (2002). *Models of Jointness: Infrastructure Issues for Inter-Organisational Working*, *DSTO C3 Research Centre Department of Defence*, Canberra.
- Hoffman, F. G. (2009). *Hybrid Warfare and Challenges*. *National Defense Univ Washington Dc Inst For National Strategic Studies*, 18.03.2014.
- Isır, Polat ve Demirel, (2007). *Journal of Knowledge Economy & Knowledge Management* 2007, Volume II Spring. www.beykon.org/dergi/2007/T.Isir.doc
Erişim Tarihi: 19.02.2014
- Korkmazıyrek H. (2011). *Stratejik Savunma Yönetimi ve Savunma Planlaması*, Eylül.

- James J.s (2004). “NATO’nun Askeri Yapılarındaki Dönüşüm”, *NATO Dergisi*, İlkbahar 2004
- Joseph, S., (2011). *The Future of Power*, <http://www.foreignaffairs.com/articles/66796/joseph-s-nye-jr/the-future-of-american-power>, Erişim Tarihi: 12.02.2014.
- Matsumara, J., Randall, S., Herbert, T. ve Glenn, R., (2001). *Exploring Advanced Technologies for Future War System and Programs* Santa Monica: Rand Publication.
- Metz, S. (2009). Future War/future Battlespace, USA, www.strategicstudiesinstitute.army.mil/.../PUB2. Erişim Tarihi: 25.07.2014).
- Paul J.H.S. (1995). *Scenario Planning: A Tool for Strategic Thinking*, 1995, p.25
- The National Strategy To Secure Cyberspace, Erişim Tarihi:12.02.2014
- Toksöz ve Akyüz, *Savunma Sanayii’nde Biyoteknoloji*, [tp://www.ssm.gov.tr/anasayfa/kurumsal/SSM%20Dergisi/2009-3/60-64.pdf](http://www.ssm.gov.tr/anasayfa/kurumsal/SSM%20Dergisi/2009-3/60-64.pdf). Erişim Tarihi:11.01.2014
- Umut, Ş. (2011). *NATO Balistik Füze Savunması*.
- Uyar, M. (2009). *Odaklı Harekât Konseptinin Tarihi Gelişimi*.
- Yılmaz, 2006: www.beykent.edu.tr/WebProjects/Uploads/yilmaz-ekim1.pdf. Erişim Tarihi:02.01.2014.
- Qiao, L., Wang, X. (2000). Unrestricted Warfare. *Foreign Broadcast Information Service*.
- Washington D.C. (2007). Industrial College of Armed Forces: Biotechnolgy Industry, *National Defense University*.
- Zenko, M. (2011). TheFuture of War, *ForeignPolicy* (March-April).
- Enerji Enstitüsü, Erişim Tarihi:12.08.2014
<http://enerjienstitusu.com/2011/05/23/dunyaenerji-kaynaklarinin-100-yillik-omru-kaldi>
- Külebi, A. Geleceğin Savaşları, Erişim Tarihi: 12.11.2004
<http://www.alikulebi.com/Sayfa.asp?islem=2&SayfaNo=142>
- Singer, (2009), Erişim Tarihi: 15.10.2013
http://www.brookings.edu/~media/research/files/articles/2009/2/winter%20wired%20singer/winter_wired_singer.pdf
- Taner, Erişim Tarihi:12.12.2014.
www.fmo.org.tr/.../Alternatif-Enerji-Kaynakları-Arayışı-İçerisinde-Enerji...
- Tüketilmeyen Enerji, Erişim Tarihi: 08.08.201
www.organikoop.com erişim tarihi
- Yılmaz, (2012), Erişim Tarihi:15.02.2014

<http://usam.aydin.edu.tr/analiz/abdbayrak.pdf>.

Zenko, (2011), Erişim Tarihi: 25.03.2014
<http://www.foreignpolicy.com/issues/185/contents>

İnternet ve Yazarsız Alıcılar

ABD Savunma Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, ABD Ordusu Komuta Yapısı,
<http://www.defence.gov/orgchart/#1>, Erişim Tarihi:02.01.2014

ABD Kara Kuvvetleri İnternet Sitesi, ABD KK. Komuta Yapısı,
<http://www.army.mil./info/organizations/>, Erişim Tarih: 03.01.2013

BP Energy Outlook 2013, (2012). London January.

Emerging Energy Requirements for Future, (2001). C4ISR,R.A. PFEFFER.

Global Strategic TrendsOutto 2040”, İngiltere Savunma Bakanlığı, //www.mod.uk/defenceInternet/microsite/dcdc/, Erişim Tarihi: 01.01.2012.

Global Trends 2025: A Transformed World”, National Intelligence Council Washington DC, 11.11.2008, www.dni.gov/nic/NIC_2025_project.html, Erişim Tarihi: 03.01.2012.

Global Trends 2030: Futurology Fit for a President? (Part 1 Climate Change)
<http://therationalpessimist.com/2013/01/12/global-trends-2030-futurology-fit-for-a-president-part-1-climate-change/>, Erişim Tarihi: 11.09.2014

Hoffman, Frank. (2007). The Rise Of HybridWars, Potomac Intitute For Political Studies.

James M. Goldgeier. (2010). *The Future of NATO*, Council Special Report No:51, .

Jerome C. G. (2012). Theodore J. Gordon, and Elizabeth Florescu, State of the Future 2012 Report. (Executive Summary), <http://www.millennium-project.org/millennium/2012SOF.html>, Erişim Tarihi: 10.12.2013.

Krepinevich A. F., Lindsey E. (2012). The Road Ahead: Future Chällenges And Their Implications For Ground Vehicle Modernization, Center for Strategic and Budgetary Assessments.

Mega Change-The World In 2050. (2012). *The Economist*, England (Mega Change, 2012: <http://www.economist.com/>, Erişim Tarihi:12.12.2013.

Military Technology. (2002). The World Defence Almanac, 2001-02, Vol.XXVI.

Ministry of Defence of the Russian Federation, <http://eng.mil.ru/>, Erişim Tarihi: 28.12.2013

Ministry of Defence of the Russian Federation, <http://eng.mil.ru/>, Erişim Tarihi: 28.12.2013

Multiple Futures Project. (2009). *Navigating Towards 2030*, ACT Report.

- National Intelligence Council. (2012). Global Trends 2030: Alternative Worlds,(Küresel Eğilimler 2030: Alternatif Dünyalar Raporu).
- Operational Environments To 2028. (2012). *The Strategic Environment For Unified Land Operations*, USA Department Of Defence, USA.
- Pfeffer. (2001): http://www.ntis.gov/assets/pdf/CA_News_Vol2No1.pdf, Erişim Tarihi: 09.01.2013
- Potter R. (2011). The Futures Report 2011, Global Futures and Foresight.
- Mikhael B., David G. (2011). Russia's New Army.
- Russia's Military Doctrine https://www.armscontrol.org/act/2000_05/dc3ma00
Erişim Tarihi: 29.12.2013
- Strategic Assessment of the Security Environment 2008-2030. (2008). Futures Support Group.
- State of the Future. (2012). Report (Executive Summary).
- Sandor, www.konyvtar.zmne.hu/docs/.../08vass.pdf. Erişim Tarihi:29.12.2013
- The Cultural Economist, www.tceconomist.blogspot.com, Erişim Tarihi:18.08.2014
- The Military Balance 2003-2004, s.102 The Military Balance, : www.iiss.org/.../military-balance-2014-press-st s. 102, Erişim Tarihi: 11.01.2014
- Tübitak, (2003). Türkiye Uzay Sektörüne İlişkin Değerlendirme“, Vizyon 2023 Projesi Savunma, *Havacılık ve Uzay Paneli*, Tübitak Yayınları: İstanbul.
- Tüsiad, Vizyon 2050 Türkiye Raporu s. 45, <http://www.tusiad.org.tr/bilgi-merkezi/raporlar/vizyon-2050-turkiye/> Erişim Tarihi:10 Aralık 2013.
- Watts B. D. (2011). The Maturing Revolution in Military Affairs, Center for Strategic and Budgetary Assessments.
- www.dni.gov/nic/NIC_2025_project.html, Erişim Tarihi: 03.09.2013
- www.nato.int/nato_static, Erişim Tarihi: 10.01.2014
- www.pdpdev.ethz.ch, Erişim Tarihi:03.01.2014
- www.sciencemag.org, Erişim Tarihi: 11.07.2014
- www.mailce.com, Erişim Tarihi: 11.07.2014
- www.docinthemachine.com, Erişim Tarihi: 28 Ocak 2014
- www.ae2project.com, Erişim Tarihi: 21.02.2014
- www.arm.mod.uk, Erişim Tarihi: 12.03.2014
- www.armedforces.co.uk, Erişim Tarihi: 04.01.2014
- www.eucom.mil/organization/ourforces, Erişim Tarihi:02.01.2014).

www.eucom.mil/organization/ourforces, Erişim Tarihi:02.01.2014

[www.ur.army.mil/info/organizations, units.html](http://www.ur.army.mil/info/organizations_units.html), Erişim Tarihi:03.01.2014

www.eucom.mil/organization/ourforces, Erişim Tarihi:02.01.2014

www.konyvtar.zmne.hu/docs/.../08vass.pdf s.258, Erişim Tarihi: 29.12.2013

www.eur.army.mil/organization/staff.htm, Erişim Tarihi:02.01.2014

www.eucom.mil/organization/command-structure/overview, Erişim Tarihi: 22.01.2012

www.pwc.com/en_US/us/pws-investor-resource-institute/publications/azzeüz/pwc-megatrends-irvezüodz-2014-v4.pdf, Erişim Tarihi:09.10.2014

<http://www.turkishnews.com/tr>, Erişim Tarihi:11.01.2014

<http://www.scenarioplanning.colostate.edu/>, Erişim Tarihi: 25.12.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Armed_Forces. Erişim Tarihi: 29.12.2013

<http://www.nato.int/cps/en/natohq/structure.htm#MS>, Erişim Tarihi: 22.12.2014

<http://www.nato.int/cps/en/natohq/structure.htm#MS>, Erişim Tarihi: 22.12.2013

http://www.discoverychannel.com/future_weapons, Erişim Tarihi:12.01.2014

<http://www.spacewar.com/reports/clusterbombban.html>, Erişim Tarihi: 05.12.2013

<http://www.armedforces.co.uk/army/listings/l0007.html>. Erişim Tarihi: 12.04.2014

<http://www.army.mod.uk/structure/142.aspx>, Erişim Tarihi:12 Ocak 2014

http://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Armed_Forces, Erişim Tarihi: 24.12.2013

http://en.wikipedia.org/wiki/Russian_Armed_Forces. Erişim Tarihi:24.12.2013

<http://www.nato.int/cps/en/natohq/structure.htm#MS> Erişim Tarihi: 04.01.2013

http://www.wikipedia.com/moore_law.html, Erişim Tarihi:08.01.2014.

<http://www.globalsecurity.org/military/world/china/cmc.htm>. Erişim Tarihi: 11.03.2014

https://www.us-cert.gov/sites/default/files/publications/cyberspace_strategy.pdf

http://www.wikipedia.com/smart_cities.html, Erişim Tarihi:14.01.2014.

<http://www.army.mod.uk/structure/jhelc.comd.aspx>, Erişim Tarihi:12.01. 2014

http://www.cast.ru/files/book/NewArmy_sm.pdf. Erişim Tarihi: 21.12.2013

<http://www.armedforces.co.uk/army/listings/l0007.html>, Erişim Tarihi:04.01.2014

http://www.armedforces.co.uk/army/listings/field_army.html, Erişim Tarihi: 04.01.2014

http://www.armedforces.co.uk/army/listings/regional_forces.html, Erişim Tarihi: 04.01.2014)

<http://www.armedforces.co.uk/army/listings/l0007.html>, Erişim Tarihi:04.01. 2014.

<http://www.bizimcoğrafya.com/haritalar/2515-dunya-goc-akisi-haritasi.html>, Erişim Tarihi:19.09.2014

<http://www.guardian.co.uk/global-development/datablog/2012/nov/09/developing-economies-overtake-west-2050-oecd-forecasts#data>, Erişim Tarihi:28.01.2014

http://www.pwc.com/en_US/us/pwc-investor-resource-institute/publications/assets/pwc-megatrends-investors-2014-v4.pdf, Erişim Tarihi: 09.10.2014.

<http://www.forbes.com/sites/uciliawang/2012/08/06/u-s-military-opens-up-16m-acres-for-renewable-energy-projects/>, Erişim Tarihi:12.2.2014

<http://www.census.gov/population/international/data/idb/worldpopgraph.php>. Erişim Tarihi:14.12.2013

http://mecidiyekoyfizik.blogspot.com.tr/2013_09_01_archive.html. Erişim Tarihi: 12.12.2013

http://www.wikipedia.com/computers_historyofcomputers_ENIAC.html, Erişim Tarihi: 08.01.2014.

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/33685/FCOCReadactedFinalWeb.pdf, Erişim Tarihi:18.03.2014

EKLER

EK 1- ANKET (GÖRÜŞME) FORMU

Tarih ve Saat: Personel ad, soyad, ünvan: Mesleki Safahatı: Kod:	Kod:
Araştırma Sorusu: Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanması nasıl olmalıdır?	
<p>GİRİŞ: Merhaba, ben ve halen görevliyim. Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanmasına yönelik bir araştırma yapıyorum ve sizin, uzmanlık alanınız olan Stratejik/Operatif seviyedeki ordu birliklerinin sevk ve idaresi kapsamında gelecekte olması gereken (arzladığımız) ordu teşkilat yapılanması üzerine değerli fikirlerinizi almak istiyorum. Buradaki amacım, konusunda uzman ve öğretim elemanı olan kurmay subayların değişen tehdit algılamaları ışığında gelecekte tasavvur ettikleri bir ideal ordu yapılanmasına etki eden kriterleri ortaya çıkarmaktır.</p> <p>- Bu forma yazacağınız hususların tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmalarım dışında herhangi birisinin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırmamı yazarken bilgisinden istifade ettiğim kişilerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.</p> <p>- Lütfen soruları yanıtlarken sadece listeleme tipi cevap vermeyiniz, açıklamalarınızı ekleyiniz ve kendinize ait düşüncelerinizi nesir şeklinde dilettiğiniz gibi yazınız. Şimdiden katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.</p>	
Soru 1: Dünya ordularındaki teşkilatlanma faaliyetlerine yönelik değişim dikkate alındığında , sizce öne çıkan faktörler/kriterler nelerdir? Neden?	
Cevap : Dünya ordularına baktığımızda genellikle kendi ilgi sahalarında rahatlıkla operasyon yapabilecek nitelikte olduklarını görüyorum. Ayrıca siyasi hedefleri süratle gerçekleştirmeyi destekleyecek bir yapı olduğunu görüyorum. Burada tabiki ülkenin ekonomik durumu ve kaynak tahsisininin de önemli bir etken olacağını değerlendiriyorum..	Kodlama *Stratejik intikal -Rahatlıkla operasyon -Sürat - *Ekonomiklik -Kaynak -Ülke ekonomisi - tahsis
AÇIKLAMA: İÇERİK ANALİZİ YAPILARAK MUHTEMEL KRİTERLER VE BUNLARLA İLİMLİ SÖZCÜK VE KAVRAMLAR İŞARETLENEREK TASNİF YAPILACAKTIR.	

Tarih ve Saat:
Personel ad, soyad, ünvan:
Mesleki Safahatı:
Kod:

Kod:

Araştırma Sorusu: Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanması nasıl olmalıdır?

GİRİŞ: Merhaba, ben ve halengörevliyim. Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanmasına yönelik bir araştırma yapıyorum ve sizin, uzmanlık alanınız olan Stratejik/Operatif seviyedeki ordu birliklerinin sevk ve idaresi kapsamında gelecekte olması gereken (arzuladığınız) ordu teşkilat yapılanması üzerine değerli fikirlerinizi almak istiyorum. Buradaki amacım, konusunda uzman ve öğretim elemanı olan kurmay subayların değişen tehdit algılamaları ışığında gelecekte tasavvur ettikleri bir ideal ordu yapılanmasına etki eden kriterleri ortaya çıkarmaktır.
- Bu forma yazacağınız hususların tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmalarım dışında herhangi birisinin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırmamı yazarken bilgisinden istifade ettiğim kişilerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.
- **Lütfen soruları yanıtlarken sadece listeleme tipi cevap vermeyiniz, açıklamalarınızı ekleyiniz ve kendinize ait düşüncelerinizi nesir şeklinde dilediğiniz gibi yazınız.** Şimdiden katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Soru 1: Dünya ordularındaki teşkilatlanma faaliyetlerine yönelik değişim dikkate alındığında , sizce öne çıkan faktörler/kriterler nelerdir? Neden?	
Cevap	Kodlama (<i>Bu bölüm doldurulmayacaktır.</i>)

Kod:

Soru 2: Sizce stratejik ve operatif seviyede ideal bir ordu yapılanmasında hangi kabiliyetler bulunmalıdır? Neden?

Cevap 2

Kodlama (Bu bölüm doldurulmayacaktır.)

Kod:

Soru 3: Gelecekteki muhtemel çatışma alanları (ordunun kullanılabileceği alanlar) dikkate alındığında hibrid (melez) muharebeleri de sevk ve idare edecek bir teşkilatlanmada hangi kriterler sizce öne çıkmaktadır? Neden?

Cevap 3

Kodlama (Bu bölüm doldurulmayacaktır.)

Kod:

Soru 4: Ordu yeniden teşkilatlanma sürecinde siyasi etki ve ilgi sahaları dikkate alındığında sizce siyasi irade ve siviller nerede, hangi aşamada bulunmalıdır? Katkıları neler olabilir?

Cevap 4:

Kodlama (Bu bölüm doldurulmayacaktır.)

Tarih ve Saat:
Personel ad, soyad, ünvan:
Mesleki Safahatı:
Kod:

Kod:

Araştırma Sorusu: Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanması nasıl olmalıdır?

GİRİŞ: Merhaba, ben ve halengörevliyim. Gelecekte değişen tehdit algılamaları ve güvenlik ortamı dikkate alındığında, stratejik ve operatif seviyede ordu teşkilat (organizasyon) yapılanmasına yönelik bir araştırma yapıyorum ve sizin, uzmanlık alanınız olan Stratejik/Operatif seviyedeki ordu birliklerinin sevk ve idaresi kapsamında gelecekte olması gereken (arzuladığınız) ordu teşkilat yapılanması üzerine değerli fikirlerinizi almak istiyorum. Buradaki amacım, konusunda uzman ve öğretim elemanı olan kurmay subayların değişen tehdit algılamaları ışığında gelecekte tasavvur ettikleri bir ideal ordu yapılanmasına etki eden kriterleri ortaya çıkarmaktır.
* Bu forma yazacağınız hususların tümü gizlidir. Bu bilgileri araştırmalarım dışında herhangi birisinin görmesi mümkün değildir. Ayrıca araştırmamı yazarken bilgisinden istifade ettiğim kişilerin isimlerini kesinlikle rapora yansıtmayacağım.

Soru 1: Dünya ordularındaki teşkilatlanma faaliyetlerine yönelik değişim dikkate alındığında , sizce öne çıkan faktörler/kriterler nelerdir? Neden?

Cevap : Dünya ordularına baktığımızda genellikle kendi ilgi sahalarında rahatlıkla operasyon yapabilecek nitelikte olduklarını görüyorum. Ayrıca siyasi hedefleri süratle gerçekleştirmeyi destekleyecek bir yapı olduğunu görüyorum. Burada tabiki ülkenin ekonomik durumu ve kaynak tahsisinin de önemli bir etken olacağını değerlendiriyorum..

Kodlama

- *Stratejik intikal
- Rahatlıkla operasyon
- Sürat
-
- *Ekonomiklik
- Kaynak
- Ülke ekonomisi
- tahsis

ÖRNEKTİR

AÇIKLAMA: İÇERİK ANALİZİ YAPILARAK MUHTEMEL KRİTERLER VE BUNLARLA İLİNTİLİ SÖZCÜK VE KAVRAMLAR İŞARETLENEREK TASNİF YAPILACAKTIR.

EK 2- ANKET SIKLIK ANALİZLERİ

		KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																																							
KATILIMCI		1				2				3				4				5				6				7				8				9				10				11															
SORU		1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4												
Müştereklik											2							1	1					4		2					2					1										1						2					
Komuta kontrol ve k/k'de sürat										2									2				1				3	3			2					2	1			1	1	1	1	1	1												
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı			2																	1								1			1									2		1															
Esnek teşkilatlanma/ çok yönlülük		4	1	1			2							2					1			2																				1				2		1									
Süratli intikal			1				1								1												1				1									3	1		1		1												
Yetenek tabanlı planlama			1											1					1											2	1																										
Modülerlik		1								2								2					1																	2	2					1		1									
Kendi kendine yeterlilik											1				2				1				1								3	2		1	1				1	2	1									1							
Siyasi hedefleri gerçekleştirme				3								3																1				2	1	3					3																		2
Ekonomiklik														2								1								2	1	2						1																			
Birleşik harekate uygunluk				1		2	1												2																																						
Kapsamlı yaklaşım		4	1	3		4	1				1				2		1													3	3		1		1															1		1					
Hukuka uygunluk											2																																														

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																												
KATILIMCI	12				13				14				15				16				17				18				19				20				21				22			
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
Müştereklik	1									2				1			1		1			1							1				2		1									
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	1					2			2		1			1					1						2		1				1				2								1	
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	1	1				2						1											1		1				1										2					
Esnek teşkilatlanma/ çok yönlülük		1				3	1		1				2	1			2	1					1						1		1				1								1	
Süratli intikal	2								1				1					1																									1	
Yetenek tabanlı planlama	1			1	2																						1	1	1															
Modülerlik			1			2	1						1		1		1										1		1										1					1
Kendi kendine yeterlilik	2				2						1		1	3				1											2	1					1						2			
Siyasi hedefleri gerçekleştirme								2				3				3								1												2								
Ekonomiklik					2											1											1		1		1													
Birleşik harekata uygunluk		1																																										
Kapsamlı yaklaşım	1	1		4			1		1					1						2							1		2		1	2			1	1								
Hukuka uygunluk				1																																							2	

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																																				
KATILIMCI	23				24				25				26				27				28				29				30				31				32				33											
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4												
Müşterelik						2								1					3							1	1			1	1				1												2	1				
Komuta kontrol ve k/k'de sürat			1						1	3												2									1										3		2									
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	1								2		1				1														1										1	1												
Esnek teşkilatlanma/ çok yönlülük	1		1			1	1	1		1					1	2														1					1								1									
Süratli intikal					1	1							1																						1																	
Yetenek tabanlı planlama	3									2																									1								1									
Modülerlik					1	1	1						1				1			1						1							2				3	1			2											
Kendi kendine yeterlilik	1												1								1								1					1							1	1										
Siyasi hedefleri gerçekleştirme											1				1									2					1						1				4				1					1				
Ekonomiklik									2																																											
Birleşik harekate uygunluk																			1						1	1																	1									
Kapsamlı yaklaşım		1				1	1	1		1	2	1		1	2			2	2	2	2	2	2	2	1				2	2							2	1				3			1			2				1
Hukuka uygunluk																																																				

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																																
KATILIMCI	34				35				36				37				38				39				40				41				42				43				44							
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4								
Müştereklik		2				1				2			1								1	1			2	4			2	5	4			1													1	
Komuta kontrol ve k/k'de sürat		1	1			2					1	1					4	3	2	1	1	1	3						1												3	2						
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	1						2			3							2												1										1		1	1						
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük					1	1	1		1				2	2	1										1		1						1		1													
Süratli intikal		1								1			2	1																									1						2			
Yetenek tabanlı planlama					3				1	1			1				2					2							2	1			3															
Modülerlik											1		1				1	1							1																							1
Kendi kendine yeterlilik		2								1																			1																			
Siyasi hedefleri gerçekleştirme				1	3			2				4			1					1									1							2				3								
Ekonomiklik										1																																						
Birleşik harekate uygunluk									1								1									1																						
Kapsamlı yaklaşım			2	2	1		2		1											1					2			3									4											
Hukuka uygunluk											2									1																												

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																																				
KATILIMCI	45				46				47				48				49				50				51				52				53				54				55											
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4												
Müşterelik		1								4				1				2				1				2	4							1	2	2											2					
Komuta kontrol ve k/k'de sürat		6	4			3					4		1	3					2						2	1		1			2	2			1	2	1							2								
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	2																	2					1																2	2												
Esnek teşkilatlanma/ çok yönlülük																		2					1																3					1								
Süratli intikal													1																										1					1								
Yetenek tabanlı planlama																							4												2									4								
Modülerlik			1											1					2	1											2				1									2								
Kendi kendine yeterlilik																																																				
Siyasi hedefleri gerçekleştirme								3							1					3								1								1							1									
Ekonomiklik	1			1																			1									1																				
Birleşik harekate uygunluk																																																				
Kapsamlı yaklaşım		2	2	2	3							2			3				2								3	2	2			3			2								2					1				
Hukuka uygunluk		1									1																																									

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																												
KATILIMCI	56				57				58				59				60				61				62				63				64				65				66			
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
Müşterelik						1											3	2			2	1																						
Komuta kontrol ve k/k'de sürat	1		1	3			1						2	2	1				2								1	2															1	2
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı				1							1	1			1										1								2	1										1
Esnek teşkilatlanma/ çok yönlülük		1					1							1							1	2					2	1		2	1								1					
Süratli intikal		1								1				1																					1									
Yetenek tabanlı planlama																																											1	
Modülerlik		1					1			2				1					2								1			1													1	
Kendi kendine yeterlilik																																												
Siyasi hedefleri gerçekleştirme								2							1				1	2								2								1								
Ekonomiklik																																												
Birleşik harekate uygunluk																																												
Kapsamlı yaklaşım				1	5			1	2		2				2						2	1		1			2	4			1		1		2								1	2
Hukuka uygunluk																												1																

KAVRAM SIKLIK ANALİZİ (İÇERİK ANALİZİ)																																					
KATILIMCI	67				68				69				70				71				72				73				74				TOPLAM				
SORU	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	TOPLAM				
Müşterelik						1												3	1							1	1		3				109				
Komuta kontrol ve k/k'de sürat			1														1	1				1											3				141
Organik organizasyon ve karma örgüt yapısı	1	2									1									2	3	1							2	1			72				
Esnek teşkilatlanma/çok yönlülük	1										1						1		2		2	1	2		1		1		2		3		105				
Süratli intikal						1								1			2	1			1				1								45				
Yetenek tabanlı planlama									1																								48				
Modülerlik	1				2					1	1		1				3				2				2		1		1				83				
Kendi kendine yeterlilik																																	47				
Siyasi hedefleri gerçekleştirme								1	1			1	1			1	1			4				1				5			1		99				
Ekonomiklik					1	1		1	1				1								1			1				1					31				
Birleşik harekate uygunluk												1																					15				
Kapsamlı yaklaşım																							1	1									169				
Hukuka uygunluk			1	1				1							1																		14				
	TOPLAM																										978										

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında Malatya’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul, lise öğrenimini Işıklar Askeri Lisesi Bursa, üniversite öğrenimini Kara Harp Okulu Ankara’da tamamladı.

1994 yılında Kara Harp Okulu’ndan teğmen rütbesiyle mezun oldu. 2008 yılında Kara Harp Akademisi’nden kurmay subay olarak mezun oldu. Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli birlik ve karargahlarında sırasıyla; Tim, takım, bölük, tabur komutanlıkları ile şube müdürlükleri ile üç yıl boyunca Kara Harp Akademisi’nde öğretim elemanlığı yaptı.

Harp Akademileri Komutanlığı’nda Uluslar Arası ilişkiler ve Uluslara Arası Güvenlik ve Liderlik üzerine yüksek lisans yaptı. 2010-2011 yılları arasında Ürdün Kraliyet Komuta Kurmay Koleji’ni bitirdi ve eş zamanlı olarak Ürdün Mu’te Üniversitesi’nden İşletme lisansını aldı. 2011 yılında Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı’nda İşletme doktora öğrenimine başladı.

2013 yılından itibaren, K.K. Astsubay Meslek Yüksek Okulu’nda Öğrenci Tabur Komutanlığı görevini yapmakta olup, 2015 yılında TSK Kahire/Mısır Askeri Ataşesi olarak görev yapacaktır. Çok iyi derecede Arapça, iyi derecede İngilizce ve Almanca bilmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.